

Riksdagens protokoll

2011/12:95

Torsdagen den 12 april

Kl. 12.00 – 21.02

Protokoll
2011/12:95

1 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade

att *Thoralf Alfsson* (SD) av sagt sig uppdragen som suppleant i finansutskottet, civilutskottet, försvarsutskottet, socialförsäkringsutskottet, utbildningsutskottet, arbetsmarknadsutskottet och EU-nämnden från och med den 13 april samt

att *Sven-Olof Sällström* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet från och med den 13 april.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till utskott och EU-nämnden

Tredje vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält *Margareta Sandstedt* som suppleant i finansutskottet, försvarsutskottet, socialförsäkringsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet från och med den 13 april, *Björn Söder* som suppleant i civilutskottet, utbildningsutskottet och EU-nämnden från och med den 13 april samt *Johnny Skalin* som suppleant i utrikesutskottet och arbetsmarknadsutskottet från och med den 13 april.

Tredje vice talmannen förklarade valda *från och med den 13 april* till

suppleant i finansutskottet
Margareta Sandstedt (SD)

suppleant i försvarsutskottet
Margareta Sandstedt (SD)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Margareta Sandstedt (SD)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Margareta Sandstedt (SD)

suppleant i näringsutskottet
Margareta Sandstedt (SD)

suppleant i civilutskottet
Björn Söder (SD)

suppleant i utbildningsutskottet
Björn Söder (SD)

suppleant i EU-nämnden
Björn Söder (SD)

suppleant i utrikesutskottet
Johnny Skalin (SD)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Johnny Skalin (SD)

3 § Utökning av antalet suppleanter i EU-nämnden

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i EU-nämnden skulle utökas från 42 till 43.

Kammaren medgav denna utökning.

4 § Val av extra suppleant i EU-nämnden

Företogs val av extra suppleant i EU-nämnden.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i EU-nämnden
Urban Ahlin (S)

5 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2011/12:312

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:312 Bostadsbyggande i Pajala kommun
av Hannah Bergstedt (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 27 april 2012.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 30 mars 2012
Socialdepartementet
Stefan Attefall (KD)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Prot. 2011/12:95
12 april

6 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM125 Förslag till reviderat transparensdirektiv
KOM(2012)84 till socialutskottet

7 § Tryck- och yttrandefrihetsfrågor

*Tryck- och
yttrandefrihetsfrågor*

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU13
Tryck- och yttrandefrihetsfrågor.

Anf. 1 JONAS ÅKERLUND (SD):

Fru talman! Tryck- och yttrandefrihetsfrågorna är någonting som utmärker Sverige. Vi har lyckats väldigt väl med det arbetet. Betänkandet tycker jag också kännetecknas av just ambitionen att stärka, utvidga och skydda den här rättigheten eftersom den är så oerhört väsentlig för vårt demokratiska samhälle.

Det kan kanske därför verka lite motsägelsefullt att den reservation som jag vill yrka bifall till i en mening kan sägas inskränka de rättigheterna, men det gäller djurpornografin. Man måste alltid när det gäller rätt och friheter väga nyttan med någonting mot fördelen av en inskränkning. I det här fallet ser vi inte rätten när det gäller djurpornografi som en omistlig del eller ens som en väsentlig del av yttrandefriheten.

Riksdagen har sedan tidigare gjort ett tillkännagivande till regeringen om att kriminalisera sex med djur. Som vi ser det bör ytterligare ett steg för att skydda djuren, som faktiskt är helt utlämnade åt människans godtycke och därför väldigt skyddsvärda, vara att import, distribution och försäljning av djurpornografiskt material förbjuds. En anledning till det är att om vi har ett förbud som vi vill ska efterlevas och det handlar om en marknad där man gör pengar har det visat sig vara väldigt effektivt att slå undan förutsättningarna för den marknaden. Utöver det finns risken att konsumtion av sådana här produkter kan gå över till handlingar där djur kan komma till skada.

Vi anser att riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

Anf. 2 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Jag vill börja med att, precis som den tidigare talaren gjorde, betona att det är ett viktigt betänkande, att tryck- och yttrandefriheten är en grundbult i det svenska samhället. Det är något som står för vårt öppna och demokratiska samhällssystem.

I dag ser vi tyvärr att den här öppenheten blir mer och mer inskränkt. Framför allt tänker jag på två viktiga orsaker till det. Bland annat har vi överlåtit makt till EU där traditionen ser annorlunda ut, där slutenhet är mer norm än öppenhet.

En annan viktig orsak är att vi för över väldigt mycket av den offentliga verksamheten i privat regi. Det förändrar också möjligheten till öppenhet och insyn. Möjligheterna för den enskilda medarbetaren att lämna uppgifter om missförhållanden, dåliga arbetsvillkor och annat begränsas när det blir en annan utförare av verksamheten. Risken för missförhållanden i sig ökar också när insynen minskar. Offentlighetsprincip och meddelarskydd är två viktiga faktorer för att värna en bra och effektiv verksamhet.

Både i år och tidigare har det väckts många motioner i riksdagen om behovet av att utvidga meddelarskyddet som gäller för offentliganställda så att det också blir ett villkor som gäller för dem som arbetar i sådana privat drivna verksamheter som betalas av gemensamma offentliga medel. Det är helt enkelt inte rimligt att den personal som arbetar på ett äldreboende som läggs ut på entreprenad plötsligt inte kan vända sig till den lokala tidningen på samma sätt som tidigare för att berätta om brister i verksamheten. Att personal kan vända sig till medier är som sagt en viktig kontrollfunktion. Öppenhet, insyn och möjligheter för anställda att utan risk för repressalier kunna berätta om sådant som inte fungerar minskar risken för missförhållanden.

Trots det har regeringen inte tidigare sett någon anledning att införa ökat meddelarskydd för anställda i privat driven verksamhet som finansieras med offentliga medel, inte förrän nu. Det är glädjande att regeringen aviserar att man tillsätter en utredning. Det är också glädjande att utskottet är överens om att utredningen särskilt måste titta på frågan att arbetsgivaren inte ska ha rätt att försöka lista ut vem som möjligen har vänt sig till en tidning eller en radiostation och att arbetsgivaren inte heller ska få bestraffa den som vänder sig till medier.

Det är inte utan att jag börjar fundera över om det är förra årets otäcka avslöjanden om missförhållanden i vården av äldre personer som har bidragit till att regeringen och de borgerliga partierna plötsligt har kunnat ställa upp på det som många andra redan har krävt. För väldigt många har det länge varit självklart att med minskad insyn ökar också risken för brister i verksamheter. Att det skulle krävas avslöjande rapportage om ren vanvård är förfärligt. Men, som sagt, det är bra att man nu har tagit sitt förnuft till fånga.

Det meddelarskydd som offentligt anställda har är dess värre inte alltid väl känt. Att man har rätt att informera medier om sin arbetsplats, sådant som fungerar bra och sådant som fungerar dåligt, nyttar inte mycket till om man faktiskt inte vet om att det är på det sättet. Om man inte känner till att arbetsgivaren inte får försöka ta reda på vem som har pratat med medier, om man inte känner till att arbetsgivaren inte får bestraffa personer som figurerar med namn i lokaltidningen när de har

kritiserat förhållanden på arbetsplatsen är risken stor att man väljer att vara tyst, även om det finns saker som borde bli sagda och borde bli offentliggjorda.

Förbudet för arbetsgivare att försöka ta reda på vilka anställda som har pratat med medier är inte heller alltid känt bland chefer på alla nivåer i offentlig verksamhet. Det är inte helt ovanligt med chefer som säger att anställda inte får tala med tidningen och hänvisar till lojaliteten. Det förekommer tyvärr att chefer sätter munkavle på personalen och att de blir informerade om att de ska hänvisa direkt till chefen om en tidning ringer. En annan variant är att mediekontakter ska rapporteras till närmaste chef.

Det råder en stor brist på kunskap om detta regelverk hos både personal och chefer i offentlig sektor. På samma sätt som personal inom verksamheter blir informerade om andra lagar och regler som styr verksamheten bör givetvis också information om meddelarfrihet och meddelarskydd gå vidare till all personal.

Det här är en grundlagsskyddad rättighet. Därför har vi ett extra stort ansvar för att faktiskt se till att det blir säkerställt att människor känner till sina rättigheter och att arbetsgivare och chefer känner till vad de får och inte får göra. Därför är det viktigt att riksdagen bifaller reservation 1, vilken jag yrkar bifall till.

Anf. 3 PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Vi har från konstitutionsutskottets sida glädjen och äran att i dag meddela kammaren att vi har nedkommit med ett betänkande där vi enhälligt föreslår att riksdagen ska besluta om ett tillkännagivande, som innebär att meddelarfriheten ska utökas till att omfatta även anställda i skattefinansierad privat verksamhet. Utskottet markerar särskilt tydligt i denna fråga i sitt tillstyrkande av ett antal motioner, nämligen att meddelarskyddet ska omfatta till exempel repressalieförbud och efterforskningsförbud för arbetsgivare.

Det här är fantastiskt roligt. Det är en fråga som har varit uppe till debatt och diskussion under många år. Den har blivit större och större, i takt med att fler verksamheter har lagts ut på entreprenad i privat regi men fortfarande är offentligt finansierade. Det gäller skolor, äldreomsorg och mycket annat som finansieras via den offentliga sektorn men som bedrivs i annan regi.

Även om riksdagen kl. 16 enhälligt röstar för att anta vårt betänkande i fråga om meddelarskyddet innebär det inte att det genomförs omedelbart. Effekten av beslutet är att regeringen ska tillsätta en utredning. Det som hände i konstitutionsutskottet under processen var att vi fick ett meddelande. Just innan vi skulle justera betänkandet – med en knapp majoritet – fick vi ett meddelande om att regeringen snart ska ta fram direktiv. Det gjorde att utskottet kunde bli enhälligt. Jag är glad och tacksam över att de borgerliga ledamöterna är med på beslutet.

Bakgrunden handlar om att inte bara den här frågan har varit uppe till diskussion relativt ofta, som Mia Sydow Mölleby var inne på, och var aktuell under hösten och vintern, utan bakgrunden handlar också om den fråga vi själva i konstitutionsutskottet tog upp för ett år sedan om whistle-blowers. Om jag minns rätt var också då utskottet enhälligt om att föreslå ett tillkännagivande, vilket riksdagen biföll, för att minska

korruptionsriskerna i Sverige, det vill säga stärka skyddet för den som lämnar uppgifter till myndigheter, till exempel polisen. Om man på sin arbetsplats upptäcker att det faktiskt pågår olagligheter är det bra om man inte bara kan säga det till medierna utan också till polisen.

Sverige är tyvärr inte särskilt långt framme när det gäller lagstiftning på dessa områden. Det har också påpekats från en rad internationella organ. Men det steget tillsammans med förslaget om att stärka meddelarskyddet för privatanställda som arbetar inom offentlig sektor innebär att vi tar ordentliga steg framåt på området. Förhoppningsvis tillsätts en utredning som tar båda dessa frågor som utgångspunkt för att stärka skyddet mot korruption och skyddet för anställda som meddelar olagligheter till antingen medier eller myndigheter.

I och med det besked vi har fått från regeringen räknar jag med att direktiven kommer att vara klara redan om någon vecka. Det är det budskap vi har fått tidigare.

I övrigt vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet. Det är ett viktigt betänkande. Det är nog första gången som riksdagen tar ett sådant steg, och jag hoppas att det innebär att regeringen förstår att vi lägger ett stort allvar och en stor vikt vid dessa frågor.

Anf. 4 PHIA ANDERSSON (S):

Fru talman! Detta betänkande rör flera olika motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010 och 2011 på tryck- och yttrandefrihetsområdet. Jag kommer givetvis i mitt anförande att enbart belysa de motionsyrkanden som gäller vikten av meddelarskyddet i offentligt finansierad verksamhet som drivs i privat regi.

Det är glädjande att vi har ett förslag om ett tillkännagivande. Det här är en favorit i repris. Jag tror att det är femte året i rad som vi har försökt att få det till stånd. Jag säger som Gert Fylking: Äntligen!

Sedan 1990-talet har allt fler offentligt finansierade verksamheter lagts över i privat regi. Privata utförare i välfärden är i dag ett vanligt inslag. För de anställda i de verksamheter som har gått över till offentligt finansierad privat drift kan detta emellertid innebära problem, precis som har framgått. Enligt lag är personalen skyldig att slå larm om brister och oegentligheter, i första hand till sin chef. Om chefen väljer att inte agera kan anställda fritt gå till massmedierna med sina uppgifter, trygga i förvisningen om att de har ett meddelarskydd som hindrar arbetsgivaren att efterforska källan och vidta repressalier – om de är offentligt anställda, inte privat anställda. Många fall av vanvård har kommit till allmänhetens kännedom på det sättet.

När verksamheten har övergått till privat regi är det dock andra lagar som styr. Då måste den anställde vara lojal mot sin arbetsgivare och inte röja företagshemligheter. Det innebär att de anställda inte längre omfattas av meddelarskyddet. Även i de fall där kommuner och landsting gjort upphandlingar och ställt krav på meddelarskydd går lagen om lojalitetsplikten före avtalen.

Fru talman! Vi socialdemokrater har länge påtalat dessa problem. I regeringsställning lät vi utreda frågan, men eftersom kritiken i remissomgången var stor och den socialdemokratiska regeringen fortsatte att utreda frågan innebar det att man inte hann lägga fram något lagförslag. Så blev det maktskifte 2006. Detta har inneburit att de partier som

tidigare inte velat ändra lagstiftningen har använt argumentet att de inget kan göra.

Inte ens Socialdemokraterna lade ju fram ett lagförslag – det har varit det vanligaste argumentet, inte minst från justitieministern i interpellationsdebatter.

Men om det har varit norm i regeringen att inte lägga fram lagförslag som sågats i remissomgången skulle exempelvis en förändrad lagstiftning inom sjukförsäkring eller a-kassan aldrig komma till stånd.

Vi socialdemokrater lyfte upp frågan i Yttrandefrihetskommittén, men regeringen tog inga initiativ för att utreda frågan. Kommittén skickade slutligen ett brev till regeringen om vikten av att frågan utreds men att tiden för detta inte rymdes inom kommitténs uppdrag.

Nu efter den så kallade Caremaskandalen och andra uppmärksammade fall av vanvård, där man pratar om dålig bemanning, undernärda åldringar, avstängda trygghetslarm och så vidare, har vi äntligen lyckats få ett enigt utskott om att det behövs ett utvidgat meddelarskydd och att det så långt som möjligt ska vara detsamma som i offentlig verksamhet. Detta ger nu riksdagen regeringen till känna.

Regeringen har sagt att en utredning ska tillsättas, men för att garantera att utredningen inte avgränsas till att enbart utreda delar av meddelarskyddet understryker utskottet vikten av att i utredningen belysa efterforskning och repressalieförbud.

Att en utredning äntligen har aviserats, efter alla dessa larm som kommer, tyder på att samhällsdebatten har hunnit i fatt våra beslut här i kammaren. Jag förstår att trycket på regeringen från en upprörd allmänhet också har lett till att vi i dag har ett enigt tillkännagivande.

Med tanke på hur lång resan med frågan om meddelarskyddet ändå har varit kommer vi socialdemokrater att noggrant följa denna utredning och de resultat som presenteras. Vi tänker inte acceptera att frågan kommer att dras i långbänk i någon utredning i förhoppning om att upprördheten ska lägga sig, utan vi kommer att nogsamt följa denna utredning.

Meddelarskyddet är en viktig del av yttrandefriheten och granskningen av hur skattemedel används. Vi tänker inte låta det urholkas när offentligt finansierad verksamhet drivs i privat regi. Det är också en garant för att vanvård kan rapporteras om så skulle vara.

Med detta sagt, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 5 ANDREAS NORLÉN (M):

Fru talman! Det här betänkandet handlar alltså om tryck- och yttrandefrihetsfrågor, frågor som är av stor betydelse för vår demokrati men också för vårt samhällsliv i övrigt. Det är svårt att föreställa sig ett Sverige utan en fri debatt, ett fritt och kreativt skapande av allehanda kulturella yttringar, ett Sverige utan den sjudande mångfald som teater, litteratur, filmer, föreläsningar, debatter och annat ger upphov till, ett Sverige där olika åsikter bryts och där olika kulturella yttringar kommer till stånd. Det är ett Sverige som blir dynamiskt och kreativt och som bidrar till att utveckla vårt land på olika sätt.

När man hör skildringar från länder med ett annat styrelseskick än vårt, där det är rädsla för trakasserier och rädsla för förföljelse av den

som tycker någonting annat än det makten föreskriver, inser man hur viktig den här beståndsdelens i vår demokrati och i vårt samhällsskick är.

Det är centrala frågor som vi debatterar här i dag.

Betänkandet behandlar inte så många ärenden som rör kärnan i tryck- och yttrandefriheten. Det beror delvis på att tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen är föremål för en omfattande översyn i en bred parlamentarisk statlig utredning som heter Yttrandefrihetskommittén och som ska lägga fram sitt slutbetänkande i augusti i år. Där ser man över alla de frågor som har att göra med tryck- och yttrandefrihetens grundlagsreglering.

Jag ingår i utredningen, liksom flera andra ledamöter i utskottet, så när den är klar och när regeringen har berett dess förslag får vi säkert anledning att återkomma till de debatterna.

I stället är den viktiga frågan i detta betänkande frågan om utökad meddelarskydd för anställda i offentligt finansierad verksamhet som drivs i privat regi. Utvecklingen har gått mot att allt fler offentligt finansierade verksamheter drivs i privat regi, och det är i grunden en positiv utveckling.

På samma sätt som det är svårt att tänka sig ett Sverige utan en fri debatt är det svårt att i dag tänka sig svensk skola utan friskolor, utan den möjlighet att välja skola, att pröva nya arbetsformer och ny pedagogik som friskolereformen har medfört under de 20 år som den har varit i kraft.

På samma sätt har det fria valet av vårdcentral och den fria etableringen av vårdcentraler lett till många nya vårdcentraler runt om i Sverige och en påtagligt utökad tillgänglighet till primärvård. Det har blivit lättare att få vård i Sverige tack vare den mångfald av nya verksamheter som har vuxit fram.

Alternativt drivna friskolor har stimulerat föräldraengagemang i föräldrakooperativ. Det har också skapat möjligheter att välja och att välja bort det man inte tycker om.

I de kommuner där man har infört fritt val av hemtjänst med stöd av den nya lagen om valfrihetssystem har det gett nya möjligheter för den som är i behov av hemtjänst att påverka vem som ger hjälp med den mest privata omvårdnaden. Det är också en viktig frihetsreform.

Möjligheten att välja det man tycker är bra och välja bort det man tycker är dåligt är i sig någonting som främjar kvaliteten i verksamheten. Om medborgarna får möjlighet att välja just på det sättet ger man dem en makt som i många avseenden är betydligt större än den man har som kommunpolitiker att styra över en verksamhet och säkra kvaliteten.

Samtidigt kan man inte bortse från att fel och misstag begås i välfärdsverksamheterna, både i den offentligt drivna verksamheten och i den privat drivna verksamheten.

Precis som har sagts här har medierna under senare tid men även under en följd av år uppmärksammat olika former av brister i välfärden. Det kan handla om brister i privat driven äldreomsorg, som den senaste debatten har rört. Men det har också handlat om brister i offentligt driven äldreomsorg. Till exempel i min hemtrakt Östergötland uppmärksammades för något år sedan kränkande behandling av gamla på ett kommunalt äldreboende i Norrköping.

Den här typen av missförhållanden är självklart helt oacceptabla. Det är mycket viktigt att sådana missförhållanden blir kända så att berörda myndigheter kan gripa in och säkerställa trygghet och kvalitet i alla skolor, på alla äldreboenden och i all annan välfärdsverksamhet oavsett i vilken form verksamheten drivs.

Men det finns, som har framhållits, en skillnad mellan den som är anställd i offentlig verksamhet och den som är anställd i privat verksamhet.

I den offentliga sektorn gäller sedan många år tillbaka i vårt land meddelarskydd som består av olika delar. Det består av en meddelarfrihet, alltså en rätt att meddela massmedieföreträdare olika saker från verksamheten. Det handlar om ett efterforskningsförbud, som gör att ledningen för verksamheten inte får försöka ta reda på vem som har berättat saker för medier. Det finns ett repressalieförbud, som gör att man inte får vidta olika former av repressalier mot den som meddelar saker till medierna.

I privat verksamhet finns meddelarfriheten, alltså rätten att meddela medierna, men det finns inte ett efterforskningsförbud och inte heller ett repressalieförbud. Därmed är meddelarskyddets omfattning mer begränsad för anställda i privat verksamhet än för anställda i offentlig verksamhet.

Det är av det skälet som utskottet och regeringen anser att det finns behov av en utvidgad lagstiftning om meddelarskydd för anställda i offentligt finansierad verksamhet i privat regi. Regeringen meddelade redan förra året att man hade för avsikt att se över den här frågan och återkomma till riksdagen med förslag.

Utskottet välkomnar att regeringen har aviserat en sådan utredning om meddelarskyddet och andra därmed sammanhängande frågor och vill i det här betänkandet särskilt poängtera, mot bakgrund av den omfattande debatt som har varit på senare tid, att meddelarskyddet och de beståndsdelar som utgörs av efterforskningsförbudet och repressalieförbudet måste finnas med i en sådan utredning och noggrant belysas. Utskottet förutsätter också att regeringen tillsätter den här utredningen skyndsamt.

Enligt de signaler från regeringen som vi har fått kommer man också att tillsätta utredningen inom kort. Det är något som är mycket positivt att vi får en bred genomgång av regelverket och därefter naturligtvis förslag från regeringen för att förbättra möjligheten för anställda i offentligt finansierad privat verksamhet att rapportera om missförhållanden. Det är ytterst på medborgarnas uppdrag som både de och de anställda i offentlig verksamhet agerar. Det är på medborgarnas uppdrag, och då ska verksamheten vara trygg och hålla en god kvalitet. Då måste vi vidta alla de åtgärder som krävs för att säkerställa att det blir på det sättet.

Sverige är ett välfärdsland med en omfattande offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Då ska vi säkra trygghet och kvalitet i alla delar av den verksamheten. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Anf. 6 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Ibland tar det lång tid innan saker blir gjorda. Redan förra året, enligt Andreas, sade regeringen att man skulle se över frågan om att utvidga meddelarskyddet till övrig offentligt finansierad verksamhet, alltså verksamhet som bedrivs med offentliga pengar men i privat

regi. Det tog alltså till vi skulle justera betänkandet innan vi kunde få besked om att man skulle tillsätta en sådan utredning.

Jag håller med om att det är ett problem när det uppdragas missförhållanden i vården och i verksamheter. Därför är det viktigt att alla också känner till sina rättigheter och att också chefer i verksamheten känner till att man faktiskt inte får leta rätt på vem som har skvallrat till medier eller på olika sätt försöka hindra och begränsa medarbetarnas möjligheter till det.

Detta borde förstås också gälla inom den verksamhet som drivs av privata utförare. När man får ett utökat meddelarskydd där måste man också få kännedom om villkoren för det.

Jag har lite svårt att förstå varför man inte kan stödja att vi också borde uttala att detta givetvis ska ingå i de villkor som de anställda ska känna till. Man måste bli ordentligt informerad om sina grundlagsskyddade rättigheter. Varför kan man inte backa upp ett sådant förslag?

Anf. 7 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! När jag skulle ta plats i Sveriges riksdag träffade jag i ett sammanhang Carl Bildt. Jag frågade honom: Vilket är det viktigaste råd du skulle ge mig som nybliven riksdagsledamot? Då svarade han: Ha tålamod!

Politiskt arbete tar tid ibland. Det demokratiska arbetet med sin förankringsprocess och sina särskilda rutiner tar sin tid. Det är många ärenden som ska hanteras och många frågor som ska belysas ur olika aspekter.

Mia Sydow Mölleby är otålig. Det kan jag också vara ibland när det gäller att få resultat i det politiska arbetet. Jag konstaterar dock att vi nu har ett tydligt uttalande från regeringen att det kommer att tillsättas en utredning i de här frågorna inom kort. Riksdagen ger nu regeringen till känna att man utgår från att det kommer att ske skyndsamt, och det tycker jag är bra.

Jag föredrar nog egentligen att det tar lite tid ibland framför det som Karl XI lär ha sagt till riksdagens ledamöter: Vad göras skall är allaredan gjort. I herredagsmän, reser icke så fort! Jag tycker nog ändå att det är bra att riksdagen faktiskt får vara aktiv i beslutsfattandet.

När det gäller frågan om information är det självklart att det är ett ansvar för alla myndigheter och verksamheter att informera sin personal om de regler som gäller. Det är givet att man måste informera om offentlighetsprincipen och om vilka rättigheter och skyldigheter man i övrigt har, vilket ansvar man har gentemot brukarna och andra. Vi menar att det inte finns något behov av ett särskilt tillkännagivande till regeringen om särskilda åtgärder för att informera om offentlighetsprincipen. Det är en självklarhet att alla myndigheter och offentliga verksamheter ska berätta för sin personal om alla de regler som gäller.

Anf. 8 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Jag kan inte luta mig mot några som har gett mig råd om hur jag ska agera i riksdagen. De människor som bor på äldreboenden där det inte fungerar som det ska och som inte har haft personal där som har vågat gå till medierna och klaga och kritisera ska inte behöva vänta längre än nödvändigt.

De här frågorna har varit uppe till diskussion under många år, och att det kan ta sådan tid för regeringen att komma fram till att man vill utöka meddelarskyddet till att gälla dem som jobbar i privat sektor tycker jag är beklagligt, alldeles oavsett vad Carl Bildt eller någon tidigare kung har sagt.

Självklart ska all personal få information om de lagar och regler som gäller i deras verksamhet. Så är det, men problemet är att det inte fungerar. Detta är en grundlagsskyddad rättighet för samtliga anställda i offentlig sektor, och då tycker vi att vi har ett särskilt ansvar. Det har ju förekommit att folk inte har vågat gå till medierna fast de har rätt till det. Det är ett problem, och det vill ni inte ta ansvar för. Det tycker jag är beklagligt.

Anf. 9 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Det här är en komplicerad materia. Vi hörde Phia Andersson i sitt anförande säga att den socialdemokratiska regeringen utredde frågan om utökat meddelarskydd. Det förslaget fick omfattande remisskritik. Detta gjordes i början av 2000-talet. Man hann inte bli färdig innan man förlorade valet 2006.

Det här är en process och en debatt som har förts under lång tid. Det beror ju på att det är en komplicerad rättslig materia. Hur ska man göra för att överföra en reglering som är anpassad för offentlig verksamhet, med de särskilda förutsättningar som den verksamheten har, till den privata sektorn, som har helt andra förutsättningar? Det är därför som regeringen nu tillsätter en utredning för att återigen belysa den här frågan.

Detta tycker jag är bra. Det tycker vi alla i utskottet är bra. Det behövs, och det är viktigt.

Sedan är det viktigt att säga att det inte är så att privat driven äldreomsorg eller annan verksamhet skulle sakna tillsyn och att de som bor där skulle vara helt utlämnade åt personalens godtycke. Vi har en tillsyn, tidigare från länsstyrelserna, numera från Socialstyrelsen, som har ett ansvar för att följa upp verksamheten, att följa upp anmälningar om missförhållanden och brister och att i övrigt säkerställa att kvaliteten är god. Sedan behövs det självklart därutöver, vilket vi är överens om, olika andra ventiler för att missförhållanden ska kunna uppmärksammas. Men det är inte så att man är helt utlämnad. Det vill jag gärna slå fast.

När det gäller frågan om information vill jag säga att det är viktigt att alla anställda känner till sina demokratiska, medborgerliga rättigheter. Det är allvarligt om det finns chefer som ger andra signaler. Jag sade det senast i Norrköpings Tidningar häromdagen: Man får inte försinka utlämnandet av allmänna handlingar. Det är ett politiskt ansvar att utöva gott ledarskap i de här frågorna.

Anf. 10 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Fru talman! Yttrandefrihet är en omistlig del av demokratin. Det är också ett viktigt redskap mot korruption och andra oegentligheter. Svensk yttrandefrihetslagstiftning är unik. Den har en lång historia och ger långtgående rättigheter.

Men på intet sätt kan yttrandefrihet tas för givet – förändringar i vår omvärld gör att yttrandefriheten ifrågasätts och förändras om vi inte aktivt jobbar med dessa frågor.

Vi i Folkpartiet liberalerna bejakar valfrihet. Vi ser positivt på att patienter, elever, äldre och andra nu kan välja vård, skola och omsorg som passar deras behov och att personal kan utvecklas i olika verksamheter. Mångfalden driver på för förbättrad kvalitet, nytänkande och effektivisering.

Privat verksamhet finansierad med skattemedel växer snabbt, och ungefär 200 000 personer jobbar nu i denna sektor.

För en del av dessa arbetstagare har det betytt minskad yttrandefrihet att övergå från offentlig verksamhet till privat i och med att det gäller andra regler kring meddelarfrihet för privatanställda. Det är olyckligt av flera skäl. Jag är därmed glad över att i dag kunna ställa mig bakom förslaget i KU:s betänkande där vi välkomnar, och ytterligare manar på, att regeringen snabbt tillsätter en utredning för att utöka meddelarskyddet för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet.

Vi i Folkpartiet har på olika sätt engagerat oss för ett starkare skydd för dem som vågar slå larm om oegentligheter. I förra årets debatt om yttrandefrihet sade jag så här:

”När det gäller regelverket för offentligt finansierad verksamhet menar vi i Folkpartiet att det behövs ett starkare lagskydd för den som avslöjar allvarliga missförhållanden. Särskilt viktigt är detta i vårdsektorn och i annan sådan verksamhet där enskildas liv och hälsa berörs. En starkare lagstiftning om efterforskningsförbud i offentligt finansierad verksamhet som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen behöver enligt vår åsikt utredas.”

Att meddelarskyddet i privat verksamhet, finansierad med skattepengar, stärks ger större garantier för att verksamheten fungerar väl. Insynen utifrån kan kanske inte vara fullt lika stor som hos verksamheter som bedrivs under full offentlighetsprincip, men förtroendet blir större om det finns vetskap om att de som känner till verksamheten faktiskt skulle slå larm vid behov.

I fjolårets debatt uppmanade jag också det offentliga att ta ansvar för att arbetstagare får ett gott skydd vid upphandlingar. Bland annat nämnde jag att Folkpartiets landstingsråd i Stockholms län på DN Debatt skrivit att de arbetar aktivt med att i landstingets verksamhet se till att whistleblowers får det skydd de ska ha och, inte minst viktigt, att medarbetarna vet om det.

Genom avtal går det redan i dag att stärka meddelarskyddet i privat verksamhet. En stor andel av de anställda i privat vård har redan i dag meddelarskydd. Men ett problem är faktiskt att många inte vet om det.

Vårdföretagarna gjorde i början av detta år en undersökning av hur deras medlemsföretag såg på meddelarskydd. Av de 470 svarande var det en klar majoritet som ville likställa privat och offentligt driven verksamhet beträffande meddelarskydd, och företagen ville lösa det via lagstiftning.

Fördelarna skulle vara att det blir konkurrensneutralitet mellan företag, och arbetstagarna och brukarna behöver inte fundera över vilket skydd som gäller för just dem.

När det gäller det tidigare motståndet mot att införa meddelarskydd på grund av rädsla för att företagshemligheter ska läcka ut visar enkäten att det har skett en rejäl omsvängning. Av de svarande var det bara 10

procent som trodde att det fanns risk för att affärshemligheter skulle avslöjas så att företaget lider skada.

Det är självklart att det finns principer som gäller för företag, till exempel företagshemligheter och lojalitetsplikt, som kan stå i strid med ett förstärkande av efterforskningsförbud och repressalieförbud. Men det är ju onödigt att vi som politiker på förhand målar upp problem med detta som det visar sig att många företagare själva inte ser.

Förra årets debatt kom till stor del att handla om skydd för whistle-blowers, eftersom riksdagen gav regeringen till känna behovet av att stärka detta. Jag hoppas att den utredning som nu tillsätts, förutom att den tittar på former för ett utökat meddelarskydd i offentlig verksamhet, ser till möjligheterna att stärka skyddet för whistle-blowers i vidare mening.

Att det finns ett tydligt whistle-blowerskydd för arbetstagare i privat verksamhet, även den som inte finansieras med skattemedel, kan innebära att risker för allmänheten i större utsträckning skulle kunna uppdagas. Jag tänker till exempel på miljöfaror, korruption och annat som kan drabba utomstående.

I Norge infördes 2007 en förstärkt whistle-blowerlagstiftning som gäller för både privat och offentlig verksamhet. Det finns säkert lärdomar att dra från de år som denna lag har gällt där.

Transparency Internationals svenska gren lämnade i en rapport tidigare i år starka rekommendationer om att Sverige borde införa ett starkt rättsligt skydd. De säger: ”Det är tveksamt om Sverige uppfyller kraven i Europarådets civilrättsliga konvention mot korruption när det gäller rättsligt skydd åt whistleblowers.” Jag tycker att det är en kritik som är värd att ta på allvar.

Ett exempel som visar på behov av ökad trygghet för dem som vill påtala oegentligheter ges i tidningen Byggvärlden från i februari i år. Där beskrivs den diskussion om meddelarskydd och whistle-blowersystem som förs i byggbranschen. Byggcheferna vill ha ett ökat skydd baserat på en undersökning som gjordes i somras där en av tio byggchefer uppgav att de varit rädda att tappa jobbet om de skulle uppmärksamma missförhållanden eller beteenden som inte är okej på deras arbetsplats.

15 procent sade att de arbetat på en arbetsplats där någon fått gå som varit öppet kritisk mot någon oegentlighet. Det finns alltså en tydlig rädsla för att påtala missförhållanden, och detta leder till att många väljer att hålla tyst.

För att stärka sin trovärdighet kan företag själva ta steg för att öka skyddet för whistle-blowers, till exempel genom att införa whistle-blowersystem och skriva bra avtal. Dock kan det kvarstå funderingar hos anställda om vilket skydd de egentligen har. En tydlig lagstiftning skulle kunna minska det problemet.

Förhoppningsvis skrivs nu snarast direktiv, och så kan en utredning tillsättas före sommaren. Det vore välkommet, tycker jag, med en parlamentarisk utredning med bred förankring i riksdagen, då vi är många som är angelägna om att dessa frågor landar rätt och snabbt kan omsättas i lag. Vi kan konstatera att den utredning som presenterades 2001 inte gick i mål. Jag hoppas att vi kan lära från det och att tiden nu är mogen för nya tag.

Avslutningsvis vill jag säga att vi som liberaler värnar den fria åsiktsbildningen. Människor som visar prov på stort civillikage och vågar lyfta fram missförhållanden förtjänar både beundran och ett starkare juridiskt skydd.

Med det sagt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 11 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Fru talman! Meddelarfriheten och att den behöver utökas är den stora frågan i det här betänkandet från konstitutionsutskottet om tryck- och yttrandefrihet.

Vi har blivit överens i konstitutionsutskottet om ett tillkännagivande om att det behövs ett lagstadgat meddelarskydd, en meddelarfrihet, som gäller de privatanställda i företag vars verksamhet är offentligt finansierad.

Meddelarskyddet innebär också ett eftersökningsförbud, som alltså innebär att arbetsgivaren inte får eftersöka vem det är som har lämnat uppgifter till exempel till medier och att arbetsgivaren inte heller får kritisera eller på annat sätt vidta åtgärder mot den anställde som har lämnat ut uppgifter.

Det är oerhört viktigt att missförhållanden inom äldreomsorg, inom hälso- och sjukvård och i skolor kommer fram. Det är viktigt att det kommer fram för att missförhållanden ska kunna rättas till.

Det här innebär också att det kommer att bli samma regler som nu finns för offentligt driven verksamhet som kommer att gälla för den som är anställd i en privat driven verksamhet när den är offentligt finansierad.

I konstitutionsutskottet har vi erfarit att regeringen, genom Justitiedepartementet, är på väg att tillsätta en utredning med syfte att lösa den här frågan, så att vi får det här utökade meddelarskyddet.

När vi debatterade den här frågan förra året i riksdagen lyfte jag för Centerpartiet fram att vi tyckte att det var viktigt att den här frågan snarast skulle få en lösning. Och i dag är jag naturligtvis mycket nöjd med att frågan håller på att få en lösning.

En annan fråga i det här betänkandet gäller elektroniskt utlämnande av allmänna handlingar, som inte har debatterats tidigare här. Av betänkandet framgår att det finns en vilja att lösa den här frågan med elektroniskt utlämnande av allmänna handlingar, men alla problem är ännu inte lösta.

Jag kan i dag bara hoppas att de snart kommer att vara lösta. En del löser sig genom att myndigheter utan att det finns ett lagfäst krav lämnar ut sina allmänna handlingar elektroniskt utan att det är problem. Det är viktigt att den här utvecklingen fortsätter. Jag skulle kunna tänka mig att tiden snart är mogen för ett lagfäst krav när det gäller utlämnande av allmänna handlingar.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 12 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Jag vill också yrka bifall till förslaget i 2011/12:KU13.

Whistle-blowers är inget problem. De är inga problemmänniskor som krånglar till det, utan de är modiga hjältar som är värda vårt stöd och vår aktning. En liten bit av det är den lagstiftning som reglerar meddelarfriheten. Det finns mycket av civillikage och annan trygghet och upp-

muntran som vi från samhällets sida kan ge och som medmänniskor kan ge whistle-blowers.

Men i dag behandlar konstitutionsutskottet motioner om tryck- och yttrandefriheten, där den viktigaste frågan är vårt eniga ställningstagande att det finns behov av en utvidgad lagstiftning om meddelarskydd för anställda i offentligt finansierad verksamhet i privat regi. Meddelarskyddet måste, så långt det är möjligt, vara detsamma som för offentligt anställda.

Det har upprepats ett antal gånger, och jag säger det nu i sista versen: Vi vet att regeringen kommer att tillsätta en utredning i just detta syfte och att den kommer snart. Vi skickar med beskedet att efterforskningsförbudet och repressalieförbudet ska ingå.

Att ha offentligt finansierad verksamhet i privat och inte offentligt regi är inget självändamål för Kristdemokraterna. Vi vill se en mångfald; därför tror vi att konkurrens sporrar och ger utveckling så att vi får en bättre verksamhet. Men det är inte med nödvändighet så att all sådan verksamhet ska ske i privat regi. Det får, och bör gärna vara, en mångfald.

Just därför att vi har en sådan grundläggande positiv hållning och tycker att privata initiativ är värdefulla blir vi naturligtvis mycket mer angelägna om att verksamheten ska vara positiv och bättre än tidigare verksamhet, att den ska förädlas och förbättras. Därför välkomnar vi att meddelarskyddet blir större och garanterar medborgarens trygghet. Det är inte något som vi backar ifrån och nödgas till. Tvärtom, vi vill vara i framkant och säga att detta är viktigt.

Det ska också tilläggas att den pusselbit som utgörs av utredningen och förhoppningsvis den lagstiftning som kommer inte är det enda sättet att garantera att verksamheter i privat regi håller god kvalitet. Vi har tillsynsmyndigheter. Socialstyrelsen nämndes. Det finns möjligheter att på andra sätt till sin chef påtala brister och se till att verksamheten håller den kvalitet som den ska hålla, gärna bättre än den offentliga.

Vi tycker att det är viktigt att framhålla att detta är en pusselbit av flera för att vi ska kunna få toppkvalitet för medborgarnas skull.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

8 § Fri- och rättigheter

Fri- och rättigheter

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU14
Fri- och rättigheter.

Anf. 13 JONAS ÅKERLUND (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till våra tre reservationer i betänkandet om fri- och rättigheter.

Föreningsfriheten är viktig. Det gäller både den positiva och den negativa. Men föreningar kan se väldigt olika ut och ha väldigt skilda funktioner. Om det handlar om en svamplockarförening som förbehåller sig rätten att avgöra vem som ska vara med och vem som inte riktigt

passar in så har det inte så väldigt stor betydelse för min vardag, även om det kanske är tråkigt att inte få vara med i gemenskapen när det gäller svamplockning.

Det har det däremot när det gäller fackföreningen, som ju är en förening med en speciell funktion. Sverige saknar exempelvis en lagstiftning om minimilöner. Facket fyller alltså för den anställde en lång rad viktiga funktioner. Utan facklig tillhörighet får man en betydligt svårare vardag.

Därför tycker vi att det är ganska orimligt med en tågordning som innebär att man kan bli tvingad att lämna facket om man har åsikter som facket inte tycker om, även om åsikterna inte är mer annorlunda än att de finns representerade här i riksdagen – och inte heller av riksdagens minsta parti. Därför vill vi se en förändring på detta område. Det är alldeles för viktigt.

En annan punkt där vi tycker att frihetsfrågan bör ses med lite andra ögon än vad som ofta är fallet gäller kravet på att niqab och burka på allmän plats inte bör vara tillåtet. Vi uppfattar inte detta som en fråga om religion eller klädmode utan som en manifestation av en kvinnofientlig grundsyn. Vi tycker inte att det är acceptabelt i Sverige. Andra länder, till exempel Belgien, Italien, Frankrike och som jag såg när jag läste tidningen i morse, även delstat efter delstat i Tyskland, har samma uppfattning.

Dessa länder har mer än 100 miljoner invånare tillsammans. Sammantaget i Tyskland och Frankrike har man ungefär 9 miljoner muslimer. Då är det lite svårt att komma och säga att deras ställningstagande grundar sig på fördomar, okunskap och rädslor. Det finns en väldigt lång erfarenhet av en samhällsutveckling där man försöker leva ihop med två så väldigt skilda synsätt på kvinnan i samhället. Vi anser inte att den här klädseln representerar en kvinnosyn som är acceptabel i Sverige.

Den tredje reservationen gäller återkallande av medborgarskap. Självfallet kan vi inte ha A- och B-medborgarskap, även om jag vet att det har föreslagits på sina håll. Däremot kan man få medborgarskap på två sätt. Man kan födas här och få det per automatik eller så kan man förvärva det. Men då finns det kriterier för hur det ska gå till.

Vi tycker att det är helt orimligt att skicka ut signalen att om man ljuger, luras och mutar och gör det på ett så pass klantigt sätt att man dessutom blir avslöjad ska man ändå få behålla förmånen. Man ska kunna förvärva svenskt medborgarskap – ja. Men man ska göra det på ett ärligt sätt.

Anf. 14 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Då har vi alltså kommit till ytterligare ett motionsbetänkande som är mycket viktigt. Det handlar om fri- och rättigheter. Vilka fri- och rättigheter ska garanteras? Hur ska de begränsas? Hur ska man garantera att den enas rättighet inte blir en begränsning av den andras frihet?

Det är svåra och viktiga avvägningar, och jag tycker att utskottet för det mesta har klarat den här balansgången på ett mycket bra sätt.

Men det gäller inte helt och fullt, och därför har jag två reservationer. Jag väljer dock att endast yrka bifall till den ena, reservation 4 om ett tredje kön. Jag kommer tillbaka till den frågan senare och börjar alltså med att beröra några andra frågor som behandlas i detta betänkande.

Frågan om samvetsfrihet lyfts framför allt fram utifrån sjukvårdspersonals möjligheter att inte delta i en viss del av den verksamhet som bedrivs inom sjukvården. Det finns yrkanden om att man inte ska behöva delta fullt ut i utbildningar om det handlar om något som man inte tycker att man vill delta i. Det som framför allt exemplifieras är abortfrågan och att delta i genomförandet av aborter.

Det är klart att man med hänvisning till religionsfriheten skulle kunna säga att man inte ska behöva genomföra några aborter om man inte vill det. Och så är det ju. Man behöver faktiskt inte det. Det finns ingen människa som tvingar någon att börja arbeta inom sjukvården.

Däremot har vi en annan princip, och det är människors rätt till sin egen kropp och kvinnans rätt till sin egen kropp vilket innebär att också kunna välja att avbryta en graviditet. Det är inte rimligt att man då ska mötas av personal som inte anser sig behöva vara delaktiga i att utföra den aborten.

Där jag bor har vi en liten vårdcentral där två barnmorskor arbetar. Det är ganska många kyrkor runt om. Det är många frikyrkliga församlingar som anser att spiral innebär mord eftersom det är ett redan befruktat ägg som stöts ut om kvinnan bär spiral.

Om det skulle vara två barnmorskor som arbetar där som inte vill sätta in spiraler skulle det vara ett stort problem för de kvinnor som bor där.

Jag tycker att vi har kommit till en alldeles utmärkt slutsats i utskottet, nämligen att vi inte kan ha sådana undantag från de regler som gäller i vården. Man får i så fall välja ett annat yrke eller arbeta i någon annan del av sjukvården. Det är beklagligt. Men detta är ett bra ställningstagande.

I betänkandet behandlas också motioner om klädsel utifrån ganska olika utgångspunkter. Det finns en motion om förbud att bära niqab och burka på allmän plats. Sedan finns det en annan motion om möjligheten att förbjuda västar eller andra kläder som visar tillhörighet till ett gäng eller en grupp som kan uppfattas som kriminell. Det är helt olika ingångar i dessa motioner och helt olika skäl för dem. Men båda motionerna avstyrks av utskottet. Det är inte möjligt att vi ska börja reglera vilken typ av klädsel som ska användas. Det inskränker inte på något sätt på någon annans frihet eller rättighet att en människa väljer att bära en burka, en niqab eller en väst. Det är bra att utskottet avstyrker dessa motioner.

Däremot tycker jag att det är konstigt att man väljer att avstyrka förslaget om att utreda möjligheten att införa ett tredje kön. Det är en mycket viktig fråga för den som det berör, möjligheten att leva fullt ut som man är, som man känner sig och som man vill vara.

Transpersoner är en mycket bred och heterogen grupp. Det är ett samlingsnamn för personer som av många olika skäl inte identifierar sig med sitt biologiska kön.

Dessutom föds det ett antal personer varje år som har ett oklart biologiskt kön, så kallade intersexuella.

Att utskottet har kommit fram till denna slutsats och dessutom argumenterar mest utifrån att det är ett problem med personnummerhanteringen tycker jag är mycket konstigt. Att det ska vara ett skäl att begränsa människors frihet är för mig obegripligt.

Personnumren är problematiska redan i dag. De är för få. Det är brist på dem. Därför har man också gjort förändringar vad gäller personnumren. De fyra sista siffrorna är inte längre kopplade till vilken dag en person har fötts. För omkring 20 år sedan tog man i personnumren också bort kopplingen till var man är född. Jag vet inte om det också berodde på brist på personnummer. Men det är ganska lätt att tänka sig att stockholmarna helt enkelt blev för många för den mängd nummer som de hade att tillgå. Dessa förändringar har inte gjort att personnumren har blivit fler, men de har blivit mer flexibla och går att använda lite lättare. Men de är trots allt fortfarande för få. Vi kommer förmodligen ändå att bli tvungna att utreda frågan om personnummer inom en inte alltför avlägsen framtid.

Att detta ska vara ett skäl att begränsa människors frihet att få identifiera sig som de vill tycker jag är konstigt.

Jag håller med om att det inte är en enkel fråga. Det finns inget givet svar. Därför bör det absolut tillsättas en utredning som åtminstone ser över möjligheten att införa ett tredje kön. Därför yrkar jag bifall till reservation 4.

Anf. 15 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Fru talman! Socialdemokratin är en internationell rörelse som bär på en dröm om frihet. Vi vill att alla människor ska vara fria att forma sina egna liv och sträva mot sina egna drömmar med respekt för andra människors val och ansvar för det som är gemensamt.

Så börjar Socialdemokraternas politiska riktlinjer antagna av den senaste kongressen.

För oss är alla människors lika värde och respekten för den enskilda människans frihet och värdighet fundamentalt. Det regleras inte bara i våra politiska riktlinjer utan framför allt i regeringsformen. Det regleras också i Europakonventionen och i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Ska det allmänna på något sätt inskränka dessa rättigheter ska det vara av mycket starka skäl.

Vi har haft en enighet inom politiken om att yttrandefrihet, informationsfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet är värda att ta strid för. Frihet handlar om att leva i ett öppet, solidariskt och demokratiskt samhälle. Det ska inte ske diskriminering på grund av exempelvis kön, sexuell läggning, etnisk tillhörighet eller religion vare sig i arbetslivet eller i samhället i övrigt. Och det ska inte finnas lagar som inskränker din rätt att vara den du är om det inte är absolut nödvändigt med hänsyn till allmän säkerhet, till skydd för allmän ordning eller till skydd för andra människors fri- och rättigheter.

Denna rätt innebär också en rätt att bära vilka kläder du själv vill. Det allmänna ska inte på något sätt bestämma över ditt sätt att vara så länge det inte innebär ett hot eller fara för din medmänniska eller ett hinder för din yrkesutövning. Alla människor har rätt att bli behandlade med respekt. Ingen människa har rätt att döma eller trampa på någon annan för den han eller hon är. På dessa principer vilar vårt demokratiska samhälle. Det är jätte viktigt att slå vakt om.

Det är på denna grund som vi säger ett bestämt nej till att inskränka människors rätt att bära niqab och burka på allmän plats. Vi säger också

nej till att inskränka rätten att bära annan klädsel som kan visa tillhörighet till grupper som exempelvis kan uppfattas som kriminella. I en rättsstat måste det vara handlingen du utför som ska vara straffbar, inte den klädsel du bär. Även ett märke på en väst faller under yttrandefriheten. Ett yttrande kan uttryckas på många olika sätt.

Varje människas rätt att tillsammans med andra få sluta sig samman i föreningar eller i trossamfund är också grundläggande. Det ska inte det allmänna på något sätt lägga sig i, varken hindra några från att sluta sig samman eller tvinga någon att exempelvis tillhöra en politisk organisation eller ett visst trossamfund. Men att därifrån ge alla en oinskränkt rätt att vara med i vilken förening eller sammanslutning de själva vill och på så sätt frånta föreningen eller sammanslutningen dess rätt att också ha ett inflytande över vilka krav som gäller för medlemskap i just den föreningen är att gå lite för långt i tolkningen av föreningsfriheten. Det är trots allt en relation enskilda emellan som i enskilda fall får prövas av allmän domstol.

Fru talman! Betänkandet innehåller ett flertal motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Jag kommer inte att beröra alla.

Den sista frågan som jag vill beröra är frågan om ett tredje kön. Jag tycker att frågan är intressant. Den är ganska ny, och den har faktiskt debatterats i medierna under påskveckan. Jag hörde ett flertal debatter. Det finns, som Mia Sydow Mölleby har påpekat, människor som inte självklart identifierar sig som män eller kvinnor. Det har vi också diskuterat i KU, och vi har bland annat diskuterat frågan om transpersoners skydd i hotlagstiftningen. Det finns också barn som föds med en oklar könstillhörighet. Det måste samhället och andra människor visa respekt för.

Men utskottet är i dag inte berett att i folkbokföringen införa ett tredje kön. Det är detta som det är fråga om, alltså ett tredje kön som är juridiskt jämställt med man och kvinna. Vi är inte beredda att förorda detta. Det skulle medföra ganska stora förändringar i det system som vi har byggt upp.

Jag kan hålla med om Mia Sydow Mölleby om att vi i framtiden kan behöva se över detta. Då kanske man väcker denna fråga. Men i dag är vi inte beredda att förorda någon förändring eller utredning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i KU:s betänkande 14 om fri- och rättigheter.

Anf. 16 CECILIA BRINCK (M):

Fru talman! I detta betänkande behandlas, som vi har hört, ett stort antal frågor som alla rör våra grundlagsfästa fri- och rättigheter. En del av dem regleras i regeringsformens andra kapitel. Det är där som rättigheter för enskilda regleras. De handlar om exempelvis yttrandefrihet, mötesfrihet, religionsfrihet och föreningsfrihet.

Hur centrala dessa friheter är för demokratin och demokratins funktionssätt har vi berört i den föregående debatten. Det är inte heller frågor som är särskilt kontroversiella i den politiska debatten i Sverige. Vi är ganska eniga om detta, åtminstone i teorin.

Vi har också en mycket långtgående tryck- och yttrandefrihet som vi värnar inte minst i förhållande till diverse försök på internationell nivå

att, som det heter, harmonisera – något som sällan slutar väl när det gäller den svenska tryckfriheten.

Problemet uppstår när dessa grundläggande friheter så att säga testas i praktiken. Då kan det vara lite så och så med enigheten. Det är ingen konst att försvara även ganska svåra saker, som fri- och rättigheter, i talarstolar och i andra sammanhang där ingen egentligen ifrågasätter dem. Det klarar vem som helst. Så länge vi är eniga behöver vi inga regler. Och så länge vi är eniga behöver vi inga stadgar i våra föreningar.

Men i lägen där människor utnyttjar sina grundlagsfästa fri- och rättigheter för att uttrycka åsikter som vi inte tycker om och inte sympatiserar med eller på annat sätt manifesterar någonting som vi inte tycker om eller inte sympatiserar med, vad gör vi då? Ja, det är då som försvaret av rättigheterna blir extra viktigt. Om man vill kan man återge vad Voltaire sagt – ja, det var faktiskt inte Voltaire utan en av hans tidigare biografer som sade det: Jag avskyr dina åsikter, men jag är beredd att dö för din rätt att uttrycka dem.

Personligen erkänner jag gärna att det finns rätt många åsikter som jag inte skulle offra så mycket som ett lillfinger för att försvara, men det är en sak. En annan sak är att lagstifta mot dem. Det är vad detta handlar om. Där står jag helt på Voltaires, eller snarare Voltaires biografis, sida.

Fru talman! I betänkandet behandlas några frågor där vi alldeles uppenbart har olika uppfattning om hur våra grundlagsfästa fri- och rättigheter ska tolkas och om hur omfattande de är. Jag tänker uppehålla mig vid en av dem, men inte därför att den har så förfärligt stor praktisk betydelse utan därför att den är principiellt intressant och väldigt tydligt illustrerar den konflikt som jag talat om.

Det handlar inte om förbud mot att muntligen uttrycka vissa åsikter, att tillhöra en viss förening eller att bekänna sig till en viss religion. Det handlar om olika yttre attribut som på ett eller annat sätt markerar att bäraren bekänner sig till vissa åsikter eller en viss religion. Det gäller då eventuella förbud mot bärande av burka och niqab på allmän plats.

Frågan är inte ny. Propåer om sådana här förbud har dykt upp lite då och då. Jag har i olika kommunala sammanhang varit med om att hantera sådana här frågor. De dyker upp i skolsammanhang. Även konstitutionsutskottet har behandlat frågan, senast för ett par år sedan. Jag vill ta tillfället i akt och påminna kammaren om några av de ställningstaganden och konstateranden som utskottet då gjorde.

I sammanhanget konstaterar jag också att det faktum att bärande av niqab eller burka strider mot värderingar som vi i andra sammanhang omfattar här inte är särskilt intressant. Jag har allvarliga invändningar mot en tradition som tvingar kvinnor att täcka hela kroppen, inklusive ansiktet. Det är *en* sak. Men vi kan liksom inte hålla på och lagstifta mot allt vi av ett eller annat skäl tycker illa om.

Grundregeln här är att vi har rätt att uttrycka vilka åsikter vi vill, och vi har rätt att klä oss som vi vill. Vi kan inte ha en lagstiftning som förbjuder vissa yttre attribut.

En helt annan sak är att man i vissa sammanhang, till exempel i utbildningsväsendet och på vissa arbetsplatser, kan ha regler som föreskriver en viss klädkod – självklart. Det kan till exempel vara nödvändigt att föreskriva klädkoden att ansiktet inte får döljas. Man måste kunna känna

igen människor. Man måste kunna identifiera människor. Detta är självklart.

Den typen av regler är helt i sin ordning. De förekommer – Europarådet kommenterar detta i olika sammanhang – och dessa har jag inga som helst invändningar mot. Ifall någon tvingas bära niqab eller burka – det kan naturligtvis förekomma – finns också brottsbalkens regler om olaga tvång som kan bli tillämpliga.

Förra gången det här behandlades i utskottet och här i kammaren fann man att lagstiftning på området – vad motionärerna efterfrågar är ju en lagstiftning som förbjuder bärande av niqab och burka på allmän plats – inte kan komma i fråga. Den uppfattningen har vi fortfarande. För vad ska vi då nästa gång lagstifta om? Vilka kläder eller attribut ska vi nästa gång ge oss på? Vilka företeelser som vi tycker illa om ska vi nästa gång ge oss på?

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 17 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! I betänkande KU14 behandlar utskottet motioner om fri- och rättigheter. Fri- och rättigheter handlar om avvägningar. Som vi hört och som alla inser kan den enes frihet ställas mot den andres rättighet. Det gäller att göra en avvägning.

En av de frågor som utskottet behandlat är den om samvetsfrihet. Möjligen kan det på tidigare talare låta som om vi inte har någon samvetsfrihet i Sverige. Så är det inte. Vi har en lång historia i det avseendet. Redan i grundlagen från år 1809 kunde man läsa att ”Konungen äger ingens samvete tvinga eller tvinga låta”.

Sedan den 1 januari 1995 då Europakonventionen implementerades i svensk lagstiftning har vi samvetsfrihet. Det står så här: Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet – artikel 9.1. I FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna – som visserligen inte är lag i Sverige men som vi likväl har ratificerat – anges att var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Vidare har vi frågan om den resolution som Europarådets parlamentariska församling antog den 7 oktober 2010 – resolution 1763.

Europarådets parlamentariska församling ska uttolka hur Europadomstolen ska avdöma olika gränsfrågor för enskilda som klagar. I resolution 1763 anges inledningsvis att ingen person, sjukhus eller institution ska utsättas för tvång, hållas ansvarig eller diskrimineras på något sätt på grund av en vägran att utföra eller medverka vid aborter eller liknande. Samtidigt understryks att staten har ett ansvar för att värna allas rätt till sjukvård, också till abort.

En oreglerad användning av samvetsfriheten skulle kunna påverka kvinnor oproportionerligt mycket. Vi hörde tidigare om landsbygden, låga inkomster och mycket annat. Men församlingen anför mot den bakgrunden att medlemsstaterna är skyldiga att säkerställa tillgång till laglig sjukvård och att skydda rätten till hälsa. De har också skyldigheten att säkerställa respekt för tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet för vårdgivare. Man uppmanar medlemsstaterna att utveckla tydliga regler för hälso- och sjukvården.

Det är bara att välkomna detta. Det är viktigt att den enskilde svensk som kommer i kläm och som upplever att ”min rätt” som finns i svensk

lag och i Europakonventionen träds för när kommer att ha detta som vägledande då det egna fallet läggs fram för Europadomstolen.

I en motion av Annelie Enochson, Kristdemokraterna, ifrågasätts den satsning på sex- och samlevnadsundervisning som Utbildningsradion har lanserat. Bland annat ska det ha förekommit en tecknad film och en lärobok. I motionen ifrågasätts den sexualmoral som kommer till uttryck i denna undervisning. Motionären menar att föräldrar till barn som inte omfattar Utbildningsradions sexualmoral skulle bli kränkta.

KU svarar att det av skollagen framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Undervisningen ska enligt förarbetena till lagen bedrivas i enlighet med den värdegrund som finns i läroplanerna. Därmed ska det inte förekomma inslag som kan uppfattas som kränkande för någon. Med detta tycker jag att Kristdemokraternas Annelie Enochson kan vara nöjd.

En fråga som jag själv driver i en motion handlar om att få utrett om proaktiva självmordssajter på internet bör förbjudas – chattar och hemsidor som aktivt hetsar människor till att begå självmord, som alltså utgör en fara för någon annans liv.

I utskottet är man inte beredd att föreslå ett tillkännagivande om ett förbud eller ens en utredning om de här proaktiva självmordssajterna. Men ett enigt utskott uttalar att det är förkastligt och omoraliskt att på olika sätt uppmana andra att begå självmord.

Det är så långt som vi har kommit. Med detta kan jag känna att frågan har fallit framåt.

I en motion av Marianne Berg, Vänsterpartiet, yrkas det på en utredning i syfte att införa ett tredje kön jämställt med kvinna och man. Enligt diskrimineringslagen avses med *kön* att ”någon är man eller kvinna”. Vår lagstiftning och våra grundläggande värderingar vilar på att någon är man eller kvinna.

Det är möjligt att byta kön. I själva verket är det så att den som vill byta kön ofta är väldigt angelägen om att distansera sig från sitt tidigare, biologiska kön. Detta sker med en psykiatrisk diagnos och gås igenom mycket noggrant. Det är också det personnumret anger – man är antingen man eller kvinna. Jag kan inte se att ett tredje kön tillför något positivt – eller för den delen ett fjärde eller femte, som har framförts i debatten – utan det är man och kvinna vi har att välja mellan. Det är också det utskottets majoritet anger.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 18 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Tuve Skånberg angående samvetsfriden. Hur ska det rent praktiskt gå till, anser Kristdemokraterna?

I motionerna står det att du ska få jobba inom sjukvården, och du ska få jobba inom vilken del som helst inom sjukvården, men vissa saker behöver du inte ställa upp på. Jag tycker att utbildningsutskottet har tagit upp sin del. Det är faktiskt en patientorienterad utbildning. Det är alltså en säkerhet för patienten att veta att jag när jag kommer in på sjukhuset och träffar exempelvis en barnmorska ska vara säker på att jag kan få hjälp av den personen.

Min första fråga är alltså: Hur tycker Kristdemokraterna att det ska gå till om du ska få vara barnmorska utan att utföra allt?

Anf. 19 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! I och med att Europarådets parlamentariska församling har antagit resolution 1763 kommer Europadomstolen nu att döma eventuella överklaganden utifrån detta ställningstagande. Där ska vi också vara ärliga och säga att 1763-resolutionen är tydlig med att även kvinnornas rätt till vård vid abort ska säkerställas. De har rätt att möta någon som är positiv till det de begär, och de har rätt att få den vård de har rätt till och yrkar på. De har dock inte rätt att kräva att vem som helst ska utföra det, utan man ska kunna väja och tveka.

Det är helt riktigt att det kan komma en sådan situation att man är få på en vårdcentral, och då måste det lösas på ett sätt så att man i förväg vet vem som väjer och kommer att yrka samvetsproblem. De facto kommer det dock att vara så att Europadomstolen kommer att ställa sig på de enskilda personers sida som önskar upprättelse.

Anf. 20 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Det finns som jag ser det en väldig risk. Sjukvården hanterar nämligen väldigt många akuta situationer, och då skulle det egentligen på alla ställen fordras en dubbelbemanning om det fanns någon person som inte från början klart hade deklarerat: Det här kan jag inte ställa upp på. Det här kan jag inte vara med att utföra.

Då måste sjukhuset garantera att det finns dubbel bemanning hela tiden, ifall det kommer in en akut situation. Jag ser att det kan bli väldigt problematiskt. Jag instämmer alltså med utbildningsutskottets sätt att se detta, att patienten och hälsosäkerheten här måste gå i första hand.

Jag kan se en fortsatt utvidgning av detta. Om du som lärare inte på något sätt kan ställa upp på de principer som finns i andra religioner, ska du då bli tvingad? Det är du i dag, eftersom vi har en religionsundervisning. Du måste gå in och ta diskussionen eller undervisa om andra religioner. Frågan är om detta kan utvidgas i ett senare skede så att man kan säga: Nej, jag står bara för de kristna värderingarna. Jag är inte beredd att ta det andra, det strider mot mitt samvete och min tro.

Jag är tveksam till om vi går mot en sådan utveckling.

Anf. 21 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Hur resolution 1763 rent praktiskt kommer att hanteras är att det prövas av den enskilde i efterhand. Det är alltså inte generella regler som läggs på i förväg, utan man kommer att kunna besvara sig till Europadomstolen och åberopa resolution 1763 och Europakonventionen, alltså med svensk lag.

Hur det kommer att utvecklas och hur det kommer att säkerställa de situationer Helene tar upp kan jag inte i dag säga. Det är en avvägning, som det ju är när det gäller de mänskliga fri- och rättigheterna, så att man säkerställer både den enes frihet och den andres rättighet.

Anf. 22 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Då min kollega redan har redogjort för våra ståndpunkter i övriga frågor vill jag uppehålla mig vid frågan om samvetsfrihet. Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas motion So642 om samvetsfrihet.

Som vi tidigare har hört kom den 7 oktober 2011 beskedet att Europarådet antagit en resolution, 1763, som skyddar vårdpersonalens rätt till samvetsfrihet. Denna resolution innebär att ingen person, inget sjukhus och ingen institution ska tvingas, ställas till ansvar för eller på något sätt diskrimineras för att man på grund av samvetsbetänkligheter inte vill utföra eller medverka till abort, dödshjälp eller någon annan handling som kan orsaka döden för ett mänskligt foster eller embryo.

Samtidigt framhåller resolutionen att föreskrifter som ska garantera vårdpersonalen rätt till samvetsfrihet även måste garantera att den kvinna som på laglig grund önskar avsluta en graviditet också kan få en abort utförd.

Rätten till samvetsfrihet har stöd även i artikel 18 i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter samt i Europakonventionens artikel 9, där det – det har vi också hört tidigare – uttryckligen står följande: ”Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.”

Då Europakonventionen i dag är en del av svensk lag torde sjukvårdspersonal redan ha ett visst skydd i grundlagen för att kunna åberopa samvetsfrihet, men det har tidigare varit svårt att veta hur denna samvetsfrihet ska tolkas. Nu finns det dock en tydlig resolution från Europarådet som tar hänsyn till vårdpersonalen samt den lagstadgade rätten till abort.

Europarådet inbjuder även medlemsstaterna till att utveckla omfattande och tydliga bestämmelser som definierar och reglerar rätten till samvetsfrihet samtidigt som tillgången till vård och hälsa säkras. Att lagstadga vårdpersonalens rätt till samvetsfrihet har man också gjort i flertalet av de 47 medlemsländerna i Europarådet. Sverige, som ska vara förebild i frågan om mänskliga rättigheter, hör dock till de få undantagsfall som inte visat sig villiga att införliva föreskrifter om samvetsfrihet i svensk lagstiftning.

Det är alltså detta vi förespråkar i vår motion. Man kan fråga sig varför mänskliga rättigheter inte ska få gälla för vårdpersonal i Sverige. Är det något som gör Sverige så unikt och komplicerat som land att vi inte kan följa i andra europeiska länders fotspår?

Fru talman! Abort och dödshjälp leder till särskilt svåra konfliktsituationer vad gäller etiska dilemman, och därför bör rätten till åberopande av samvetsfrihet enligt resolution 1763 ha en särställning i svensk sjukvård. Nu har vi inte aktiv dödshjälp i Sverige, men om det skulle bli aktuellt måste vi inse vilka etiskt svåra situationer detta kan innebära för vårdpersonalen.

Efter de rapporter som har kommit om vårdpersonalens upplevelser vid sena aborter ställs också frågan om samvetsfrihet på sin spets. Den 18 maj förra året uttalade sig en sjuksköterska i Dagens Medicin. Hon sade: ”Det känns fruktansvärt att låta fullt friska foster ligga och dö framför våra ögon, men vi kan ingenting göra. Eller rättare sagt: vi får inte göra någonting. I så fall bryter vi mot lagen.”

Sjuksköterskan berättade att hon varit med om två fall det senaste året, ett i vecka 18 och ett i vecka 22. I samma artikel berättade sjuksköterskan att vårdpersonalen mår så dåligt av dessa händelser att flera har slutat sitt arbete på grund av det.

Efter en rundringning av tidningen Dagen publicerades en artikel den 25 maj förra året, där det sades att man på nästan hälften av Sveriges sjukhus har upplevt att aborterade foster visat livstecken. På något sjukhus läggs fostret i ett bäcken med locket på. Några håller det i famnen tills det går bort, och en tredje lägger det ute i sköljen där det lämnas ensamt att dö.

Det kan inte vara rimligt att vårdpersonal ska tvingas till denna typ av upplevelser. Nu vet vi inte om det är så att de tvingas i samtliga fall, men det finns ingen lagstadgad rätt i Sverige. Vårdpersonalen har i första hand utbildat sig till att rädda liv, och vi måste förstå vilket etiskt dilemma de ställs inför i dessa situationer.

I tisdags, den 10 april, kom en ny artikel i Sydsvenskan om en sjuksköterska som uttryckte att det var en förfärlig upplevelse när hon såg ett foster röra på sig efter en abort. Hon ifrågasätter inte kvinnans beslut om abort men beskriver hur oetiskt det kändes att sätta locket på lådan där ett foster låg som hon inte var säker på var dött.

I samma artikel lyfts fram att just sena aborter är en av de mest svåra och känslosamma situationerna i vården för vilken professionell sjuksköterska eller barnmorska som helst. Trots detta saknas det tid och utrymme för känslomässiga eller etiska diskussioner. Liksom locket läggs på de foster som föds levande för att man ska slippa se det hemska läggs ett lock av tabu på dessa etiskt och känslomässigt svåra frågor.

Fru talman! Jag välkomnar därför att konstitutionsutskottet i alla fall erkänner att frågan om samvetsfrihet är av stor principiell vikt och att man lyfter fram resolution 1763. Konstitutionsutskottet är dock inte berätt att ta något initiativ i frågan och hänvisar till att liknande motionsyrkande tidigare avstyrkts. I detta sammanhang måste jag säga att jag är lite förvånad över att inte Kristdemokraterna fullt ut ställer sig bakom sina egna motioner om samvetsfrihet.

Sverigedemokraterna menar däremot att det är dags att ta initiativ i frågan. I linje med att vi i en tidigare debatt och riksdagsbeslut ställt oss bakom resolution 1763 och försvarat rätten till samvetsfrihet vill vi även att Sverige i enlighet med denna resolution inför föreskrifter i svensk sjukvård som garanterar vårdpersonalens rätt till samvetsfrihet. Detta vill vi att riksdagen ger regeringen till känna.

Därför yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas motion So642.

Anf. 23 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Julia Kronlid undrar varför jag som representant för Kristdemokraterna inte har yrkat bifall till vår egen motion, och det kan man ju undra.

Till att börja med är detta det öde som 99,9 procent av alla motioner möter. Det här är ett arbete på lång sikt. Att slåss för samvetsfriheten ur de olika aspekterna är något som inte går att göra över en natt; det inser jag mycket väl. Men här har utskottet gjort en god avvägning och lyfter fram att de frågor som tas upp i motionerna är av stor principiell vikt. Och Europarådets parlamentariska församling har i en resolution tagit upp frågor om samvetsfrihet inom sjukvården. Nu står det förvisso inte hur den principiella vikten ska avdömas.

Vi har alltså inte tagit ställning till om det är positivt eller negativt. Men det finns likväl en enighet om att den som besvärar sig till Europadomstolen, med ledning av resolution 1763, kommer att få upprättelse – i efterhand, kan sägas, och inte i förväg. Men man har likväl en möjlighet att föra fram sin åsikt.

Det är så långt som vi har kommit, och det är så långt som vi för närvarande tycker att det är rimligt att gå.

Anf. 24 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Tuve Skånberg för lite tydliggöranden.

Resolution 1763 är inte bindande och ger ingen garanti för vårdpersonalen att åberopa. Det kan bli en väldigt lång process att i efterhand söka hjälp i Europarådet.

Om vi nu tycker att det är av stor principiell vikt och när den här resolutionen nu finns tycker jag att Kristdemokraterna och Tuve Skånberg borde stå upp för att vi ska införliva regler i svensk lag som garanterar rätten till samvetsfrihet, såsom man också har gjort i flertalet andra länder i Europarådet. Jag undrar varför inte Tuve Skånberg och KD vill driva på hårdare, såsom vi vill göra här i dag, och rösta för motionen.

När det gäller att vi hänvisar till resolutionen vill jag säga att Sveriges riksdag förra året sade att man var kritisk till resolutionen. Jag undrar hur Tuve Skånberg ställer sig till det. Kan svenska medborgare verkligen känna sig trygga med och förlita sig på en resolution som Sveriges riksdag i princip vill verka för att upphäva?

Anf. 25 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Att det finns de som är kritiska mot den tolkning som Julia Kronlid nu ger uttryck för kommer hon nog att upptäcka i nästa replikskifte.

Jag noterar att i resolution 1763 anförs att medlemsstaterna har att utveckla tydliga regler för hälso- och sjukvården som garanterar rätten till samvetsfrihet vad gäller deltagande i aborter och liknande, tillförsäkrar att patienterna informeras om en sådan vägran av vårdnadsgivare och blir hänvisade till en annan vårdgivare och tillförsäkrar att patienterna får rätt behandling i tid, särskilt i nödsituationer. Det är vad resolutionen säger, och den garanterar bådas fri- och rättigheter.

Vi har en motion av Annelie Enochson och Andreas Carlson som är nästan identisk med den som Julia Kronlid har undertecknat. Det här är så långt som vi nu har kunnat föra fram detta. Och det är så att Europadomstolen har vägledning av resolution 1763. Det kommer inte att vara ett slag i luften och bara en from förhoppning, utan i efterhand kommer man att kunna pröva om vi har samvetsfrihet också i Sverige.

Anf. 26 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag välkomnar att resolutionen finns och att man åtminstone kan söka hjälp i efterhand. Men vad jag vill föra fram är att vi, liksom andra länder i Europa, borde kunna införa regler i lagstiftningen som reglerar det här och också tydliggör hur man ska tolka samvetsfrihet. Annars blir det ännu svårare att tolka och reglera detta så att man tillfredsställer både rätten till samvetsfrihet och den lagstadgade rätten att få vård och en abort utförd.

Det skulle bli enklare om vi hade rätten till samvetsfrihet i svensk lagstiftning än att man i efterhand ska söka hjälp i Europarådet. Det är vår ståndpunkt. Det finns olika ståndpunkter, och det är *en* sak. Vi anser att det vore en fördel att ha tydliga regler i svensk sjukvårdslagstiftning.

Anf. 27 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Som vi tidigare har konstaterat här är fri- och rättigheter avvägningar. Den enes frihet får inte inskränka den andres rättighet. De här avvägningarna är svåra att göra. Det är det vi diskuterar. Vi diskuterar inte till exempel tidsgränser för abort och liknande. Det är också viktiga frågor, men det är inte de som vi behandlar här.

Just gränsdragningen mellan samvetsfrihet och kvinnors rätt till sin egen kropp och rätt till abort är en svår fråga. Majoriteten av medlemsstaterna i Europarådet och väldigt många länder i Europa har gjort en annan avvägning än vad Sveriges riksdag har gjort under många år.

Sverige tillhör de länder som tidigt har lyft fram kvinnans rättigheter till sin egen kropp och också ansett att det är en mänsklig rättighet. Det finns ju länder som anser att kvinnor över huvud taget inte är människor och inte ska ha mänskliga rättigheter. Men Sverige är ett föregångsland i det avseendet. Det krockar med dem som har en stark religiös uppfattning att man ska kunna jobba inom vården men ändå inte utföra de saker som kvinnan i Sverige har rätt till.

Jag tycker att det är rimligt att det här landar i att vi inte ska gå vidare i det här, att vi inte ska se till att kvinnor riskerar att mötas av vårdpersonal som inte tänker utföra det som man kommer för att få hjälp med.

Jag vill också fråga om det finns andra yrken där ni tycker att vi borde införa samvetsfrihet, för det finns ju många sammanhang där man av olika skäl kan känna att man inte vill vara delaktig i den ena eller andra verksamheten. Vill ni utvidga det här eller gäller det just kvinnors rätt till sin egen kropp? Är det den viktigaste frågan?

Anf. 28 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Det var ganska många frågor, så jag hoppas att jag kan komma ihåg alla.

Mia Sydow Mölleby säger att abort är en mänsklig rättighet, men ur internationell och juridisk synpunkt finns det ingen grund för att tillgång till abort ska vara en mänsklig rättighet. Det är ingenting som enligt FN:s deklaration är en mänsklig rättighet, utan det är någonting som en del politiker i Sverige har formulerat i sin politik.

Däremot är det en lagstadgad rätt i Sverige att få utföra en abort, och även ganska sent. Om vi nu ska diskutera tidsgränser är det just de sena aborterna som väcker väldigt mycket svåra känslor hos vårdpersonalen i Sverige. Jag tror att det ofta är där som man upplever samvetsbetänkligheter, och det påverkar den här debatten.

Mia Sydow Mölleby frågade om vi ska utveckla detta till ännu fler yrken. Nej, det som jag pratar om här i dag är specifikt resolution 1763 och det som resolutionen uppmanar medlemsländerna till, att införa tydliga regler för samvetsfrihet. Här ska också den avvägning som Mia Sydow Mölleby pratar om göras. Det ska ske en avvägning mellan kvinnans lagstadgade rätt till abort och samvetsfrihet. Vi vill ge regeringen

till känna att de ska återkomma med förslag på hur sådana regler ska utformas och där de båda vågskålarna ska finnas med.

Anf. 29 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Det måste vara en missuppfattning. Jag har inte sagt att rätten till abort alltid är en mänsklig rättighet. Jag har talat om att det finns avvägningar och att vi ser olika på detta.

I Sverige anser vi att kvinnor ska ha rätt till sin egen kropp. Vi anser att kvinnor ska ha rätt till abort. Det går inte att å ena sidan säga att kvinnor alltid ska ha rätt till abort och rätt att avbryta en oönskad graviditet och å andra sidan säga att man ska se till att all sjukvårdspersonal kan säga nej om de vill. Så kan man inte lagstifta. Man måste bestämma sig för vilken av dessa rättigheter och vilken av dessa principer som ska väga tyngst.

Det blir omöjligt att säga att alla har rätt till abort och rätt att få hjälp med en spiral på en vårdcentral – spiral som av många med religiös uppfattning anses som mord på blivande barn – om man har sådana regler som gör att två anställda barnmorskor kan säga att de inte vill befatta sig med detta.

Det är alltid en avvägning mellan friheter och rättigheter och vilken princip som ska väga tyngst. Min absoluta uppfattning är att rätten att avbryta en graviditet och rätten att använda de preventivmedel som finns för att slippa avbryta en graviditet väger tyngre än att en barnmorska ska kunna säga nej.

Det finns ju möjlighet att välja ett annat yrke. Man kan inte bli militär om man är pacifist. Det är samma sak här. Det är orimligt att bli barnmorska om man inte kan arbeta med alla sorters preventivmedel och avbrytande av oönskade graviditeter.

Anf. 30 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag har fått många starka reaktioner från personer som arbetar inom vården om att de är oroliga för att många i riksdagen är kritiska till samvetsfrihet. De undrar också vad de har för rätt att åberopa samvetsfrihet just för att de ställs inför svåra etiska situationer i vården.

Jag tycker att det är beklagligt att Mia Sydow Mölleby inte kan ta hänsyn till både vårdpersonalens rättigheter och kvinnans rättigheter utan helt bortser från att vårdpersonalen behöver vissa rättigheter i sitt svåra yrke som de ska utföra.

Om Mia Sydow Mölleby tror att mycket vårdpersonal kommer att säga nej till att utföra den här typen av uppgifter bör hon kanske fundera över om vi ska börja diskutera de etiska frågor och dilemman som finns i den abortlagstiftning vi har i Sverige där aborter tillåts så sent. Det är dessa situationer som upplevs som svåra av vårdpersonalen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU15
Författningsfrågor.

Författningsfrågor

Anf. 31 PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Dagens tredje betänkande från konstitutionsutskottet handlar om författningsfrågor och institutionella frågor. Jag tänkte i första hand tala om korruption. När det gäller korruption slår vi oss ofta för bröstet i Sverige och tycker att vi är lite bättre än många andra länder. Det stämmer i viss utsträckning. Vi har mindre korruption i Sverige än i många andra länder.

Vi har en rad lagar som är bra på detta område, men vi sticker nog framför allt ut åt andra hållet när det gäller lagstiftning. Det bevisas av att en rad internationella organ kritiserar Sverige för att vi har en svag lagstiftning. Kanske beror det på att vi har varit ganska befriade från stora korruptionsskandaler och problem i den riktningen. De som har mer erfarenhet på detta område har antagligen lärt sig att hantera frågorna i större utsträckning och har också utvecklat en lagstiftning inom de områden där det är viktigast.

En fråga som vi redan har haft uppe i dag är whistleblowers. Det är ett skydd mot korruption, och vi måste stärka skyddet för dem som påtalar oegentligheter för myndigheter. Sverige behöver en lagstiftning på detta område. Det har vi inte i dag, men det har vi tagit initiativ till i konstitutionsutskottet. Vi är inte framme i en ny lagstiftning än, men vi har påbörjat processen och kommer förhoppningsvis inom snar framtid att få en lagstiftning på plats.

En annan fråga handlar om regler för partiernas finansiering. Det har vi diskuterat ganska mycket de senaste åren, men ännu har vi inte tillsatt någon utredning eller verksamhet på statlig nivå som har tagit tag i frågan och visar att vi är på gång att göra något åt det pinsamma att vi är ett av de få demokratiska länderna i Europa och världen som inte har en fungerande lagstiftning på detta område.

Jag tror att det flesta inser att det är problematiskt att man ska kunna ge pengar till partier utan att det finns någon reglering av om de som ger pengar kan kräva något tillbaka och så att säga betala för politiska beslut. Så ska vi inte ha det.

En tredje fråga, som även internationella organ har påtalat under en tid att Sverige brister i när det gäller korruptionsbekämpning, handlar om karenstider för ledande politiska befattningar. Inom ett område har vi i Sverige karenstid när det gäller övergång från en verksamhet till en annan, och det är Riksbanken. Direktionen i Riksbanken har en karantän, och man kan inte gå från riksbankschef till bankchef på kort tid. Då måste riksbanksfullmäktige i så fall ge dispens, och det är en möjlighet. Här har vi alltså en karantänlagstiftning som gäller.

Jag tycker liksom Greco i Europarådet att en sådan lagstiftning borde införas i lite större omfattning. Vi har många exempel på att detta är problematiskt – allt från Björn Rosengren när han avgick som näringsminister till Göran Persson som gick till JKL strax efter sin avgång.

Den senaste veckan har det kommit ytterligare exempel.

Riksåklagaren tyckte att övergången från Försvarsdepartementet till Saab var problematisk i något fall eftersom man kunde misstänka att tjänsten var ett slags betalning för att personen hade deltagit i arbetet med att få fram ett avtal som gynnade Saab.

En utredning som Eva Lindström och Niklas Bruun har genomfört för ESO och som heter *Svängdörr i staten* pekar på att detta antagligen inte skulle vara särskilt dyrt, vilket tidigare har varit ett argument emot detta. Har man en ordning med ett begränsat antal befattningshavare som har skyldighet att tala om när man går från en hög statlig tjänst som statssekreterare eller minister till en privat tjänst, och ett organ som har att bestämma om det är problematiskt eller inte – i regel är det inte det – berör det i praktiken ganska få människor.

De fall det handlar om gäller förtroendet för politiska beslut och om att minimera intressekonflikter och på så sätt minska risken för korruption. Jag tycker att det skulle stärka svensk demokrati och korruptionsarbetet i Sverige om vi kan få till en lagreglering på detta område. Jag stöder därför reservationen. Det är synd att vi än så länge inte har fått med oss fler.

Det finns en lång rad frågor i betänkandet som jag inte tar upp nu. Det gäller till exempel statsskicket och monarkins vara eller icke vara. Jag tror att flera av er kommer att diskutera de frågorna. Jag tycker att monarkin kanske inte är ett bra system långsiktigt, men så länge det finns ett starkt stöd för den hos svenska folket tror jag att det är rimligt att monarkin får finnas kvar. Däremot är det skönt att vi har avskaffat dess politiska betydelse i allt väsentligt.

(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

10 § Frågestund

Anf. 32 TALMANNEN:

Vi övergår nu till dagens frågestund och jag hälsar statsråden välkomna.

Arbetsgivaravgiften

Anf. 33 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jag vänder mig till arbetsmarknadsministern med mina frågor.

Regeringen har misslyckats med att bekämpa arbetslösheten. Efter snart sex års regerande är arbetslösheten högre än när den moderatledda regeringen tillträdde. Man har genomfört jobbskatteavdrag som enligt forskarna inte har några mätbara effekter på arbetslösheten. Man har gjort de arbetslösa fattiga, men långtidsarbetslösheten ökar. Fas 3 är snart landets största arbetsgivare. Inte någon av regeringens åtgärder har gett den önskade effekten.

Regeringen har även genomfört den ineffektiva, dyra och av forskarna utdömda halveringen av arbetsgivaravgiften för ungdomar. Arbetslösheten bland unga ökar. Nu erkänner statsministern att den åtgärden varit verkningslös. Delar arbetsmarknadsministern statsministerns uppfattning att sänkningen av arbetsgivaravgiften är verkningslös? Om så är fallet, vad tänker arbetsmarknadsministern göra för att fler unga ska få jobb?

Om arbetsmarknadsministern inte delar statsministerns uppfattning, vilken är då regeringens hållning och vad får det för konsekvenser att regeringen är så splittrad i centrala arbetsmarknadsfrågor?

Anf. 34 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag delar inte Patrik Björcks uppfattning. Tvärtom har sysselsättningen sedan 2006 ökat med ungefär 240 000 personer. Trots den allvarliga lågkonjunkturen har vi förmått hålla sysselsättningen på en hög nivå. Dessutom har utanförskapet minskat med ungefär 165 000 personer.

När vi kommer in på ungdomsarbetslösheten vill jag säga att det är en angelägen fråga för regeringen. Där har vi ett brett batteri av åtgärder. Det är viktigt att det blir billigare för arbetsgivaren att anställa en ung person. Det Socialdemokraterna föreslår är att det ska bli dubbelt så dyrt att anställa ungdomar. De vill höja arbetsgivaravgiften för ungdomar med 16 miljarder. På vilket sätt kan det leda till att fler unga får jobb?

Regeringen tycker att det ska vara enkelt och billigt att anställa ungdomar. Sedan ska vi satsa ännu mer på en bra skola så att alla ungdomar får chansen att förverkliga sina livsdrömmar.

Anf. 35 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Nu frågade jag inte om arbetsmarknadsministern delade min uppfattning. Det vet jag att arbetsmarknadsministern inte gör. Jag frågade om arbetsmarknadsministern delade statsministerns uppfattning att den åtgärden är resultatlös. Att ungdomsarbetslösheten är ett stort gissel för samhället kunde vi läsa om i tidningen så sent som i dag där Svenskt Näringsliv konstaterar att regeringen är resultatlös när det gäller ungdomsarbetslösheten.

Min fråga har inte fått något svar. Jag tycker att den kräver ett svar. Delar arbetsmarknadsministern statsministerns uppfattning att den åtgärden inte fungerar? Om arbetsmarknadsministern gör det, vad tänker man i så fall göra för att minska ungdomsarbetslösheten? Om arbetsmarknadsministern inte delar statsministerns uppfattning, vad får det för konsekvenser att regeringen är så splittrad i centrala arbetsmarknadspolitiska frågor?

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Som utgångspunkt delar jag alltid statsministerns uppfattning. Regeringen har samma uppfattning i den här frågan, det vill säga att det är viktigt att bekämpa arbetslösheten så att alla som kan arbeta ska få göra det. Särskilt viktigt är det för våra ungdomar.

Låt oss komma ihåg att av de arbetslösa ungdomarna är mer än hälften heltidsstuderande. Vi talar om ungdomar mellan 15 och 24 år. En del går i grundskolan, en del går i gymnasieskolan, en del går på universitet och högskola.

Det är ett bekymmer, Patrik Björck, vad gäller de ungdomar som slutat skolan utan godkända betyg. För dem erbjuder vi nu en möjlighet att gå tillbaka till skolan. De får ett förhöjt studiebidrag på 6 500 kronor per månad som en motivering för att de ska gå tillbaka till skolan. Det tillsammans med att det är billigare att anställa och att vi inför lärlingsutbildningar i gymnasieskolan är några exempel på hur vi angriper ungdomsarbetslösheten.

Svaret på frågan är att regeringen har en enad hållning. Det här är viktiga frågor, jobblinjen ligger fast, och jag delar statsministerns uppfattning att vi ska prioritera att alla som kan arbeta ska få göra det.

Ungdomsarbetslösheten

Anf. 37 TOMAS TOBÉ (M):

Herr talman! Vi har de senaste åren gått igenom en finanskris och är just nu också inne i en skuldcrisis i Europa. Samtidigt har vi sett att sysselsättningen ökat mycket starkt, och vi har sett ett minskat utanförskap. Men vi ser också ett stort samhällsproblem, nämligen en hög ungdomsarbetslöshet.

Det finns de som i den politiska debatten nu talar om att avveckla många av de reformer som redan har gjorts för att öka ungas sysselsättning. Jag skulle vilja fråga arbetsmarknadsministern hur hon vill utveckla fler reformer för att vi ska minska ungdomsarbetslösheten.

Anf. 38 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det är ett mycket angeläget område. Jag tror att det är mycket viktigt – och det visar också forskningen – att vi gör bryggan från skolan till arbetslivet bättre. Vi måste förstärka lärlingsutbildningarna, för det skiljer Sverige från länder som Danmark, Tyskland, Nederländerna och Österrike. Lärlingsutbildningarna måste vara ett inslag även i Sverige. Nu inför vi mer praktik i gymnasieskolan med lärlingsutbildningar där ungdomarna är halva tiden i skolan och halva tiden på en arbetsplats.

Sedan är det viktigt att även näringslivet gör mer genom att ta emot ungdomar på praktikplatser. Det behöver alltså vidtas flera olika åtgärder. Där är skolan den absolut viktigaste delen, men det är också viktigt att arbetsgivarna inser att det är möjligt att anställa en långtidsarbetslös person.

Som exempel kan jag nämna för Tomas Tobé att om man anställer en ungdom som länge varit borta från arbetsmarknaden kostar det arbetsgivaren, med de stöd vi har möjlighet att ge, mindre än 3 000 kronor per månad ifall en ungdom får ett särskilt anställningsstöd. Det finns alltså många drivkrafter för arbetsgivarna att faktiskt anställa dessa ungdomar.

Anf. 39 TOMAS TOBÉ (M):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Jag tror att det är oerhört viktigt att arbetslinjen fortsätter att utvecklas. Sverige har haft stor ungdomsarbetslöshet under lång tid, och den kommer inte att lösas med någon enskild åtgärd.

Många av de åtgärder som arbetsmarknadsministern presenterar låter lovande, men jag skulle ändå vilja lyfta upp en sak som jag tycker att det vore viktigt att arbetsmarknadsministern kommenterade. Det finns på den svenska arbetsmarknaden en del avtalsområden som öppnat upp för lärlingsanställningar. Regeringen har aviserat att en utredning pågår om lärlingsprovanställning. Jag skulle därför vilja veta ifall arbetsmarknadsministern anser att man under mandatperioden kommer att kunna införa en sådan anställningsform.

Anf. 40 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Vi kommer mycket riktigt att under hösten få förslag på hur ungdomar under 23 år ska kunna erbjudas anställning som lärlingar ute på företagen, med ett utbildningsinnehåll.

Å ena sidan vill vi att ungdomarna ska gå tillbaka till skolan och få det förhöjda studiebidraget på 6 500 kronor i månaden. Å andra sidan vill många ungdomar komma ut och jobba. De både kan och vill visa vad de går för. Då är det viktigt att vi har en annan anställningsform, denna lärlingsprovanställningsform.

Vi kommer alltså att få förslag om det under hösten, och ambitionen är att kunna genomföra den under mandatperioden. På så sätt har vi ännu fler verktyg i verktygslådan – utbildning, praktik, lärlingsutbildning. Vi sänker trösklarna in, gör det billigare att anställa och ser till att det också finns en arbetsrätt som stöder detta så att det exempelvis blir enklare att visstidsanställa. Det gör att fler ungdomar kommer in på arbetsmarknaden.

Det kommunala utjämningsystemet

Anf. 41 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Mina frågor går till finansmarknadsminister Peter Norman och berör många kommuner och det kommunala utjämningsystemet. Finansmarknadsministern och jag har haft en dialog om detta tidigare, men jag saknar fortfarande besked.

Just i dagarna sitter man i många kommuner i vårt avlånga land och gör sin budget för 2013. De vet inte hur de ska räkna, för regeringen förhalar beslut, besked, vad som gäller. Det innebär att kommunerna i dag kanske till och med måste avskeda folk eftersom regeringen inte ger besked om när det nya utjämningsystemet kommer att börja gälla.

Mina frågor till finansmarknadsministern är mycket enkla: När kommer regeringen att föreslå att det nya systemet kommer att gälla? Finns det någon tid över huvud taget? Om inte, hur kan ni försvara er gentemot kommunerna?

Anf. 42 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Ett kommunalt utjämningsystem är per definition ett nollsummespel – hälften förlorar, hälften vinner. Nu råkar det vara så i just det här förslaget att väldigt många fler vinner än förlorar. Det kanske är 80–90 procent av kommunerna som vinner och 10–20 procent som förlorar. Men det är fortfarande ett nollsummespel. Det betyder att 80–90 procent vinner lite grann och 10–20 procent förlorar ganska mycket. Det naturliga är då förstas att det i 80–90 procent av remissvaren från kommunerna står att detta är bra och i 10–20 procent att det är dåligt.

Nu finns det några andra remissinstanser som har ett övergripande synsätt och inte tittar exakt hur det går för den egna plånboken. Ett sådant exempel är Statskontoret, där man allvarligt ifrågasätter systemets karaktär vad gäller tillväxtpotential i Sverige. Detta måste vi ta på största allvar. Frågan bereds därför fortfarande i Regeringskansliet.

Anf. 43 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag är väl medveten om att det är ett nollsummespel och att det är 90 procent som vinner och 10 procent som förlorar. Nu är det en tillfällighet, tycks det, att de 10 procenten verkar vara moderatstyrda kommuner i Stockholms län som på detta sätt bromsar eller förhindrar att man får besked.

Jag säger inte att jag vill att det som utredningen föreslår ska gälla från den 1 januari 2013, men regeringen borde komma med ett besked om när det nya systemet ska börja gälla. Det är det som landets alla 290 kommuner vill veta. Vad regeringen sedan lägger fram för proposition är regeringens ensak, men när börjar det nya systemet gälla? Är det 2013, 2014 eller 2015, eller kommer det inget alls? Det beskedet vill landets kommuner ha, så att de kan klara sin ekonomi, vilket borde vara av intresse för finansmarknadsministern.

Anf. 44 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Det är av intresse för mig, regeringen och riksdagen att vi har ett väl fungerande kommunalt utjämningsystem.

Jag har viss förståelse för att man som lokalredaktör på en tidning i glesbygden driver den egna kommunens intressen. Jag har också viss förståelse för att man gör det som lokalpolitiker. Men när vi kommer till riksdagen och framför allt regeringen måste vi ta mer övergripande hänsyn. Om det är så att den remissinstans som har gått mest på djupet i detta säger att tillväxtpotentialen riskerar att minska dramatiskt med det föreslagna systemet, vilket också överensstämmer med våra egna slutsatser, måste vi ta det på allvar.

För kommunerna är det förstas så att gällande system råder tills annat påkallas. Men jag lovar att vi ska komma fram med ett förslag så fort som möjligt. Jag förstår att kommunerna väntar ivrigt.

Anf. 45 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till EU-minister Birgitta Ohlsson.

För drygt två veckor sedan hölls ett val i Burma, granne till Thailand. In i det sista var det oklart om NLD:s representant Aung San Suu Kyi över huvud taget skulle få ställa upp i valet. Men den här gången var det inget aprilskämt, utan man genomförde ett parlamentsval. Notera dock att det är ett fyllnadsval till ett stort parlament med över 600 ledamöter. Resultatet är på marginalen kring vad NLD:s representanter kan få gehör för. Men det är ett positivt steg som Burmas regim har tagit, trots att de har befunnit sig i diktaturställning sedan 1962.

Det är väldigt intressant att få höra regeringens bedömning av situationen i Burma, eftersom detta med all sannolikhet kommer att påverka Sveriges ställningstaganden i EU snart, när man omprövar den så kallade common position.

Anf. 46 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Jag tror inte att Roger Haddad var den enda person som jublade när Aung San Suu Kyi blev folkvald med sitt parti National League for Democracy.

Det som är viktigt att förstå är att man inte ska ropa hej förrän man kommit över bäcken. Det stora lackmustestet för Burmas utveckling blir förstås de stora valen 2015. Trots att vi erkänner den historiska framgången – det var 1990 som det var flerpartisystem i landet senast, och vi vet hur Aung San Suu Kyi och hennes parti har lidit under dessa år – finns det stora problem. Vi har fortfarande många politiska fångar. Burma är ett av de länder i världen som kränker press- och yttrandefriheten allra mest. Etniska minoriteter förtrycks och kränks. Det är gigantiska utmaningar.

Vi ska erkänna den demokratiska framgången, men som ledamoten själv påpekade är detta bara en liten del av landets kommande demokrati. Vi får följa detta oerhört noga.

Anf. 47 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det som oroar mig lite grann är att både USA och vissa europeiska länder, även enskilda statsråd, redan nu har talat om att man ska börja lätta på sanktioner. Någon har till och med föreslagit att man ska upphäva samtliga sanktioner. Jag vill varna för en sådan inriktning så kort tid efter detta fyllnadsval, eftersom det är ett litet antal platser det handlar om, precis som statsrådet säger. Det påverkar inte situationen för de politiska fångarna eller medierna och definitivt inte för den demokratiska oppositionen. Jag skulle gärna vilja höra en kommentar om sanktionerna mot Burma.

Anf. 48 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Det stämmer att inte minst EU tillsammans med USA och flera andra har haft oerhört tuffa sanktioner. Det kommer man att fortsätta med på många fält. Men sanktionerna har lättat redan nu. När vi

såg vissa öppningar 2010 upphävdes en del sanktioner mot militärregimens ledarskikt.

Jag håller med ledamoten om att man ska vara oerhört försiktig. Det gäller inte bara sanktioner mot Burma, utan det är ur ett globalt perspektiv. Man måste alltid lyssna noga på vad den legitima demokratiska oppositionen i landet vill ha. Aung San Suu Kyi har inte uttryckt någon tydlig vilja.

Det är också väsentligt att oppositionen i Burma inte bara består av National League for Democracy. Det finns flera andra partier, som är väldigt oorganiserade och extremt svaga. Det är viktigt att ha ett brett perspektiv.

Jag tycker att det är viktigt att vara försiktig. Vi ser en del öppningar, men man får inte fatta några förhastade beslut. Exempelvis vill Asean, som organiserar länder i Asien, lätta på alla sanktioner, och det tycker jag är totalt fel väg att gå.

Fackligt medlemskap och arbetsrätten

Anf. 49 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern.

I en rättsstat är principen om allas likhet inför lagen en självklarhet. I Sverige har staten när det gäller det arbetsrättsliga området gett långtgående befogenheter till arbetsmarknadens parter. Dessa ansvarar inte bara för de gemensamma regelverken, som kollektivavtalen, utan också för deras tillämpning och rättskipning genom de mekanismer som finns för konflikthantering.

Nu har vi en situation på arbetsmarknaden där vissa fackföreningar, framför allt Transportarbetareförbundet, väljer att utesluta medlemmar som är politiskt aktiva i partier som förbundsledningen ogillar. Detta gör man med hänvisning till föreningsfriheten och rätten att själv välja ledning, medlemmar, stadgar samt mål för verksamheten. Man är också mycket tydlig med detta på sin egen hemsida.

Även om uteslutna medlemmar skulle omfattas av kollektivavtalen missgynnas de när det gäller tillämpningen och rättskipningen på det arbetsrättsliga området, menar jag.

Är det regeringens uppfattning att arbetsmarknadens parter har rätt att begränsa vissa arbetstagares rättigheter på det arbetsrättsliga området?

Anf. 50 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Min uppfattning är att fackliga organisationer är ideella föreningar som har stadgar och en demokratisk uppbyggnad. Jag vet också att det oftast sker väldigt långa processer innan en medlem blir utesluten ur en facklig organisation. Det är en viktig fråga för de här föreningarna liksom andra föreningar att bestämma om regler för medlemskap i sina respektive föreningar.

Anf. 51 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Naturligtvis har jag ytterligare några följdfrågor.

Man säger klart och tydligt på sin hemsida att man utesluter alla medlemmar som är aktiva i Sverigedemokraterna. Jag menar att en fackförening inte är en vanlig förening. De verkar ofta under monopolliknande förhållanden, och de har tillsammans med arbetsgivarorganisationerna fått av staten inte bara befogenheter utan också ansvar och förtroende att hantera stora delar av arbetsrätten.

Uppenbarligen vill Transports ledning skrämma sina medlemmar att inte engagera sig politiskt i bland annat Sverigedemokraterna. Jag hade själv turen att vara medlem i en demokratisk fackförening den dag jag sades upp på grund av mitt politiska engagemang i Sverigedemokraterna. Hade jag däremot varit medlem i Transport hade jag själv tvingats att civilrättsligt driva frågan vidare i tingsrätten och Arbetsdomstolen med stora ekonomiska åtaganden och möjligtvis ett skralt resultat som följd.

Är regeringen beredd att vidta åtgärder för att förmå arbetsmarknadens parter att ta sitt ansvar och förvalta det förtroende som staten har gett dem på det arbetsrättsliga området?

Anf. 52 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag uppfattade att Sven-Olof Sällström uttryckte något om att han sagts upp från sin anställning. Politiskt engagemang är inte saklig grund för uppsägning enligt lagen om anställningsskydd, såvitt jag kan se.

Däremot styrs organisationerna av demokratiskt fattade beslut. En medlem i en organisation kan påverka demokratiskt fattade beslut genom att till exempel skriva motioner till sin förening, region, stämma eller vad det kan kallas inom respektive organisation.

En medlem som omfattas av kollektivavtal har de rättigheterna alldeles oavsett om han är medlem i en organisation eller inte. Det är en viktig fråga för facken och deras medlemmar att hantera och inte en fråga för regeringen.

Privatisering av Arbetsförmedlingen

Anf. 53 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Det är arbetslinjen som gäller för arbetsmarknadsministern i dag. Även min fråga går till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström.

Sedan alliansregeringen tillträdde har vi på många områden uppmuntrat att vi har öppenhet och flexibilitet. Vi har många olika aktörer som finns med så att man ska kunna välja i samhällets olika välfärdstjänster. Vi har öppnat inom Arbetsförmedlingen för olika typer av förmedlingstjänster som coachning och åtgärder i olika former. Det är lite intressant att fundera kring om det inte är dags att gå ytterligare ett steg.

Jag vet att arbetsmarknadsministern har varit på besök i Australien åtminstone före sin tid som minister och tittat på den modell som man har där. Jag konstaterar även att Svenskt Näringsliv i dag presenterar en rekryteringsenkät. En av de saker de tittar på är att företagen har problem att rekrytera rätt personer.

Skulle arbetsmarknadsministern vara intresserad av att öppna för att privatisera Arbetsförmedlingen?

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det är väldigt viktigt att de som i dag är arbetslösa och arbetsgivare som söker arbetskraft kan hitta varandra så att matchningen blir ännu bättre. En av Arbetsförmedlingens allra viktigaste områden är matchningen på arbetsmarknaden.

Man kan å ena sidan säga att Arbetsförmedlingen har ett uppdrag att arbeta med de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. Vi talar då om unga utan utbildning, personer födda utanför Sverige och Europa och funktionsnedsatta personer. Det är deras huvudgrupper tillsammans med arbetsgivare som är en kundgrupp.

Jag är öppen för andra modeller. Vi har också gett ett uppdrag till Arbetsförmedlingen att jobba mer mot ett valfrihetssystem. Man ska ta till vara de goda erfarenheter som finns från andra länder men utan att slänga ut baby'n med badvattnet. Det finns många olika modeller man kan titta på.

Jag är dock bekymrad när en del arbetsgivare uttrycker att Arbetsförmedlingen har stora brister utan att de själva har använt Arbetsförmedlingens tjänster. Av de arbetsgivare som anlitar Arbetsförmedlingen är åtta av tio nöjda med den service de får.

Jag vill understryka att jag tycker att Arbetsförmedlingen gör ett bra jobb. Men det kan ändå finnas utrymme för andra aktörer.

Anf. 55 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsministern!

Det finns ändå en skillnad. Det vi har gjort tillsammans är att ge Arbetsförmedlingen en möjlighet att öppna på vilka områden man ska kunna använda sig av lagen om valfrihet. Man har fortfarande kvar makten hos Arbetsförmedlingen att göra det.

Det som Centerpartiet skulle tycka vara intressant att pröva är att ge den arbetslöse makten att rösta med fötterna. Vem tror jag skulle vara bäst att hjälpa mig komma i arbete? Det kan vara någon som har specialiserat sig på ungdomar, dem som är 55-plus eller på bageribranschen.

Jag träffade en bagare för inte så länge sedan som ringde till Arbetsförmedlingen och behövde en bagare "i morgon". Fyll i formulären så ska vi se om vi inte kan ordna någon om två veckor, var svaret hon fick.

I detta finns det många bitar som måste fungera bättre. Det finns de som är nöjda med de tjänster som erbjuds. Men för dem som inte är det vore det oerhört viktigt att öppna för de arbetssökande att själva kunna välja. Vem vill jag ha till hjälp för att komma ut på arbetsmarknaden?

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det är intressanta idéer. Det finns också möjlighet att titta närmare på det. Arbetsförmedlingen har redan i dag tjänster med nationell platsbank och cv-databas där man jobbar på ett ännu bättre sätt mot arbetsgivare.

Regeringen har i år varit väldigt tydlig med att man måste förbättra relationerna med arbetsmarknadens parter och arbetsgivarna så att man förbättrar matchningen ännu mycket mer. Det tror jag är det allra viktigaste steget just nu.

Vi har en oroande arbetslöshet inom vissa grupper, som Annika Qarlsson också nämner. Arbetsförmedlingen har uppdraget att titta när-

mare på detta med valfrihetssystem. Det blundar vi inte alls för. Det behövs fler aktörer och fler som matchar de arbetslösa med de lediga jobben.

Prot. 2011/12:95
12 april

Frågestund

Kulturarvslyftet

Anf. 57 BENGT BERG (V):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till kulturministern. Jag utgår från entitans princip. Entitan är en liten envis fågel som samlar dubbelt så mycket frö om hösten. Om vintern blir hård och den blir hungrig ska den kunna hitta ett frö.

Jag undrar om ministern tillämpar lite grann av den principen när det gäller Kulturarvslyftet som har pågått ett tag. Det är en jättestor och viktig satsning på digitalisering, inventering och vård av vårt kulturarv. Jag tror att man har lagt in 800 miljoner. Som ett nav i detta fungerar Riksantikvarieämbetet.

Det har varit en stor diskussion om detta, eftersom det också blev ett arbetsmarknadsprojekt. Det är i och för sig vällovligt. Men man har frågat efter expertisen och den fackliga kompetensen i detta vidlyftiga företag.

Jag och många med mig skulle gärna vilja få en liten lägesrapport om hur landet ligger.

Anf. 58 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Det gläder mig att även Bengt Berg ser att det är en väldigt viktig satsning. Det är ett samarbete, som Bengt Berg också påpekar, mellan Arbetsmarknadsdepartementet och Kulturdepartementet. Det är en treårig satsning. Det handlar om 800 miljoner kronor.

Om jag tolkade Bengt Bergs fråga rätt frågade han om kompetensen hos handledarna. Den kompetensen står Riksantikvarieämbetet för. Det har fått 270 miljoner kronor avdelade inom denna satsning för tre år. Det kan handla om att anställa konservatorer, antikvarier, bibliotekarier, byggnadsvårdare och många andra. De har den kompetensen sedan gammalt. Det är också de personerna som ska handleda de arbetslösa.

På Riksantikvarieämbetets hemsida och Arbetsförmedlingens hemsida finns också mer information. Jag frågade för någon vecka sedan hur långt man har kommit. Jag kommer att få en rapport om några veckor. Men jag vet att det har kommit in ansökningar till Riksantikvarieämbetet.

Anf. 59 BENGT BERG (V):

Herr talman! Jag tackar för det. Det som är intressant att veta är hur lång framkörningssträckan är med utbildningen.

Om jag har förstått det hela rätt är det per år en viss grupp som jobbar med detta och de tidigare arbetslösa. Jag har för mig att man hade tänkt sig att sammanlagt 4 400 skulle få en vettig sysselsättning.

Min fråga är: Hur många är det som har kommit in i detta som också jag tycker väldigt viktiga arbete? Finns det någon uppgift om det vore jag tacksam.

Anf. 60 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag frågade efter precis samma sak för en tid sedan. Jag kommer att få en sammanställning eller en rapport om det i början på maj, tror jag det är. Jag vet att det har kommit in ansökningar.

Jag vet också det finns en sträcka från det att man skickar in en ansökan. Det kan vara en ideell förening likväl som ett museum, en hembygdförening eller annat. Det går inte på en dag. Den formen av snabba lösningar har vi inte i ett land som Sverige med omfattande regler. Det ska också vara bra arbetsplatser och välkomnande arbetsplatser.

Jag vet att arbetet pågår. Jag skulle själv önska att det gick fortare. Under dessa tre år är det tänkt att drygt 4 000 personer som står långt från arbetsmarknaden men som vill och kan jobba ska kunna utföra dessa viktiga uppgifter inom kulturarvet.

Under år ett hoppas man att drygt 1 000 personer ska kunna få jobb. Det gäller hela landet, ideella föreningar, läns museer, bibliotek och naturligtvis även statliga institutioner. Jag återkommer gärna till Bengt Berg.

Det kommunala utjämningsystemet

Anf. 61 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Min fråga är till statsrådet Peter Norman.

Skatteutjämningsystemet är en lång följetong i svensk politik. Utredningarna har närmast avlöst varandra. Den senaste utredningen hade det unika att den var helt enig. Det gällde alla partier och ledamöter från olika delar av landet. Det fanns ingen reservation och inget särskilt yttrande. När SKL-styrelsen gav sitt yttrande var också det ett enligt yttrande. Det fanns ingen reservation och endast två protokollsanteckningar.

Vi vet att det finns behov av förändringar när det gäller utjämningsystemet. Många har påtalat detta. I Dagens Samhälle kan vi i dag läsa: Systemet i dag värderar barn i rika förortskommuner högre på glesbygdsbarnens bekostnad. Detta är självklart ett bekymmer för kommunpolitikerna. För mig är det största bekymret orättvisan gentemot barn och vuxna i ett stort antal kommuner.

Min fråga till statsrådet är: Vilka är motiven till att det ännu inte har blivit någon proposition på det som är unikt, en enig utredning från Skatteutjämningsutredningen 2008?

Anf. 62 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Detta verkar vara gränsande till den förra frågan. Men tack för frågan i alla fall!

Min utgångspunkt är att vi måste ha ett kommunalt utjämningsystem i Sverige som inte hindrar tillväxt i hela Sverige. Om det är så att vi har ett kommunalekonomiskt utjämningsystem som förhindrar tillväxt drabbar det alla kommuner – även dem som skulle gynnas av dagens utredningsförslag. Detta är vad frågan handlar om.

De remissinstanser som har gått på djupet och som inte har några speciella intressen i frågan tar just upp denna poäng vid ett flertal tillfällen kombinerat med att det finns ett problem med att systemet är så enormt komplicerat. Ett av uppdragen till utredningen var att om möjligt

göra systemet lite enklare att förstå, vilket utredningen över huvud taget inte har gjort.

Detta är alltså problemen: eventuell risk för tillväxthämmande faktorer och ett komplicerat system som borde kunna bli lite enklare.

Prot. 2011/12:95
12 april

Frågestund

Anf. 63 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Anledningen till att vi upprepar frågan tror jag är angelägenheten. Jag vill forma detta utifrån medborgarnas perspektiv. Jag vill inte heller ha något system som hindrar tillväxt, och jag vill påstå att det till och med finns lösningar som skulle kunna exkludera Stockholms län och oss i det övriga landet i ett utjämnings-system för att se till att skapa en ökad rättvisa.

Det som vi kan läsa i Dagens Samhälle i dag är väl ändå inte rimligt – att barn i Berg utnyttjar förskolan lika mycket som barn i Sollentuna, men att utjämningsystemet ger Sollentunabarnen 60 procent mer resurser. Det beror på att beräkningsgrunderna i det nuvarande systemet är felaktiga. Det har två utredningar, den förra och den senare, påtalat.

Jag ställer min fråga till statsrådet igen eftersom jag tror att det är angeläget ur ett medborgarperspektiv att inte få ett förhinder av tillväxt men att få en ökad rättvisa för medborgare i hela landet.

Hur länge tycker statsrådet att det är rimligt att vi har kvar ett utjämnings-system som skapar denna obalans och som har beräkningsgrunder som är direkt ålderdomliga?

Anf. 64 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Det finns åtminstone tre sätt att lösa denna fråga på. Ett är att gå på utredningens förslag. Ett annat är att göra en djupdykning i tillväxtfrågan. Ett tredje är att göra en liten del av utredningen där man uppfattar att bristerna är som störst.

Jag håller med Anders Andersson om att det finns orättvisa framför allt i frågor om barnomsorg och andra typer av verksamhet i kommunerna. Detta ska vi komma till rätta med. Men för oss handlar det om att lägga fram ett paket när det gäller kommunalutjämning som inte hämmar tillväxt och som i bästa fall även är lite enklare.

Jag kan tyvärr bara upprepa mitt svar på den tidigare frågan. Frågan bereds i kansliet, och vi kommer så fort som möjligt att komma med ett svar.

Kommunala krav på byggande av hyresrätter

Anf. 65 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till bostadsminister Stefan Attefall. Regeringen har tagit bort stödet för byggande av hyresrätter och även gjort det lättare att ombilda från hyresrätt till bostadsrätt. Tyvärr är konsekvensen att det har blivit ett ännu mer akut behov av hyresrätter, inte minst för ungdomar som behöver flytta hemifrån och som inte har råd med en bostadsrätt.

Samtidigt kan kommunerna ställa rätt höga krav i detaljplaner när de planerar byggande. De kan till exempel föreskriva hur höga byggnader ska vara och vilken växtlighet som ska finnas i anslutning till byggnader.

Till och med färgen på byggnader kan man ställa krav på. Däremot kan man inte ställa krav på upplåtelseformen. Där skulle till exempel många kommuner behöva ställa kravet att det ska vara hyresrätter i stället för bostadsrätter och i vissa fall tvärtom.

Min fråga är: Vad tycker ministern om detta förslag?

Anf. 66 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Jag delar Hillevi Larssons beskrivning av problemen både med bostadsbrist generellt och att vi behöver bygga fler bostäder av alla sorter, inte minst hyresrätter.

Regeringen har i dag presenterat en rad förslag för att underlätta och stärka hyresrätten, för att underlätta nyproduktion och för att underlätta möjligheten till andrahandsuthyrning.

Vi har också ett brett arbete på gång på många olika områden. Bland annat tittar vi på planprocesser och liknande saker för att se till att vi skapar så enkla, tydliga och bra regler som möjligt för att få till stånd ett ökat bostadsbyggande. Det handlar också om att korta tiden från idé fram till dess att huset är färdigt. Tid är pengar.

Vi har också ett kommunalt planmonopol. Det ger kommunerna en stor möjlighet att styra hur mycket som ska byggas men också vad som ska byggas. Jag delar inte uppfattningen att kommunerna är maktlösa på området när det gäller att styra vilken typ av boende som ska tillskapas i kommunen. Det finns stora kommunala möjligheter redan i dag. Men i de generella spelreglerna gör vi allt för att underlätta både allmänt byggande och hyresrätten, inte minst med dagens förslag.

Anf. 67 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det är mycket som behöver göras för att stärka hyresrätten. Vi måste öka stödet för byggande av hyresrätten. Vi borde försvåra ombildning från hyresrätt till bostadsrätt och skattemässigt stärka hyresrätten, som är diskriminerad jämfört med bostadsrätten.

Men det konkreta förslag som jag har här i dag är att kommunerna borde ha rätt att redan i detaljplanen när de planerar byggnaden inte bara föreskriva färg på byggnaden och liknande frågor utan även upplåtelseformen. Man kan till exempel kräva att det ska vara hyresrätt.

Detta steg vidare som jag gärna skulle vilja se är dels att kommunen kan kräva hyresrätter där det finns behov av det, dels att man ska kräva att det förblir hyresrätter. Det får inte bli så att ett byggbolag bygger hyresrätter för att få billig mark och sedan säljer dem för att det ska bli bostadsrätter. Detta krav ska finnas kvar även vid försäljning.

Anf. 68 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Jag menar att kommunerna har stora möjligheter att styra byggandet och karaktären på byggandet. Man har ett kommunalt planmonopol. Det handlar om hur man använder detaljplanerna men det gäller också självfallet när man äger marken själv, vilket många kommuner gör i stor utsträckning. Då har man möjlighet att också styra vilken form av byggande det ska bli.

Problemet är de ekonomiska spelreglerna och att tiden från idén till dess att huset står färdigt kostar pengar. Denna tid måste vi förkorta, och vi måste underlätta det hela. De förslag som regeringen har presenterat i

dag innebär de facto att vi sänker skatten både för hyreshus generellt och för nyproduktion. Vi ska skapa bättre ekonomiska förutsättningar, och vi får större möjlighet att få ett snabbare utbud av hyreslägenheter via andrahandsmarknaden.

Vi måste göra mycket mer, och regeringen har som sagt ett brett arbete på gång där vi tittar på planfrågor och på många andra frågor för att successivt komma med förslag som innebär långsiktigt goda spelregler för ett ökat bostadsbyggande och en minskad bostadsbrist.

Reglerna för arbetskraftsinvandring

Anf. 69 MARIA STENBERG (S):

Herr talman! En fastnaglad massarbetslöshet, en skyhögt ungdomsarbetslöshet och en undermålig arbetsmarknadspolitik – det är dagsformen för den förda borgerliga politiken. Som om det inte räckte till har den borgerliga regeringen infört ett regelverk som både har brister och som gör det möjligt för människor att bli utnyttjade på svensk arbetsmarknad. Jag talar om reglerna för arbetskraftsinvandringen.

Det sorgliga och sanna är att det med jämna mellanrum kommer vittnesmål från människor som grovt lurats och utnyttjas. Nu senast har vi sett en ny form av människohandel där försäljningen av arbetstillstånd till Sverige är lockbetet.

Därför blir min fråga till statsrådet Birgitta Ohlsson: När tänker den borgerliga regeringen täppa till hålen i regelverket för arbetskraftsinvandringen så att svenska folket slipper skämmas över att det finns människor från andra sidan jordklotet som utnyttjas på svensk arbetsmarknad?

Anf. 70 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Först och främst är jag stolt som minister i alliansregeringen över att vi tillsammans med Miljöpartiet har fått en arbetskraftsinvandring. Det är någonting som är oerhört positivt.

Men det är såklart viktigt att vi också ser till de brister som har varit. Här har Migrationsverket sedan början av året jobbat mycket för att se till att man exempelvis kan samköra register mot Skatteverket med flera. På så sätt kan man till exempel se om det finns företag som utnyttjar systemet.

Men själva principen i sig – att andra människor från jordens olika hörn kan komma hit och arbeta – är någonting vi ska bejaka. Här ser vi att Sverige som så många andra länder i Europa för att klara vår välfärd i framtiden kommer att behöva få fler personer som kommer hit och arbetar inom olika sektorer. Det kan vara alltifrån vård till industri, it, teknologi och utveckling. Det är någonting som vi tycker är väldigt positivt.

Anf. 71 MARIA STENBERG (S):

Herr talman! Inte med ett ord nämner statsrådet hur man kan täppa till de hål i lagstiftningen som omöjliggör att det finns skrupelfria arbetsgivare som utnyttjar människor från andra sidan jorden. Det är människor som kommer hit med en önskan om att kunna arbeta sig till ett bättre liv. Inte med ett ord nämner statsrådet hur det skulle kunna vara möjligt.

Vi socialdemokrater tycker att det är bra att människor kan komma till Sverige och arbeta, men vi motsätter oss starkt att man kan komma till Sverige och bli utnyttjad på svensk arbetsmarknad. Det var ett reportage i går om att det har utvecklats en ny form av människohandel där arbetstillstånd är det lockbete som gör att människor kommer hit och hamnar i mycket dåliga förhållanden.

Frågan kvarstår: När tänker den borgerliga regeringen täppa till hålen i lagstiftningen och omöjliggöra att skrupelfria arbetsgivare utnyttjar människor från tredjeländ?

Anf. 72 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! För det första råder det en stor ideologisk skillnad mellan socialdemokratin i Sverige i dag och alliansregeringen med stöd av Miljöpartiet när det gäller synen på att människor över huvud taget ska komma hit och arbeta. Ni har varit emot att man ska öppna för arbetskraftsinvandring och varit väldigt hårdnackade i den frågan.

Det kan självfallet finnas brister, och där jobbar Migrationsverket mycket tydligt. Man ska se över det hela. Migrationsminister Tobias Billström debatterade den här frågan senast i går i tv med Ylva Johansson. Detta ska man ta på allra största allvar. Varje individ som blir utnyttjad i systemet är en individ för mycket, men principen att bejaka att människor kommer hit med sin kompetens och bidrar på den svenska arbetsmarknaden tycker vi är någonting bra och positivt. Det vill vi inte sätta käppar i hjulet för.

Bostadsmarknaden

Anf. 73 JESSIKA VILHELMSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Attefall. Regeringen har genomfört en rad reformer på bostadsområdet. Man har avskaffat fastighetsskatten, infört ägarlägenheter och avskaffat ineffektiva subventioner, och en ny plan- och bygglag gäller sedan ungefär ett år tillbaka.

Jag har noterat att regeringen i dag, precis som bostadsministern har nämnt här tidigare i ett svar, har presenterat en rad förslag på förbättringar när det gäller bostadssituationen i Sverige. Det handlar om ändrade regler för uthyrning av privatägda bostäder, sänkt fastighetsavgift och förlängd avgiftsfrihet vid nybyggnation. Jag skulle vilja fråga bostadsministern vad han tror att dessa förändringar kommer att göra för att förbättra bostadsmarknaden i Sverige.

Anf. 74 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Jag tror att det får stora effekter genom att vi helt enkelt skapar bättre ekonomiska spelregler för investeringar i hyresrätten genom att vi sänker fastighetsavgiften för hyresrätten och även genom att vi har en avgiftsbefrielse från fastighetsavgift under 15 år i stället för dagens 5 år.

Vi har också ett förslag på en regelförändring som innebär att om man kommer överens med Hyresgästföreningen kan man också få ha så kallade presumtionshyror i 15 år i stället för i 10 år. Det innebär att man

kan få sätta en hyra som verkligen täcker de kostnader som man har för nyproduktion.

Det här är viktiga reformer för att öka produktionen av bostäder i allmänhet. Avgiftsbefrielsen gäller alla typer av bostäder, och specifikt hyresrätten.

Sedan kommer också förslag om att förbättra när det gäller andrahandsuthyrningen för att snabbt få loss lägenheter som i dag inte utnyttjas på ett effektivt sätt. Det är ett sätt att inte minst skapa möjligheter för studenter som snabbt behöver en lägenhet under en kortare tidsperiod, till exempel ett, två eller tre år.

Jag tror att dessa reformer kommer att ha stor betydelse för att underlätta problemen på bostadsmarknaden.

Anf. 75 JESSIKA VILHELMSSON (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Det är bra förslag för att öka produktionen. Det är inte bara lönsamheten som är ett problem med bostadssituationen i dag utan även de utdragna planprocesserna. Min andra fråga blir om bostadsministern har några förslag på hur man kan skynda på planprocesserna.

Anf. 76 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Vi har en ny plan- och bygglag. Den innebär en rad olika förbättringar och förenklingar. Nu har vi till exempel regler för att det får gå max tio veckor innan en kommun måste lämna ett bygglov. Vi åtgärdar en del problem som fanns förut. Man kunde till exempel överklaga beviljade bygglov långt efteråt. Reglerna har blivit tydligare och enklare.

Men det finns också en del frågetecken kring den nya plan- och bygglagen. Jag reser just nu runt till stadsbyggnadskontor och samtalar med kommunala tjänstemän och kommunpolitiker om hur de uppfattar lagen och vad som fungerar bra.

Vi vet också att det finns delar av plan- och bygglagen som inte utretts ordentligt i den förra genomgången. Nu har vi en speciell utredare som tittar på plangenomförandeprocessen. Vi har en plan från det att detaljplanen är antagen till dess att huset står färdigt. Det handlar om exploateringsavtalens utformning och en rad olika saker som kanske upplevs krångliga av en utomstående men som är oerhört centrala för att förkorta tider och öka transparens och tydlighet och därmed också öka möjligheten för olika aktörer att vara med och tävla om mark och tilldelning av mark för att kunna bygga i kommunerna. Det är viktiga frågor som kommer att bidra till en snabbare och effektivare byggprocess.

Kostnaden för ekonomiskt bistånd

Anf. 77 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Jag har en fråga till Peter Norman. Trots regeringsdeklARATIONER om att återupprätta arbetslinjen och bryta utanförskapet har utbetalningarna av ekonomiskt bistånd, det vi kallar socialbidrag, ökat i mer än hälften av landets kommuner det senaste året. Kommunernas nota för 2011 landade på 10 miljarder. Färska statistik från Socialstyrelsen visar att

den höga bidragsnivån består och att drygt var fjärde mottagare uppger arbetslöshet som den främsta orsaken.

Utgifterna för bidragen är givetvis betungande för kommunerna och konkurrerar dessutom med satsningar på förskolan, gymnasieskolan och äldreomsorgen.

Därför undrar jag vilka åtgärder Peter Norman och regeringen tänker vidta för att få bukt med de skenande socialbidragskostnaderna. Det är kostnader som gräver djupa hål i kommunernas ekonomi och som därmed begränsar satsningar på kärnverksamheter.

Anf. 78 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Jag är väl medveten om att vissa kommuner, inte alla, är pressade av både kostnader för socialbidrag och andra typer av kostnader. Regeringens generella syn på dessa frågor är kort och gott att arbetslinjen ska gälla. Folk ska komma i arbete. Folk ska komma i högre utbildning för att därigenom lättare få arbete och för att trösklarna att komma in på arbetsmarknaden ska sänkas. Vi ser fortfarande att trots ett stort antal jobbskatteavdrag är marginaleffekterna uppåt 80 procent för till exempel en invandrarfamilj där den andra vuxna ska börja arbeta. Arbetet med att sänka trösklarna fortsätter.

Jag vill påstå att även om vissa kommuner upplever detta som stora problem, vilket jag har full förståelse för, ska vi vara klara över att det svenska kommunala systemet och det svenska samhället har klarat den ekonomiska krisen betydligt bättre än vad man har gjort i många andra länder.

Anf. 79 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Jag skulle kunna sammanfatta det här som ett icke-svar. Det här var inget svar till alla kommuner som brottas med de enorma problem som socialbidragskostnaderna faktiskt utgör. Över hälften av landets kommuner har ökade kostnader för socialbidrag, Peter Norman. Det gör att man inte kan satsa på förskolan och gymnasieskolan och se till att fler klarar sina gymnasiestudier och att fler undersköterskor och sjuksköterskor kan få jobba inom äldreomsorgen eller inom sjukvården. Detta är ett bekymmer som borde oroa finansmarknadsministern mycket mer.

Peter Norman väljer att prata om arbetslinjen och om att fler ska komma i jobb, men var lite självkritisk, ministern! Varje åtgärd ni har vidtagit har försämrat läget. Varje åtgärd ni hävdar ska sänka arbetslösheten har ökat socialbidragskostnaderna. Det är oroväckande. 50 000 personer i detta land har fått socialbidrag utbetalt de senaste tre åren. I mer än tre år har 50 000 personer fått socialbidrag. Vad gör ministern åt detta?

Anf. 80 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! För fem sex år sedan hade vi en regim i Sverige som förtidspensionerade ett stort antal hundra människor om dagen. Detta var ett slöseri med resurser av Guds nåde. Som väl är har vi inte den regimen nu.

Jag är väl medveten om att det finns problem med socialbidragen i ett antal kommuner. Till stor del beror detta på den ekonomiska kris som hela västvärlden har upplevt de senaste åren. Vi har inte sett maken till en sådan kris sedan depressionen.

Regeringens förslag är till exempel, som arbetsmarknadsministern presenterade här i dag, att om man anställer en långvarigt arbetslös ungdom får företagen bara betala 3 000 kronor. Detta gäller även kommuner. Det är generella typer av insatser som krävs, till exempel utbildning och stöd för dem som står långt från arbetsmarknaden, för att även komma till rätta med kommunernas problem.

Folkbibliotekens roll

Anf. 81 KERSTIN ENGLE (S):

Herr talman! Min fråga går till kultur- och idrottsministern. De svenska folkbibliotekens roll för landet och för människors utveckling är oomtvistad, men samhälls- och teknikutvecklingen har förändrat bibliotekens roll. Det är upp till varje kommun att utforma sina bibliotek efter intresse och ekonomi.

Men vad vill vi egentligen med våra bibliotek i ett globalt kunskaps-samhälle? Sverige saknar en nationell biblioteksstrategi. Det leder till ottydligheter om bibliotekens roll, uppdrag och uppgifter. Det finns ingen samlad bild av vilka samhällsmål biblioteken ska bidra till, ingen sammanvägd uppfattning om vilka hinder och svårigheter som ska övervinnas och framför allt ingen samlade nationell strategi för utveckling.

Min fråga till kulturministern blir därför: Tänker ministern ta initiativ till en nationell strategi för våra bibliotek? Och när kan det i så fall ske?

Anf. 82 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Kerstin Engles fråga gällde biblioteksstrategin, och jag tänkte börja med att beskriva lite grann vad som händer just nu.

Vi utlovade i budgetpropositionen, tror jag det var, 2011 att se över bibliotekslagen. Det har vi också gjort, och en departementsskrivelse kommer att gå ut på remiss nu under våren. Det kommer att ge svar på en del av de frågor som Kerstin Engle ställer.

Vi har också i den nya skollagen skrivit in att alla skolor ska ha skolbibliotek. Det kom en rapport om att det fortfarande saknas skolbibliotek på sina håll, och det är inte bra. Där finns alltså också ett krav, för inte minst är det viktigt att nå barn och unga.

När det gäller en biblioteksstrategi finns det olika uppfattningar om huruvida en sådan verkligen skulle gynna biblioteken eller inte. Bibliotekens roll är stark, den är oomtvistad och den behandlas också i den litteraturutredning som ska läggas fram den 1 september. Men det är inte säkert att en strategi som ska gälla hela landet skulle gagna biblioteken.

Anf. 83 KERSTIN ENGLE (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag vet att bibliotekslagen har ändrats, men den fungerar ju mer som en ramlag. Alla kommuner ska ha bibliotek, det ska vara avgiftsfria lån, man ska främja läsning och

litteratur och så vidare. Men Kulturutredningen 2009 pekade på splittningen inom biblioteksstrukturen.

Jag vet också att Kungliga biblioteket har fått ett uppdrag med samordnings- och utvecklingsansvar. Det är bra så långt, men det saknas fortfarande en övergripande analys av i vilken sorts samhälle biblioteken ska fungera på lång sikt och hur de kan bidra till en positiv samhällsutveckling. Det bidrar också till brister i resursutnyttjande och sämre effektivitet.

Jag undrar om kulturministern inte någon gång har reflekterat över varför Danmark, Norge och Finland har ansett det vara nödvändigt att ha biblioteksstrategier men inte Sverige.

Anf. 84 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Nej, vi har inte ändrat i bibliotekslagen. Däremot kommer det förslag på vissa ändringar, och det är de förslagen som nu ska gå ut på remiss. Kungliga biblioteket har precis, som Kerstin Engle påpekar, ett nytt samordnat ansvar, vilket också är någonting som har efterlysts länge från bibliotekens sida.

Jag kommer att träffa den nya riksbibliotekarien Gunilla Herdenberg nu under våren för att diskutera hur långt arbetet gått, vad som kommer att hända härnäst och de behov som hon ser finns.

Litteraturutredningen ska se över bibliotekens ställning, och det är angeläget att det finns bibliotek, men de behöver inte se likadana ut. Behoven är olika i glesbygd, i storstad, i norr och i söder. Det här ska kommunerna även fortsatt avgöra, tycker jag. Men en viktig princip är den som gäller om avgiftsfriheten, och den kommer jag att försvara.

EU:s långtidsbudget

Anf. 85 GUSTAV BLIX (M):

Herr talman! Min fråga går till EU-minister Birgitta Ohlsson. Efter en lite lugnare period på Europas finans- och kapitalmarknader börjar stormarna blåsa igen, och den här gången är det väldigt mycket Spanien och i viss mån Italien som återigen står i fokus. Det belyser återigen att den europeiska krisen ännu inte är över utan att vi behöver vidta ytterligare åtgärder för att komma till rätta med den sviktande konkurrenskraft som jag menar har präglat Europa under flera decennier.

Ett bevis på detta är att när man tittar på Europas sammantagna ekonomiska frihet bedöms Europa vara ungefär lika ekonomiskt fritt som Costa Rica och Colombia. Men det finns även andra saker än avregleringar som kan lämna viktiga bidrag till att få förnyad konkurrenskraft i Europa. En sådan sak är EU:s långtidsbudget som ju EU-ministern ansvarar för i den svenska regeringen.

Min fråga till statsrådet är helt enkelt: Hur går förhandlingarna, och hur ser det ut för möjligheterna att få till stånd den modernisering och effektivisering av EU:s budget som Sverige vill se och som stärker tillväxtkraften samtidigt som vi inte släpper fram vare sig nya EU-skatter eller kraftigt ökade utgifter?

Anf. 86 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Man kan inleda med att konstatera att det inte är ett nytt EU-möte eller en ny EU-fond som kommer att få Europas ekonomi på fötter. Det handlar väldigt mycket om hemläxan vi har, alltså vad vi gör på hemmaplan. Gustav Blix nämnde själv flera reformer som är viktiga att göra.

Framför allt handlar det om att se till att många marknader i länder avregleras. De reformer som Sverige gjorde på 1990-talet kopieras nu friskt, inte minst i Italien. Mario Monti har en otroligt ambitiös agenda där. Det är ett land där taxinäringen, advokatnäringen, bensinstationer och till och med julrean är starkt reglerade av politiker och inte av en fri marknad. Det finns verkligen reformer att göra där.

Jag tycker också att det är viktigt att lyfta blicken lite på europeisk nivå. Vi har den fantastiska inre marknaden med 500 miljoner konsumenter som tillsammans kan utträta stordåd. Men då måste den bli bättre. Här har vi också enorma hemläxor att göra. Den digitala marknaden, tjänstemarknaden med mera måste vi få mer fart på.

Anf. 87 GUSTAV BLIX (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag delar helt statsrådets åsikt om vikten av att få till stånd förändringar i de nationella regeringarna vad gäller avregleringar. Här tror jag att Sverige har mycket att erbjuda i form av erfarenheter.

Om vi tittar på den gemensamma europeiska kartan ser vi att det även här finns saker vi kan göra, inte bara i form av reformen av den inre marknaden, som är viktig. Vi behöver också få en budget som stärker EU:s konkurrenskraft och som handlar om rätt saker – forskning och infrastruktur, alltså saker som har ett tydligt europeiskt mervärde. Här vill jag understryka vikten av mervärde, för vi som nettobetalare får också annars stå för notan för saker som vi faktiskt skulle kunna göra bättre själva eller inte göra alls.

De tre prioriteringar som regeringen har lyft fram är att hålla efter utgifterna, säga nej till EU-skatter och att få till stånd en modernisering av viktiga utgiftsområden som jordbrukspolitiken och sammanhållningspolitiken.

Min fråga till statsrådet är: Hur bedömer statsrådet läget i förhandlingarna, och vilka förutsättningar finns för att se svenska framgångar inom det här området?

Anf. 88 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Långtidsbudgeten som nu förhandlas ska ju löpa fram till 2020, och jag är väldigt glad över att ha ett starkt förhandlingsmandat från väldigt många partier i denna kammare att driva modernisering, reformering och satsa på rätt saker som ger europeiskt mervärde.

När kommissionen presenterade sitt förslag i slutet av juni sade man att det här inte är en revolution, men jag skulle säga att det här är ren och skär konservering. I dag går ungefär 42 procent av budgeten till jordbruksstöd, och det är inte stor skillnad i kommissionens förslag. Den andelen måste ned.

Förutom att Sverige jobbar i en likasinnad grupp som företräder tre femtedelar av unionens medborgare – där ingår Storbritannien, Frank-

rike, Tyskland, alltså de stora länderna med tyngd i EU – jobbar vi också i en ny grupp som har kommit till när det gäller att få ned jordbruksstödet. Här har vi bildat en allians med länder som Polen, Portugal och andra länder i Öst- och Centraleuropa som också vill att direktstöden pressas ned, för de är oerhört skadliga för Europas konkurrenskraft.

Vi kommer aldrig att kunna konkurrera med Asien i framtiden om vi inte genomför de svåra, tuffa och nödvändiga reformer som vi måste göra de närmaste åren.

EU och förhandlingarna mellan Västsahara och Marocko

Anf. 89 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till EU-minister Birgitta Ohlsson om EU:s inställning till förhandlingarna som kommer att ske i sommar mellan Västsahara och Marocko.

Jag besökte över påsken de västsahariska flyktinglägren i Tindouf i Algeriet. Förra året lyckades jag ta mig in i de ockuperade områdena, och jag har vid båda dessa tillfällen lagt mig vinn om att tala med alla – marockaner, regimtrogna västsaharier, självständighetsaktivister och alla däremellan. Slutsatsen av båda mina besök är att det är väldigt bråttom att komma till skott med folkomröstningen.

Västsahara är det enda landet i Afrika som aldrig avkoloniserades. I stället utsattes det för en ockupation, och den pågår än i dag. Men enligt Haagdomstolen har Marocko ingen historisk rätt till området. Att ockupationen ändå består beror väldigt mycket på Frankrike och det ständiga stöd som Frankrike har gett Marocko i den här frågan.

Jag skulle vilja veta: Vad är EU:s inställning med tanke på att Frankrike också har en framträdande plats i EU-samarbetet?

Anf. 90 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Jag delar mycket av beskrivningen som Bodil Ceballos ger. Västsahara är onekligen Afrikas sista koloni. Det största problemet är att det västsahariska folket inte fullt ut fått säga sin mening om hur de vill att det egna territoriet ska styras.

Det finns flera spår som löper parallellt, och FN-spåret är nog trots allt viktigare än EU-spåret. I slutet av april månad, om jag inte missminner mig, löper Minursos mandat ut. Det är säkerhetsrådet som beslutar, och där sitter tyvärr inte Sverige med, men vi driver väldigt hårt att det ska bli en tydlig människorättsprofil i deras nya mandat. Det här kommer troligen att förlängas med något år i taget. Vi sitter inte i säkerhetsrådet, men vi försöker på olika sätt att påverka att det ska gå i rätt riktning.

När det gäller om EU har en gemensam position är det här en typisk fråga där många EU-länders åsikter spretar åt olika håll, där Sverige exempelvis röstade nej till fiskeavtalets förlängning för en tid sedan.

Anf. 91 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Tack, det var bra att få veta det, för på utskottet i dag hade vi en text uppe där vi föreslås ställa oss bakom EU:s arbete i den här frågan. Det kan jag då naturligtvis inte göra utifrån det svar jag nu har fått, för det pågår alltså inget gemensamt arbete.

Det som jag upplever är att vi på sistone har fått mycket påtryckningar från väldigt många olika håll. Det sägs att det pågår positiva diskussioner och att vi inte ska lägga oss i processen utan låta den ha sin gång.

Men de påtryckningarna kommer i huvudsak från Marocko, medan Polisario säger precis tvärtemot. För dem är det inte acceptabelt att de den dag det blir en folkomröstning, om man gör som Marocko vill, bara ska få lov att rösta om autonomi eller fortsatt ockupation. Det måste finnas en folkomröstning där också självständighet är ett av alternativen, annars har man verkligen inte någon form av självbestämmande.

Jag skulle vilja att Sverige är väldigt tydligt i sin hållning när det gäller Västsaharafrågan och att vi inte låter oss påverkas av Frankrike och andra större länder i Europa.

Anf. 92 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP):

Herr talman! Som jag nämnde tidigare handlar det om flera olika brickor när det gäller ett nytt löpande avtal mellan EU och Marocko. En ny handlingsplan är på gång och diskuteras, men länder glider åt olika håll. Jag nämnde också i mitt tidigare inlägg att fiskeprotokollet, som antogs i början av året och som Sverige har röstat nej till, nu har fortsatt att gälla. Vi var inte tillräckligt många länder som kunde se till att detta blev stoppat.

Det finns starka, olika intressen. Jag tror att det är viktigt att vi parallellt med att vi får försöka vara den klara och tydliga rösten i EU trycker på vad gäller FN-spåret. Det finns andra länder som står något närmare Sverige, men vi är faktiskt tämligen ensamma. Vi känner till Bakerrapporten tidigare som bland annat USA pushade på. Får vi ingen tydlig koppling till det globala spåret tror jag aldrig att vi kommer att lösa frågan. EU kan vara en pusselbit i detta, men vi måste också få upp detta på global nivå.

Anf. 93 TALMANNEN:

Därmed var dagens frågestund med regeringen avslutad. Vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

11 § (forts. från 9 §) Författningsfrågor (forts. KU15)

Författningsfrågor

Anf. 94 JONAS ÅKERLUND (SD):

Herr talman! Före frågestunden sade vår ordförande många lovvärda saker om utskottets arbete i författningsfrågor. Där har jag ingen annan uppfattning i stort utan kan instämma i det han säger. Men jag yrkar bifall till tre reservationer som vi har avgett.

Den första gäller frågan om vårt medlemskap i Europeiska unionen. Jag anser att Sverige snarast möjligt bör inleda förhandlingar om ett omedelbart svenskt utträde ur EU. Jag är positiv till ett mellanstatligt samarbete mellan fria demokratiska europeiska nationer när det gäller gränsöverskridande frågor som brottsbekämpning, miljöarbete och handel, men jag anser att unionens detaljstyrning och krav på likriktning och EU:s alltmer överstatliga karaktär urholkar demokratin och begränsar de svenska medborgarnas inflytande över sin egen vardag. Vikten av ett

utträde gör också att jag inte kan ställa mig bakom den nuvarande bestämmelsen i regeringsformen om att Sverige är medlem i EU.

Den andra reservationen gäller frågan om en minskning av antalet riksdagsledamöter. Sverige har ju förändrats väldigt snabbt sedan införandet av enkammarriksdagen, både ekonomiskt och teknologiskt, när det gäller möjligheter till kommunikation. När man då ser att Sverige i förhållande till landets folkmängd har en väldigt stor folkrepresentation i riksdagen jämfört med andra länder väcker det frågan om det verkligen är befogat att ha det.

Det har hävdats att det krävs relativt många riksdagsledamöter för att alla delar av landet ska tillförsäkras en god representation i riksdagen, men man bör ändå tänka på att tillgången till internet innebär nya möjligheter till interaktiv kontakt oberoende av geografiska avstånd. De geografiska avstånden har inte samma betydelse längre som de hade förr.

En minskning av antalet ledamöter skulle kunna medverka till att de folkvalda blev mer kända ute i landet. Det skulle också kunna medverka till att minska administration och kostnader. Därför tycker vi att det är en bra sak om den frågan kan prövas.

Det tredje gäller behörighetsvillkor för statsråd och ledamöter av riksdagen. Där gäller frågan intressekonflikter. Handlar intressekonflikten om vilket fotbollslag man ska hålla på i en landskamp är det kanske inte så kinkigt, men det är inte så länge sedan som vi i Sverige över huvud taget inte hade en regel som gällde dubbla medborgarskap. Jag minns ett OS i hockey i Japan där en av våra bästa spelare inte fick vara med just därför att han också hade amerikanskt medborgarskap.

Vi tycker inte att det finns någon anledning att gå tillbaka till huvudregeln att man har enbart ett medborgarskap, men vi tror att det är väldigt viktigt för väljarna att de vet att när det gäller riksdagsledamöter och statsråd ska inte den typen av intressekonflikter kunna uppstå. Därför menar vi att krav på enbart svenskt medborgarskap bör gälla för statsråd och riksdagsledamöter.

Sedan kan man naturligtvis alltid diskutera om behörighetskravet ska avse ett visst antal år eller om det ska finnas där permanent. Men det är en annan sak.

Anf. 95 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1 som handlar om det svenska statsskicket.

Min uppfattning är att det är ett väldigt ålderdomligt och odemokratiskt system att ämbeten ska gå i arv. Vi har inte längre systemet skomakare bli vid din läst och dina barn ska också där vara. Vi får faktiskt välja våra yrken. Vi väljer våra företrädare och vi bör också välja den som är vår högsta företrädare. Sveriges högsta ämbete, statschefen, bör givetvis väljas. Det är fullkomligt orimligt att det ska vara bestämt redan från början vad barnet som föds ska ha för uppdrag som vuxen eller så småningom, beroende på hur länge företrädarna lever.

Självklart ska detta utredas. Vi bör ha ett demokratiskt statsskick som på allvar faktiskt låter människor välja sina företrädare. Det är ålderdomligt, och vi är ett av få länder som fortfarande behåller systemet. Därför yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Peter Eriksson lyfte i sitt anförande fram reservation nr 6 om tidskarantän för statsråd och höga statstjänstemän. Med anledning av den debatt som har förts under de senaste veckorna om bland annat vapenhandeln med Saudiarabien och vapenfabriksuppbyggnad där har också frågan aktualiserats om höga tjänstemäns övergång från positioner inom Försvarsdepartementet och vidare in i försvarsindustrin. Vi tycker därför att det finns anledning att se över frågan om eventuell tidskarantän. Frågan bör utredas. Därför stöder Vänsterpartiet också den reservationen.

Jag yrkar alltså bifall till reservationerna 1 och 6.

Anf. 96 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S):

Herr talman! Jag har med anledning av det här betänkandet fastnat för tre punkter som jag tänkte kommentera. Mina kommentarer föranleds av att det finns en rad motioner på dessa områden, och jag känner ett visst behov av att klarlägga vårt partis inställning till dessa frågor.

Det handlar för det första om monarkin, för det andra om förhållandet till Europeiska unionen och för det tredje om karens för högre tjänstemän, till exempel statssekreterare och även statsråd som har nämnts i debatten den senaste tiden.

Först var det frågan om monarkin. I samband med grundlagsförändringarna i början av 70-talet reglerades villkoren för den svenska kungen i hans egenskap av statschef. I den så kallade Torekovsuppgörelsen kom man över blockgränserna överens om principerna. Det är principer som fortfarande gäller. Därigenom tonades betydelsen av republikfrågan kraftigt ned eftersom den hade varit satt under kraftig debatt under den perioden.

Kungens makt blev i detta sammanhang så gott som totalt beskuren. Kvar fanns i princip bara representativa uppgifter. Mot den bakgrunden finns i dagsläget ingen orsak att aktivt driva kravet på republik så länge som det inte heller finns något brett folkstöd.

Successionsordningens principer, det vill säga att kungatiteln fortfarande ärvs, förändrades dock inte i samband med Torekovsöverenskommelsen.

Grundlagarna, inklusive successionsordningen, är det fundament som vår demokrati bygger på. Därför kan inte grundlagarna ses som vilket politiskt område som helst, enligt vår uppfattning, i ett läge där dagspolitiken styr och där tvära kast och ändringar sker med små politiska marginaler. Grundlagarna ska ändras med försiktighet, eftertanke och breda majoriteter. Det finns ingen anledning att tycka annat än att vår nuvarande grundlag, inklusive villkoren för statschefen, har tjänat landet väl. Vi ser därför ingen anledning att i nuläget lägga fram förslag till radikala förändringar av systemet som i dag reglerar statschefens villkor.

Det finns heller ingen anledning att lägga en död hand över olika förslag till förbättringar och förfiningar av systemet som inte strider mot de ursprungliga grundprinciperna. En sådan förbättring är att göra redovisningen av anslaget som statschefen får till sitt förfogande mer öppen. Anslaget ska täcka både helt offentliga utgifter, till exempel kostnader för de kungliga slotten, och rent privata utgifter för kungafamiljen. Där emellan finns ett antal utgifter som hamnar i en gråzon mellan det rent privata och helt offentliga. Det finns ingen anledning att kräva en offentlig redovisning av strikt privata utgifter som anslaget används till och

givetvis inte heller att begränsa insynen i det som är helt offentligt. Men vi menar att det finns anledning att se över den gränsdragning som i dag sker, och det är optimalt att säkerställa legitimiteten i systemet genom en sådan förändring.

Med anledning av en socialdemokratisk motion har riksdagen därför tillkännagivit för regeringen att en översyn ska göras av den överenskommelse om redovisning av anslaget till de kungliga hovstaterna som 2006 träffades mellan regeringen och Riksmarskalksämberet. Syftet är att göra redovisningen öppnare. Vi tror att både allmänhet och kungahus tjänar på en öppnare redovisning av fler uppgifter.

Herr talman! Sedan var det EU-frågan. EU är i grunden ett samarbetsprojekt sprunget ur insikten om nyttan av att undvika nya krig på den europeiska kontinenten. Att projektet i så måtto fungerat har visat sig i samband med östblockets upplösning. Det är ett tydligt bevis. De krav som ställdes för medlemskap i EU blev ett mål för många av de stater som tidigare direkt eller indirekt styrdes från Moskva. Så har också regionen efter ett turbulent 1990-tal utvecklats mot mer av fred och demokrati. Annat går inte att påstå. Utan EU hade utvecklingen lätt blivit den motsatta med fler auktoritära och odemokratiska stater, instabilitet och ökad risk för väpnade konflikter. Därmed inte sagt att läget överallt är tillräckligt bra. Men utan EU-medlemskap som mål är jag övertygad om att vi hade fått uppleva ännu större problem i regionen än vad vi nu har sett.

Ett samarbete bygger alltid på ett givande och tagande. Allt som sker i EU är inte optimalt sett med svenska ögon, men EU:s politik påverkar oss vare sig vi är med eller inte med. Det kan vi vara överens om.

Till exempel är handeln med EU så omfattande att alla försök att tro att vi skulle stå utanför och inte påverkas av de beslut som fattas där är naiva. Därför är det under alla omständigheter bättre att vara med och påverka än att stå utanför. Är vi med kan vi dessutom försöka driva svenska frågor i unionen. En sådan fråga är om den svenska offentlighetsprincipen ska bli norm för hela EU.

I grunden tror jag att samarbete och samtal i alla sammanhang alltid är bättre än att stå utanför av rädsla för att samarbete kan medföra nackdelar. Det svenska samhället är uppbyggt av en lång rad samarbeten och kompromisser i en rad olika frågor. Nu vill vi vara med och bygga en större gemenskap i samarbete med andra.

Till sist har vi frågan om karens. Frågan om en karens för dem som har varit statsråd eller höga statliga tjänstemän är åter uppe för diskussion. Låt mig på en gång vara tydlig i frågan. Vi socialdemokrater har som princip att underlätta för alla att ta ett arbete. Vi ser därför stora problem med att införa någon form av karens av rent principiella skäl. Men det finns även stora praktiska problem med lagstiftning som förhindrar statsråd eller höga statliga tjänstemän att ta erbjudna arbeten under en viss tid. Var drar man gränsen för ett tillåtet arbete? Vem ska dra gränsen? Hur ska eventuella sanktioner mot dem som bryter mot reglerna se ut? Vad ska hända?

Erfarenheterna från Riksbanken visar att det finns en stor gråzon med stora tolkningsmöjligheter i en verksamhet som är betydligt mer avgränsad än den som ett statsråd eller en generaldirektör generellt ägnar sig åt.

Rättsosäkerheten blir också betydande. Det är inte bra för vare sig den enskilde eller det företag som kan tänkas erbjuda arbete.

Detta problem kan lösas med ett generellt förbud för vissa grupper att under en viss tid ta ett arbete. Men då skapas nya problem. Ett antal personer i arbetsför ålder ska då tvingas till passivitet samtidigt som de ska avlönas av samhället. Det är ett för oss socialdemokrater helt främmande sätt att agera.

Vi ska inte hindra människor som vill arbeta och kan få ett arbete. Deras kunskaper och arbetsinsatser behövs för att utveckla samhället i stället för att de ska tvingas till en ofrivillig träda. Med tanke på det som har hänt måste sådana frågor balanseras i ett vidare grepp. Kanske man vid ett enskilt tillfälle, under en massmedial tid, får ramla in i detta. Det finns en rad olika frågor. Totalt sett kan jag inte se att det faktum att statsråd, statssekreterare eller tjänstemän har tagit arbeten skulle vara ett stort problem för den svenska rättsosäkerheten. Den senaste tidens debatt har varit något överdriven.

Jag tror att det sker en självrannsakan. I de fall någon vid något tillfälle har varit för nära har man nog känt ett visst obehag. Vid sådana tillfällen har det nog föranlett berörda att tänka sig för om de ska ta jobbet. Jag tror mycket på självrannsakan. Det är betydligt bättre än att lagreglera. Jag kan se de bekymmer som finns.

Herr talman! Slutligen har vi frågan om vilka arbeten som är lämpliga för dem som har varit statsråd eller höga statliga tjänstemän. Det är ytterst en omdömesfråga både för den som anställer och för den som tar ett arbete. Det är alltid svårt att lagstifta mot dåligt omdöme av det enkla skälet att det inte objektivt går att avgöra exakt vad som är dåligt omdöme.

Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet i detta sammanhang.

Anf. 97 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! Jag håller absolut med om att vi inte ska ändra grundlagarna i parti och minut. Det finns ett särskilt system för att hindra sådant. Det betyder att vi bland annat har sett över grundlagarna, och nu finns en pågående utredning om tryck- och yttrandefrihetsfrågorna. Att vi då inte skulle kunna se över frågan om successionsordningen och statsskicket, som har varit gällande sedan tidigt 70-tal, tycker jag är väldigt konstigt.

Det finns en princip om allas lika värde som vi brukar hävda, och ändå har vi en familj med väldigt speciella villkor, där det förstfödda barnet ska arva uppdraget att vara Sveriges statschef. Jag har svårt att se att det går ihop med allas lika värde. Det är också ett system där monarken, den som för tillfället är statschef, har total åtalsimmunitet oavsett vad personen i fråga gör. Det går inte heller ihop med att vi har andra principer om människors lika värde. Att åtminstone utreda frågan hur man skulle kunna gå vidare borde inte vara helt omöjligt.

Fler och fler tycker att det här är ålderdomligt och ett märkligt system. Om vi kunde titta på det mer neutralt utifrån en utredning skulle vi också kunna få en diskussion och en debatt. Systemet kommer kanske ändå att behöva avskaffas, eftersom trenden går mot att fler och fler ifrågasätter det.

Det kan inte vara så att den här grundlagen och Torekovsöverenskommelsen ska gälla för all evighet. Varför kan vi omvärdera andra grundlagar?

Anf. 98 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Herr talman! Det är ganska enkelt att hålla med om mycket av det Mia Sydow Mölleby säger. Därför tror jag att det egentligen inte är så mycket att diskutera. Endera bestämmer man sig för att ha det här systemet och inte göra någonting åt det, eller också bestämmer man sig för att göra någonting annat. Det är inte så att en argumentation i sig leder fram till en ändring. Jag kan hålla med om att det är ålderdomligt och att man med den argumentationen mycket väl skulle kunna säga att vi inte ska ha det.

Nu vilar det här på en ganska stark tradition som går många århundraden tillbaka i tiden. Det finns ett brett, starkt folkligt stöd för att ha den ordning som vi har i samhället i dag. Det finns knappast något starkt befolkningsstryck för att vi ska ändra successionsordningen. Det märktes inte minst i samband med tillkomsten av den nya tronarvingen, när detta diskuterades. I princip har jag ungefär samma grundinställning som Mia Sydow Mölleby.

Vi gjorde som parti denna uppgörelse tillsammans med andra, och jag tycker att det finns ett slags hederlighet i det. Har man gjort den och inte kan se att det finns något stort som pockar på en ändring står man också upp för uppgörelsen.

Det är därför jag i dag passar på tillfället att redogöra för Torekovsuppgörelsen. Jag bedömer att den inte är något som man petar sönder i olika delar. Då har vi ingen Torekovsuppgörelse utan en helt annan diskussion, som handlar om någonting annat, där vi ska strida om kungens ställning i det svenska samhället. Jag tycker att det är en ganska onödigt strid. Det finns betydligt viktigare frågor i detta samhälle som jag vill ta strid om än frågan om hur kungen och successionsordningen ska hantearas.

Jag tycker att vi har en bra ordning, och den kan gott få vara i fred. Det finns andra viktiga politiska saker att ägna sig åt, och det tänker jag göra.

Anf. 99 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Herr talman! Det kan jag hålla med om. Det finns många viktiga frågor att ta strid om, och det finns många saker som berör många fler människor på djupet. Så är det. Men det här är ändå en grundläggande demokratisk fråga om hur vi ser på vårt eget demokratiska system.

Om en 40 år gammal överenskommelse inte kan lyftas upp för omprövning och diskussion blir det inte mycket vi kan göra här. Det är många frågor som vi har kommit överens om mellan olika partier och olika grupperingar de senaste 40 åren som vi också har omprövat, så det borde inte vara ett så starkt argument.

Argumentet är att det är en gammal och stark tradition, som har ett starkt folkligt stöd. Sådana argument framfördes när vi förbjöd barnaga. Då bestämde man sig för att det inte är modernt, inte är rimligt, inte är adekvat, inte är sjyst mot barnen att man ska ha rätt att slå barn. Alltså bestämde riksdagen det trots att folk tyckte att det var fel och knasigt,

och trots att det var en väldigt gammal tradition – betydligt äldre än monarkin, skulle jag hävda.

Det går utmärkt bra att ta beslut ändå. Men om vi ska luta oss mot 40-åriga överenskommelser för att inte lyfta upp politiska frågor blir det kanske väldigt tomt här i talarstolarna framöver.

Anf. 100 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Herr talman! För det första tycker jag att det är ganska stor skillnad på kungen och barnaga.

För det andra kan jag mycket väl den dagen Mia Sydow Mölleby lyckas samla ett folkligt stöd för en förändring ställa upp och delta i diskussionen. Den situationen finns inte i dag, men dyker den upp ska jag ansluta mig.

För det tredje är det så att varje enskilt parti bestämmer självt när man tycker att man ska fråga en uppgörelse. För vår del är vi inte där ännu.

Anf. 101 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tänkte fortsätta diskussionen kring tidskarantän för statsråd och höga statstjänstemän. Jag tog i mitt anförande upp att Europarådets organ har drivit den här frågan. Det handlar om att minska och begränsa riskerna för intressekonflikter. Det finns också en risk för korruption som man kan begränsa på det här sättet. Det kan vara fråga om konkurrensproblem mellan olika företag, om statsråd eller höga tjänstemän med en speciell information går omedelbart från departement till företag som man har varit mycket aktiv i när det gäller politiska regleringar och annat. Det är också på gång nu.

Min fråga till Sven-Erik Österberg efter det han tog upp i sitt anförande är: Anser du att Europarådet och alla andra länder – det är många länder som har olika regler om tidskarantän för just den här kategorin politiska tjänstemän och politiker – har infört dessa regler helt i onödan och att de har gjort fel? Är Europarådets rekommendation till Sverige inte någonting att bry sig om?

Anf. 102 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Herr talman! Om man tittar på hur det har fungerat rent praktiskt kan jag inte se att det är något större problem. Det har väl vid något enskilt tillfälle diskuterats att tiden för ett statsråds övergång från departement till företag kanske har varit väl kort. Ett exempel jag tänker på är Björn Rosengren. Jag frågar mig om han har gjort mer skada i näringslivet än vad han gjorde i regeringen – jag vet inte. Men det har inte blivit några större problem ur den aspekten.

Det som har dykt upp nu senast tycker jag är ganska irrelevant, för där blandas frågor ihop. Om man tycker om vapenexport eller inte är det tidningarna skriver om och blandar ihop. Om en statssekreterare som har en viss kunskap kan främja svenskt näringsliv med den kunskapen och därmed skapa arbete och sysselsättning kan vi säga att det är bra ur den aspekten. Det som får särskild sprängkraft här handlar ju om att det också finns en ganska bred opposition mot att exportera vapen. Men om det sker inom det som man demokratiskt har bestämt att det ska vara kan jag inte se att det har varit några större bekymmer. Jag kan inte se några tydliga sådana exempel.

Sedan är det den andra saken som han pekade på, om man ska införa en karantän. Peter Eriksson känner väl till hur det ser ut i Riksbanken, där det är sex personer som har karantän. Det betyder att så fort man blir pensionär vid 65 år utnyttjar man karensperioden, och det kostar extra. Nu har vi gjort vissa justeringar, som Peter Eriksson känner till. Det kommer att hanteras så. Man kan inte bara sätta folk i karantän utan att se till att de har försörjningsmöjligheter under den perioden. Man måste se över hela ersättningssystemet i samband med det.

I Riksbanken handlar det om sex personer. I den här kategorin kan det handla om upp till ett hundratal personer som är utsatta. Alla kommer inte att vara det, men det är ändå den kretsen som berörs och som diskuteras här.

Om det vore ett jättelikt problem skulle jag ansluta mig till det Peter Eriksson säger, men jag kan inte se att det är det.

Anf. 103 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker inte heller att det är ett jättelikt problem. Det finns andra större problem som vi har att hantera både i riksdagen och på andra ställen. Men jag tycker för den skull inte att man ska negligera den här saken. Det handlar delvis om förtroendet för politiken och medborgarnas förtroende för hur det politiska systemet fungerar. Men det handlar också om att vi ska göra vad vi kan, tycker jag, för att se till att hålla risker för korrupktion och intressekonflikter nere på en så låg nivå som möjligt.

Vad som kännetecknar en politisk fråga som är på riktigt, som behöver en lösning långsiktigt, är att den kommer upp gång på gång. Det här är en sådan sak. Under de år jag har varit aktiv politiker är det här långt ifrån första gången som diskussionen kommer upp. Jag skrev själv en motion om de här sakerna första gången 2004, och då var frågan om Björn Rosengren ännu tidigare.

Detta är ingen fråga som kommer att försvinna av sig själv, utan sannolikt kommer vi förr eller senare att vara tvungna att reglera detta på grund av att en politisk debatt gör att det är nödvändigt för politiken att agera.

Jag tycker att det är synd att Sven-Erik och Socialdemokraterna inte är med och driver på en förändring som jag tror kommer att bli nödvändig att genomföra.

Anf. 104 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik:

Herr talman! Jag har i princip sagt ungefär vad som finns att säga i den här delen.

Generellt skulle jag vilja säga: Jag tror att det svenska samhället – både politiken och näringslivet – på sikt skulle ha ett ökat värde av om vi kunde ha bättre övergångar mellan politik och näringsliv och mellan näringsliv och politik. Därmed är det inte sagt att man ska vara för nära, så att det liksom stör. Men totalt sett kunde man ha en del i detta.

Det finns en allmän uppfattning om att både statsråd och statssekreterare skulle vara oerhört attraktiva på arbetsmarknaden efteråt. Men tyvärr ser det inte alltid ut så. Ett statsråd kanske till viss del har det lättare. Men statssekreterare är fåskvara som personer. De är inte särskilt kända i någon större krets än bland dem närmast som vet vilka de är. Om även

de skulle hamna i något slags karens under en period skulle det vara ännu svårare att komma ut på arbetsmarknaden.

Vi kanske kan peka på något enstaka fall där man kan tycka att någon har varit lite för snabb till någon verksamhet och borde ha avhållit sig från det.

Jag tycker att det är en bra debatt som förs. Det är inte alls dumt att man för den emellanåt. Det får liksom ett etiskt mottagande från många personer. Jag tror att det är flera som efter en sådan här debatt tänker sig för: Är det rimligt att jag går in i detta så här nära? Jag vill inte ha den debatten på mig. Jag vill inte känna att jag är misstänkt för att ha fört över information på ett felaktigt sätt, så att det kan uppfattas så att det inte är bra i det svenska samhället.

Jag tror att debatten är väldigt nyttig. Men det är ett steg till att lagstifta om detta. Då har vi en väldigt massa praktiska bekymmer som måste hanteras, och det måste göras bedömningar.

Peter Eriksson talar själv om sidouppdrag i Riksbanken. Det är inte alltid solklart vad som är ett sidouppdrag som ligger för nära eller ligger långt borta. Det är många svåra avvägningar som man måste göra i så fall. Men jag välkomnar en debatt på området, för den tror jag är nyttig för själva sakfrågan.

Anf. 105 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Riksdagen debatterar i dag författningsfrågor, det vill säga frågor som på olika sätt rör de grundläggande reglerna för hur Sverige styrs. Jag kommer att uppehålla vid två frågor: karantänsfrågan och frågan om statsskicket.

Frågan om karantän för statsråd och höga statstjänstemän handlar om situationen att ett statsråd eller en generaldirektör avgår och sedan erbjuds anställning i ett privat företag. I det läget vill Peter Eriksson och några andra att det ska vara möjligt för staten att förhindra att personen tar den erbjudna anställningen och att staten i stället ska betala personen lön under en viss period efter det att det statliga uppdraget har upphört. Hur lång den perioden ska vara framgår inte. Det kan vara ett år, två år eller längre tid.

Argumenten uppfattade jag inte så tydligt i Peter Erikssons anförande. Men av motionen att döma tycks ett skäl vara att förhindra att information som personen har fått del av under sin verksamhet i staten ska komma det privata företaget till del. Ett annat argument som ibland anförs är att det finns risk för att personer på nyckelpositioner i staten under sin tid som statsanställd ska agera för att tillvarata ett visst företags intressen och sedan belönas med en tjänst efter avslutat uppdrag i staten.

Låt mig framhålla att det självklart är av central betydelse att allmänheten kan känna stort förtroende för att alla företrädare för staten agerar på ett opartiskt och lagenligt sätt. Varken statsråd eller andra företrädare får någonsin ta otillbörliga hänsyn till exempelvis ett visst företags intressen.

Konstitutionsutskottets majoritet föreslår ändå avslag på motionen från Peter Eriksson med flera. Det har flera skäl.

För det första är det viktigt att framhålla att det i princip är positivt om det är möjligt att under ett yrkesliv arbeta såväl inom staten som inom det privata näringslivet. Det är bra om det inom statsförvaltning

och politik finns personer med kunskaper, erfarenheter och referensramar från den privata sektorn, och det är bra om det privata näringslivet anställer personer som förstår hur den politiska beslutsprocessen går till, exempelvis varför det måste få ta viss tid att utarbeta ny lagstiftning.

Min erfarenhet är att offentliga tjänstemän och företrädare för näringslivet ofta har svårt att förstå varandras utgångspunkter och att man ibland har så olika världsbilder att det är svårt att föra en meningsfull diskussion.

Det behövs alltså fler – inte färre – som kan överbygga den kunskaps- och kommunikationsklyftan. Kunde staten och politiken få en större förståelse för det privata företagandets villkor, samtidigt som företagen bättre förstod vad det innebär att arbeta i en politisk, demokratiskt styrd organisation, tror jag att det skulle vara en i hög grad förtroendeskapande utveckling.

För det andra: Varje gång man inför en ny reglering måste man vara säker på att den fyller sin tänkta funktion och att den är mer effektiv än andra tänkbara lösningar för att nå det mål man eftersträvar.

I fallet med karantän för statsråd med flera är ett syfte att hindra att hemlig information kommer den nya arbetsgivaren till del. Men vi har ju redan ett brott i brottsbalken som heter brott mot tystnadsplikt och som kan ge böter eller fängelse. Om man får del av hemlig information under sin tid som statsråd eller statstjänsteman måste man hålla tyst om den även efter det att man har lämnat sin statliga befattning. Att man kan åtalas och dömas för brott om man avslöjar hemliga uppgifter borde vara tämligen avskräckande.

Däremot är det svårare att se hur en karantänsbestämmelse skulle hindra någon från att sprida hemliga uppgifter. Det en person vet i dag vet personen även om ett år eller två, när karantänstiden har tagit slut. Om personen är beredd att bryta mot lagen och avslöja hemliga uppgifter för en ny arbetsgivare blir det brottet inte mindre allvarligt om avslöjandet sker om ett år i stället för nu, och även om anställningen inleds om ett år kan avslöjandet mycket väl göras redan i dag.

När det gäller syftet att hindra ett företag från att belöna en minister eller myndighetsperson med en välavlönad tjänst som tack för att personen har gynnat företaget är det också i den situationen svårt att se hur en karantänsperiod skulle kunna förhindra korruption. Den välavlönade tjänsten är förmodligen värd att vänta ett år eller två på, om det är vad som krävs.

Även här menar jag att strafflagstiftningen är ett effektivare sätt att komma åt klandervärda ageranden på. Mutbrott innebär att ta emot muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, och den bestämmelsen gäller oavsett om man får belöningen före eller efter det att man har slutat sin anställning.

Mycket talar således för att en karantänsperiod inte är en effektiv metod för att uppnå de mål man eftersträvar.

För det tredje har allt en prislapp. Staten måste kompensera den som är satt i karantän för den inkomstförlust som personen lider. Att sätta ett statsråd i karantän under ett år skulle kosta närmare 2 miljoner kronor. Blir det ett regeringsskifte i en avlägsen framtid talar vi om kanske 22 statsråd eller 44 miljoner kronor på ett år. Talar vi dessutom om statssekreterarna blir beloppet än mycket större.

Jag tror inte att Sveriges sjuksköterskor, byggnadsarbetare och handelsanställda vill att deras skattepengar ska gå till före detta ministrar eller andra statsföreträdare som skulle kunna försörja sig själva genom eget arbete men får betalt för att gå hemma och skrota.

För att övergå till frågan om statsskicket: Det finns som vanligt några motioner där man förespråkar republik.

I en tid som vår, med stora och snabba förändringar, är det dock viktigt att det också finns trygga och stabila institutioner som vi kan samlas kring och som kan vara en lugnande och balanserande kraft i samhället. Monarkin är en sådan institution. Dess främsta styrka ligger just i dess kontinuitet och i den gemenskap mellan alla oss som bor i Sverige som den både skapar och symboliserar.

Kontinuiteten blir tydlig om man tänker på att kung Carl XVI Gustaf snart har suttit på Sveriges tron i fyra årtionden och är inne på sin sjunde statsminister. Flera generationer politiker har kommit och gått under denna långa tid, men kungen är kvar och kommer mänskligt att döma att vara kvar långt efter det att vi som sitter i kammaren nu har lämnat Sveriges riksdag.

Därigenom markeras och manifesteras stadgan och stabiliteten i det svenska statsskicket och den svenska demokratin. Om 18 år eller så kommer prinsessan Estelle att för första gången delta i riksmötets högtidliga öppnande, en ceremoni som sedan blir ett återkommande inslag i hennes liv. På så vis kopplas en ny länk till statsskickets och den svenska historiens långa kedja.

Gemenskapen som monarkin skapar mellan alla oss svenskar, över generationsgränser, geografiska avstånd och allt annat som skiljer oss åt, bygger på att vi genom monarkin alla delar en gemensam berättelse. Parallellt med att våra egna liv utvecklas följer vi hur också hela Sveriges familj lever sitt liv. Prinsessan Estelles födelse nyligen blir något som vi alla kommer att tala om, minnas och relatera till, och därigenom blir prinsessans födelse också en del av våra liv och en ny del av den gemensamma berättelsen.

Monarkin fungerar väl och tjänar vårt land väl. Den som vill avskaffa monarkin och därmed laga det som inte är trasigt har mycket att bevisa. Den svenska monarkin har sina rötter i 1000-talet, det vill säga flera hundra år innan Helgeandshuset började byggas på den ö där vi nu befinner oss och kanske 900 år innan Sveriges riksdag tog Helgeandsholmen i besittning. Trots detta är det min övertygelse att monarkins bästa dagar ligger framför oss.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 106 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tror som Andreas Norlén att det är väldigt viktigt att man i den privata industrin och näringslivet har bra kunskap om politikens villkor och förutsättningar, liksom det är viktigt att vi politiker och tjänstemän i den statliga byråkratin har kunskap om det privata näringslivet. Jag är dock inte säker på att dessa båda diskussioner är oförenliga.

Det handlar om att införa en karantän för ett litet antal höga tjänstemän och statsråd för att de inte ska utnyttja sin position omedelbart efter att de har avgått eller att de byter jobb på ett otillbörligt sätt. Det kan knappast hindra i det här fallet.

Det här berör ett litet antal personer. Jag tror att det är en reglering som inte kommer att behöva användas så mycket, men det finns ändå skäl att införa den. Det visar erfarenheterna från många andra länder. Man har infört det här, och man har funnit skäl att införa en form av tidskarantän. Vi bör införa en hel del andra åtgärder som gör att människor i näringslivet får bättre kunskap om politiken och vice versa, men det är ett dåligt skäl till att stoppa den här regleringen. Det tycker jag definitivt.

Tycker Andreas Norlén att Europarådet har fel när man tar upp den här frågan som en viktig korruptionsfråga och rekommenderar sina medlemsländer, däribland Sverige, att införa regler på det här området?

Anf. 107 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Som jag redogjorde för i mitt anförande menar jag att det finns ett antal bärande argument mot regler om tidskarantän. Jag pekade på att man kan ifrågasätta om dessa regler verkligen skulle vara effektiva. På vilket sätt blir något bättre av att en person tvingas vänta ett år på att få tillträda en viss tjänst?

De kunskaper man har finns kvar även efter ett år. De kontaktnät man har finns också kvar efter ett år. Skulle tjänsten vara en otillbörlig belöning för något man har gjort är den förmodligen värd att vänta ett år på. Jag ifrågasätter alltså om detta är ett effektivt verktyg för att åstadkomma det som Peter Eriksson vill åstadkomma och som är en god sak, nämligen att bekämpa korruption och maktmissbruk.

Detta är en viktig fråga, men jag tror att det finns andra verktyg i vår verktygslåda som är betydligt mer verkningsfulla och som det också skulle kosta mindre att använda.

Det är viktigt att Sverige har en offentlighetsprincip så att man kan granska vad myndigheterna gör. Det är viktigt att vi har meddelarskydd och en fri press som gör att vi kan uppmärksamma missförhållanden. Det finns i grunden en hederlighet i svensk statsförvaltning som jag tror att de flesta av oss ser.

Min grundläggande syn är att straffrätten är det bästa och effektivaste sättet att angripa de övertramp som kan ske. Jag menar att de sanktionsmöjligheterna är tillräckliga.

Sedan är det viktigt att det förs en offentlig debatt om detta, att man kritiskt granskar och ifrågasätter det som en del personer gör och att de får stå till svars för det i en offentlig diskussion och försvara sina handlingar. Jag kan dock inte se att den åtgärd som Peter Eriksson föreslår skulle vara ett verkningsfullt sätt att bekämpa korruption.

Anf. 108 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Andreas Norlén och Moderaterna hävdar att det här är fel verktyg. Ett problem i sammanhanget är att nästan vilket verktyg vi än diskuterar när det gäller att skärpa reglerna mot korruption är Moderaterna motståndare till det. Inte en enda av rekommendationerna till Sverige från Europarådets organ Greco har regeringen velat åtgärda. I det sammanhanget blir det konstigt att peka på att just det här verktyget är dåligt. Moderaterna anser ju att i stort sett alla verktyg är dåliga.

Anf. 109 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Peter Eriksson får det att låta som om han talar för en bred majoritet av Sveriges riksdag när han anklagar just Moderaterna för att inte stödja det här förslaget. Sanningen är ju att det är en bred majoritet i Sveriges riksdag som inte tycker att det han föreslår är en god idé, nämligen alla allianspartierna och Socialdemokraterna. Det är kanske något som man bör väga in när man använder den typen av argument.

Låt mig återigen säga att det är viktigt att vi har ett effektivt arbete mot korruption. Den här regeringen har alldeles nyligen presenterat förslag till ny lagstiftning mot just mutor och bestickning som ett led i en effektiv korruptionsbekämpning. Vi har förstärkt resurserna till polisen för att polisen ska bli effektivare och bättre på att klara upp olika typer av brott, inklusive korruptionsbrott.

Vi ser också att det rullas upp korruptionsskandaler på olika håll, framför allt på kommunal nivå, i den offentliga förvaltningen. Det är mycket allvarligt och riskerar att skada förtroendet.

Den debatt vi för här i dag gäller dock om vi ska inrätta ett ganska byråkratiskt och kostsamt system för att hantera övergångar från offentlig till privat sektor för ett antal personer i ledande statliga befattningar. Där är min uppfattning att det inte är verkningsfullt, av de skäl som jag nyss anförde.

Den grundläggande frågan till Peter Eriksson, även om han inte kan svara på den nu, blir just den jag ställde nyss: Vad blir bättre av att man väntar ett år? På vilket sätt bekämpar man korruption och maktmissbruk genom att låta en person vänta ett år på att få något som skulle kunna vara en otillbörlig belöning? Jag kan inte se det. Däremot kan jag se att straffrätten, polis och åklagare kan vara verkningsfulla medel för att komma åt maktmissbruk och korruption.

Anf. 110 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Herr talman! Betänkandet om författningsfrågor tar upp frågor av varierande karaktär. Jag tänkte säga något om två av dem: antalet ledamöter i riksdagen och tidskarantänen för statsråden och de höga tjänstemännen.

Det kan i förstone låta attraktivt att kunna spara pengar på en mindre riksdag, men det vore till priset av flera demokratiska värden. Jag tänkte lyfta fram några exempel och argument.

Jag är övertygad om att ett system som tillåter mindre partier att ha representation i parlamentet bättre återspeglar befolkningens värderingar än ett parlament med enbart stora partier. Spärren på 4 procent till riksdagen uppfattar jag har stort stöd. Det finns inga planer på att ändra detta.

Kommer ett parti in i riksdagen bör det partiet också ha representation och insyn i alla riksdagens utskott. I dagsläget innebär det att ett parti som fått 4 procent av väljarnas röster bör få minst 15 mandat.

I dag har Kristdemokraterna och Vänsterpartiet, som vardera fick 5,6 procent av rösterna, 19 mandat. Skulle riksdagen minskas med 100 ledamöter, det vill säga runt 30 procent, skulle partier i den storleken få färre mandat än antalet utskott. Det skulle både försvåra dessa partiars arbete och göra riksdagens arbete mindre förutsägbart. Och det skulle skapa större oro inför politiska beslut.

En viktig del av vårt valsystem är just att proportionaliteten fungerar, det vill säga att antalet mandat återspeglas av det antal röster som ett

parti har fått. I vallagskommittén tittar vi på hur vi ska åstadkomma bättre proportionalitet, eftersom flera små partier efter 2010 års val fått färre mandat än vad de fått röster. Med färre ledamöter blir proportionaliteten i riksdagen sannolikt sämre, och det vore olyckligt.

Sveriges parlament utmärker sig genom att vara ett av de mest jämställda och att även yngre personer finns representerade. Statsvetare har säkert tittat på varför det har blivit så här, men en inte alltför djärv gissning är att de flesta partier vinnlägger sig om att ha kandidater med olikheter på sina listor och att fler än en person kommer in i riksdagen.

Om det blir färre platser i riksdagen kapas personer längre ned på listan bort. Kvar blir i de flesta fall de som toppar listan, vilket skulle ge konserverande drag till parlamentet. Det är ur demokratisk aspekt bra att Sverige har ett parlament med bredd, där olika väljare kan känna igen sig, att olika ideologier möts i argumentation och att det finns personer med olika infallsvinklar, vilket underlättas genom balans i fråga om kön, ålder och etnicitet.

Det här är några av skälen till varför jag menar att det inte finns anledning att ändra på riksdagens storlek.

Sedan vill jag säga något om frågan kring karantänsregler. Det är positivt att det här har blivit en levande fråga med olika aktörer och debattörer.

Sverige är ett land med låg korruptionsnivå, och vi har ett högt förtroende för våra myndigheter. Det är grundläggande i en demokrati och en rättsstat. Även om det är svårt att prissätta detta har det självklart ett högt värde som vi aktivt måste arbeta för att behålla.

Det är naturligtvis välkommet att det kommer konkreta förslag, såsom i den nyligen presenterade rapporten av Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. Frågan om att kunna utlösa karantän för statsråd och högre tjänstemän ska diskuteras. Intentionen med förslaget är förstås god. Samtidigt måste baksidan av myntet analyseras. Vad skulle det innebära att staten betalar kvalificerad arbetskraft för att inte jobba? Vad har det för folklig förankring att höga statstjänstemän får förmånliga friår? Det rimmar dåligt med arbetslinjen.

Från Folkpartiets sida uppmuntrar vi diskussioner om hur vi bäst skapar en sund styrning och förvaltning av Sverige. Samtidigt värnar vi arbetslinjen och menar att det måste finnas rörlighet på arbetsmarknaden som medger smidiga övergångar mellan offentlig och privat sektor.

Det är angeläget att få bättre kännedom om hur stora problemen egentligen är och vilka verktyg vi har eller behöver. Och jag tycker att vi har haft en bra debatt här i dag.

Mot denna bakgrund menar jag att frågan gagnas av att diskuteras vidare innan vi funderar i termer av utredningar och tillkännagivande till regeringen. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 april

FiU38 Europeiskt tillsynssamarbete på finansmarknadsområdet

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU20 Upphävande av lagen om tillfällig försäljning

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU22 Upphävande av lagen om exploateringssamverkan

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU9 Sjöfart

Punkt 1 (Förutsättningarna för svensk sjöfart)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

137 för res. 1

19 för res. 2

153 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

153 för utskottet

137 för res. 1

19 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 21 FP, 19 C, 16 KD

För res. 1: 99 S, 23 MP, 15 V

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar)

1. utskottet
2. res. 5 (V, MP)

Votering:

272 för utskottet

38 för res. 5

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 5: 23 MP, 15 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 5 (Inlandssjöfartens förutsättningar)

1. utskottet
2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

173 för utskottet

137 för res. 6

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 6: 99 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Särskilda infrastrukturåtgärder)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)

Votering:

291 för utskottet

19 för res. 7

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 23 MP, 21 FP, 19 C, 15 V, 17 KD

För res. 7: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU10 Några fordons- och trafikfrågor

Punkt 1 (Förnybara drivmedel)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

173 för utskottet

137 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 99 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Bilbesiktning)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

173 för utskottet

137 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 99 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 3 (Historiska fordon)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

101 för res. 3

19 för res. 4

190 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

191 för utskottet

99 för res. 3

19 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 23 MP, 21 FP, 19 C, 14 V, 17 KD

För res. 3: 99 S

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 5 V, 2 KD, 1 -

Punkt 7 (Efterkonvertering och typgodkännande)

1. utskottet

2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

173 för utskottet

137 för res. 6

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 97 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD
För res. 6: 99 S, 23 MP, 15 V
Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 10 (Längd och vikt för lastbilar)

1. utskottet
2. res. 7 (MP, V)

Votering:

272 för utskottet

38 för res. 7

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 7: 23 MP, 15 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 12 (Parkeringsfrågor)

1. utskottet
2. res. 8 (S, MP, V)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU13 Tryck- och yttrandefrihetsfrågor

Punkt 1 (Information om meddelarskydd)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

295 för utskottet

15 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 23 MP, 21 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 15 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 8 (Djurpornografi)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

290 för utskottet

19 för res. 2

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 22 MP, 21 FP, 19 C, 15 V, 17 KD

För res. 2: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 3 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU14 Fri- och rättigheter

Punkt 1 (Samvetsfrihet)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. So642 (SD)

Votering:

290 för utskottet

19 för mot.

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 23 MP, 21 FP, 19 C, 15 V, 16 KD

För mot.: 19 SD

Avstod: 1 KD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 9 (Föreningsfrihet)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

290 för utskottet

19 för res. 2

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 96 M, 23 MP, 21 FP, 19 C, 15 V, 17 KD

För res. 2: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 11 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 10 (Niqab och burka på allmän plats)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

289 för utskottet

19 för res. 3

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 15 V, 16 KD

För res. 3: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 12 (Ett tredje kön)

1. utskottet

2. res. 4 (V)

Votering:

293 för utskottet

16 för res. 4

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 22 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 4: 1 MP, 15 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 4 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 13 (Återkallande av medborgarskap)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

290 för utskottet

19 för res. 5

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 96 M, 23 MP, 21 FP, 19 C, 15 V, 17 KD

För res. 5: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 11 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU15 Författningsfrågor

Punkt 1 (Statsskicket)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

292 för utskottet

16 för res. 1

2 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 97 M, 22 MP, 21 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 1 S, 15 V

Avstod: 1 S, 1 MP

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Medlemskapet i Europeiska unionen)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

290 för utskottet

19 för res. 3

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 23 MP, 21 FP, 19 C, 14 V, 17 KD

För res. 3: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 5 V, 2 KD, 1 -

Punkt 5 (Minskning av antalet riksdagsledamöter)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

291 för utskottet

19 för res. 4

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 23 MP, 21 FP, 19 C, 15 V, 17 KD

För res. 4: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Behörighetsvillkor för statsråd och ledamöter i riksdagen)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

291 för utskottet

19 för res. 5

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 99 S, 97 M, 23 MP, 21 FP, 19 C, 15 V, 17 KD
För res. 5: 19 SD
Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Punkt 8 (Tidskarantän för statsråd och höga statstjänstemän)

1. utskottet
2. res. 6 (MP)

Votering:

273 för utskottet

37 för res. 6

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 1 V, 17 KD

För res. 6: 23 MP, 14 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 2 MP, 3 FP, 4 C, 4 V, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Ändring i skatteavtalet
mellan Sverige och
Schweiz*

14 § Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2011/12:SkU10

Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz (prop. 2011/12:78).

Anf. 111 CHRISTINA OSKARSSON (S):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till skatteutskottets förslag i betänkandet *Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz*.

De ändringar som föreslås ger Skatteverket möjlighet att begära bankinformation från Schweiz, något som tidigare inte varit möjligt på grund av att det nuvarande skatteavtalet saknar en bestämmelse om informationsutbyte i skatteärenden eftersom Schweiz reserverade sig mot det när skatteavtalet tecknades.

Men efter det att Schweiz 2009 drog tillbaka sin reservation om informationsutbyte i skatteärenden har förhandlingar kunnat genomföras. För Sveriges del innebär det framför allt att Skatteverket kan begära in upplysningar som innehåller av banker. Ändringarna innebär också att Sverige kan beskatta reavinster på aktier för svenskar som flyttat till Schweiz i upp till fem år efter flytten samt att pensionsutbetalningar från Sverige kan beskattas.

Fru talman! Många tar nu chansen att uppge inkomster utomlands innan Skatteverket upptäcker dessa. Man gör frivilliga rättelser i deklarerationer eftersom det numera inte känns lika säkert att gömma tillgångar i Schweiz.

Förra året fick Skatteverket enligt uppgifter in 7 500 sådana ärenden. Men man har inte hunnit besluta i alla dessa ärenden. Drygt 1 900 ärenden har blivit liggande. Men de 5 600 ärenden som man kunnat besluta om innebär att skattskyldigas inkomster ökat med 500 miljoner kronor.

Men hade regeringen beslutat enligt det budgetförslag som vi lade fram i höstas hade Skatteverket varje år fram till år 2015 haft ytterligare 50 miljoner till att bekämpa skattefusk. Troligtvis hade ännu mer pengar kommit in till statskassan om man hade hunnit besluta i de ärenden som blev kvar.

Fru talman! Förhoppningsvis blir det nu svårare att gömma pengar i Schweiz. Men arbetet måste fortsätta. Vi vet att de människor som har för avsikt att gömma sina tillgångar i olika skatteparadis är mycket påhittiga när det gäller att hitta nya vägar att undkomma skatt.

Målet måste vara att informationsutbytesavtalen bygger på automatiskt utbyte så att skatteparadisen frivilligt och utan särskild anmodan ger information om räntor, aktieutdelningar och reavinster till alla skattskyldigas hemländer. Detta måste vi i Sverige driva på. Vi måste också fortsätta att driva på så att utvecklingsländer som i dag dräneras på stora belopp till skatteparadis kan få till stånd avtal.

Sedan 2006 har Sverige inom ramen för ett gemensamt nordiskt projekt undertecknat flertalet nya informationsutbytesavtal med så kallade sekretesstater. Detta nordiska samarbete har inneburit att förhandlingsarbetet tar mindre tid, och det har varit väldigt framgångsrikt.

Nu har jag fått uppgifter om att det här projektet avslutas i juni 2012. Det vore väldigt olyckligt om man inte kunde få fortsätta eftersom projektet har varit så framgångsrikt. Jag undrar om Ulf Berg har några uppgifter om huruvida Sverige driver på för en fortsättning eller ej. En fortsättning hade varit väldigt bra eftersom projektet gett oss mycket pengar till statskassan.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 112 ULF BERG (M):

Fru talman! Också jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet *Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz* – ett enigt betänkande.

Jag tänker nämna en del siffror angående frivilligheten när rättelse begärs. De här skatteavtalen har faktiskt till största delen tillkommit under alliansregeringens tid, vilket också är värt att notera. Hela 33 skatteavtal och informationsutbytesavtal har tillkommit sedan 2006. Det är en av anledningarna till att de här pengarna trillar in.

Jag tycker att vi i denna stund kanske också ska komma ihåg varför pengarna en gång försvann. Jo, ett högt skattetryck i Sverige gjorde att människor valde att placera sina olika förmögenheter i andra länder och då gärna på ett sådant sätt att vår skattemyndighet inte kunde få syn på det hela.

Därför är det väldigt glädjande att de 33 avtalen har lett fram till att den frivilliga rättelsen är uppe i fantastiska summor, och då talar jag om frivillig rättelse. År 2010 var det 395 personer och 127 miljoner. År 2011 var det 1 560 personer som betalade in 502 miljoner till i skatt. Till och med februari i år, 2012, är det 227 personer och 120 miljoner. Det blir alltså 745 miljoner i frivilliga rättelser som har kommit in sedan 2010, tack vare dessa 33 avtal.

Det hade naturligtvis inte gjort någonting om socialdemokratin hade sett till att avtalen kom fram tidigare, men det gjorde de inte. Nu ska jag också vara ärlig och säga att vi till viss del har fått draghjälp av USA i

Prot. 2011/12:95
12 april

*Ändring i skatteavtalet
mellan Sverige och
Schweiz*

samband med lågkonjunkturen och det som var. Då blev det ett väldigt stort tryck som tvingade många motsträviga länder att gå OECD, USA och oss till mötes. Det ska jag ärligt säga. Jag tycker dock att det är väldigt viktigt att vi kan fortsätta detta arbete.

Jag skulle än en gång – jag gjorde det för ett år sedan – vilja skicka med en liten önskelista till vårt finansdepartement. Reglerna är nämligen sådana att frivillig rättelse går i fem år. Man kan bli misstänkt för brott om det är viss dignitet på detta, och då är preskriptionstiden tio år. Jag tycker att vi borde ha en frivillig rättelse i upp till tio år, för en rättelse vill många ha. Man vill inte skylta med detta i tidningarna, och om det blir en eftertaxering är risken uppenbar att man hamnar i medierna. Då får vi en motsatt effekt. Därför är det otroligt bra om vi kan ha den frivilliga rättelsen och förlänga den, så jag tycker att finanserna ska titta vidare på det.

Det finns väl inte så mycket mer att orda om när det gäller detta. Vi är såvitt jag kan förstå eniga och överens i alla partier om att det är viktigt att vi fortsätter arbetet så att vi får dialogen och insynen länder emellan och om att man ska betala den skatt vi i denna kammare har beslutat om.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

*Allmänna motioner om
beskattning av företag,
kapital och fastighet*

15 § Allmänna motioner om beskattning av företag, kapital och fastighet

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2011/12:SkU14
Allmänna motioner om beskattning av företag, kapital och fastighet.

Anf. 113 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation nr 1, men jag står naturligtvis bakom de övriga S-reservationerna också.

I dag har vi att diskutera beskattning av företag, kapital och fastigheter. Precis som i andra delar av skattesystemet ser vi tilltagande fragmentering och sönderfall. Vi ser ständigt nya särlösningar, undantag och avdrag som urholkar grundprinciperna i det skattesystem som en gång blev resultatet av en överenskommelse mellan socialdemokratin och Folkpartiet. Bara de senaste veckorna har ett antal olika förslag poppat upp från Finansdepartementet, och de har inte alltid varit så genomarbetade när det gäller konsekvenser och finansiering.

Det senaste i raden var det pm som skulle skapa en skattemässig gräddfil för ett hundratal riskkapitalister. Det har redan kritiserats sönder från alla håll. Det är mycket allvarligt att det presenteras ett så tydligt förslag om en skattegräddfil för en liten, välbärgad grupps privata inkomster samtidigt som det i medierna avslöjas att Moderaterna har samlat in pengar eller tagit betalt för kvalitetstid med moderata toppolitiker av för allmänheten anonyma personer. Tittar man bakåt och summerar alliansregeringens skattesänkningar sedan 2006 framträder dock tydligt

att det nu har varit payoff time i sex års tid, från herrgårdsägare till restaurangbranschen. Nu är det tydligen riskkapitalisternas tur.

Om man som vi socialdemokrater eftersträvar ett skattesystem baserat på breda skattebaser och enhetliga regler blir man än mer bekymrad när man läser motionsfloden från de borgerliga riksdagsledamöterna om nya avdrag, nya särlösningar och ytterligare urholkningar av skattesystemet. Bara i detta betänkande kan vi läsa motioner om att företagares privata motion borde vara avdragsgill och att redan inköpt konst ska kunna rendera avdrag i företagen. Ibland undrar man om Alliansens riksdagsledamöter har en intern tävling om att hitta på veckans bästa nya avdrag.

Nej, fru talman, det är dags att få ett nytt, heltäckande grepp över skattesystemet. Nu har 20 år förflutit, och det är hög tid för en parlamentarisk översyn. Styckevis och delat kommer olika utredningar, pm och förslag, vart och ett med sina snäva direktiv och målsättningar. Jag menar att det är nödvändigt att utvärdera det som gjorts och sätta in nya förslag i en helhet innan vi bitvis ändrar mer i skattesystemet. En sådan parlamentarisk översyn tror jag skulle betyda mycket för trovärdigheten och långsiktigheten i skattesystemet. Dagens laga och lappa har kommit till vägs ände.

Ett av de senaste utspelen från finansministern handlar om ränteavdragsbegränsningar, ett förslag vars grunddelar vi stöder som ett akut stopp för räntesnurrorna och utflödet av skattepengar till skatteparadis. Samtidigt lovar det direkt att de tänkta inkomsterna i stället ska användas till en motsvarande sänkning av bolagsskatten.

Låt mig reflektera lite över synen på bolagsskatten. Vi socialdemokrater har en pragmatisk syn på den. I en globaliserad ekonomi, som vi lever i, blir nivån i det kortsiktiga perspektivet snarast en räkneoperation som handlar om vilken skattenivå som ger mest skatteintäkter och arbete i landet. I ett längre perspektiv kan man dock se att vilken nivå ett land kan upprätthålla på bolagsskatten fungerar som en indikator på landets attraktionskraft för företagande. Bolagsskatten är nämligen bara *en* komponent när beslut om lokalisering av företag sker.

Viktigare är att utbildningsnivån på arbetskraften är adekvat, att arbetsmarknaden fungerar, att det finns goda villkor för forskning och utveckling, att det är fritt från korruption och att landets sociala trygghetssystem är välutvecklade så att medarbetare kan rekryteras och trivas. Om ett lands konkurrenskraft på dessa områden sjunker får man kompensera det genom att sänka bolagsskatten för att få i alla fall en del företag att stanna.

Det är på många av dessa områden som de sex alliansåren har flyttat Sverige bakåt. Försämringar i vuxenutbildningar och arbetsmarknadspolitik, liksom i de sociala trygghetssystemen, gör att Sverige spelar i en lägre division som inte är lika attraktiv för de kunskapsintensiva framtidsbranscherna. Det är i detta ljus man kanske ska se alliansregeringens olika försök att i stället etablera en låglönesektor som kompensation.

Ja, vi ska alltså ha en bolagsskatt som kortsiktigt maximerar intäkterna. När det gäller överskottet av ett stopp för räntesnurrorna vill vi dock först se att pengarna faktiskt kommer in innan de används till en skattesänkning. Långsiktigt vill vi återigen bygga Sverige till ett starkt företagland som inte behöver locka med låga bolagsskatter. Genvägen med

låga bolagsskatter har flera europeiska länder prövat, och det är ofta de som i dag har de riktigt stora ekonomiska problemen.

Fru talman! En annan väsentlig sektor som har drabbats hårt av alliansregeringens styckevisa skattepolitik är bostadssektorn. Olika beslut från 2006 och framåt har skapat en skattemässig obalans när det gäller produktion av bostäder som nu innebär att egentligen alla boendeformer utom hyresboende skattesubventioneras. Om man bygger två exakt likadana lägenheter men med olika upplåtelseformer blir månadskostnaden av skatteskäl ca 2 000 kronor högre i en hyrd lägenhet jämfört med en ägd, enligt den utredning SABO, Fastighetsägarna och hyresgästerna har gjort.

Observera att det här är bara för själva byggnaden. Att hyresgäster sedan betalar mer för att de har en högre servicenivå i sina hus är självklart och ligger utanför den här jämförelsen. Den här obalansen som gör det mycket svårt att bygga hyresrätter slår direkt på tillväxt och sysselsättning. Hur många möjliga jobb blir inte av och hur många högre studier inleds inte därför att det inte finns bostäder på våra tillväxtorter?

Vi har sett de katastrofala följderna av en ideologiskt enad politik där endast ägt boende stimuleras. Det var det som var upptakten till Goldman Sachs-kraschen, en ideologiskt motiverad amerikansk politik som skulle se till att alla ägde sina bostäder. Resten är historia, och den känner vi väl.

Tillväxt kräver att en stor del av bostäderna är tillgängliga och med ganska snabba både in- och utflyttningar. Lika illa som det är att prisnivåerna på tillväxtorterna hindrar nya att komma in är det att människor sitter fast i bostäder som inte kan säljas i andra delar av landet.

Gång på gång har vi blivit utlovade en översyn av den snedvridande skattebelastningen på de olika boendeformerna. Men nu är det mycket hög tid att snabbt lösa orättvisorna. Dagens utspel inför vårpropositionen tar några små steg på vägen, men jag väljer att avvakta aktörernas kommentarer om i vilken utsträckning de marginella förändringarna i de ekonomiska villkoren kommer att leda till nybyggande.

Ett modernt land som vill främja flexibilitet och mobilitet kräver ett stort mått av hyrda bostäder. Det är en del av tillväxtpolitiken.

En annan del av boendebeskattningen som är skadlig för tillväxten är de höjda flyttskatterna, som den borgerliga regeringen införde för att betala fastighetskattesänkningen på de dyra husen. Ska vi kunna använda det byggda bostadsbeståndet bättre och effektivare, vilket är det ojämförligt viktigaste när det gäller bostadsförsörjningen, krävs lägre trösklar för att flytta. Vi behöver få i gång flyttkedjor om ungdomar och andra som står i bostadsköerna ska kunna komma in. Då krävs det att vi gör det lätt för dem som kanske skulle bo bäst i en ny seniorlägenhet att flytta dit och inte, som den här regeringen har gjort, höja trösklarna genom att höja skatterna.

Fru talman! Till slut vill jag sluta där jag började. Vårt skattesystem är på väg att bli en schweizerost. Det är hög tid för ett samlat grepp. När tänker Moderaterna inse detta?

Anf. 114 MATS PERTOFT (MP):

Fru talman! Jag vill börja där föregående talare slutade, med schweizerosten. Schweizerosten är väldigt god, men den är inte särskilt sub-

stansfylld utan det är snarare en hel del luft i den. Och den luften skulle vi i Sverige behöva få bort. Vi skulle behöva mer substans och mer enhetlighet, så jag instämmer helt i Leif Jakobssons förslag om en bred skatteöversyn. Det har vi diskuterat tidigare här i kammaren. Jag är inte riktigt säker på var alla borgerliga partier står, men jag har förstått att Moderaterna inte är intresserade av en skatteöversyn. Då lär det väl inte bli en sådan eftersom det är Moderaterna som styr i regeringen. Men vi från Miljöpartiet skulle välkomna det. Vi tror att det behövs. Det var ett tag sedan sist.

Vi skulle behöva en bred skatteöversyn som också lägger in klimat- och miljöaspekter i skattesystemet. Det är en viktig fråga för oss. Just på den punkten har vi flera saker som vi vill lyfta fram bland alla dessa motioner som vi ska debattera i dag.

Jag vill börja med att lyfta fram frågan om vindkraftskooperativ – en framtidsbransch som i många länder skapar sysselsättning, som skapar alternativ.

Jag tror att det var DN som förra veckan hade två helsidor om hur Tyskland jobbar stenhårt på att bli världsledande, och delvis redan är det, i vindkraftssektorn för att visa att de ska klara av att avveckla kärnkraften och bygga den alternativa energisektorn. De vågar – världens fjärde största ekonomi, om jag inte minns fel. Sverige vågar inte. Vi vågar inte ens ge kooperativen ett sådant undantag när det gäller beskattning som vi utan vidare kan ge till bostadsrättsföreningar. Vi vågar inte, eller rättare sagt regeringen vågar inte. Centern vågar absolut inte, trots att de länge har pratat om det.

Vi vill, och det är därför jag vill yrka bifall till reservation 4. Från Miljöpartiets sida tycker vi att det här är en väldigt viktig framtidsfråga. Det är viktigt att Sveriges riksdag visar att alternativa energiformer måste stöttas för att vi ska skapa en hållbar framtid.

Vi är öppna för förslag. Vi har ett förslag i vår motion som dessutom har stöd från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Vi är eniga i den frågan. Men vi är också öppna för förslag från regeringssidan för att hitta lösningar, om det kommer några. Vi har inte sett eller hört några. Vi har bara hört en stor ovilja att diskutera frågan. Vi kan tänka oss att gå vidare där, och jag öppnar dörren här för att man kan diskutera sådana saker. Detta är en fråga som vi tycker är viktig för framtiden.

Liknande tycker vi när det gäller energideklarationen. Det är jättebra att vi långsamt börjar få fler energideklarationer. Men detta borde ge avtryck också ekonomiskt för privata fastighetsägare i fastighetsavgiften. Vi måste skapa ekonomiska incitament om vi vill bygga ett hållbart samhälle. Det här är viktigt.

På en annan punkt bland dessa motioner väljer vi i dag från Miljöpartiets sida att lita på att regeringen håller vad de lovar, nämligen i fråga om tonnageskatten. Riksdagen har ett antal gånger gjort tillkännagivanden till regeringen om att man måste få fram ett förslag till tonnageskatt.

Nu verkar det vara ett sådant förslag på gång. Då menar vi att det är viktigt att regeringen verkligen kommer med det. Om inte ska utskottet ta initiativ igen, återkomma och pressa på. Men denna gång väljer vi från MP:s sida att lita på att det kommer. Vi hoppas att vi inte blir besvikna i den frågan. Vi ska ju använda skatterna för att bygga ett framtida samhälle.

Sedan vill jag för helhetens skull påpeka att när det gäller den enskilda motionen från miljöpartister om arvs- och gåvoskatt, som jag vet att de senare kommer att gå upp och yrka bifall till, är det inte Miljöpartiets partiåsikt som representeras. Vi var till och med drivande tidigare i att genomföra avskaffandet av arvs- och gåvoskatt, för vi menar att de har negativa effekter på till exempel småföretagande. Det var ju inte de rika som betalade den skatten. Det var de som var mindre rika och inte hade råd att skatteplanera. Så det var inte en särskilt effektiv skatt. Vi ska ha mer effektiva och rättvisa skatter, och vi ska se till att skatterna mer och mer gynnar klimatet. Det är därför som jag yrkar bifall till reservation 4. I övrigt står jag naturligtvis bakom de reservationer vi har.

Anf. 115 THORALF ALFSSON (SD):

Fru talman! Beskattning av företag, kapital och fastigheter brukar ofta vara en het potatis med ideologiska förtecken. Dock är denna beskattning av största betydelse och påverkar i allra högsta grad utbudet av arbetstillfällen. Och en hög sysselsättning är i sin tur en grundförutsättning för en god välfärd. En alltför hög beskattning av företag och kapital är i det avseendet en hämmande faktor för antalet arbetstillfällen.

För att skapa nya företag behövs ett gott företagsklimat där det är möjligt att anskaffa riskkapital till en rimlig kostnad. Det behövs konkurrenskraftiga villkor för företagare och framför allt enkla regler.

För befintliga småföretag måste det finnas möjlighet att växa. Det är i de växande företagen och framför allt i småföretagen som det stora antalet nya arbetstillfällen kan skapas. Skattesystemet får därmed inte bli en omöjlig tröskel för företagens möjligheter att expandera och att klara sig i den globala konkurrensen.

I dag är många gånger bristen på startkapital det stora hindret för att nya företag ska bli verklighet. Banker har med tanke på den finansiella osäkerhet som råder blivit ännu mer försiktiga med kreditgivning till nya företag.

Ett gott företagsklimat måste också präglas av stabila och rättvisa villkor. Jag nämner rättvisa villkor för att jag är orolig för vad de så kallade nystartszonerna eller ekonomiska frizonerna kan ställa till med i framtiden om de blir verklighet.

Ett gott företagsklimat förutsätter också rimliga villkor för den som driver småföretag. Det handlar om trygghet i händelse av sjukdom, arbetsmiljö och regelverk. Det handlar sammantaget om att även småföretagare ska ha en bra arbetssituation och en god hälsa.

Fru talman! Jag hade förväntat mig att Carema-affären och räntesnurror skulle komma upp, och Leif Jakobsson tog upp det lite grann. Det är fullt förståeligt. Dessa vinster inom vården har diskuterats flitigt i medierna och av politiker under vintern och våren. Det har varit en ganska naturlig reaktion då det ofta har handlat om vård och omsorg av de gamla i samhället. De gamla har i många fall fått uppleva försämringar, och vårdskandaler har inte heller varit ovanliga.

Det är dock inte lika aktuellt att ta upp företag som gör stora vinster på den så kallade flykting- eller invandringsindustrin trots att det sannolikt finns ännu större vinster procentuellt sett inom dessa företag.

Det finns ett antal företag, kanske ett stort antal företag, som ägnar sig åt denna mycket lukrativa verksamhet. Det är dessutom en säker och

politiskt korrekt verksamhet, och den riskerar därför inte att hamna under lupp i svenska medier och granskas i någon större omfattning.

I stället är det Riksrevisionen som gör det jobbet i sina rapporter. Nyligen lyfte man bland annat fram att Migrationsverket i sin upphandling inte följer lagen om offentlig upphandling. Riksrevisionen kom med allvarlig kritik av Migrationsverket i rapporten, men den möttes av relativt stor medial tystnad – även om detta också handlar om hur våra gemensamma skattemedel används och att de inblandade företagen plockar ut stora vinster. Vi har fått exempel på ägare som ska ha plockat ut mångmiljonbelopp av våra gemensamma skattemedel i aktieutdelningar i dessa företag.

Nu är det inte bara privata företag som utnyttjat Migrationsverkets okontrollerade penningutflöde utan även kommuner som, enligt Riksrevisionen, fått över 15 000 kronor per dygn i ersättning för så kallade ensamkommande barn. Det är i mina ögon helt sanslöst.

Här kan man verkligen fråga sig om varje skattekrona är effektivt använd. Men att ställa den frågan när det gäller Migrationsverket och dess verksamhet är som sagt inte politiskt korrekt i Sverige.

Fru talman! Tonnageskatten hade dragits i långbänk i flera år innan Sverigedemokraterna tog plats i riksdagen. Regeringen har hänvisat till att ärendet utreds, bereds, är på gång och så vidare.

Vid förra årets debatt utlovade vi sverigedemokrater att om inget händer under det kommande året från regeringens sida kommer vi sannolikt att stödja motioner angående tonnageskatten. Det är lite synd att Miljöpartiet väljer att lita på regeringen i år på det sätt som vi litade på regeringen förra året. Men hur som helst tänker vi i år uppfylla löftet att stödja detta.

Jag ska komma in lite på studentbostäder. Jag tror att det råder bostadsbrist i de allra flesta studentstäder. Den kulminerar varje år i slutet av sommaren och under hösten då den ofta blir akut. I Kalmar är det i varje fall alltid på det sättet. De lokala tidningarna fylls av artiklar om den akuta bostadsbristen, och samma kommunala företrädare och fastighetsbolag får samma frågor som föregående år. Svaren är ofta desamma. Även om det produceras ett mindre antal nya studentbostäder varje år förbättras inte situationen nämnvärt.

Ett alternativ för studenter är att hyra en del av en lägenhet, men för det krävs det att det finns ett intresse av att hyra ut. Men med tanke på att man får göra schablonavdrag på endast 21 000 kronor per år, vilket motsvarar 1 750 kronor per månad, är intresset för att hyra ut svalt.

Att hyra ut sin bostad under sommaren eller vid speciella arrangemang är ju ganska vanligt. Ett exempel på detta känner nog alla igen som besöker Almedalsveckan, men då faller uthyraren sällan för 21 000-kronorsgränsen.

I Norge har man en helt annan syn på detta då man har rätt att skattefritt hyra ut halva bostaden i andra hand. Det skapar utan tvekan ett helt annat intresse från privatpersoner om man kan tjäna några extra kronor utan att behöva skatta för stora delar av hyresintäkten.

Vi anser att samma möjlighet ska införas i Sverige, och vi tror att det skulle ge en positiv effekt på intresset att hyra ut delar av lägenheter. För studenter skulle det säkert också ge ett större utbud och prisvärda alterna-

tiv för boende på studieorten. Det skulle också kunna få den positiva effekten att kontakten mellan studenter och lokalbefolkning ökar.

I dag kan man läsa i Dagens Industri att regeringen föreslår en höjning av schablonavdraget till 40 000 kronor. Det motsvarar ganska väl vårt förslag om att få hyra ut halva lägenheten skattefritt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3, 7 och 8.

Anf. 116 JACOB JOHNSON (V):

Fru talman! I Sverige utgör skatternas andel av bnp ca 45 procent. Även om andelen har varit högre tidigare, till exempel med regeringen Bildt under krisåren i början av 1990-talet, är det fortfarande en av de högsta andelarna internationellt sett. Det är skatteintäkter som möjliggör ett välfärdssamhälle, även om den senaste borgerliga regeringens skattesänkarpolitik på sikt allvarligt riskerar att undergräva detta välfärdssamhälle. Ett viktigt användningsområde för skatterna är också den fysiska infrastrukturen såsom vägar och järnvägar.

För att värna välfärdssamhället och viktiga framtidsinvesteringar behövs det pengar. Det tror jag alla är överens om, och jag tror att vi också är ganska överens om att skattefinansiering av välfärd och infrastrukturinvesteringar är effektivt och möjliggör att vi alla kan bidra efter vår förmåga enligt principen skatt efter bärkraft.

Därför är det viktigt att vårda våra skattebaser och principen om skatt efter bärkraft och att olika former av skattefusk och avancerad så kallad skatteplanering motverkas kraftfullt.

Dagens betänkande handlar om beskattning av företag, kapital och fastigheter. Det är viktiga skattebaser för vår välfärd. Dessa sektorer stod 2010 för ca 180 miljarder av de totala skatteintäkterna på drygt 1 500 miljarder, i procent räknat knappt 12 procent.

Man kan fråga sig om detta är en lagom andel. Borde inte kapitalintressena i vid mening stå för en större andel? Mycket talar för det.

Det gäller till exempel den utstuderade aggressiva skatteplanering genom räntesnurror och utnyttjande av skatteparadis jorden runt som har varit aktuell de senaste åren. Nu har regeringen äntligen åtminstone delvis tagit åt sig av kritiken. Finansminister Borg sade med anledning av SVT:s redovisning av nolltaxerande storbolag att han tycker att företag ska betala skatt och att det är viktigt att alla är med och bidrar till de kostnader vi har i samhället.

Den svenska välfärden bygger på att vi alla betalar skatt. Ska tilltro uppnås för skattesystemet måste alla vara med. Om de som tjänar storkovan inte vill bidra urholkas systemet. Många kommer att ställa sig frågan: Om inte storföretag och de med pengar vill betala varför ska då vi göra det? De svenska storföretagen verkar inte vilja vara en del av vårt gemensamma välfärdssystem. En av tre bolagsjättar väljer enligt SVT att nolltaxera eller betalar mycket lite skatt i Sverige trots att de redovisat vinst och haft utdelning till sina aktieägare. De vägrar att betala skatt men nyttjar glatt våra gemensamma verksamheter såsom infrastruktur, sjukvård och barn- och äldreomsorg för sin personal. Även de anställdas utbildning är till stor del skattefinansierad.

Bolagsskatten i Sverige brukar i den allmänna debatten framställas som hög, men de facto är den relativt låg jämfört med många andra europeiska och västerländska stater. Tyskland, Japan och USA är några län-

der som har mycket högre bolagsskatt än Sverige. I Skatteverkets redovisning från 2009 av hur stor andel av resultatet efter finansnetto som företagen i praktiken betalar kan man se av statistiken för åren 2000–2009 att denna andel i genomsnitt har varit knappt 15 procent hos de företag som har redovisat vinst.

Det finns också ett mycket stort incitament i dagens lagstiftning för företagen att etablera koncerninterna skuldförhållanden. Det är ett uttryck som Skatteverket har använt i sin redovisning i en av de skrivelser som det hänvisas till i betänkandet. Det handlar om många miljarder per år i förlorade skatteintäkter genom denna skatteplanering. Det kan vara 10 miljarder kronor per år. Det motsvarar löner och sociala avgifter för ca 25 000 välfärdsarbetare per år.

Vänsterpartiet vill ha en sjyst konkurrens mellan företag. Det är inte rimligt att konkurrensen snedvrids för att en del bolag har råd med avancerad skatteplanering. Samtidigt som storbolagen undkommer krävs ökad kontroll av småföretagen med kassaregister, personalliggare med mera. Det är helt rimligt att alla ska betala skatt och att kryphål täpps till men varför ska de små företagen känna skattemoral och ansvar när inte de stora gör det? Vänsterpartiet menar att storkoncernernas skatteplanering genom dessa koncerninterna lån måste förhindras och att avdragsrätten för sådana lån helt enkelt ska tas bort.

Fru talman! Skattepengar försvinner även på annat sätt, till exempel genom så kallat skatteläckage i samband med beskattning av realisationsvinster när en person överlåter aktier och andelar i samband med utflyttning från Sverige. Det är en aktuell fråga med tanke på det stora antalet 40-talister, företagare med flera, som flyttar ut ur landet i samband med sin pensionering. Det handlar om stora summor som undandras svensk beskattning. Enligt en rapport från Skatteverkets riskanalysgrupp i Malmö 2007 beräknades skattebortfallet till mellan 1 och 2 miljarder kronor per år på vad som kan definieras som aktievinstutflyttningar av skatteflyktskaraktär.

Dagens Nyheter kunde i oktober 2009 rapportera att Skatteverket identifierat en skattekonsultbyrå som initierat överföring av 1 miljard kronor till 500 brevlådeföretag i en enda EU- och avtalsstat, nämligen Cypern. Portugal är ett land som är aktuellt i dag.

Skatteverket har länge påpekat detta och menar att generella regler skulle vara ett effektivare sätt att komma till rätta med problemet än att, vilket man också gör, omförhandla aktuella skatteavtal med dessa länder. Att omförhandla avtalen är ett tidskrävande arbete där man riskerar att andra för Sverige fördelaktiga villkor kan ändras. Den borgerliga regeringen delade denna bedömning år 2007, men ansåg då att frågan måste beredas vidare. Riksrevisionen tog upp det här problemet i sin granskning av Sveriges skatteavtal med andra länder 2010 och skrev i sin rapport att Finansdepartementet vid den tiden inte bedrev ett sådant arbete. Enligt dagens betänkande ska det nu pågå ett sådant arbete på Regeringskansliet. Jag har interpellat finansministern i frågan och han hävdar detsamma. Eftersom ingenting händer är det knappt att man kan tro på det.

I betänkandet hänvisar man till problem med EU-rätten. Det kan knappast vara avgörande eftersom exempelvis våra nordiska grannar och Tyskland och Österrike har infört en så kallad exitskatt för att komma till

rätta med motsvarande skatteläckage. Det finns också ett antal domar i EU-domstolen som godkänt så kallade exitskatter sedan många år. Den senaste EU-domen handlar om utflyttningsbeskattning från Luxemburg. Det bekräftar återigen tillåtligheten av att medlemsstaterna inför exitskatter på vissa villkor. Vad väntar Finansdepartementet på?

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 2 som tar upp både räntesnurrorna och skatteläckagen.

Jag står givetvis bakom alla reservationer som Vänsterpartiet har i betänkandet men tänker avslutningsvis i detta anförande bara ta upp en fråga till, nämligen frågan om skatt på arv och gåva. Det har även kommenterats från miljöpartistiskt håll. Det är en V-reservation som grundas på en motion av två miljöpartister. Det är inte så konstigt eftersom Vänsterpartiet i den senaste budgetmotionen lade fram ett förslag om en sådan skatt från 2013. Det handlar om principen om skatt efter bärkraft, något som måste betonas i dessa tider när inkomst- och förmögenhetsklyftorna växer. En sådan skatt måste naturligtvis utformas på lämpligt sätt så att makar undantas och så att generationsskiften i näringslivet inte försvåras. Den behöver kompletteras med en skatt på gåvor.

Det är glädjande att konstatera att tunga samhällsaktörer som LO och till och med Saco nyligen lyfte frågan om skatt på arv och gåvor i en debattartikel i Dagens Nyheter. Den tar också upp behovet av en översyn av vårt skattesystem, något som Vänsterpartiet har lyft fram, precis som Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det är hög tid att vi får en sådan översyn. Även LO och Saco lyfte i sin debattartikel fram principen om skatt efter bärkraft.

Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 10.

Anf. 117 ULF BERG (M):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande som gäller allmänna motioner om beskattning av företag, kapital och fastigheter.

Jag hälsar Jacob Johnson välkommen åter. Det är kul att se dig igen.

Innan jag kommenterar vad tidigare talare har sagt ska jag göra några egna reflexioner.

Det här är ett område där vi i Alliansen har vidtagit en mängd åtgärder för att underlätta. Jag kan nämna 3:12-reglerna, borttagandet av förmögenhetsskatten, sänkt arbetsgivaravgift generellt och för ungdomar upp till 26 år samt för äldre från det år de fyller 65. Vi har sänkt bolagskatten och restaurangmomsen med mera. Många åtgärder har vidtagits för att vi ska få fart på arbetslinjen.

När man söker fakta för att se om det har gett resultat ser man att LO i en kampanj konstaterar att det inte har gått. Vi får tacka Svenska Dagbladets faktakoll som ger rött ljus och konstaterar att LO är fel ute.

Om man gör tankeexperimentet att man ökar antalet 15–17-åringar med 100 000 går naturligtvis sysselsättningsgraden ned. Förhoppningsvis gör den det – vi vill väl att våra 15–17-åringar ska finnas i skolan. Det går alldeles utmärkt att använda statistiken som man vill. Man bör kanske inse att det i vissa kategorier är en lägre sysselsättningsgrad. Någonstans i åldern mellan 30 och 60 har vi en betydligt högre sysselsättningsgrad. Om man får demografiska förändringar i detta kan man, om man drar ihop och gör en slutsumma, komma fram till något.

Alla är överens om att vi fått ungefär 200 000 nya jobb. Då säger vän av ordning, som i detta fall eventuellt skulle kunna vara Socialdemokraterna, att om vi blir fler medborgare får vi fler jobb. Låt oss göra nästa tankeexperiment. Vi säger att 100 000 kommer hit från något land i morgon – till SD:s stora glädje. Har vi då åstadkommit 65 000 nya jobb? Det är ungefär sysselsättningsgraden. Nej, naturligtvis inte.

Det gäller att vi har en politik för sysselsättning och företagande som ser till att vi skapar de nya jobben. Det sker inte med automatik, utan det gäller att det finns entreprenörer, företagare och andra som skapar denna sysselsättning samt att vi har ordning och reda i våra finanser. Det leder till att vi även kan ha en bra offentlig sektor som utför kvalitativt bra vård, omsorg, skola med mera.

Om vi går tillbaka lite grann i tankarna, till 2000-talets början, minns vi att vi hade en ganska bra tillväxt, men den var tyvärr jobblös. Det är förstås på sikt skadligt för vår ekonomi om vi inte ser till att människor kommer i jobb. Den slutsatsen drog vi. Jag tror att det var Jacob Johnson som nämnde att vi under regeringen Bildt hade högre skatter. Det är kanske därför som Bildt är utrikesminister och Borg finansminister i dagens regering. Jag vet inte; det var bara en tanke som slog mig.

Det gäller att hela tiden jobba vidare för att arbetslinjen ska bli effektiv. Socialdemokraterna tittar hela tiden tillbaka på det gamla. Jag tror inte på det. Vi har facit på hur det blev. Det är allmänt bekant att vi är ett exportberoende land och måste alltså se till att ha en industri, och ett företagande, som står sig stark och klarar de stormar som ibland uppstår på havet. Därför måste vi – för att använda en liknelse – se till att vi har en sjösäker båt. Det känns som om Vasa och Socialdemokraternas politik är ungefär likadana. Den ena tålde inte så mycket blåsväder. På samma sätt som det är med Vasa tror jag nog att Socialdemokraternas bidragspolitik fortsättningsvis gör sig bäst på museum.

Vill vi ha tillbaka förmögenhetsskatten, såsom Vänstern vill? Och nu ska vi även ha tillbaka arvs- och gåvoskatten. Jag är inte hundra procent säker, men det sades mig att Lars Ohly av Göran Persson fick frågan om han ville ta bort förmögenhetsskatten eller arvs- och gåvoskatten, och då valde han arvs- och gåvoskatten. Jag vet inte om det är korrekt, men det är i så fall lite synd att Lars Ohly slutat som partiledare eftersom han tydligen ansåg att det var en skadlig skatt. Vi vet att förmögenhetsskatten och arvs- och gåvoskatten är skadliga, och det hedrar Miljöpartiet och Mats Pertoft som klart tar ställning för att de inte är bra skatter.

Det gäller för övrigt även tonnageskattefrågan, som jag vill ge Miljöpartiet en eloge för. Jag håller med Miljöpartiet om vikten av den utlovade utredningen, och om regeringen inte levererar den är jag den förste att se till att vi har ett tillkännagivande här. Jag har under hösten fört en dialog med mina alliansvänner och ställt en fråga till finansministern, som bekräftar att det kommer att göras en bred utredning.

Det finns en skatteskuld med överavskrivningar. Det finns en del problem kvar i den här branschen som måste utredas, sådana som inte finns med i den första utredningen. Då är det bättre att vi lyfter fram de frågor som är orsaken till att det tar tid och därefter fattar ett beslut.

Här har nämnts lite grann om uttagsbeskattningen. Jag har förstått att det egentligen inte är uttagsbeskattningen i sig det gäller. Alla är nog överens om att kooperativens uttagsbeskattning egentligen har en stor

fördel jämfört med aktiebolagen, där vi dels har skatt till aktieägarna, dels bolagsskatt. På kooperativen har vi en enkel beskattning. Här skjuter reservanterna in sig på marknadspriset.

Jag tror att det kan finnas en fara med att tillsätta en utredning. Om exempelvis bostadsföretag sätter upp en egen vindsnurra går det alldeles utmärkt i dag utan att betala skatt. Om man vill få ett likvärdigt system kan man fundera på om den möjligheten kommer att finnas i fortsättningen. Man kanske ska titta på både plus och minus när det gäller den frågan. Samtidigt tycker jag att man inte längre uppvaktar lika flitigt vad gäller den delen. Frågan är om det verkligen var en bra konstruktion från början med kooperativen när man satte in pengar och det sedan blev en uttagsbeskattning. Det är, som sagt, ingen nyhet, utan den skatten infördes första gången redan på 1920-talet, och sedan har det väl skett vissa modifieringar.

Jag ska också kommentera lite grann det som Leif Jakobsson sade. Jag kan konstatera att konst redan är avdragsgill. Låt oss klara ut det. Det finns bara ett problem, nämligen att om det är bra konst och den stiger i värde kan den inte dras av. Jag medger att det finns ett problem. Om man är konstnär och säger att kunden kan dra av konsten, för om ett par år är den värdelös, är det kanske inte den allra bästa försäljningstaktiken. Men sådana är reglerna. Det är alltså värdet på konstverket, eller om det är en allmogemöbel, som avgör. Jag tror inte att man riktigt har vetskap om att konst faktiskt är avdragsgill, men så är det.

Sedan har vi frågan om riskkapitalisterna. Också det är en intressant fråga. Varför har man funderat på att göra en ändring här? Jo, därför att man vill ha in mer skatt. Vem bör man tala med som ställt till med nuvarande ordning? Jag tror att den som numera är ekonomisk talesperson och på den tiden var statssekreterare är den man ska tala närmare med, det vill säga Magdalena Andersson. Hela idén med förslaget var att få in mer skattepengar. Sedan kan man fundera på varför vissa ska åka snål-skjuts, och det vet vi faktiskt inte ännu. En ytterligare anledning till förslaget var att ta bort rättsosäkerheten. Det kan, fru talman, ta fyra fem år innan förvaltningsdomstolar och andra sagt vem som egentligen har rätt, om det är Skatteverket eller riskkapitalisterna.

Jag är den förste att hålla med om att sådana riskkapitalister som har som idé att köpa företag, i stort sett tömma dem, ta bort utveckling, forskning och liknande och därefter avyttra dem behöver vi inte. Det finns dock även sådana som har en helt annan syn på vad de håller på med. Vi i skatteutskottet var och besökte ett företag i Gävleborg som gör lyftanordningar och hissar. Där fanns riskkapital bakom, och det var oerhört positivt för sysselsättningen i Gävleborg. Men de finns inte med som första inslag i *Aktuellt*. Det är de som utnyttjar systemen som syns.

Låt oss även fundera lite grann på räntesnurrorna. Här gäller det att se till att få broms på de oseriösa och inte skada de seriösa. Det är oerhört svårt. Det rör sig om rättsäkerhetsfrågor. Nu pågår en debatt om räntesnurrorna, och vi får väl se vad remissinstanser och andra säger. Socialdemokraternas och övrigas idé om att ha en snabb stoppskrivelse kanske man ska fundera på. Frågan är hur klokt det är, för det gäller mycket komplicerade saker. Också här är det lätt att tycka att vi ska se till att de slutar med sitt beteende, men det finns även affärsmässighet i detta och man kan träffa den delen. Det tål att fundera över. Man kan göra som det

har föreslagits beträffande räntesnurrorna, för då kanske det kan ske hyggligt snabbt.

Här har jag gärna en dialog med Socialdemokraterna om bolagsskatte-nivån. Kan vi få stopp på räntesnurror kan vi enligt beräkningar få in 6–7 miljarder, vilket skulle kunna användas till att sänka bolagsskatten. Då skulle vi träffa de företag som verkligen är seriösa och har ett långsiktigt företagande. Men, som sagt, det finns även riskkapitalister som har den synen.

Hur ska skatteöversynen ske när de rödgröna vill höja skatterna på många områden? Jobbskatteavdragen ska man ta bort i vissa fall, och i vissa fall ska man göra nya konstruktioner, så att vi får en enorm marginalskatteeffekt. Nu finns det tydligen något land som har högre marginalskatt än vi, någon liten ö, såg jag på nyheterna. Kan det vara Aruba? Jag vet knappt var det ligger, men långt från oss i varje fall. Men då skulle man tjäna över 1 miljon om året, tror jag. Det finns alltså lite marginaler, men genomför man det förslag som Socialdemokraterna har blir det definitivt en bra bit över 60 procents marginalskatt. Det är den effekten man får.

Fru talman! Avslutningsvis måste jag fundera lite över hur ensamkommande barn kommer in i bilden när det gäller företag, kapital och fastigheter. Det vet jag inte riktigt. Thoralf Alfsson har tagit upp detta. Jag tycker att det är otroligt bra att vi tar emot ensamkommande barn. Sedan kanske det finns en och annan riksdagsledamot av S-bakgrund som inte driver de här anläggningarna på ett seriöst och bra sätt. Det tar jag avstånd från, men det är ingenting som Socialdemokraterna ska lida för. Jag tycker att det är viktigt att göra den parentes, fru talman.

Jag tror att jag har svarat på en del frågor. Än en gång yrkar jag bifall till förslaget i detta betänkande samt avslag på motioner och reservationer. Det är föredömligt att S, V och MP inte yrkar på hela raddan av reservationer. Om alla hade gjort så hade vi kanske sluppit voteringar kl. 12. Jag har full förståelse för att vi inför dem.

(Applåder)

Anf. 118 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att det är allmänna motioner om beskattning av företag, kapital och fastighet som debatteras i detta betänkande.

Anf. 119 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Min inledande kommentar om skattetrycket under Carl Bildt fällde jag väl egentligen inte för att berömma honom för att ha verkat för högre skatter, utan mer som en liten historisk tillbakablick. Det var under regeringen Bildt som skattekvoten var som högst i Sverige, en bra bit över 50 procent.

Jag begärde ordet för att fråga Ulf Berg hur han ser på principen om skatt efter bärkraft när det gäller inkomster av kapital, fastigheter och företag, inte minst mot bakgrund av vad vi har sett av storbolag som nolltaxerar och mot bakgrund av regeringens eget förslag om att riskkapitalister ska ges 30 procents marginalskatt på sina inkomster. Om de har inkomster över 5 miljoner kronor, vilket en vanlig svensk tycker är en väldigt hög inkomst, ska det betraktas som inkomst av kapital och bara beskattas med 30 procent. Det tycker jag också visar problemet med

att vi har den duala beskattningen i Sverige, där man betraktar kapitalinkomster och löneinkomster på olika sätt. Jag ställer också frågan mot bakgrund av den sänkta fastighetsskatten, som har gynnat framför allt rika personer i storstadsområden med stora fastigheter. De har fått kraftigt sänkt skatt.

Ulf Berg! Hur vill ni från Moderaterna och den borgerliga sidan leva upp till principen om skatt efter bärkraft inom dessa områden?

Anf. 120 ULF BERG (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att skatt efter bärkraft är ett utmärkt förslag. Det är bland annat därför vi har gjort om fastighetsskatten. Det var grannarnas bärkraft när de köpte villor till höga priser som gjorde att taxeringsvärdena åkte upp, och helt plötsligt fick jag som granne också en högre fastighetsskatt utan att jag hade den inkomsten.

Sedan vet alla att just fastigheter är väldigt bra, eftersom de inte går att flytta till Luxemburg eller andra ställen. Det säger forskarna också. Men ska vi hålla oss till bärkraft är det ett väldigt bra exempel på hur en skatt kan slå snett. Man kan lägga till att dessa taxeringsvärden ofta gjorde att man även åkte på förmögenhetsskatt utan att vara speciellt förmögen, mer än att man bodde i någon fastighet i Stockholmstrakten med utsikt över någon ö eller Östersjön. Det är klart att det där var olyckligt. Därför tycker jag att det är väldigt bra att vi har fått till den kommunala avgiften och att det är förutsägbart.

Jag är den förste att tycka att det är beklagligt med de olika räntesnurrorna och riskkapitalbolagen som utnyttjar saker och ting. Som jag sade i mitt anförande är bekymret med riskkapitalsidan vad jag förstår att det pågår ett antal processer. Nu har man förutsatt att Skatteverket får rätt, och utifrån det har man gjort dagens räkneexempel. Men får Skatteverket inte rätt i de här processerna gäller inte detta, har jag förstått. Då har vi frågan vad som är inkomst av kapital och vad som är inkomst av tjänst. Detta var ett sätt att snabbt kunna rätta till det här. Nu har jag förstått – om jag får tro medierna – att förslaget numera inte ligger i kylskåpet, utan i frysboxen, och där verkar det väl få ligga kvar tills man kommer på någon annan idé, eftersom det politiskt har varit svårt att genomföra. Men intentionen har varit bra, tycker jag.

Anf. 121 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Ulf Berg för det. Men den förändrade fastighetsskatten – den kommunala fastighetsavgiften – har de facto avsevärt gynnat miljonärerna, som tidigare betalade hög fastighetsskatt, och bidragit till ökade inkomst- och förmögenhetsklyftor i Sverige. Det är helt klart. På så sätt har man brutit mot principen om skatt efter bärkraft.

Nu har regeringen aviserat åtgärder mot de så kallade aggressiva skatteuppläggen – räntesnurror och annat. Enligt Anders Borg kan vi kanske få in uppskattningsvis drygt 6 miljarder kronor. Det är mycket pengar, och det välkomnar jag. Men varför då lova att man ska sänka bolagsskatten med samma summa bara för att man försöker stoppa de aggressiva skatteuppläggen? Så agerar man knappast mot andra skattebetalare. Så agerar knappast regeringen vid åtgärder mot småföretag som kanske på olika sätt försöker komma undan skatt eller mot privatpersoner. Varför

ska storföretagen få sänkt bolagsskatt om de följer intentionerna i skattelagstiftningen? Det har jag väldigt svårt att förstå.

Det är en sak att täppa till luckorna. Men varför avstå från en viktig skatteintäkt? Då måste man relativt sett ta ut mer skatt från andra skattebaser. Som jag sade tidigare betalar storbolagen i Sverige egentligen effektivt sett ganska låg skatt i en internationell jämförelse, ungefär 15 procent enligt Skatteverket under 2000-talet. Varför gynna storbolagen på det här sättet, Ulf Berg?

Anf. 122 ULF BERG (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att förslaget är väldigt bra. Det är klart att våra storföretag vissa tider, när de har avdrag och gör förluster, betalar mindre i skatt. Förra året tror jag att vi fick in ungefär 105 miljarder i bolagsskatt. Det är en ansenlig summa.

Det är också så att vi är utsatta för skattekonkurrens. Tidigare låg vår bolagsskatt ganska lågt och bra till, och det gjorde att det var intressant att skatta i Sverige för att frigöra beskattat kapital. Vi vet att det är otroligt lätt att flytta kapital över gränserna och på olika sätt se till att man betalar sin skatt någon annanstans. Det är ett av våra ständiga problem.

Därför är det naturligtvis otroligt bra om vi kan täppa till kryphål – om vi ska kalla det så – motverka aggressiv skatteplanering och se till att sänka bolagsskatten. Förhoppningsvis gör det att fler tar hit sitt kapital och jobbar här, och på så sätt får vi in mer i skatteintäkter.

Bolagsskatten är en sak. Det andra sättet är att jobba med olika former av ägarskatter för att stimulera företagande.

Jag är en stor försvarare av att vi måste sänka vår bolagsskatt. Det tror jag är en samsyn vi har med många. I och med att vi har skattekonkurrensen från andra länder måste vi följa med.

Vi kan ha vilken skattesats som helst om företagen inte väljer att skatta här. Det är då de små och medelstora företagen som inte har förmågan att flytta ut som får betala bolagsskatten. De stora koncernerna kommer nog på olika sätt hela tiden ligga steget före.

Jag ser gärna att man täpper till räntesnurror och ser till att använda pengarna till att sänka bolagsskatten. Det är jag den första att hålla med finansminister Borg och andra om.

Anf. 123 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Fru talman! Jag talade i mitt inledningsanförande om att just racet mot botten när det gäller bolagsskatter och andra skatter leder lite grann fel. Det har inte visat sig vara en speciellt framgångsrik metodik. Vi har sett hur det har gått för EU-länder och andra länder som hade det som affärsidé. Det är inte så man skapar långsiktiga företag och långsiktig sysselsättning. Det är helt andra frågor det handlar om.

Men det var inte därför jag begärde replik. En av anledningarna var beskrivningen av förslaget till gräddfil för riskkapitalister. Motivet skulle vara att man skulle få in mer skattepengar. Om man resonerar på det sättet utgår man från att Riskkapitalföreningens beräkningar är riktiga. Hade finansministern utgått från att Skatteverkets beräkningar är de riktiga hade man kommit till en annan slutsats. Det är lite underligt att ett lands finansminister inte tar den ansvariga myndighetens beräkningar till utgångspunkt när han resonerar.

Jag vill tacka Ulf Berg för den långa genomgången av alla ingrepp, särlösningar och speciallösningar som har gjorts under dessa sex år. Det var precis det jag talade om. Ulf Berg säger att allt detta är till för att stärka arbetslinjen. Jag har en enda fråga. Varför har vi då högre arbetslöshet i dag?

Anf. 124 ULF BERG (M) replik:

Fru talman! Det är just det som är frågan om vi verkligen har. Man kan exempelvis ta den sänkta arbetsgivaravgiften för unga. Jag kan tycka att det finns ett bekymmer att det är otroligt svårt att utvärdera vissa reformer och få veta exakt. Vi kommer säkert att ha en diskussion om restaurangmomsen och vad som har hänt och inte hänt. Vi vet att personalliggare och annat leder till en hel del extra miljoner. Jag undrar om inte det nu är uppe i snart 1 miljard, men jag reserverar mig lite.

Man kan titta på Företagarna som har varit ute och talat med sina företagare. De säger att 40 000 nya jobb har tillskapats tack vare att man har valt att anställa ungdomar eftersom det har varit billigare i och med att vi har sänkt arbetsgivaravgiften. Det är en organisation. Någonstans kan man förhoppningsvis tro att företagarnas egen organisation har ganska bra pejl på och insyn i vad som händer.

Vi har 200 000 fler i sysselsättning jämfört med 2006. Men vi kan ha 200 000 till sjukskrivna, och helt plötsligt har vi ökat sysselsättningseffekten. Är det ett bra mått? Om jag har förstått det rätt är resultatet av att vi minskar utanförskapet och antalet sjukskrivna att det sysselsättningsmässigt slår fel.

Detta med statistik och hur man räknar är ett bekymmer. Hör man till Socialdemokraternas sida utnyttjar man det för att se till att försöka att få det att låta så eländigt som möjligt. Vi har till uppgift att försöka att få fram fakta och se till att debattera och använda oss av det. Det vore enklare om vi bara kunde ha en knapp att trycka på så att det rullade fram och vi såg ett resultat.

Anf. 125 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Fru talman! Faktum kvarstår att den öppna arbetslösheten är högre, antalet långtidsarbetslösa har ökat kraftigt och att andelen ungdomar utan arbete har ökat. Ställer man det i relation till den uppräknade som Ulf Berg gjorde av olika insatser som regeringen och majoriteten har menat skulle leda till arbete måste man ändå ta sig en funderare. Är detta verkligen rätt? Var alla dessa miljarder rätt spenderade när arbetslösheten i slutändan blev högre?

Det finns ett resonemang om att vi är fler människor. Det är klart att vi är. Det var väldigt länge sedan jag hörde ett resonemang om att det skulle finnas en viss begränsad mängd arbete i ett samhälle. Det är självklart så att ett expanderande samhälle med fler människor ger tillväxt. Då skapas också nya behov, mer köpkraft och naturligtvis fler i arbete. Det är vägen framåt.

Det är därför både födda barn och invandrare, barn och äldre, allihop bidrar till att vår ekonomi kan bli bättre. Men då måste man ha en regering och en politik som förstärker den svenska modellen med arbete och företag med högt kunskapsinnehåll, hög nivå på forskning och hög utbildning och inte subventionera låglönejobb. Det är inte Sveriges framtid.

Anf. 126 ULF BERG (M) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att kommentera det Leif Jakobsson sade på slutet om låglönejobb och annat.

Jag tycker att alla jobb är viktiga, även om de finns på McDonalds. Ibland raljerar man över det. En ungdom som inte har ett jobb och kan få det på ett så kallat låglönejobb och få ett insteg på arbetsmarknaden och en arbetsgivare som kan lämna referenser. Han kan tala om att jag sköter mig på jobbet. Jag gör det jag blir tillsagd. Jag kommer på morgonen och är bara borta när jag är sjuk.

Det tror jag är otroligt värdefullt. Ett av de problem vi har är att vi kanske har för få instegsjobb. Där måste vi jobba ännu hårdare. Restaurangmomsen är en sådan sak som är värd att pröva. Vi vet att i restaurangverksamhet finns det väldigt många ungdomar som får sin start på arbetskarriären. Vi vet att många invandrare också kommer in den vägen. Det är otroligt viktigt.

Vi har talat om början på 1990-talet, statsministrar och annat, och kanske skämtat lite om det. Men det som är allvarligt och som vi ska ta med oss från den tiden är de generationer som blev utslagna från arbetsmarknaden och aldrig kom tillbaka. Det är naturligtvis en tragedi. Det går otroligt fort när det gäller ungdomar.

Låt oss alla hjälpas åt med att på alla sätt och vis se till att vi får fler ungdomar i jobb. Vi måste börja från skolan och se till att vi inte slår ut elever som är jättebra med händerna. Vi har levt i någon tro att alla ska läsa och hamna på universitet. Jag tror att många av oss har en stor hjälp av människor som klarar väldigt mycket med händerna. Alla jobb behövs. Det är min personliga uppfattning.

Anf. 127 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Ulf Berg. Han tog upp frågan om vindkraftskooperativ och talade om att titta på plus och minus och så vidare. Om jag lyssnar med mitt positiva öra lät det som att han ville öppna för någonting.

Jag sade i mitt anförande att jag tycker att allting som kunde underlätta i den frågan vore tacksamt. Jag vill helt enkelt ställa en rak fråga: Är Ulf Berg beredd att titta på plus och minus och se hur man kan underlätta för vindkraftskooperativ när det gäller uttagsbeskattning eller andra former?

Vi vet alla att vindkraften är en energiform som har en potential att växa. Vi ser det i varje fall i andra länder, och nu växer den äntligen också i Sverige. Min raka fråga är: Var det allvarligt menat, eller var det mer bara som man säger?

Anf. 128 ULF BERG (M) replik:

Fru talman! Jag är otroligt intresserad av vindkraft, speciellt den småskaliga. När jag sitter vid mitt köksfönster numera, sedan granhäcken har försvunnit, ser jag tre stycken mindre, vertikala vindkraftverk som en granne testar. Jag ser med glädje på dem varje dag. De är på en, tre och fem kilowatt.

Det är intressant att följa den utveckling som är på gång. Vi har forskning här, men Kina är långt före oss när det gäller de här små kraftverken. Jag tror mycket på dessa. De är ljudlösa, och de lämpar sig väl

för oss som bor där det inte finns alltför många hus. Där kan man placera små vindkraftverk.

Det jag och vi moderater är speciellt intresserade av – och vi står naturligtvis helt bakom energiöverenskommelsen – är att i första hand titta på de minus som finns så att vi får bort dem. Om det finns positiva effekter behöver vi kanske inte förstöra dem.

Vi har ägnat mycket tid åt att försöka komma underfund med marknadspriset. Jag börjar alltmer luta åt det här med om det är någon som har något bra marknadspris. En del saker måste ju hamna rätt via rättspraxis. Om Mats Pertoft har det suveräna förslag som löser denna knut är i alla fall jag beredd att diskutera det. Men jag har som sagt varit delaktig i det hela ihop med den övriga Alliansen, och vi har verkligen försökt fundera över hur vi skattemässigt kan få till det här. Samtidigt är det otroligt viktigt att vi har uttagsbeskattningen kvar. Alla är ju överens om att det ska vara en någorlunda rimlig och likformig skatt. Jag tror inte att Mats Pertoft vill ta bort uttagsbeskattningen om vi lägger ett kärnkraftverk i ett kooperativ.

Anf. 129 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Ett kärnkraftverk i ett kooperativ – det lät som en märklig tanke! Det blir i så fall en storkoncern – kanske ett kooperativ av de stora kärnkraftstillverkarna. Det är vi i Miljöpartiet absolut inte intresserade av; det kan jag garantera.

Det andra låter intressant. Inte heller där jag bor finns det så många hus. Jag uppfattar från Ulf Berg att han förväntar sig att Miljöpartiet lägger fram ett förslag åt Alliansen. Det kan vi gärna göra! Då hoppas jag bara att ni kommer att ta det på allvar också.

Vi tycker att just vindkraftskooperativ är ett bra sätt för människor som vill komma ihop där var och en inte har så mycket resurser, utan där man gemensamt kan bygga någonting. Vi tror att en lösning för uttagsbeskattningen vore bra. Men jag förstår på Ulf Berg att det inte är det som är intressant, utan det är andra lösningar som gäller för att gynna vindkraftskooperativ. Jag ska försöka återkomma med detta.

Jag tror att det är enklast att jag inte tar någon ny fråga, för då drar jag i gång något helt annat. Jag tackar i stället så mycket för svaret.

Anf. 130 ULF BERG (M) replik:

Fru talman! Då ska jag svara Mats på denna replik. Jag tror att jag ska ta och bjuda in Mats Pertoft till By socken. Då kan han och jag träffa den man som håller på med vindkraftverken. Jag tror att det kan vara intressant, och det kan öppna väldigt mycket.

Jag tänker också på den nya teknik som eventuellt är på väg, där vi kan få el via solen och helt andra priser på solpaneler. Det lär finnas försök där vi kanske bara har 10 procent av kostnaden för solpaneler för att producera el. Det är otroligt intressant om människor ute på landet kan ha elpaneler på sina ladugårdstak och liknande. Då kan det ge enormt mycket av ett småskaligt tillskott.

Om jag har förstått vissa experter och deras kunskaper rätt kan solen trots att vi bor hyggligt långt norrut ge oss ungefär 25 procent av all energi som vi tar vara på i dag. Det skulle såklart vara mycket värt.

När det gäller skattedelen är det lätt gjort att man hamnar i en diskussion om just denna bransch. Vi ska komma ihåg att vindkraften är gynnad via elcertifikaten. Det kan vara såsom jag var inne på i mitt anförande – att just upplägget i kooperativ där man lägger in sitt eget kapital, får tillbaka elen och får skatta för den är ett av problemen. Det finns andra sätt att lösa frågan om ekonomin. Du och jag kan köpa strömmen, och det finns även andra sätt som lär göra att uttagskatten inte blir fullt så kännbar.

Men vindkraft ska vi som sagt hjälpas åt med. Jag tror mycket på det småskaliga, så låt oss göra ett gemensamt besök hos min granne!

Anf. 131 MARTIN ANDREASSON (FP):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Det är intressant att följa de olika inlägg som oppositionen har framfört i debatten. Jag tycker att de visar ganska tydligt att vi i dag inte har en regering som står mot oppositionen, utan vi har fem olika förslag till skattepolitik att ta ställning till här i Sveriges riksdag i dag.

Vi har Socialdemokraternas besked – vad det nu innehåller. Väldigt mycket vet vi fortfarande ingenting om. Vi har Vänsterpartiet, som ger klarare besked. Vi har Miljöpartiet. Vi har Sverigedemokraterna. Om man lägger dessa fyra bredvid varandra ser man att det spretar våldsamt när det gäller i vilken riktning de vill gå.

I det ena fallet kommer det klara och tydliga besked från Miljöpartiet, till exempel, om att förmögenhetsskatten inte ska återinföras. Detta besked välkomnar jag. Samtidigt kommer från andra delar av oppositionen besked om att förmögenhetsskatten ska återinföras. Så sent som för två år sedan gick tre av partierna till val på att införa en förmögenhetsskatt som skulle ge 4 miljarder mer i skatteintäkter.

Mot detta står alliansregeringens skattepolitik, som när det gäller företagande, sparande, bostäder och andra fastigheter har lett till väsentliga förbättringar under de sex år som vi hittills har haft makten. För oss i Folkpartiet är det centralt att skattepolitiken är utformad så att det inte bara lönar sig att arbeta utan att det också lönar sig att spara. Det ska också kunna löna sig att ta de risker som det innebär att starta och driva företag och riskera mycket mer än den som väljer en fast anställning gör.

Därför är det viktigt att vi har ett attraktivt företagsklimat i Sverige och att vi har konkurrenskraftiga och attraktiva skattevillkor för de företag som väljer att investera och skapa jobb i Sverige. Det är viktigt att Företagsskattekommittén, som sitter fram till 2013, ser över företagsbeskattningen som helhet. Det är viktigt att vi också ser på de olika frågor där delbetänkanden nu läggs fram. Det är till exempel viktigt att fortsätta arbetet för att i en eller annan form få fram ett riskkapitalavdrag.

När det gäller bolagsskatter tycker jag att det är intressant att höra Leif Jakobssons resonemang i talarstolen om att en låg bolagsskatt är någon form av ett misslyckande. Man kan nästan tolka det så att om man sänker bolagsskatten är det detsamma som att man har misslyckats med att skapa ett bra företagsklimat och därmed hålla uppe en hög bolagsskattesats. Det där tål att tänkas på. Man kan till exempel reflektera över om det betyder att vi hade världens mest attraktiva företagsklimat 1989 när bolagsskatten låg på 52 procent. Var det själva kvittot på att vi hade ett

bra företagsklimat? Jag tycker att man kan ställa denna fråga inte bara till Leif Jakobsson utan också till svenska företagare.

Jag tror att det är viktigt att man också i detta perspektiv ser på det nu pågående arbetet för att täppa till luckorna i bolagsskattelagstiftningen genom att få bukt med aggressiva ränteupplägg i enbart skatteplanerande syfte. Detta använder vissa företag som verkar internationellt i dag för att komma undan svensk bolagsskatt. Om man gör det skapas ett utrymme att sänka företagsbeskattningen. Det är ett viktigt budskap till de andra företag som verkar i Sverige och som i dag betalar en högre skatt än vad som annars hade varit nödvändigt.

En viktig del av sparande och kapitalbildning i samhället handlar om att också uppmuntra enskilda att bygga upp ett eget kapital och ett eget sparande. För de allra flesta människor ligger den största delen av sparandet i bostaden. Där är det också viktigt att få besked, till exempel från Socialdemokraterna. Vad vill Socialdemokraterna? Ni gick till val på att lyfta bort taket på fastighetsavgiften. Vad är ert besked i dag?

Jag tycker också att det är lite märkligt att Leif Jakobsson klagar på skattevillkoren för hyresrätter och samtidigt kallar dagens besked om att sänka fastighetsavgiften för flerbostadshus, däribland hyresrätter, med en fjärdedel för ett marginellt förslag. Jag tycker att det är lite uppseendeväckande.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis säga några ord om tonnageskatten. Detta är en av de riktiga långkörarna på företagsskatteområdet. Jag tycker att det är viktigt att utskottet gör en tydlig markering om att vi nu välkomnar det besked som har kommit från regeringen om att det är dags att komma till skott med en ordentlig utredning för att komma framåt i denna fråga. Detta en viktig fråga också för oss i Folkpartiet. Vi förväntar oss att regeringen levererar i enlighet med det besked som har getts och som vi välkomnar. Skulle så, mot förmodan, inte vara fallet får utskottet naturligtvis återkomma. Nu är tiden inne, och besked har getts. Vi förväntar oss att ett utredningsarbete skyndsamt kan komma i gång.
(Applåder)

I detta anförande instämde Anna Steele (FP).

Anf. 132 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Ibland är det intressant att lyssna på Alliansens företrädare som betonar enigheten. Sedan kommer man in på detta med riskkapital. Det har väl framför allt varit DN som har skrivit om detta. Om jag har förstått det rätt har det här förslaget på riskkapitalskatt fallit eftersom enbart M och FP står bakom det. Det är intressant. En enig allians – det låter inte så. Det låter som en väldigt oenig regering, vilket är mycket värre än en opposition där framför allt tre partier samarbetar eller inte samarbetar i olika frågor. Vi har visat att vi kan samarbeta även när det gäller att leda det här landet under många år. Ni har också visat det. Det blir bara bedrövtligt när man alltid måste framhålla att vi i oppositionen är så oeniga samtidigt som man själv inte kan hålla ihop. Det är väldigt tydligt att Alliansen har problem med att regera i minoritet. Det vore bra om man hade en lite mer ödmjuk inställning.

Jag skulle vilja fråga Martin Andreasson hur Folkpartiet egentligen ställer sig till detta med en skatteöversyn. Jag har fortfarande inte riktigt

förstått om Alliansen är enig i denna fråga. Jag har känsla av att man inte är det, men jag skulle gärna vilja veta.

Prot. 2011/12:95
12 april

Anf. 133 MARTIN ANDREASSON (FP) replik:

Fru talman! Låt mig först och främst komma med ett klarläggande. Det jag tog upp i mitt anförande handlade om den översyn av skattereglerna för att tillföra riskkapital till svensk företagsamhet som Företagsstattekommittén har behandlat i ett delbetänkande som nu är ute på remiss. Sedan får jag en replik som tar upp en helt annan fråga, nämligen den promemoria som handlar om skatteregler för dem som har betydande inflytande i riskkapitalbolag. Det är två helt olika frågor, och det tycker jag är värt att föra till protokollet.

När det gäller den fråga som Mats Pertoft tar upp tycker jag att det är viktigt att se vilket alternativet är till att pröva möjligheten till särskilda skatteregler. Det är att få en rättslig osäkerhet som kan leda till rättsprocesser som kommer att ta årtal att reda ut. Jag vet i alla fall en bransch som skulle applådera det, och det är skattejuristerna. De skulle tjäna oerhört mycket på alla dessa långdragna rättstvister som skulle dras i förvaltningsrätt och uppåt. Jag undrar om det är just den branschen som vi ska gynna genom våra skatteregler.

Jag tycker att frågan om en skatteöversyn behöver gå tillbaka till företrädarna för oppositionen. Jag tycker att Mats Pertoft ska ställa den frågan till Leif Jakobsson. Folkpartiet har en både kortfristig och långfristig syn på vad vi vill åstadkomma med skattesystemet. Utifrån det kan vi se fördelar med en bred skatteöversyn, men då behöver naturligtvis också representanter för oppositionen få klart för sig vad de egentligen vill. Jag anser att det inte är fallet i dag.

Anf. 134 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag måste upplysa Martin Andreasson om det grundläggande systemet för parlamentariska utredningar. Det är inte så att man kommer till bordet och har gemensamma syner, utan idén med en utredning är att man utifrån partiernas olika uppfattningar börjar en utredning och en diskussion för att komma fram till en samsyn. Nu har olika företrädare för både M och FP nästan utgått ifrån att vi ska vara överens innan vi går in i en utredning, vilket för mig verkar helt befängt. Det handlar ju om att vi ska vara överens om att vi vill se över skattesystemet, punkt.

Sedan ska man gå vidare och se om det går att komma överens. Det kanske inte går. Det vet inte jag. Vi i Miljöpartiet och flera andra i oppositionen menar att det vore värt, och det är dags för Sveriges skull, att göra en sådan utredning och att göra den parlamentarisk. Det är då vi ska komma med våra olika inspel i denna utredning. Men det verkar som om Alliansen tycker att vi ska tycka lika från början, men då behöver vi ingen utredning. Då kan vi sätta oss ned och skriva ett lagförslag direkt.

Jag är väldigt undrande över den syn som har framförts av olika talespersoner från olika partier i Alliansen tidigare. Min fråga är fortfarande: Är Folkpartiet intresserat av att ta initiativ till en bred skatteöversyn där vi från de olika partierna i Sveriges riksdag kan spela in våra olika synpunkter för att se om vi kan komma överens?

*Allmänna motioner om
beskattning av företag,
kapital och fastighet*

Anf. 135 MARTIN ANDREASSON (FP) replik:

Fru talman! Jag tackar för den vänliga informationen om hur utredningsväsendet fungerar. Jag vill ändå påminna Mats Pertoft och lyssnarna om att det inte är riktigt det som är själva grundfrågan. En utredning förutsätter naturligtvis inte att partierna går in med till alla delar färdigutarbetade förslag, men man måste åtminstone ha en någorlunda tydlig bild av vilket problemet som ska utredas är. Det är den grundläggande frågan som jag tycker att olika företrädare för oppositionen borde fundera över.

Jag kan titta tillbaka på den senaste stora skatteöversynen som Folkpartiet och Socialdemokraterna genomförde tillsammans för drygt 20 år sedan. Där fanns det en samsyn om vilka de stora problemen var, till exempel att marginalskatterna på inkomster var alldeles för höga och att bolagsskatten i Sverige var alldeles för hög och behövde sänkas. Om man har detta som problemformulering måste man fundera på vad man gör med skattebaserna och var man behöver ha bredare enhetlighet för att kunna finansiera önskvärda reformer.

Det är precis frågan om vilka problem som finns som vi i dag saknar tydliga svar på från stora delar av oppositionen. Vi i Folkpartiet ser till exempel gärna att marginalskatterna i alla inkomstskikt sänks ytterligare. Socialdemokraterna vill tvärtom höja marginalskatterna. För dem är problemet att marginalskatterna är för låga, och det är samma sak när det gäller bolagsskatten där det kommer motstridiga besked. Det är där jag menar att det grundläggande problemet ligger.

Anf. 136 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att kommentera det som Martin Andreasson sade om dagens utspel om fastighetsskatten på flerbostadshus som handlar om en sänkning med 0,1 procentenhet. Som jag sade tänker jag avvakta och se vad som kommer från aktörerna på marknaden, men ett gott tips till Martin skulle nog vara att åka hem till kommunen och prata med bostadsbolagen om vilken påverkan det här får på en nybyggnadskalkyl. Sedan kan vi diskutera den frågan vidare.

Det behövs betydligt mer för att få fart på bostadsproduktionen som är så väsentlig för att vi ska få fart på tillväxten, inte minst i den här regionen. Visst, det är ett steg i rätt riktning, men ha ingen övertro på vad det ska innebära!

Jag skulle vilja komma tillbaka till frågan om skatteöversynen, för precis som jag har sagt var det en gång i tiden våra två partier som tog det ansvaret. Moderaterna orkade inte, och skattefrågan var den stora frågan som man ville profilera sig med. Det har betytt mycket för de här decennierna att vi lyckades med den översynen.

Ja, det är väldigt tydliga saker som vi vill se över. Vi vill komma tillbaka till att ha mycket färre undantag och mycket färre särregler. Man skulle kunna säga att ett perfekt skattesystem är ett sådant som inte göder skattekonstuler. De här 20 åren med olika regeringar har inneburit att man har petat och ändrat, inte minst de här sex senaste åren.

Grundförutsättningen med en mer globaliserad värld och ett mycket mer utsatt läge för Sverige, och därtill de uppluckringar som har skett – det är det som vi vill ta tag i.

Anf. 137 MARTIN ANDREASSON (FP) replik:

Herr talman! Låt mig börja med det här med beskattningen på hyresrätter. Dagens besked handlar om en sänkning av beskattningsnivån med en fjärdedel, från 0,4 procent till 0,3 procent. Det är ett ganska viktigt besked som jag tycker var intressant att lyfta fram eftersom Leif Jakobsson i dag i sitt huvudanförande inte bara talade om bostadsbyggande utan om den fiskala behandlingen av hyresrätter i gemen, inte bara de nybyggda utan också de som redan finns. Jag tycker ändå att det är värt att stanna lite vid detta.

När det gäller det här med en skatteöversyn tycker jag som sagt att det skulle vara väldigt bra om Socialdemokraterna ger besked om vad det är för problem de vill lösa. Det vi nu hör här är att de vill få enhetligare regler – men i vilken riktning? Det är där som det är så tomt på besked.

Ni gick till val på att återinföra förmögenhetsskatten. Är det någonting som ni håller fast vid, att beskattningen på förmögenheter, på privatpersoners sparande, är för låg i dag?

Ni gick till val på att höja marginalskatterna. Vi har hört här i skatteutskottets debatter att ni fortsätter att beklaga att marginalskatterna har sänkts för inkomsttagare. Är marginalskatterna för låga eller för höga? Det är där vi måste börja diskussionen för att en utredning i så fall ska kunna se om det går att hitta gemensamma lösningar.

Anf. 138 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Vår ingång i detta ligger på ett högre plan. Det handlar inte om att komma med sina respektive reservationer och budgetpropositioner för just det året, utan det handlar faktiskt om att tänka långsiktigt.

Var är skattebaserna? Hur mycket behöver vi för att kunna ha en bra välfärd med den demografiska utmaning Sverige har? Vad kommer långsiktigt att behöva anpassas? Hur ska fördelningen vara mellan kommuner, regioner och landstings ansvar och skatteintäkter för att få det här att fungera? Hur ska vi kunna värna och bygga upp det vi pratar om, nämligen ett starkt företagarike i denna globaliserade värld? Hur ser ett sådant skattesystem ut, och hur kan vi göra det på ett sådant sätt att det blir breda skattebaserna som innehåller få undantag och därmed få inkomstmöjligheter för skattekonstuler och andra att ta sig runt de olika skattereglerna?

Jag tror faktiskt att Martin Andreasson ska fundera över det där riktigt ordentligt, för det här är frågor som inte berör vilken marginalskatt vi har om två år, utan det handlar om ifall vi kan finansiera vår vård, vår omsorg, en bra utbildning och en högskola om 15–20 år.

Det handlar om att lägga grunden för ett Välfärdssverige även i framtiden, och då behöver vi faktiskt en enighet över blockgränserna om de grundläggande delarna i ett skattesystem. Det är det vi är ute efter.

Anf. 139 MARTIN ANDREASSON (FP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är sympatiskt med den resonerande tonen som Leif Jakobsson har när det gäller att ställa de första frågorna, nämligen: Hur ska vi skapa ett skattesystem som ger oss resurser till den välfärd och de tjänster som vi behöver bekosta gemensamt? Och hur ska vi se till att göra detta så att Sverige förblir ett konkurrenskraftigt och

attraktivt investeringsland i en globaliserad värld? Det är bra frågor att utgå från.

Men, herr talman, jag menar att det inte räcker som problembeskrivning, därför att det är frågor som alla kan ställa sig. Utifrån det behöver man titta på den verklighet som vi har och ta ställning till vad som är problemen med dagens skattesystem.

En sådan sak är till exempel att vi genom skattereformen 1990–1991 gav Sverige en väldigt konkurrenskraftig bolagsskatt. Sedan har andra länder följt efter, och det gör att bolagsskatten i dag i Sverige inte är en positiv konkurrensfaktor på det sätt som den var för 20 år sedan. Det är klart att då måste varje parti för sig till att börja med fundera på om detta är ett problem. Därefter kan vi i så fall fundera på vad vi kan göra åt saken.

På samma sätt var vi överens för 20 år sedan om att det var viktigt för Sverige att den högsta marginalskatten skulle vara 50 procent för alla inkomsttagare. Det tog tyvärr bara några år innan Socialdemokraterna bröt den uppgörelsen, men jag tyckte att det var en väldigt viktig grundbult i den skatteuppgörelse vi hade då.

Jag begär inte att ni i dag ska lägga fram skattetabeller, men vi kan åtminstone börja med att ställa frågan: Vore det bra om vi kunde få ned marginalskatten ytterligare, eller är problemet tvärtom att den är för låg i dag?

Anf. 140 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! Vi har hört mycket nämnas om ränteavdragsbegränsningar, riskkapitalbolag och räntesnurror i tidigare anföranden och i tidigare replikskiften. Därför tänkte jag i stället ägna min del i debatten åt två frågor, nämligen tonnageskatten och boendebeskattningen.

Tonnageskatten är en skattefråga som gått som en följetong genom skatteutskottet år ut och år in. Skatteutskottet har både under den socialdemokratiska regeringstiden och under alliansregeringen skickat tillkännagivanden till regeringen om att utreda förutsättningarna för en tonnageskatt även i Sverige.

Frågan om tonnageskatten har också utretts och remissbehandlats i flera omgångar, men likväl har det inte hänt mycket mer. För att kunna behålla och utveckla kompetensen inom skeppsbyggnad och sjöfart, för att erbjuda jobb åt alla de ungdomar som söker sig till våra sjöbefällsskolor och för att kunna bidra i miljö- och säkerhetsarbetet behövs en handelsflotta med svenskt befäl under svensk flagg.

Vi har i vår geografiska omvärld vatten, vatten och vatten. En mycket stor del av det som importeras och säljs i Sverige transporteras via sjöfart. Det är vi alla överens om.

Men det finns hinder i att bemanningskostnaderna är för höga, trots TAP-avtalen som ger möjlighet för tillfälliga anställningar, trots statliga sjöfartsstöd på 1,5 miljarder, trots stora latent skatteskulder som inte har krävts in och trots att praktiskt taget ingen inkomstskatt och inga arbetsgivaravgifter inbetalas för svenskt sjöfolk.

Men, som sagt, trots alla dessa subventioner och stöd som redan ges anser många att svensk sjöfart skulle ha ännu mer att vinna på ett införande av en tonnageskatt i Sverige i likhet med flera andra sjöfartsnationer.

Utskottet har envist fortsatt att påtala behovet av att bereda frågan i enlighet med det tillkännagivande som riksdagen i full enighet redan beslutat.

Herr talman! I dagens betänkande redovisas ett uttalande från finansministern som tyder på att regeringen nu äntligen tagit sig an frågan. Eftersom ministern ser behovet av att göra en ännu bredare utredning än den som avlämnades och remissbehandlades 2006 och den som infrastrukturministrarna Torstensson och Elmsäter-Svärd bidragit med och som blev klar 2010 och som heter *Konkurrensförutsättningarna för sjöfart under svensk flagg* kommer det troligtvis att dröja ytterligare något eller några år innan vi står här i kammaren med ett fullständigt lagförslag och är redo för ett slutligt beslut om införande av en tonnageskatt.

Det kommer med all sannolikhet att ta tid, oavsett om oppositionspartierna i dag kräver ett nytt tillkännagivande. Att ta fram en ny lagstiftning utan att man är trygg i att alla omkringliggande delar kommit med och beaktats är knappast möjligt.

Herr talman! Jag vill nämna några ord om Socialdemokraternas resomang i deras reservation om boendebeskattningen. De skriver: "Omläggningen av fastighetsskatten har t.ex. medfört att ägare av de dyraste villorna har fått de största skattesänkningarna."

Det är egentligen en gammal diskussion som tack och lov är passé. Men den visar också mycket tydligt på den ideologiska skillnaden i uppfattningen om vem som har rätt till pengarna i samhället. Är det medborgaren som själv har arbetat ihop en inkomst och som beskattats med 30 procent eller 55 procent i inkomstskatt och som sedan har spenderat sina besparingar på ett hus att bo i? Eller är det kanske medborgaren som själv har arbetat ihop en inkomst, som har beskattats med 30 procent eller 55 procent i inkomstskatt och som inte har spenderat sina pengar på ett hus att bo i utan skaffat sig andra dyra vanor som inte har gått att återkommande beskatta år efter år? Eller ska alla pengar betraktas som statens egendom och som staten till viss del kan tänkas avstå till den enskilde löntagaren på ett enligt socialdemokratisk bedömning rättvist sätt?

Jag kan förstå att det är frestande att beskatta medborgarna för deras fastigheter eftersom hus inte går att gömma undan eller flytta i väg hur som helst.

Det finns som bekant tre F som är lätta att beskatta, nämligen fattigt folk och fastigheter. De är lättast att plocka på pengar eftersom de oftast sitter fast där de sitter.

Men med jobbskatteavdraget och den sänkta fastighetsskatten har alliansregeringen ändrat på det.

Att betrakta boendet som en beskattningsbar inkomst har jag mycket svårt för, då anskaffningen av bostaden bygger på att man har haft en inkomst som redan har beskattats.

Socialdemokraterna nämner också i sin reservation att regeringen utreder möjligheten att avskaffa fastighetstaxeringen av bostäder och på så sätt försvåra att beskattning grundad på marknadsvärde återinförs. Ja, det är väl bra i så fall. Då kanske vi också kan slippa beräkningen med 1 procent, eller 0,75 procent som det är nu, i fastighetsavgift utifrån taxeringsvärdet på fastigheter som inte har nått upp till maxbeloppet och nöja oss med någon form av indexuppräkningsvärdet även för de hus som har lägre taxeringsvärden i dag.

Herr talman! Det finns flera delar i detta betänkande som man mycket väl skulle kunna kommentera. Men jag nöjer mig med dessa två ämnesområden och yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 141 CHRISTINA OSKARSSON (S):

Herr talman! Nu står vi här återigen och ska debattera frågan om tonnageskatt.

Socialdemokraterna har sedan utredningen lades fram 2006 drivit frågan om införandet av en tonnageskatt. Vi har skrivit motioner, lämnat in skriftliga frågor och genomfört interpellationsdebatter år efter år.

År 2007 fick vi en blocköverskridande majoritet här i riksdagen. Då trodde vi naturligtvis att den borgerliga regeringen skulle ta fram ett förslag. Men, ack nej. År efter år har regeringen förhalat detta, och ingenting händer.

Herr talman! Det är inte bara vi socialdemokrater som har drivit på, utan även många borgerliga ledamöter har skrivit motioner och debattinlägg där de har krävt att en tonnageskatt ska införas omedelbart.

Förra året skrev Alf Svensson, före detta partiledare i KD och numera EU-parlamentariker, tillsammans med Annelie Enochson en debattartikel. De var mycket tydliga med hur viktigt det är att vi får stopp på utflaggningsen av svenska fartyg genom att införa tonnageskatt.

Nu kan jag konstatera att KD:s representant Lars Gustafsson har strukit sig från talarlistan, men jag hoppas att han läser i protokollet vad jag har sagt. Tyvärr verkar kommunikationen mellan KD:s ledamöter och partigrupp inte alls fungera. I skatteutskottet fortsätter nämligen deras representant att underordna sig Moderaterna och finansminister Borgs ovilja att lyssna vare sig på redarföreningen eller på olika fackliga sjöfolksorganisationer, samtidigt som svenska fartyg fortsätter att flaggas ut.

För fem år sedan fanns det ca 300 fartyg under svensk flagg, och vid årsskiftet 2011/12 var det drygt 90. Ja, ni hörde rätt, det finns 90 kvar. Detta får stora konsekvenser. Det har flera av de borgerliga ledamöterna tagit upp här. Det innebär bland annat att alla ungdomar som utbildar sig till sjöbefäl kommer att få stora svårigheter att få praktik och att de därmed inte blir klara med sin utbildning samt att många sjömän blir arbetslösa. Här gäller tydligen inte arbetslinjen.

Precis som i fråga om bilindustrin saknas det också för sjöfarten en näringspolitik.

Nu har den borgerliga regeringen kommit underfund med att utredningen om tonnageskatt som presenterades för sex år sedan inte duger som underlag för lagstiftning, utan nu ska det utredas igen. Tydligt tycker samtliga borgerliga ledamöter att det räcker med det eftersom ni nu snällt har accepterat detta och tycker att regeringen har gjort tillräckligt.

Anders Borg anser att sjöfartsnäringen är en skattemässigt gynnad bransch som erhåller ett omfattande sjöfartsstöd och att vi därför inte kan besluta om en tonnageskatt.

Men det har regeringen med finansministern i spetsen ansett hela tiden utan att ha tagit tag i denna fråga och löst eventuella problem med obeskattade reserver. Man kan nämligen hitta lösningar till en fungerande övergångsmodell. Det har man gjort i andra länder som har infört tonnageskatt.

Nu har den borgerliga regeringen förhalat frågan i snart sex år och tydligt visat att man är helt ointresserad av att svenska fartyg flaggas ut till andra länder i Europa som har infört tonnageskatt.

Vi socialdemokrater ställer inte upp på regeringens utarmning av svensk sjöfart. Vi tror på och vill medverka till en konkurrenskraftig svensk sjöfart där tonnageskatten är en viktig del.

Flera av de borgerliga ledamöterna säger att det nu ska komma en utredning. Men av vaga utredningslöften blir det ingen tonnageskatt.

Jag yrkar bifall till reservation 3, och det har ni alla här också möjlighet att göra om ni vill att Sverige ska vara en framstående sjöfartsnation.

Anf. 142 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag har en liten fundering och ett klarläggande.

Först och främst behöver Christina Oskarsson inte vara orolig över KD:s medverkan. Det är som jag sade i mitt anförande: Det har varit en dialog inom Alliansen om hur vi ska kunna komma vidare.

I utredningen finns vissa saker som inte har belysts. Nu kanske det är så att Socialdemokraterna har lösningen, men då vill jag att den presenteras här och nu. Det gäller exempelvis hur vi gör med den latent skatteskulden på runt en miljard. Och hur gör vi med det faktum att hela denna näring i stort sett inte genererar en krona i skatt i dag? Den är rejält subventionerad. Dessa två frågor borde man titta på, men här har alltså Socialdemokraterna lösningen. Den skulle jag vilja höra.

Anf. 143 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik:

Herr talman! Nu är det ju så att det är ni som har bollen och regeringsmakten. Under de sex år som den borgerliga regeringen har förhalat detta hade man haft möjlighet att tillsammans med Redareföreningen och de olika fackliga sjöfartsorganisationerna sätta sig ned för att lösa detta. Det är inte så att jag har lösningen på hur man skulle ha gjort detta, utan det är en sak parterna ska göra tillsammans.

Jag har glömt bort den andra frågan.

Anf. 144 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Då kan jag repetera frågan. Eftersom detta är en skattegynnad verksamhet och man i stort sett inte betalar någon skatt inom vissa områden kan vi fundera på hur vi ska se på den frågan.

Jag konstaterar att det inte finns några färdiga förslag från Socialdemokraterna, vilket är intressant. Det är därför vi i Alliansen och, vilket vi uppskattar mycket, även Miljöpartiet har insett att vi för att komma vidare i denna fråga måste se till att göra en bred utredning där vi får bort alla frågetecken. Då kan vi gå till beslut. Det är ett bra sätt att se till att vi kommer närmare en lösning. Att skicka ytterligare tillkännagivanden till regeringen där det finns en massa frågetecken kvar är ingenting som löser detta. Det är därför vi har tagit ansvar i Alliansen och sagt att vi vill gå vidare.

Jag kan än en gång säga att om det är så att Finansdepartementet inte levererar en bra utredning inom en snar framtid är jag den första att plädera för ett tillkännagivande om en bred och effektiv utredning. Nu tror jag inte att vi behöver det, men jag säger det för att vara väldigt klar. Vi vill ha en lösning på denna fråga.

Anf. 145 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik:

Herr talman! Det låter väldigt bra när Ulf Berg säger att det nu ska hända någonting, men ni har haft sex år på er att göra någonting. De obeskattade reserverna har funnits under hela den tid ni har förhalat frågan. Ni har skrivit debattartiklar, och ni har skrivit motioner. Ni har varit väldigt aktiva, men så fort frågan kommer hit till riksdagen händer ingenting mer. Jag tycker att det är väldigt allvarligt.

Jag har också läst att det ska komma en utredning, men det finns ingen tidsplan för denna utredning. Nu finns det drygt 90 svenskflaggade fartyg kvar. När utredningen är klar är det tveksamt om det finns några fartyg kvar som har svensk flagg. Som sagt: Det är ni som har bollen. Det är ni som har regeringsmakten. Då kan man förvänta sig att det ska hända något också, om ni vill ha en attraktiv svensk sjöfart. Det verkar dock inte som att intresset är så stort.

I detta fall kan jag inte tycka det som Ulf Berg pratar om hela tiden, att arbetslinjen ska gälla. Här har vi nämligen ungdomar som utbildar sig för att kunna jobba inom sjöfarten. Vi har arbetslösa sjömän, och det ökar för varje månad som går eftersom båtarna flaggas ut.

Precis som jag sade: Av vaga utredningslöften blir det ingen tonnage-skatt.

Anf. 146 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Runt om i världen finner man det rimligt och rättvist att den som har förmånen att arva en större förmögenhet ska lämna ett bidrag till finansieringen av samhällets olika åtaganden på samma sätt som förvärvsarbetande bidrar med en del av sina inkomster. Därför tas någon form av arvsskatt ut i många länder. Det görs dock inte i Sverige. Vi är ett av få jämförbara länder som helt saknar arvs- och gåvoskatt.

Att den som utan egen ansträngning får arva stora förmögenheter inte anses behöva bidra till det gemensamma medan den som själv har arbetat ihop pengar får göra det rimmar illa med principerna att beskattning ska vara rättvis och att skatt ska tas ut efter bärkraft. Den som har större betalningsförmåga bör bidra mer till det gemensamma än den som har mindre. Det är viktigt ur rättvise- och fördelningssynpunkt.

År 2004 utreddes bland annat arvs- och gåvoskatt av den statliga egendomsskattekommittén. Kommittén föreslog att arvs- och gåvoskatterna skulle behållas i Sverige eftersom de har en utjämnande effekt på inkomst- och förmögenhetsfördelningen i vårt samhälle. Ändå valde riksdagen att avskaffa den. Nu vet vi dock att ett mer ojämnt samhälle är skadligt för alla, såväl fattiga som rika. Det är inte, tvärtom vad många kanske ännu tror, bara de fattigaste som skulle ha glädje av en mer rättvis fördelning av resurser och därmed makt.

När 21 rika länder har jämförts har det nämligen visat sig att en lång rad sociala och medicinska problem drabbar såväl fattiga som rika hårdare i mer ojämlika länder. Stress och miljökadlig statuskonsumtion ökar ju mer ojämnt ett samhälle är. Man jämför sig med andra, och fattigdom är relativ. Om detta kan man, om man är intresserad, läsa mer i boken *Jämlikhetsanden* av de brittiska epidemiologerna Kate Pickett och Richard Wilkinson.

Utskottet motiverar sitt avstyrkande av motionen om att återinföra arvsskatt med att arvsskatten sådan den var utformad innan den avskaf-

fades orsakade problem. Det är riktigt att en arvsskatt måste utformas noggrant för att fungera väl. Egendomsskattekommittén uppmärksammade problematiken och föreslog därför att tillgångar i näringsverksamhet skulle särbehandlas för att inte sätta käppar i hjulen för generationsskiften i familjeföretag.

Kommittén menade också att det är befogat av både fördelningspolitiska och administrativa skäl att inte ta ut skatt på smärre arv. Det är även viktigt och fullt möjligt att skattesystemet utformas med hänsyn till den som mist sin make eller sambo så att han eller hon inte måste sälja sitt hem för att betala arvsskatt. Så var det också på slutet när vi hade arvsskatt i Sverige.

Inget system är perfekt, men finns viljan går de flesta problem att hantera. USA med sitt goda företagsklimat är ett intressant exempel. Hög arvsskatt kombinerat med lagstiftning som har gjort det skattemässigt gynnsamt att testamentera familjeföretag till de anställda anses ha bidragit till den stora andelen löntagarägande i amerikanska företag.

Jag tycker att det är svårt att förstå varför arv av stora förmögenheter ska lämnas obeskattade medan inkomster av eget, även lågavlönat, arbete beskattas. Det man ärver har ju per definition skapats av någon annan. Arvsskatt har också förespråkats av liberaler som Bertil Ohlin, John Stuart Mill och Adam Smith, och stödet ökar. Nyligen har även LO:s chefsekonom och Sacos samhällspolitiska chef uttalat sig för arvs- och gåvoskatt.

För att vända den alltmer ohållbara utvecklingen i samhället behövs en politik som syftar till att minska de ekonomiska klyftorna, inte öka dem. Att återinföra arvs- och gåvoskatt är enligt min mening just en sådan politisk åtgärd. Naturligtvis räcker den inte – det behöver göras mycket mer – men det vore ett steg i rätt riktning. Därför har jag tillsammans med Valter Mutts lagt fram en enskild motion om att återinföra arvs- och gåvoskatt.

Herr talman! En klokt utformad arvs- och gåvoskatt skulle inte bara ge välbehövliga intäkter till vår gemensamma välfärd utan också bidra till att skapa mer rättvisa villkor för olika människor. Vi har i riksdagen makt att skapa mer rättvisa och jämlika villkor för människor i Sverige – om vi vill.

I detta anförande instämde Jacob Johnson (V).

Anf. 147 VALTER MUTT (MP):

Herr talman! Antingen bygger man ett samhälle för alla eller så skapar man steg för steg ett "särhåll" där människor lever särskiljda under vitt skilda livsbetingelser. I ett sådant blåkallt samhälle börjar till slut alla frysa, för naturligtvis mår alla dåligt i ett samhälle som faller isär och där barnfattigdom och vanvård av äldre breder ut sig. Ett samhälles civilisationsgrad bestäms av hur väl det tar hand om sina mest utsatta individer.

Att Gini-koefficienten, som mäter socioekonomisk ojämlikhet, stiger brant i Sverige är ingen olycklig slump utan är förprogrammerat av beslut fattade i denna kammare. Om vi genom återkommande skattesänkningar kontinuerligt minskar andelen vi satsar på det gemensamma ökar de sociala skillnaderna, vilket förskingrar det sociala kapitalet i vårt sam-

hälle, alltså sådant som har med ömsesidig tilltro och gemensamma framtidsdrömmar att göra.

Herr talman! Nu är det ju ingen naturlag att skatter bara kan sänkas och plockas bort, utan om man vill – och att vilja är ju kärnan i all egentlig politik – kan givetvis smart konstruerade skatter höjas eller återinföras. Klarsynta samhällsforskare, såsom den brittiske nationalekonomiprofessorn Grahame Thompson, har visat att också i vår globaliserade tid är det nationella handlingsutrymmet för ekonomisk politik alls icke obefintligt. Sålunda har flertalet industriländer valt att behålla arvsskatt i någon form, och självfallet skulle också Sverige kunna återinföra denna skatt som även under globaliserade förhållanden är svår att planera bort.

Allt fler röster i vårt samhälle pekar på denna möjlighet, däribland LO:s chefsekonom och Sacos samhällspolitiska chef, som nyligen i ett gemensamt inlägg på DN Debatt skrev att ”skattesystemet bör uppmuntra ekonomins förnyelse. Vi tycker att det är rimligt att beskatta gamla pengar hårdare än nya. Skatter på gåvor och arv är mindre störande för ekonomin än skatt på arbete och är förenliga med grundläggande rättvisebegrepp som jämlika möjligheter.” Det förtjänar att påpekas att en av författarna till dessa rader varit verksam som huvudsekreterare i Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi vid Finansdepartementet.

Herr talman! Det är självfallet viktigt att en arvs- och gåvoskatt konstrueras på ett sätt som inte försvårar generationsskiften i familjeföretag och annan samhällsnyttig verksamhet. Och det är min djupa övertygelse att en sådan utformning är fullt möjlig att få till stånd. Därför har jag tillsammans med Annika Lillemets lagt en enskild motion om att återinföra arvs- och gåvoskatt.

Herr talman! Från Adam Smith till Bertil Ohlin har liberaler varit anhängare av arvsskatt som ett sätt att motverka ekonomisk maktkoncentration. I nyliberalismens tid behövs liberalismen mer än någonsin.

I detta anförande instämde Jacob Johnson (V).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

Spelfrågor

16 § Spelfrågor

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2011/12:KrU5
Spelfrågor.

Anf. 148 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Herr talman! I dag ska vi debattera KrU5, som är ett motionsbetänkande om spelfrågor.

Många av oss tycker nog att det ibland är lite roligt att spela. Oavsett vilken typ av spel man väljer hoppas man på turen att gå ut som en vinnare, eller i alla fall inte som en förlorare. Tyvärr är nog det vanligaste att man går ut som en förlorare rent ekonomiskt, men förhoppningsvis har man haft roligt under tiden.

Men förutom att det kan vara roligt, underhållande och spännande tycker vi socialdemokrater att det ska vara tryggt att spela. Spelbolagen ska ha ett spelansvar, och riskerna för spelberoende ska vara minimala. Vi tycker att det är statens ansvar att genom regelgivning skapa denna trygghet och att det är samhällets skyldighet att ge stöd och vård då spelandet övergått från nöje till att bli ett problem för den enskilde.

Vi har kunnat se, herr talman, hur den svenska spelmarknaden under ett tiotal år har förändrats dramatiskt – inte genom inhemska politiska beslut utan genom den tekniska och internationella utvecklingen. Vi har också sett att statens kontroll har försvagats. Utländska bolag bedriver verksamhet utan att betala skatt. Spelansvaret hos arrangörerna har urholkats, och spelarnas ställning har försvagats genom frånvaron av tydliga och för alla gällande regler om spelansvar.

Vi socialdemokrater tror att en omreglering av den svenska spelmarknaden är nödvändig, inte minst för att värna den enskilda spelarens ställning. Vi tycker att de internationella bolagen måste ställas under svensk kontroll och att de ska betala skatt i Sverige, bland annat för att svara för kostnaderna för de samhällsinsatser som hänger samman med problem som följer av överdrivet spelande.

Trots omfattande offentligt utredningsarbete har ingen mer genomgripande förändring av spellagstiftningen skett sedan den tekniska utvecklingen slog undan grunden för den gällande regleringen. I Sverige kan oreglerade internationella spelbolag därför erbjuda spel över internet till svenskar.

Den svenska modellen för lotterier och spel bygger på att allt spel förutsätter tillstånd. Spel utan tillstånd är enligt lag förbjudet. Regleringen har syftat till att tillgodose olika allmänhänsyn, såsom att motverka kriminalitet och sociala och ekonomiska skadeverkningar samt tillvarata konsumentskyddsintressen. Allt överskott av spel ska enligt gällande lagstiftning gå till det allmänna, staten, eller allmännyttiga ändamål, till exempel föreningsliv och folkrörelser. Detta är sund politik. Problemet är att de senaste årens utveckling ändrat förutsättningarna för denna modell.

Herr talman! Internet är en etablerad arena för spel, och nätspelet ökar sin andel av det totala spelandet. Också svenska arrangörer med statliga tillstånd erbjuder spel över nätet. En viktigare förändring är att utländska bolag, ofta med licens i något annat EU-land, främst Malta, erbjuder samma och även andra spelformer över nätet. Dessa spelbolag står inte under svensk tillsyn och sätter själva sina regler för spelens utformning och bestämmer själva om eventuella spelansvarsåtgärder.

Trots den svenska lagstiftningen som finns i dag, det så kallade främjandeförbudet, har svenska myndigheter i praktiken svaga redskap för att ingripa mot dessa bolag eftersom verksamheten bedrivs från utlandet.

Flera av de spelformer som de utländska bolagen erbjuder är interaktiva och snabba, vilket anses vara särskilt riskfyllt och kan skapa spelberoende och andra spelproblem.

Herr talman! En modernisering av den svenska spellagstiftningen anser vi därför är nödvändig för att möta de nya rättsliga, tekniska och sociala förutsättningarna. En förändrad spelreglering berör dels en uppstramning av det nuvarande regelverket, dels en omreglering av själva spelmarknaden.

I vår reservation i dagens betänkande lyfter vi bland annat fram att vi tror att det är nödvändigt att omreglera den svenska spelmarknaden och anser att Sverige behöver en modern spelpolitik. Vi vill att regeringen gör en översyn av den svenska spelpolitiken.

Vi anser att ett antal internetspel bör öppnas för licenser, och då omfattas av svensk tillsyn och krav på spelansvar, samt att de bör betala skatt i Sverige.

Det är viktigt, herr talman, att påpeka att det är endast inom internetspel som vi ser behovet av denna förändring. Vi tycker också att tillstånd, tillsyn och insatser kring spelproblem bör samordnas i en myndighet.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1.

I dagens betänkande hänvisar de borgerliga partierna till att frågan nu bereds i Regeringskansliet, men det är inte ett enda ord om när regeringen tänker komma med några förslag. Jag tycker att det kunde vara intressant att höra om ledamöterna från regeringspartierna har något mer exakt besked i frågan i dag och i dagens debatt.

(Applåder)

Anf. 149 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 2. Vi diskuterar i dag kulturutskottets betänkande 5 om spelfrågor.

Spelmarknaden är på många sätt en speciell marknad. Få andra marknader kretsar kring en produkt eller en tjänst som på ett så drastiskt sätt kan förändra människors liv till det bättre och till det sämre. På grund av just detta speciella förhållande har samhällets inblandning i marknaden varit exceptionellt stor.

Detta har i sin tur lett till att det politiska intresset för området varit stort och att det har funnits en överhängande risk för att området skulle kunna förvandlas till ett ideologiskt slagfält där samhällets och medborgarnas bästa hamnar i bakgrunden av en klassisk strid mellan höger och vänster, mellan dogmen om den helt fria marknaden och dogmen om statligt ägande och kollektivt ansvar.

Men så har det lyckligtvis inte blivit. För mig som företrädare för ett socialkonservativt parti som strävar efter att skapa en fungerande syntes mellan det bästa hos den traditionella högern och den traditionella vänstern är det glädjande att se att det nu tycks finnas en bred majoritet till stöd för en pragmatisk lösning på spelmarknadens utmaningar.

Vi sverigedemokrater ansluter oss till den ideologiska kompromiss som en uppluckrad men fortsatt reglerad spelmarknad baserad på ett licenssystem innebär, åtminstone när det gäller den del av spelmarknaden som är mest påverkad av konkurrensen från internetaktörerna.

Spelmarknaden har destruktiva sidor, och inblandningen från det offentliga har varit nödvändig och är det fortfarande. Min bedömning är att spelmonopolet så här långt har gjort mer sammantagen nytta än skada. För varje år som går då vi ignorerar utmaningen från den nya tekniken minskar dock den samlade nyttan. Att hålla fast vid det gamla systemet trots de totalt förändrade grundförutsättningarna skulle sannolikt inte resultera i någonting annat än en ändlös kamp mot väderkvarnar som i slutänden inte gagnar någon.

Herr talman! Samtidigt som det är nödvändigt att staten nu på vissa sätt släpper på sitt grepp om spelmarknaden är det minst lika viktigt att man stärker greppet på andra sätt.

För det första krävs det att staten mer kraftfullt beivrar illegala in-
trång på den svenska spelmarknaden. Sker inte detta kommer de önsk-
värda samhällsvinsterna med licenssystemet inte att kunna uppnås.

För det andra måste staten arbeta mer aktivt för att motverka spelans-
dets negativa konsekvenser. Även om det totala antalet spelare i befolk-
ningen har minskat det senaste decenniet ligger antalet spelmissbrukare
kvar på ungefär samma nivå. Bland dem som spelar har alltså andelen
problemspelare ökat.

Spelmissbruket drabbar inte bara spelarna själva utan också deras an-
höriga. Enligt Folkhälsoinstitutets rapport från 2011 beräknas mer än
76 000 barn bo i hushåll där det finns en problemspelare. En låg andel av
problemspelarna söker självmant hjälp, och bland dem som vill ha hjälp
är det många som upplever att de har svårt att få hjälp. Det är också stora
regionala skillnader.

På detta område finns fortfarande mycket att göra gällande såväl fö-
rebyggande arbete som forskning och behandling. I förhållande till pro-
blemets omfattning och de enorma vinster som spelmarknaden genererar
är de anslagna medlen för att motverka spelmissbruk för snävt tilltagna.
Sverigedemokraterna anser därför att anslaget till denna verksamhet bör
öka i kommande budgetar.

Herr talman! Jag har valt att yrka bifall till motion 297, yrkande 40.
Jag ville lyfta upp denna fråga eftersom jag menar att spelautomaterna är
en särskilt problematisk spelform och eftersom jag befärad att denna
problematik riskerar att hamna i skuggan av den stora frågan om spelmo-
nopolets framtid.

Att döma av de internationella studier som har gjorts är spelautoma-
terna den mest problematiska spelformen. Enligt senare svenska studier
är det bara de mer svåråtkomliga internetspelen som är mer problema-
tiska.

De svenska studierna visar också att spelautomaterna slår hårdast mot
de allra svagaste grupperna i samhället. Den nuvarande ordningen där
spelautomaterna obönhörligen kopplas ihop med alkoholkonsumtion
förstärker sannolikt problematiken.

Spelautomaterna sticker också ut därför att deras existens indirekt bi-
drar till att stärka den organiserade brottsligheten i landet.

Jag är medveten om att spelautomaterna bidrar med stora intäkter till
statskassan, men de problem som spelformen orsakar genererar också
kostnader för samhället. Oavsett hur nettokalkylen ser ut menar jag att vi
måste överväga drastiska åtgärder, inklusive att allvarligt överväga en
avveckling av denna spelform som så uppenbart visar sig strida mot de
socialpolitiska och spelpolitiska målen.

I likhet med den nämnda motionen efterlyser jag därför en särskild
utredning som förbehållslöst tittar på hur problemen ska kunna åtgärdas.
Efter vad jag har kunnat se uppfyller varken Lotteriinspektionens över-
syn eller den pågående analysen av Svenska Spel som omnämns i betän-
kandet dessa krav.

I detta anförande instämde Erik Almqvist (SD).

Anf. 150 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Det här betänkandet om spelågor innehåller en del kända men i mitt tycke vissa kontroversiella ågor. Ågan om en reglerad eller oreglerad spelmarknad är ingen lätt åga, och det finns många aspekter att ta hänsyn till.

Jag börjar med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation, reservation 3.

I Sverige har vi länge valt att inte tillåta privata spelbolag. Det finns olika andra aktörer, mestadels ideella organisationer, men vi har framför allt ett allmännyttigt spelmonopol.

Det finns en stor aktör, Svenska Spel, som har samhällets uppdrag att tillhandahålla spel för nöje och förströelse, att förebygga spelberoende och att generera pengar till statskassan som sedan kan fördelas till bland annat idrottsföreningar. Dessutom finns utrymme för de ideella föreningarna att själva bedriva viss lotteriverksamhet som också genererar pengar till idrottsrörelsen.

Den stora faran för dessa föreningar och den ideella idrottsrörelsen är om vi släpper in privata bolag på marknaden. Risken är uppenbar att konkurrensen skulle kunna slå hårt mot föreningslivet och därmed försvaga de ideella föreningarna. Då går Sverige också miste om mycket av det som berikar oss genom den ideella idrottsrörelsen, både på det sportliga planet och som samhälle. Att försvara den svenska idrottsmodellen är alltså en av de viktigaste orsakerna till att inte avreglera spelmarknaden.

Jag tycker också att det finns andra skäl att inte tillåta en avreglering. Hänsynen till dem som riskerar att drabbas av spelberoende är en sådan anledning. Vi tror att det är lättare och ger större möjligheter att ta ansvar för spelberoende och att motverka de negativa konsekvenserna av spel om pengar om vi har ett offentligt drivet spelbolag.

Spelberoende drabbar såväl den enskilde som dennes familj och omgivning. Vi ser detta som ett stort och ökande problem och tror att risken finns att det blir ett växande problem om privata spelbolag tillåts ta över den svenska spelmarknaden.

Privata spelbolag ska ju per definition maximera sin egen vinst genom att sälja sin produkt till så många som möjligt eller genom maximala inkomster. Vi tror att det kan bli problematiskt om man vill främja ansvarsfullt spelande.

Herr talman! Spelandet på internet är egentligen den stora knäckågan. Olika bolag kan kringgå de bestämmelser vi har. Vi tror dock inte att en avreglerad spelmarknad löser problemet. Även om man inför något slags licensvariant, som man pratar om i olika sammanhang, kommer nätet att vara en plats för olika aktörer som vill å spelmarknaden, oavsett om de har svensk licens eller inte.

Problemet måste få en annan lösning. Vänsterpartiet kommer att fortsätta fundera på om det finns någon bra lösning och i så fall presentera den.

Att internetspelandet är ett problem går inte att ta till intåkt för att avreglera spelmarknaden, tvärtom. Det ger bara de bolag som verkar för ökat spelande fritt spelrum, och det vill vi inte ha.

Vi anser också att de olika varianter av licenssystem som förts fram av olika partier och framför allt av andra intressenter i själva verket är ett

svek mot dem som riskerar att drabbas av eget eller anhörigas spelberoende.

Herr talman! Jag vill till sist peka på några synpunkter och fakta som kommit fram när det gäller en avreglerad spelmarknad. Under åren 2006–2011 gjordes en spelkartläggning av bland andra Svenska Spel och Lotteriinspektionen. Här finns några riktigt intressanta saker att lyfta fram.

När man till exempel frågade svenska folket vad de tyckte om att spelmarknaden skulle vara reglerad eller oreglerad tyckte inte mindre än 88 procent att det var bättre med en reglerad spelmarknad. På frågan om statliga spelbolag tar större ansvar än privata tyckte 80 procent att det var så. Det är rätt tydliga siffror och argument nog för att avstå från att avreglera den svenska spelmarknaden, oavsett vilken sort det blir.

Avslutningsvis blir frågan till dem som så ivrigt vill avreglera spelmarknaden: Vad är det som blir bättre vid en avreglering för de spelberoende, för idrotten och för spelarna? Den frågan vill jag gärna ha svar på.

Anf. 151 GUSTAF HOFFSTEDT (M):

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Vänsterpartiets Torbjörn Björlund som säger sig motsätta sig en avreglering av spelmarknaden. Under de minuter som Torbjörn Björlund talade har spelmarknaden avreglerat sig själv ytterligare. Vi har en i hög grad avreglerad spelmarknad i dag. Det som föregående talare från Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna har lyft fram, och som jag nu lyfter fram, handlar om att påreglera spelmarknaden igen. Om de privata bolagen tar över, säger Vänsterpartiet. Jag vill påminna om att de redan nu har 50 procent av spelmarknaden on line. Det är därför det är så angeläget att vi riksdagsledamöter får möjlighet att påreglera spelmarknaden.

Varför är det viktigt? Jo, det är här i Sveriges riksdag och i regeringen som reglerna för svenskt spel ska sättas upp. I den avreglerade marknad som vi lever i har vi inte den kontrollen. Monopolet existerar endast på papperet.

Det som de flesta riksdagsledamöter efterlyser är någon form av licenssystem. Det man vill se med en sådan omreglering är en skärpt kontroll av penningtvätt och bedrägerier, kreditvärdighet och så vidare. Man vill ha en skärpt ålderskontroll och sociala skyddshänsyn. På alla dessa områden behövs det betydligt skarpare krav än i dag.

Jag ser gärna, och det var glädjande att höra samma budskap från Socialdemokraterna, en samlad myndighet som handhar dessa frågor. Bilden i dag är något splittrad. Lotteriinspektionen har en roll, och Folkhälsoinstitutet har en annan. Det är ytterligare myndigheter som engagerar sig i denna angelägna fråga. Det är bra, men det kan samtidigt leda till en något splittrad bild. Därför tycker även jag att det är intressant att titta på idén med en ensammyndighet.

Den sociala biten är den absolut viktigaste när vi eftersträvar en omreglering av spelmarknaden. Det finns dock ett par ytterligare aspekter som vi behöver fundera på. En är den statsfinansiella frågan, som några ledamöter har lyft fram. Spelandet i Sverige drar in en hel del intäkter till staten. Det är medel som naturligtvis är viktiga för välfärden.

I Danmark har man nyligen omreglerat spelmarknaden. Från den 1 januari har de en form av licenssystem. Budskapet därifrån är att skatte-

intäkterna inte har varit större med ett licenssystem än med det tidigare monopolet, men heller inte mindre. För staten synes det vara ett nollsummespel.

En annan aspekt är den rent näringspolitiska. Det är en viktig aspekt. Sverige är, tillsammans med Israel och möjligen något ytterligare land, världsledande på detta område. Det förtjänar att påpekas att svenska företag är mycket framgångsrika på spelområdet. Det är beklagligt att de inte kan verka från sitt hemland. Vi kan tänka oss en annan bransch där vi också är framgångsrika, som lastbilsbranschen. Hur tråkigt vore det inte om Scania och Volvo tvingades verka från ett annat land än sitt hemland.

I debatten har det talats om en oro för VLT-automater, eller Vegas-automater. Det är en oro som jag delar. Det är bekymmersamt att de spelautomaterna endast finns i restaurangmiljöer kopplade till alkoholtillstånd. Det kan inte vara den bästa miljön för dessa automater. Även jag tycker att det vore bra med en översyn på detta område. Det behöver inte nödvändigtvis leda till förbud, men vi behöver pröva frågan noggrannare. Dessa automater finns särskilt i socioekonomiskt svaga områden. I Botkyrka finns det 58 automater, i Danderyd 1.

Vid en omreglering vore det bra om man förde in en ytterligare skrivning i socialtjänstlagen så att man tillerkänner spelmissbrukare ungefär samma rättigheter som andra missbrukare; jag menar då missbrukare med medicinskt fastslagna diagnoser. Jag bedömer att det inte skulle bli så dyrt. Med tanke på hur mycket pengar den här verksamheten omsätter är det något som staten måste anse sig ha råd med.

Vad bör licensieras? Det är internetspelandet. Det är där som verkligheten har sprungit ifrån Torbjörn Björlund och alla oss andra. Det är på det området som det är så angeläget att vi påreglerar den svenska lagstiftningen. Jag kan tänka mig att vi gör ett undantag när det gäller internetspelandet, nämligen hästnäringen. Där har inte spelbolag eller andra intressenter på något tillfredsställande sätt visat hur man finansierar den mycket viktiga och framgångsrika hästnäringen i Sverige med ett licenssystem. I övrigt vill jag hävda att ju farligare spelandet är desto viktigare är det att få in det i ett kontrollerat system.

Det fysiska spelandet som trisslotter, Casino Cosmopol, miljonlotter och så vidare bör tills vidare fortsätta i en monopolmiljö. Jag och mitt parti är inte främmande för att pröva den frågan senare, men den ligger inte runt hörnet för en omprövning nu.

Vi bör också fundera på hur man håller de olicensierade bolagen borta från Sverige. Man måste redan från början inse att vilket system vi än väljer finns det aldrig några vattentäta skott. Vårt västra grannland, Norge, har valt ett monopolsystem med väldigt rigida gränser. Inte ens där går det att hålla gränserna fullständigt täta. Det hindrar inte att vi måste fundera på vilka stoppåtgärder man kan ta till. Främjandeförbudet fungerar inte så bra legalt i dag eftersom vi inte har ett licenssystem. Jag tycker att det vore intressant att pröva ett främjandeförbud om vi inför ett licenssystem. Vi borde möjligen också, likt våra danska vänner, åtminstone förbereda stoppåtgärder å la IP-blockering och kreditkortsblockering. Vi ska inte införa det omedelbart, men ha den beredskapen om systemet så kräver.

I detta anförande instämde Michael Svensson (M).

Spelfrågor

Anf. 152 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Gustaf Hoffstedt. Han påstår att vi inte har en reglerad spelmarknad. Jag förstår inte hur Gustaf Hoffstedt räknar. Han menar att det är 50 procent andra bolag som har marknaden i Sverige. Enligt spelundersökningen finns det belagt att av dem som finns på marknaden har Svenska Spel 50 procent, ATG 20 procent och Folkspel med flera 19 procent. Utländska aktörer har 11 procent av marknaden 2011. Vad innebär det? Det är långtifrån 50 procent. Jag skulle vilja veta hur Gustaf Hoffstedt räknar. Vad menas med påreglerat? Vad är det i så fall som är avreglerat i dag? Har vi förändrat situationen under de senaste åren? Vad jag vet har Svenska Spel fortfarande monopol. Riksdagen har inte fattat några beslut om att göra på annat sätt. Vad är det som ska påregleras?

Det finns annat som också är intressant att titta på. Nätspel till exempel är ett problem. Det var Gustaf Hoffstedt också inne på. Där finns det naturligtvis mycket att göra. Men jag tror inte att en omreglering av marknaden skulle ge några positiva signaler. Det skulle tvärtom bli värre.

Tittar man på vilka som har stöd finns det siffror på att 64 procent av dem som spelar är positiva till Svenska Spel medan 9 procent är positiva till exempelvis Unibet. Vilket stöd har Gustaf Hoffstedt för att göra en avreglering, att ändra på det? Var finns de siffror som pekar på att det skulle vara ett bättre system att göra på ett annat sätt än det vi har i dag?

Anf. 153 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Jag tror inte att riksdagens skäl att påreglera spelmarknaden framför allt ska vara att tillfredsställa spelarna. Frågan är mycket större än så, och det finns sociala skyddshänsyn som vi måste ta.

Torbjörn Björlund nämnde några siffror. Om man blandar in det fysiska spelet blir naturligtvis marknadsandelen för de privata bolagen liten, men det som alla ledamöter här, utom Torbjörn Björlund, talat om har handlat om att man vill påreglera internetspelandet. Faktum är att de utlandsbaserade bolagen har ca 50 procent av marknadsandelarna. Dessutom kan jag påminna om att Svenska Spels marknadsandelar faller, vilket de är väldigt bekymrade över.

Anf. 154 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! När jag läser betänkandet ser jag ingenstans att vi har begränsat debatten till att bara gälla nätspel. Det står ingenstans i betänkandet vad jag sett i alla fall. Vi talar om en spelmarknad och om spelfrågor, och det som står i betänkandet och finns i vår reservation handlar om hela spelmarknaden. Jag vet inte om det finns något annat att titta på, men jag har i alla fall inte sett något annat i betänkandet.

När man tittar på olika delar måste man ha med regleringen av hela spelmarknaden. Inte minst måste man titta på vad som är farligast för de spelberoende. Det är egentligen där problemet ligger när det gäller nätet. Skulle man då avreglera eller omreglera på det sätt som föreslås blir

frågan: Vad är det som blir bättre för de spelberoende? På vilket sätt blir det bättre?

Det kommer att finnas ett antal bolag utanför licenssystemet som vill in på marknaden. Man måste därför lösa det på något annat sätt. Jag vill veta hur Gustaf Hoffstedt tänkt sig att lösa de problemen om man bara ska påreglera, som han säger, eller omreglera. Hur blir det med licenssystemen? Hur gör man för att ännu mer reglera marknaden? Är Gustaf Hoffstedt i så fall för en mycket mer reglerad marknad? Det kan vara intressant att få svar på den frågan.

Anf. 155 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik:

Herr talman! Det enkla svaret på Torbjörn Björlunds sista fråga är ja, jag vill ha en tuffare reglering. Jag försökte uppriktigt nämna några av de saker som jag tycker att vi alla bör överväga för att hjälpa socialt utsatta och spelmissbrukare, till exempel genom att införa detta i socialtjänstlagen och därmed jämställa spelmissbrukare med övriga missbrukare. Det torde vara en mycket konstruktiv åtgärd.

När det sedan gäller frågan om att avreglera och påreglera vill jag återigen påminna om att hälften av spelandet handlar om verksamheter som varken jag, Torbjörn Björlund eller någon annan ledamot i denna kammare har kontroll över i dagens system. Det är det bekymmersamma, och det måste vi göra någonting åt.

När jag lyssnat på andra ledamöter i debatten i kväll är det uppenbart att fokus ligger på internetspelandet. Det är därför glädjande om även debatten här tillför någonting nytt.

Anf. 156 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi behandlar i dag kulturutskottets betänkande nr 5 om spelfrågor där ett antal motioner behandlas samlat. Jag ska redan i början säga att vi i Miljöpartiet inte har någon egen reservation om spelpolitik inom ramen för detta betänkande. Vi står bakom utskottets majoritet som avstyrker samtliga motioner i avvaktan på att regeringen ska komma med signaler om hur man tänker sig en framtida spelreglering.

Det går dock inte att vänta alltför länge. Det vi i dag ser, och också hör om här i debatten, är en alltmer aggressiv marknadsföring från de bolag som i dag egentligen inte skulle få marknadsföra sig alls i Sverige utan finns på den helt oreglerade marknaden. Jag hörde att Gunilla Carlsson frågade Gustaf Hoffstedt, som undvek att svara, hur lång tid det tar innan regeringen avser att komma tillbaka med någonting. Jag hoppas att det inte dröjer alltför länge innan vi får svar på den frågan.

Dagens reglering tar inte hänsyn till onlinespel via internet, men en av sju spelare spelar på nätet i dag. Nettoomsättningen av spel på nätet har ökat från 2,3 miljarder 2006 till 4,4 miljarder 2011. Den reglerade spelmarknaden omsätter ungefär 45 miljarder kronor årligen. Den oreglerade spelmarknaden omsätter 10–11 miljarder kronor och har 10–11 procent av marknaden, som växer kraftigt. Därför får vi nog fundera på om inte någonting behöver sjösättas ganska snart. Dessa bolag satsar på att expandera och står i dag för hälften av marknadsföringen, den väldigt aggressiva marknadsföringen som vi ser på tv.

Riskspelare använder i högre grad de bolag som ligger utanför den reglerade marknaden, och även om spelmissbruket minskar totalt räknat

på hela befolkningen finns det en växande grupp unga män som blir mer och mer spelberoende och som spelar för allt högre belopp. Kunskapen inom området spelberoende skulle kunna bli mycket bättre, och kartläggningar och behandlingar även av spel som inte enbart är med pengar kan verkligen behöva utredas.

Spelutredningen, som kom 2008, utgår från att den nuvarande lotterilagen är otillräcklig och måste förändras. Den ger två alternativ för en framtida spelreglering. Antingen behåller man dagens monopol och stramar upp reglerna eller också inför man ett licenssystem där man öppnar upp för fler aktörer på marknaden. Man behandlar dock enbart vadhållning, oddsspel och tipsspel. Det gör att utredningen egentligen redan är inaktuell. De spel som i dag växer på nätet skulle fortfarande inte regleras, och jag tror därför att det behöver göras någon form av extrautredning eller tilläggsutredning som bygger vidare på delar av Spelutredningens förslag.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet har under höst och vår gjort ett omfattande arbete med rundabordssamtal och träffar med olika aktörer, och vi har lagt fram förslag till en rapport för Miljöpartiets partistyrelse som kommer att behandlas under våren. Den rapporten kommer att resultera i förslag som vi återkommer med i en motion till hösten. Vi hoppas att den rapport som Riksrevisionen planerar att ta fram då är klar och att vi kan ha med det arbetet i vår motion. Vid det laget hoppas jag att också regeringen ska vara lite mer säker på hur man flyttar fram sina positioner och lägger fram förslag som kan syfta till att vi får bättre ordning och reda inom svensk spelpolitik.

Anf. 157 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Jag ber att först få yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I dag är Sveriges spelmarknad ett monopol, i alla fall i teorin. I verkligheten vet vi alla att det finns många olika aktörer som erbjuder spel, men på grund av nuvarande lagstiftning jobbar de mot den svenska marknaden från utlandet och är därför helt oreglerade.

Enligt det slutbetänkande som kom från den senaste Spelutredningen, SOU 2008:124, borde marknaden fortsätta att fungera på det sättet om än med vissa smärre förändringar. Då ska Aktiebolaget Trav och Galopp ändå ha kvar sin ensamrätt att bedriva vadhållning på hästar. Syftet sades främst vara att motverka spelberoende och kriminalitet. Utredningen kom också fram till att ett monopol inte strider mot EG-rätten.

Det har sedan utredningens slutsatser presenterades hänt en hel del, främst när det gäller aktörer på nätet. Jag har personligen inte mycket till övers för de flesta monopol. Att staten tar in pengar på spel från egna kasinon framstår som något bisarrt i mina ögon. Det hör definitivt inte till statens kärnverksamheter vård, skola och omsorg. När det hävdas att det görs för att stävja, förebygga och behandla spelmissbruk kan jag utan tvekan säga att de pengar som avsätts för sådan verksamhet inte står i paritet med behoven.

För att möta den verklighet som nu råder på spelmarknaden framstår förslaget om att Sverige ska införa ett licensieringssystem likt det i Danmark som mycket sympatiskt och i tiden. Helt klart är i alla fall att något måste göras. I vårt grannland Danmark har man fått med i princip hela

marknaden med onlinebolag som betalar skatt och tar sitt ansvar för att agera mot spelmissbruk. Där råder insyn och kontroll, och eftersom licenspremisserna är så formulerade kan man på allvar arbeta mot spelberoende med avstängningsmekanismer med mera.

De aktörer som går med i systemet är också med och betalar skatt, vilket de alltså inte gör i dag. Samtidigt kan vi bestämma premisserna för en annan distribution av medel för arbetet mot spelmissbruk och spelberoende. I dag finns inte den möjligheten i vårt land, då onlinespelen ständigt ökar markant och många gånger utan insyn.

Enligt uppgift har Finlands hårda regleringar snarare haft ett ökat spelberoende som konsekvens. Norge med sina bankblockeringar har inte lyckats bättre.

I maj i år kommer Riksrevisionen förhoppningsvis att presentera den rapport om den svenska spelmarknaden som är följden av granskningen som påbörjades för en tid sedan. Det ska bli intressant att få ta del av den rapporten.

Många motioner med relevanta förslag har väckts i ämnet spelfrågor. Just nu går vi dock i väntans tider. Förra året kom signaler om ett eventuellt vitesföreläggande från EU på grund av vårt spelmonopol.

Den kommande rapporten från Riksrevisionen och en spelmarknad med mer och mer spelande online på bolag som inte finns med i det svenska spelmonopolet gör att jag förväntar mig att ett förslag från regeringen som syftar till en annan form av spelmarknad i Sverige ska komma.

Det har gått fyra år sedan betänkandet *En framtida spelreglering*. Hur långt in i framtiden måste vi gå innan en förändring kan komma till stånd? Vad tror ni att oddset är för att det ska ske i år? Vill någon slå vad?

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 158 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Jag ber inledningsvis om ursäkt för att det kommer att bli en del upprepningar av sådant som redan har sagts från talarstolen. Vi är flera partier som är överens både om problemen som finns och om lösningarna på dessa problem.

Vi debatterar i dag motionsyrkanden om spelfrågorna. Spelat spel och hållit på med vadslagning har människan gjort ända sedan pengar började användas och säkert ännu tidigare än så. Man har hittat tärningar och andra spel i utgrävningar på platser som är flera tusen år gamla.

När det gäller spel om pengar, bland annat så kallade hasardspel, finns också uppgifter om hur man tidigt reglerat sådana spel genom olika lagar. Här i Sverige reglerades spel redan i Magnus Erikssons landslag i mitten av 1300-talet. Men på 1300-talet såg självklart inte spelmarknaden ut som den gör i dag, även om kortspel var en mycket populär spelform på 1300-talet.

Spel och spel om pengar har utvecklats, och utvecklingen har varit mycket snabb, inte minst under de senaste åren. Jag tänker då självklart på spel om pengar över internet, som flera tagit upp.

Samtidigt som internet och datorer har utvecklats har också spel och spelbolag som verkar över internet vuxit fram. På nätet finns det inte

några fysiska gränser mellan länder, och ett bolag som vill tillhandahålla spel behöver inte fysiskt finnas i det land där spelaren befinner sig.

I Sverige har vi flera framgångsrika företag inom denna genre. Men de kan inte verka som svenska bolag, utan måste på olika sätt förlägga sin verksamhet till andra länder. Här i Sverige har inte våra lagar och regler kring spel hunnit med.

Den lagstiftning vi har i Sverige har kommit till för att skydda spelarna från risker och samtidigt ge resurser till idrotten och folkrörelserna. Detta är jättebra och viktigt. Men tyvärr finns det stora luckor när alltmer spelande sker via internet. Det behövs därför en omreglering av den svenska spelmarknaden.

Svenska Spel har en viktig roll på spelmarknaden. Men de har inte längre monopol på spelandet mer än på papperet, åtminstone när det gäller spel på internet.

Vi behöver reglera den spelmarknad som redan finns, spelandet som sker via internet. Det kan handla om att införa ett licenssystem på liknande sätt som man gjort i flera länder, däribland vårt grannland Danmark, vilket vi hört från talarstolen tidigare.

För att vi ska kunna få in skatteintäkter och resurser, som ska kunna användas till exempel för insatser mot spelmissbruk, en mycket viktig del i detta, och för att kunna ha en fortsatt återföring av resurser till idrotten och folkrörelserna, behöver denna omreglering göras.

Det handlar om att de företag som i dag finns på spelmarknaden också ska bidra till vårt samhälle, på samma sätt som Svenska Spel gör i dag och på samma sätt som andra företag som är verksamma i vårt land gör. Det är något som flera av de etablerade företagen i spelbranschen också skulle vilja göra om de bara fick chansen. Men det behövs en anpassning till vår tid och till de förändringar som sker, samtidigt som man har en ansvarsfull hantering av spelfrågorna. Det är här hela lösningen ligger.

Herr talman! Det är positivt att nu också Socialdemokraterna har tagit ställning för en omreglering av spelmarknaden för spel på internet. Det är något som Centerpartiet länge har propagerat för. Regeringen har också gett besked om att man kommer att återkomma till riksdagen i ärendet. Jag hoppas att det sker snabbt, och jag har stora förhoppningar på en bred majoritet när frågan återkommer hit till oss.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Anf. 159 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Den 7 april förra året skrev jag en debattartikel på Svenska Dagbladets Brännpunkt med rubriken "Ett spelmonopol på pappret är inte socialt ansvarstagande". I den artikeln beskrev jag flera av de utmaningar som finns på spelmarknaden i dag. I Sverige har vi haft och har ett spelmonopol i första hand för att skydda spelarna. Kristdemokraterna har försvarat detta, och det försvaret bottnar i en övertygelse om att spelmonopolet har varit det system som bäst skyddat mot de problem spelandet kan medföra för vissa spelare. Spelmonopolet har kontrollerat både tillgänglighet och spelformer, vilket gav oss möjlighet att styra och begränsa spelandet. Spelmonopolet tjänade därför ett politiskt syfte.

Men i dag, herr talman, ser situationen annorlunda ut. En stor och växande del av spelet sker hos privata bolag över internet. Det är knappast en nyhet för någon att det svenska spelmonopolet i praktiken redan är upplöst och ersatt av en spelmarknad som ligger helt utanför politikens kontroll. För den som vill spela på en utländsk hemsida är spelet aldrig mer än ett knapptryck bort. Jag skulle till och med kunna stå och spela här i riksdagens talarstol, för jag har spelet på fickan. Så närvarande är det. Detta urholkar i praktiken den svenska spelmodellen.

När jag sitter hemma i Mullsjö och pratar med mina vänner, som många gånger är idrottsintresserade och mycket innebandyintresserade, vill de spela på sportsbetting. I Mullsjö och Jönköping kan jag sitta och snacka med dem. De kan spela på Svenska Spel och en mängd andra spelbolag, och för dem spelar det ingen roll. De vet inte skillnaden. Det är väldigt vanligt att ungdomar, i synnerhet killar, spelar på de här sajterna. För dem är det en naturlig del av vardagen. När vi synar de siffror och beräkningar som Svenska Spel självt har tagit fram kan vi konstatera att spelmonopolbolaget Svenska Spel har enbart 25 procent av marknadsandelarna på internet.

Jag tog del av replikskiftet mellan Torbjörn Björlund och Gustaf Hoffstedt tidigare i debatten, då uppgiften att de privata spelbolagen skulle ha 50 procent av marknaden ifrågasattes av Torbjörn Björlund. Men i Svenska Spels egen beräkning, som jag har här i min hand, skriver de att de har 25 procent och spelmarknaden ATG mellan 25 och 30 procent. Den övriga marknaden på nätet står i dag de privata spelbolagen för. Att säga att vi inte har en avreglerad spelmarknad redan i dag, att det inte är ett vilda västern på nätet, tror jag är att vara lite verklighetsfrånvärd.

När det gäller sportsbettingspel, som jag nyss nämnde, står Svenska Spel för 20 procent av marknaden. 80 procent står alltså de privata spelbolagen för. När det gäller poker är det ca 30 procent, alltså 70 procent hos de privata spelbolagen. Detta är siffror som jag har fått från Svenska Spel.

Varför är då detta ett problem? kanske någon undrar. Framför allt är det ett problem för de spelare som riskerar att hamna i ett spelmissbruk. Vi kan inte ställa några som helst krav på de privata spelbolagen på att social skyddshänsyn tas, på att spelberoendeförebyggande åtgärder vidtas etcetera. Vi lämnar en stor del av spelarna utanför. Spelmonopolet tjänar ett politiskt syfte. Vi måste ställa oss frågan om det gör det i dag.

Ett annat problem med Svenska Spels minskade marknadsandelar är att Svenska Spel är en stor sponsor till svensk idrott. Med den avtrappning man kan anta i framtiden av Svenska Spels marknadsandelar riskerar stödet till idrotten att minska. Det är därför viktigt att också ha idrottens perspektiv när vi talar om en omreglerad spelmarknad.

I dag har de allra flesta EU-länderna gjort förändringar i takt med utvecklingen på nätet. Enligt en presentation från Lotteriinspektionen som har föredragits i kulturutskottet var det 2011 endast Sverige och Luxemburg av EU-länderna som inte har gjort någon förändring i regleringen. Det är därför positivt att regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag i syfte att få till stånd ett väl fungerande regelverk på området. Det är bra att det förs en levande och konstruktiv diskussion om behovet av en omreglering av spelmarknaden.

Automatspel har nämnts i kammaren. Där tror också jag att det är viktigt och bra med någon form av översyn. Automater kopplat till alkoholtillståndet är problematiskt. Automatspelet har som sagt diskuterats. Lotteriinspektionen har ett uppdrag att göra en översyn av automatspelslagen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september.

Kristdemokraterna är beredda att fortsätta en diskussion om detta synnerligen problematiska spel. Kristdemokraterna är också beredda att diskutera mer medel till förebyggande av spelmissbruk och forskning på området. Det är en angelägen fråga.

Avslutningsvis vill jag understryka att det är positivt med det goda debattklimat som finns i den här frågan. I flera år har frågan om spelmonopolet, omreglering av marknaden och så vidare varit infekterad och fastlåst.

I dag har vi nått en punkt där konstruktiva förslag diskuteras. Jag har gott hopp om att regeringen återkommer med förslag för att få till en fungerande spelmarknad, inte för spelmarknadens skull utan för de personer som riskerar att hamna i spelmissbruk.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till kulturutskottets förslag i betänkande nr 5 och avslag på motionerna.

Anf. 160 GÖRAN MONTAN (M):

Herr talman! Jag har med intresse lyssnat på debatten. Jag har varit med förr. Jag talade och argumenterade från denna talarstol redan 2007. Jag argumenterade då så mycket jag kunde för att vi utan att kunna bestämma när gick mot en situation där en omreglering av spelmarknaden var absolut nödvändig.

Det hade redan då visats väldigt klara tecken på att vi hade tappat kontrollen över monopolet. Mot mig då stod inte bara Torbjörn Björlund utan även representanter för Socialdemokraterna. Lars Wegendal var väldigt bestämd om att det var någonting vi inte skulle göra.

Det gläder mig nu att Socialdemokraterna inte bara har svängt utan dessutom är otåliga inför att ett förslag ska läggas fram. Jag sällar mig till dem som är otåliga på den punkten. Jag är övertygad om att det kommer. Men problemet är, som alla har sagt i dag, inte så lätt att lösa.

Jag vill därför trycka på just den del som utredningen säger ska undantas, nämligen ATG:s vadhållning på hästar. Vi har nu befriat idrottsrörelsen från spelberoendet. Sponsorskapet är mycket riktigt kvar. Men vinstdelningssystemet är avskaffat. Idrotten får nu den stora delen av sitt bidrag genom statsbudgeten.

ATG kommer i framtiden att vara inkomstkällan för hästnäringen. Då talar vi inte bara om travhästnäringen som sådan. Även hästnäringen i stort är beroende av pengar som ATG kan tillhandahålla vad gäller både forskning och andra saker som är nödvändiga för utvecklingen av den mycket betydelsefulla och stora hästnäring vi har i det här landet.

Jag vill slutligen bemöta Torbjörn Björlunds invändningar mot en omreglering eller påreglering av spelmarknaden. Även om det så skulle vara att bara 11 procent ägnar sig åt spelande på nätet, vilket jag inte tror är korrekt, finns det anledning att tro att det är just de 11 procenten som löper de största riskerna att hamna i ett spelberoende.

Det är inte bara så att vi inte kan begära av de utländska bolagen att de ska delta i det mycket viktiga arbetet för att hjälpa dem som har ett

spelberoende. Vi kan inte heller reglera oddsen. Många av dem som agerar på nätet har ett annat sätt att sätta oddsen, det vill säga ett för spelarna mer fördelaktigt utbetalande sett till den totala satsade summan. Det är kanske i högre grad de som har problem som lockas av att använda den spelformen.

Det är utan tvekan så att vi går mot en omreglering. Det är glädjande att det finns en majoritet i utskottet som har den grundläggande samsynen i just den här frågan.

Anf. 161 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag såg på Göran Montan att han ville att jag skulle gå upp och säga åtminstone något så här på slutet så att vi i varje fall får lite debatt.

Jag har en enkel fråga. På vilket sätt ska en reglering av nätspelet på något sätt påverka så att vi inte kan göra det på annat sätt än genom att släppa in bolag? Det talas om licensförfarande, något slag blockering eller vad som helst.

Varför ska man göra omreglering där man tillåter också andra bolag att göra detta? Vad är skillnaden? Vad är det vi ska blockera? Vad är det vi får ut av att släppa in andra bolag?

Jag har också en stor oro. Även om det bara är 11 procent som spelar på internet är det en ökande del och svår att komma åt. Vad är det som gör att vi får bättre koll på det genom att en massa andra bolag kommer in?

Vad är det som gör att det blir bättre? Har vi inte samma problem med de bolagen oavsett vilka det är? Förklara för mig: På vilket sätt skulle det bli bättre genom att släppa in dessa bolag?

Skulle vi dessutom släppa in dem på andra delar av marknaden, för det måste vi också göra, med en aggressiv marknadsföring: Vad händer då på den delen?

Anf. 162 GÖRAN MONTAN (M) replik:

Herr talman! I och med ett införande av ett licenssystem ställer man naturligtvis villkor för licenserna. De ska vara tillräckligt attraktiva för att locka de tongivande stora spelbolagen att vilja vara med på systemet. Samtidigt ska de innehålla begränsningar, till exempel just odds som jag nämnde, och även andra villkor ska ställas för de bolagen.

Det är min absolut djupa övertygelse. Det är det inte bara för att många av bolagen i grunden är svenska. Jag tror att de skulle vilja verka på en marknad på ett lagligt sätt och kunna vara med och ta hem sina vinster på ett normalt och korrekt sätt i stället för att agera i det dunkla som de gör i dag. Framför allt främjandeförbudet gör att man framstår som inte bara halvkriminell. Man begår lagbrott, även om det hittills inte har haft några större konsekvenser.

Om vi tittar på Danmark och även andra länder gäller det att hitta balansen där man kan komma fram till att alla tongivande stora bolag är med på båten. Då har man också möjlighet att gå in och ha stoppregler av något slag och försöka att begränsa på internet, även om det inte är lätt. Man har i varje fall en moralisk rätt att göra det om alla andra är med på båten.

Anf. 163 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Vi kommer säkert att fortsätta att debattera detta, men det låter väldigt ihåligt. Oavsett vem som talar om detta på den borgerliga sidan låter det ihåligt. På något sätt måste vi ändå reglera det via nätet rent tekniskt för att hindra detta.

Precis som på andra sätt när man har lagreglerat eller gjort lagligt olika saker kommer det när det gäller dessa bitar andra som inte finns med ändå att försöka tränga sig in på marknaden.

Dessutom är det så här: Vad innebär det att ha attraktiva villkor för de här bolagen? Hur mycket ska man begränsa för dem? Om de till slut inte får ut någonting av det hela vill de inte vara med i alla fall. Det är på något sätt dit vi måste nå. Vi måste hitta vägen där man egentligen inte ger dem så pass bra villkor att de vill vara med.

Jag har talat med flera bolag som har försökt lobba. De är inne på att de vill åt marknaden. De vill in på marknaden, och de vill dela på pengarna. Det är det de är ute efter. Man kan ändå ha något slags reglering där man värnar spelregler och spelberoende. Men gör bolagen det, eller måste man tvinga på dem ett licenssystem eller regler för att de ska göra det? Är inte bolagen så snälla att de ändå gör det? Vad finns det för drivkrafter i grunden för att de ska göra det här över huvud taget? Jo, det är marknaden. De vill åt andelar på marknaden på andra delar också. Det handlar inte bara om nätet.

Jag misstror detta väldigt mycket; det hör ni. Det är inte denna väg vi ska gå. Vi måste hitta andra sätt för att få stopp på spelberoendet. Vi måste hitta sätt där vi inte släpper lös dessa bolag, för det är vad det egentligen handlar om. Om man hittar ett licenssystem där man har en så pass stark reglering som bolagen går med på och där det blir en bättre situation än vi har i dag ska jag också ändra åsikt. Men så har det inte varit hittills, och jag är helt övertygad om att det inte kommer att bli så. Om Göran Montan kan hitta ett sådant system och fixa det ska jag också gå med på det.

Anf. 164 GÖRAN MONTAN (M) replik:

Herr talman! Jag ska försöka använda mina två minuter väl. Det är inte så att vi släpper bolagen lösa, som Torbjörn Björlund säger. Det är tvärtom; vi försöker att ringa in dem med ett lass och få något slags kontroll på den nu helt okontrollerade fria marknad som de själva har skapat och trängt sig in på.

Visst drivs bolagen av ett vinstintresse – det är inget snack om det! Det är mycket möjligt att om vi inte radikalt ökar spelandet i det här landet kommer den vinst som Svenska Spel i dag gör att minska på bekostnad av de andra bolagen. Men då får vi åtminstone in skatteintäkter och licensintäkter, och vi har möjligheter genom en samtalspartner som regeringen och myndigheterna kan samtala med. Dessutom har man i detta licensreglerade lagt fast vissa grundprinciper som alla måste följa.

Jag är övertygad om att detta, när det väl är på plats, är det bästa av alla dåliga system. Vi kommer alltid att löpa risken att det poppar upp ett nytt bolag som vill undergräva systemet. Men det är uppenbarligen ett misslyckande att ha kvar systemet såsom vi har det i dag.

Det är möjligt att Torbjörn Björlund tycker att det är bra att vi har en massa bolag som verkar utanför Sveriges lagar och gränser. I och för sig

vill han visst göra någonting åt det, men han vet ännu inte riktigt vad. Vi ser fram emot nästa debatt, då Torbjörn Björlund för oss kommer att presentera lösningen på problemet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

*Bredare mått på
samhällsutvecklingen*

17 § Bredare mått på samhällsutvecklingen

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU26
Bredare mått på samhällsutvecklingen.

Anf. 165 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Vi lever i en tid som kräver nya lösningar. Utarmningen av naturresurser och ekosystem ökar, de sociala klyftorna i enskilda länder och i världen växer och de finansiella kriserna avlöser varandra.

Professor Johan Rockström här i Sverige har i internationellt erkänd forskning visat att vårt samhälle och vår ekonomi redan i dag överskrider minst tre viktiga gränsvillkor, bland dem klimat och biologisk mångfald. Många andra gränsvillkor på planeten är vi redan i dag nära att överskrida. Det är uppenbart att vårt samhälle behöver ändra färdriktning.

Runt om i världen ökar insikten om att en omställning till en hållbar ekonomi inte bara är nödvändig utan också önskvärd, både för individer och för samhällen.

En klok människa har en gång sagt att det vi mäter också påverkar det vi gör. I dag mäter vi mycket genom bnp. Bnp är ett mått på ekonomisk aktivitet. Redan där finns det vissa problem. Sådant som ideellt arbete och arbete i hemmet mäts till exempel inte.

Men ett större problem är att bnp alltför ofta används som ett allmänt mått på välfärd och framsteg i ett samhälle. Med tiden har det ändå blivit alltmer uppenbart att viktiga delar av samhällsutvecklingen inte alls täcks inom bnp-begreppet. Det handlar exempelvis om ekologiska och sociala faktorer, miljöförstöring, jämlikhet och hur lyckliga vi är och hur bra vi mår. Allt detta är sådant som inte mäts med bnp-måttet. Vi anser därför att Sverige i ökad utsträckning behöver använda och redovisa moderna välfärdsmått. Vi behöver ha en bredare palett av måttstockar än att bara titta på bnp.

Tyvärr ser vi att arbetet i Sverige på detta område har gått bakåt på den senaste tiden. Redan år 1999, före många andra länder, började Sverige redovisa gröna nyckeltal i både vår- och höstbudgetproposition varje år. Det gav en mycket bredare bild av samhällsutvecklingen, exempelvis hur energianvändningen utvecklades och hur det gick med utsläppen av växthusgaser. Detta var viktiga mått som man använde vid sidan av bnp just för att få en bredare bild av samhällsutvecklingen.

Rapporteringen togs tyvärr bort av den nuvarande regeringen och upphörde i samband med budgetpropositionen för 2008. Det tycker vi är beklagligt, för Sverige blir nu omsprunget på detta område av många andra länder där man i dag arbetar hårt för att utveckla nya sätt att mäta utvecklingen i samhället.

I Storbritannien, till exempel, inrättades redan år 2000 en oberoende myndighet som kallas Sustainable Development Commission. I Tyskland inrättade parlamentet 2011 en kommission om tillväxt, välbefinnande och livskvalitet. Finland, Irland, Frankrike, Portugal, Polen, Österrike och Belgien – alla dessa är ytterligare exempel på länder som har haft eller kommer att utveckla liknande kommissioner för att bredda synen på och rapporteringen av ekonomisk utveckling.

Måttet bruttonationalprodukt, bnp, dominerar mycket i den offentliga debatten om tillväxt och välfärd. Vi anser att det är viktigt att ha ett mått på den ekonomiska utvecklingen och aktiviteten i samhället. Det är viktigt för att kunna styra den ekonomiska politiken och för att följa den breda samhällsdebatten. Samtidigt pekar nu alltmer forskning på vikten av att även belysa delar av samhällsutvecklingen som bnp inte klarar av. Sverige skulle tjäna på att som komplement till bnp ställa andra välfärdsåtgärder, som också tar hänsyn till människors hälsa, till miljön, till jämställdhet och till fördelning.

För tre år sedan kom EU-kommissionen med ett meddelande som kallades *Bortom BNP – Att mäta framsteg i en föränderlig värld*. När EU-parlamentet skrev sitt betänkande med anledning av meddelandet i april förra året noterade man just bnp:s begränsning som indikator för samhällsutveckling. Man såg att naturresurser och ekosystemtjänster inte fanns med i måttet.

Inte heller stora förändringar som de som uppstår till följd av klimatförändringarna och rörelsen mot en hållbar utveckling var egenskaper som kunde mätas genom bnp. Man såg också att viktiga institutioner som FN:s utvecklingsprogram, Världsbanken, OECD och EU-kommissionen hade kommit långt med att börja ett arbete med att utveckla nya och andra indikatorer för att mäta och analysera framsteg.

Det verkar som att intresset ökar även här i Sverige, utom i Regeringskansliet. När Svenska Dagbladet ställde frågan till oss här i riksdagen ansåg en majoritet av riksdagens partier att bnp behöver nyanseras och kompletteras för att bli mer rättvisande som välfärdsåtgärder. När riksdagen har den inställningen borde regeringen i ökad utsträckning våga diskutera frågan och inleda arbetet för att redovisa och använda en bredare palett av välfärdsåtgärder som omfattar också ekologiska och sociala faktorer vid sidan av de ekonomiska.

Regeringen har nu också ett gyllene tillfälle i april när man står värd för en stor miljökonferens – Stockholm + 40. Redan för 40 år sedan här i Stockholm hölls en av världens första stora miljökonferenser. Det konstaterades redan då att ekonomin inte utvecklades i linje med en hållbar utveckling. Trots att detta har varit känt ända sedan den första Stockholmskonferensen väljer regeringen nu att över huvud taget inte lyfta frågan till bordet vid den konferens som ska hållas i april. Man måste fråga sig varför regeringen är så rädd för frågan att man inte ens vågar ta upp den till diskussion.

Det är extra beklagligt när vi ser den utveckling som sker runt om i världen. Bara ett par månader fram i tiden, vid nästa stora miljökonferens nu i sommar i Rio de Janeiro, som kallas Rio + 20, finns frågan i hög grad på agendan. Det är många som driver den. Där skulle Sveriges röst kunna göra stor skillnad för att driva frågan framåt. Jag skulle verkligen vilja uppmana regeringen att ta tillfället och redan nu lyfta frågorna om

kompletterande mått på samhällsutvecklingen och driva på inför Riokonferensen så att FN kan få ett uppdrag från konferensen att utveckla nya mått på välfärd och samhällsutveckling. Det skulle vara välbehövligt för utvecklingen runt om i världen.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation.

Anf. 166 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Frågan om ett bredare mått på samhällsutvecklingen än bnp är förvisso inte ny. Den har diskuterats under många år. Jag är en av säkert flera riksdagsledamöter som har motionerat om detta. Jag gjorde det till exempel 2007. Svaren på motionerna om ett bredare mått får också regelbundet liknande svar, nämligen att arbete pågår. Det är ju väl att arbete pågår, men som otålig samhällsutvecklare vill man ju se resultat och inte bara utredningar.

Nu handlar väl frågan inte bara om ett bredare mått på samhällsutvecklingen, det vill säga de mänskliga samhällena, utan om ett mått på hållbar utveckling i vid mening där inte minst ekosystemens status och utveckling om möjligt ska kvantifieras och bedömas. Det handlar naturligtvis även om de mänskliga samhällenas hållbara utveckling ur främst ett socialt perspektiv.

Samhället har länge haft ett behov av att mäta utveckling, välfärd och tillväxt. Det vanligaste och fortfarande näst intill allena rådande måttet i den offentliga debatten är, som vi alla vet, bnp som mäter värdet av varor och tjänster som produceras i ett land på ett år. Det är ett mått på den strikt ekonomiska styrkan, men det innebär inte nödvändigtvis att ett land med en hög bnp-ökning också har en god välfärd och en god fördelning. Det kräver att staten också omfördelar rikedom genom till exempel skatter. Det som slarvigt kallas för tillväxt syftar nästan alltid till ökning av bruttonationalprodukten. Med tillväxt menar man att bnp ökar, men det är ett för snävt synsätt.

Ett annat grundläggande problem med bnp är att den inte tar hänsyn till hur vi använder resurserna på jorden. Till exempel innebär ett högt uttag av fiskeresurser att bnp höjs så länge fiskebeståndet finns, men en minskning av fiskebeståndet tas inte med i balansräkningen. Omvänt bokförs inte heller den tillväxt av skog som vi har haft i Sverige i stort sett sedan förra sekelskiftet i räkenskaperna.

Begreppet "hållbar tillväxt" har nu fått en nästan hegemonisk ställning när man talar om framtiden och vilken typ av utveckling som eftersträvas, det vill säga ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Det är positivt, men djävulen, ursäktat ordvalet, finns ju i detaljerna. Den gängse uppfattningen om tillväxt är alltså inte hållbar. Det har under en längre tid funnits en syn där man trott sig kunna koppla bort ekonomisk tillväxt från klimatförändringar och miljöförstöring, men det går inte att bortse från det faktum att ökad tillväxt ur ett snävt ekonomiskt perspektiv fortfarande leder till en utarmning av jordens resurser.

Framstående ekonomer, som Joseph Stiglitz, har pekat på orimligheten i att användandet och förändringar av naturkapital i länders nationalräkenskaper inte inryms i vårt traditionella sätt att mäta utveckling. Det visar med all önskvärd tydlighet att det går att, och att man måste, omvärdera den här traditionella synen.

Grundproblematiken med tillväxt är tvehövdad och måste angripas från två håll. Å ena sidan måste vi finna och använda oss av nya mått att mäta tillväxt och utveckling där andra hänsyn tas. Det kan gälla miljö, jämställdhet och fördelning, för att nämna några exempel.

Å andra sidan måste vi också förändra vårt sätt att leva. De konsumtionsmönster som finns i den rika världen är inte hållbara på sikt eftersom mänskligheten totalt sett konsumerar naturresurser långt mer än vad planeten tål. I stället bör relativt sett den offentliga konsumtionen i form av mer kultur, bibliotek, ungdomsverksamhet etcetera växa samtidigt som privatkonsumtion av mer miljövänliga produkter bör främjas.

I betänkandet hänvisas till att det nu finns en rättslig ram på EU-nivå för framställning av miljöräkenskaper inom EU och till att Konjunkturinstitutet har fått i uppdrag att utvärdera den ekonomiska politikens kort- och långsiktiga effekter på riksdagens mål för miljö kvalitet och en miljömässigt hållbar utveckling.

Jag välkomnar detta men är som sagt var en otålig hållbarhetsutvecklare och anser att regeringen omgående bör påbörja ett arbete med att ta fram mått som till skillnad från bnp också tar hänsyn till ekologiska och sociala faktorer och att dessa mått löpande redovisas i propositioner och andra publikationer.

Med detta yrkar jag bifall till den gemensamma reservationen.

Anf. 167 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det i grunden inte råder några motsättningar mellan mig och de tidigare talarna när det gäller vikten av att analysera och mäta samhällsutvecklingen.

Men låt mig ändå kort beskriva ärendet. Detta är ett motionsbetänkande som berör förslag om ett bredare mått på tillväxt i förhållande till bnp. Jag vill i det sammanhanget understryka att det råder bred enighet i synen på vikten av en hållbar utveckling när det gäller aspekter som social sammanhållning, jämställdhet, hälsa och miljö. Det råder inga tvivel om att ett samhälle gynnas av att samtliga medborgare bereds möjligheten att aktivt vara delaktiga och att alla får ta del av ett samhälles utveckling eller att vi alla är beroende av att rätt hushålla med våra gemensamma resurser och omvårdnaden om vår miljö.

Med rätt mått och information kan analyserna göras av vilka åtgärder som är mest effektiva och vilka åtgärder som till äventyrs är kontraproduktiva. När man på ett effektivt sätt kan utvärdera och analysera utvecklingen i ett samhälle och om man därigenom kan identifiera eventuella obalanser finns också möjligheten att optimera styrmedlen till en än mer gynnsam utveckling. I detta är jag den första att instämma.

I vissa avseenden produceras redan i dag en hel del statistik och olika indikatorer för att säkerställa utvärdering och analys av en hållbar och optimal utveckling medan det i andra avseenden fortfarande finns en hel del att göra för att fortsatt utveckla metoder och modeller för att rätt mäta och analysera samhällsutvecklingen. Vi ska samtidigt vara ärliga och erkänna att det har visat sig vara problematiskt att i vissa avseenden tillskapa indikatorer, metoder och modeller för att kunna kvantifiera vissa mått.

Jag vill påminna om att Konjunkturinstitutet nyligen fått ett utökat uppdrag och nya anslag på området miljöräkenskaper efter en bred över-

enskommelse där både Miljöpartiet och Vänsterpartiet har ingått. Till detta ska också ett vetenskapligt råd inrättas för att bistå i frågor om metoder och modeller i den miljöekonomiska verksamheten.

Det är viktigt med ett internationellt arbete och internationella standarder i det här sammanhanget för att ytterligare effektivisera och tillse att rätt åtgärder vidtas på rätt ställe. Sverige är i många avseenden ett föregångsland i dessa frågor och är också pådrivande för att rätt mäta och utvärdera hållbarhet utifrån olika aspekter. Sverige är pådrivande både inom EU-arbetet och i det internationella arbetet med FN och OECD.

Vi kan konstatera att på EU-nivå finns nu rättsliga ramar på plats för att säkerställa produktionen av miljöräkenskaper. Den förestående Rio + 20-konferensen, som Per Bolund nämnde, är också ett exempel där dessa frågor finns på dagordningen. Därför finns det anledning att se optimistiskt på att frågan får det fokus den förtjänar.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 168 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det är alltid trevligt när man får höra från talarstolen att vi har samma uppfattning och att vi delar varandras agenda, men det är min uppfattning att det framför allt avspeglar sig i den handling vi utför och inte i det vi säger i anföranden i talarstolen. Det är det som är min kritik mot den sittande regeringen och mot regeringspartierna. Det går att säga hur många vackra saker som helst, men så länge man inte gör allvar av de orden och går fram med riktiga händer inte särskilt mycket.

Min fråga till Jörgen Andersson är: Om det nu är så att vi har en gemensam syn på att man behöver mäta annat än bara bnp och att det behövs bredare mått på samhällsutvecklingen, varför var det då en god idé av regeringen att ta bort det regelverk som vi hade på plats? Där hade vi gröna nyckeltal som redovisades i budgetarna både vår och höst varje år. Där hade man just den här bredare måttstocken. Förutom bnp hade man ett antal olika måttstockar där man tittade på exempelvis energianvändning, klimatutsläpp och så vidare. Men det valde den sittande regeringen att gå bort ifrån, till skillnad från hur utvecklingen har sett ut i många andra länder.

Det vore intressant att höra, om vi nu har det gemensamma intresset av att få till en bredare måttstock, om det går att återföra sådana nyckeltal i höstbudgeten eller i vårbudgeten. Regeringen har alla möjligheter att göra det redan i nästa budget.

Även om det här, som Jörgen Andersson håller med om, med att bredda måttstockarna kring mänsklig utveckling finns på den internationella agendan saknar jag Sveriges röst i diskussionen. Det är många andra länder som för den diskussionen just nu, och frågan är, vilket vi båda uppmärksammade, på agendan i Rio. Men var finns Sverige i den diskussionen? Där ser man inte regeringen över huvud taget. Vid Stockholm + 40-konferensen nu i april finns frågan inte alls på bordet.

Anf. 169 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande tidigare är det mycket riktigt så att det inte har varit alldeles lätt att kvantifiera vissa mått, och det har varit besvärligt att få till fungerande nettonationalräkenskaper kring

de här frågorna. Det är kanske anledningen till att man i stället har förflyttat fokus till att mer utvärdera finanspolitiken och vad den betyder för de uppsatta miljömålen.

Låt mig också säga att det är viktigt i det här sammanhanget att man faktiskt får en utvärdering som gör att man optimerar insatsen och åtgärderna så att man får maximal effekt av sina åtgärder. I det sammanhanget är det ytterst viktigt att Sverige är en föregångare internationellt sett, föregår med gott exempel och faktiskt ser till vad våra åtgärder får för effekter i ett globalt perspektiv.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Per Bolund. Miljöpartiets inställning har ju alltid varit att man ska göra alla insatser i Sverige och att man inte alls är med på att se det i ett globalt perspektiv och utföra arbetet på internationell bas. Har Per Bolund ändrat uppfattning när det gäller detta? Är han mer förespråkare av att faktiskt rikta åtgärderna mot ett globalt perspektiv? I så fall välkomnar jag det.

Anf. 170 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det var bra att den frågan kom upp så att missuppfattningen kan rättas till med en gång. Det var inte en riktig verklighetsbeskrivning som Jörgen Andersson gav. Miljöpartiet har ständigt varit pådrivande för att vi ska göra mer insatser internationellt och verkligen driva ett internationellt miljö- och klimatarbete. Vi skiljer oss från regeringssidan i och med att vi anser att man därmed inte ska räkna bort insatser i Sverige och minska våra egna ansträngningar bara för att vi också hjälper andra länder att minska sina utsläpp. Det är det som är skiljelinjen mellan Miljöpartiets hållning och regeringens hållning. Regeringen gör insatser för att själv slippa göra dem här hemma. Det är inte en linje som vi kan acceptera eller som vi tycker är särskilt moralisk.

Frågan kvarstår kring hur man mäter utveckling i samhället. Där tolkar jag Jörgen Andersson som att så länge vi inte har det perfekta måttet som täcker in alla aspekter ska vi inte mäta över huvud taget, utan då ska vi bara hålla oss till det vi har, nämligen bnp. Det är inte riktigt den syn som jag har. Jag skulle önska att vi i stället gör så gott vi kan och mäter även andra aspekter så gott som det är möjligt. Det har utvecklats ett antal olika måttstockar. Till exempel hade vi i Sverige, som jag nämnde tidigare, de gröna nyckeltalen som var ett sätt att faktiskt mäta andra saker vid sidan av bnp.

Det som ofta glöms bort, bland annat av Jörgen Andersson, är att bnp i sig verkligen inte är ett perfekt mått. Stora delar av samhällsekonomin kommer inte med över huvud taget. Det är egentligen bara det som köps och säljs som finns med där, men allt det arbete som sker utan betalning i hemmen eller i ideell sektor finns inte med i bnp över huvud taget.

Det gör att man inte kan säga att den situation vi har i dag är bra eller att vi mäter tillräckligt gott i dag och att vi därför har all tid i världen att vänta på att de ultimata måtten som kan lösa problemet utvecklas.

Det vi kan göra är att faktiskt delta i arbetet med att se till att vi på nationell nivå fortsätter att utveckla bättre nyckeltal och bättre måttstockar än bnp. Där saknar jag tyvärr regeringens ambitioner och vilja.

Anf. 171 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag delar inte Per Bolunds uppfattning om att vi inte mäter någonting i dag. Jag skulle vilja påstå att vi har en rätt omfattande statistik och indikatorer när det gäller olika aspekter rörande hållbarhet i samhället. Då pratar jag om hållbarhet i det breda perspektivet.

Att det är svårt att kvantifiera vissa mått är en annan sak. Per Bolund har ju varit med och beslutat om att ge Konjunkturinstitutet mer medel och uppgiften att utvärdera den politik som förs och vad det betyder för miljön. Det tycker jag i grunden är bra. I grunden är vi rätt överens om att det är bra om vi kan mäta, värdera och analysera den politik som vi för så att vi kan se om vi får maximal nytta av våra insatta resurser.

Vi ska väl inte sticka under stol med att det i den här kammaren har fattats en hel del beslut historiskt sett som kanske inte har varit helt optimala för miljöarbetet och kanske inte heller för hållbarheten i det breda perspektivet. I den bemärkelsen är vi helt överens. Jag tycker att det är bra om det finns metoder och modeller för att utvärdera samhällsutvecklingen och för att se till att resurserna gör maximal nytta. Det ska naturligtvis när det gäller miljön vara i ett globalt perspektiv så att vi gör insatser som inte är kontraproduktiva internationellt sett. I det är vi helt överens.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

18 § Offentlig upphandling

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU32
Offentlig upphandling.

Anf. 172 MARIE NORDÉN (S):

Herr talman! Upphandlingsreglerna som vi debatterar i kväll har som sitt främsta syfte att förhindra konkurrensnedvridning och att upphandlingar genomförs godtyckligt. Därför är det viktigt vilka krav som ställs vid varje upphandling och att vi åtgärdar de brister som finns i upphandlingslagen. Det visar de upphandlingar som har överklagats och resulterat i att bland annat inköp av vaccin mot livmoderhalscancer har fördröjts i flera år och flera åldersklasser unga kvinnor inte har fått det skydd de ska ha.

Ett annat exempel är upphandlingen av skyddsvästar till vår personal i internationella missioner som överklagades och försenades avsevärt. Det här är naturligtvis inte acceptabelt.

I Tyskland har man en reglering som innebär att en tänkt anbudsgivare måste klaga till domstol redan innan anbudsstiden går ut om anbudsgivaren anser att det finns brister i upphandlingsunderlaget. Den som inte har påtalat felaktigheter i underlaget ska förlora sin rätt att överklaga. Detta skulle naturligtvis vara mer rättssäkert, men det skulle också spara tid och resurser och borde därför införas i svensk lagstiftning.

Vi tycker också att den upphandlande myndigheten efter domstolsbeslut ska ha möjlighet att genomföra upphandlingen trots ett överklagande

om den upphandlande myndigheten kan visa att upphandlingen är viktig för människors hälsa och säkerhet och att dröjsmålet riskerar att medföra mänskligt lidande.

I dag överklagas många upphandlingsbeslut, vilket vi tycker visar på ett behov av tydligare regelverk och en ökad kunskap bland de upphandlingsansvariga.

Miljöstylningsrådet anser att det går att ställa högre krav vid offentlig upphandling och se till att annat än lägsta pris kommer i fråga för upphandlingen. Det gäller framför allt kraven på god djurhållning där Miljöstylningsrådet säger att det är möjligt, men Konkurrensverket är inte lika tydligt. De säger att det inte är möjligt att köttet i handeln ska kunna komma från djur som har haft ett drägligt liv och att vi ska kunna ställa krav på det. Det är naturligtvis inte rimligt att det ska ges så olika besked om vad som är möjligt och vilka begränsningar som finns.

Ska vi utveckla och styra den offentliga upphandlingen i rätt riktning och använda den som ett verkningfullt redskap i till exempel miljöarbetet och i arbetet för ett hållbart samhälle måste regelverket göras tydligare.

Därför anser vi att regeringen bör ta initiativ till en noggrann översyn av dagens upphandlingsregelverk för att förenkla och förtydliga det och samtidigt tydliggöra dess möjligheter och begränsningar. Framför allt anser vi att Miljöstylningsrådets uppgift, som visserligen redan i dag är att undervisa, måste förstärkas. Det räcker inte. De som upphandlar måste få mer stöd och större kunskap.

Vi menar också att om offentlig upphandling ska vara ett kraftfullt styrmedel för att driva på en långsiktig och hållbar utveckling ska vi kräva miljöhänsyn vid varje upphandling. Precis som Riksrevisionen också har konstaterat räcker det inte med att man säger *bör* utan det behövs ett *ska* där.

Vi är väl medvetna om att det pågår en utredning, och vi kan bara se fram emot förslag med skarpare skrivningar än vad som finns i dag.

Fru talman! Det borde vara en självklarhet att myndigheter och kommuner vid upphandling anlitar företag som följer spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden, både för att säkra en god arbetsmiljö och seriösa arbetsgivare och för att garantera konkurrens på lika villkor för företagen.

Staten, kommunerna, landstingen och regionerna ställer i dag alldeles för sällan krav på sina leverantörer att uppfylla olika arbetsvillkor som följer av kollektivavtal och ILO:s kärnkonventioner.

När det gäller möjligheten att vid offentlig upphandling kräva att leverantörer uppfyller sådana villkor är lagstiftningen alldeles för bristfällig. Vi menar att den därför måste ändras. Det är anmärkningsvärt att regeringen är så passiv i denna fråga.

När vi i finansutskottet hanterade grönboken om offentlig upphandling för ungefär ett år sedan kunde vi i det rödgröna samarbetet konstatera att vi fick med oss regeringspartierna på att ställa sig bakom att det skulle vara möjligt att ställa krav på god djurhållning vid offentlig upphandling. Men när det sedan kom till frågan om att ställa krav på goda arbetsvillkor för anställda, det vill säga kollektivavtalsliknande villkor, då sade de nej. Det gör de fortfarande, och det beklagar vi. Vi förstår inte varför de gör det.

Som jag sade inledningsvis har frågan två perspektiv. Löntagarperspektivet är naturligtvis centralt, men lika mycket handlar frågan om konkurrens på lika villkor – att seriösa företagare inte ska förlora upphandlingar till oseriösa som med sämre villkor för de anställda kan lägga lägre bud.

Jag har fortfarande svårt att förstå varför regeringspartierna säger nej. Motiveringen som anges i betänkandet, att det skulle utestänga en stor andel av de små och medelstora företagen, anser jag är ganska häpnadsväckande. Dessutom är den inte sann. Alla företag med anställda har möjlighet att teckna kollektivavtal eller garantera kollektivavtalsliknande villkor för sina anställda. Det utestänger ingen.

Dessutom, precis som man kan läsa i betänkandet, finns det ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen om att det bör vara möjligt att ställa högre krav på arbetsmiljöhänsyn och villkor i enlighet med svenska kollektivavtal. Med det förväntade vi oss ett förslag från regeringen om detta. Men tyvärr väntar vi fortfarande.

För oss är det viktigt att främja de seriösa företagen och beivra all oseriös verksamhet. Det är en av orsakerna till att vi driver frågan om kollektivavtal och vettiga arbetsvillkor vid upphandling. Det är också orsaken till att vi tycker att initiativet från Almega Serviceentreprenörerna att arbeta fram en auktorisation för seriösa städföretag, som innebär att företagen måste ha F-skattsedel och vara kollektivanslutna, är ett bra initiativ. Privata företag ställer i dag ofta dessa krav när de anlitar sina städföretag, alltså att de ska vara just auktoriserade. Detta borde naturligtvis vara möjligt även vid offentlig upphandling.

Fru talman! I en av våra reservationer lyfter vi fram frågan om kommunernas och landstingens frihet att själva bestämma över hur de ska organisera sin verksamhet och om att det saknas en fungerande lagstiftning som tar hänsyn till de 1 300 kommunala aktiebolag som i dag finns för att bedriva verksamheten i kommunens egen regi. Det har historiskt främst handlat om kollektivtrafik, energiproduktion och distribution men även bostadsbolag, och under senare tid har även kommunala bolag bildats för att främja näringslivet och besöksnäringen. Aktiebolagsformen har visat sig vara en väl fungerande form när man ska samverka mellan kommuner och näringsliv.

Vår utgångspunkt är att all offentlig verksamhet tillhör den gemensamma sektorn oavsett vilken associationsform man har valt.

Att man ska tvingas till upphandling inom kommunen är inte rimligt. Vi beklagar att regeringen inte vill driva frågan mer offensivt inom EU för att försöka få fram ett prejudikat i frågan.

Det är inte begripligt varför man i förebyggande syfte är villig att inskränka det kommunala självstyret. Regeringen borde spänna bågen och utnyttja det utrymme som EU-rätten erbjuder till försvar av den kommunala organisationsfriheten. Men då förutsätts det att EU-domstolen ges tillfälle att utveckla och förtydliga sin rättspraxis om egenregiundantaget, och för att det ska ske behöver mål och tvister hamna på EU-domstolens bord. Vi beklagar regeringens flathet i frågan.

När vi skrev reservationen hade vi inte fått regeringens proposition i just denna fråga. Men propositionen förändrar i princip ingenting. Det är häpnadsväckande hur lite man har lyssnat på kommuner och landsting i frågan och hur stort inflytande näringslivet har haft över regeringens

ställningstagande. Vi kommer, som sagt, att återkomma och debattera denna fråga igen när vi ska behandla propositionen.

Fru talman! Varje år upphandlas det för drygt 10 miljarder i Sverige. Det kräver en fungerande, tydlig och ändamålsenlig lagstiftning. Det är uppenbart att det finns flera brister i det som vi har i dag, och vi har flera reservationer med förslag för att åtgärda dessa.

Vi beklagar att majoriteten inte ser behovet av de förändringar som är föreslagna. Vi beklagar att man inte ser problemen i hur lagstiftningen ser ut i dag.

Som jag sade tidigare pågår det förvisso en upphandlingsutredning. Men det finns ändå anledning att agera från riksdagens sida. Men problemet är att majoriteten inte verkar vilja agera alls. Vid mer än ett tillfälle i betänkandet konstaterar man att förslag som vi har lagt fram strider mot de svenska upphandlingsbestämmelserna.

Då måste jag ställa frågan: Vem skapade dessa bestämmelser? Vem tar beslut om våra lagar? Jo, det gör vi i denna kammare. Vi är inte fångar i några regelverk. Vi måste pröva EU-rätten och förhålla oss till den. Men när det kommer till våra egna bestämmelser måste vi främst sätta ned foten och säga vad vi vill och sedan pröva det mot EU:s lagstiftning. Tyvärr är majoriteten inte beredd att agera, och det är bara att beklaga.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 3 och 12.

Anf. 173 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Den offentliga sektorn är en mycket viktig aktör för att ställa om produktions- och konsumtionsmönstren i en mer miljöanpassad riktning. Varje år upphandlas varor och tjänster för ungefär 500 miljarder kronor från offentlig sektor.

Det är också viktigt att se att man genom historien har gjort stora framsteg just genom att använda offentlig sektor och den upphandling som man gör i miljösyfte.

Det var till exempel den offentliga upphandlingen som bröt mark för den stora minskningen av klorblekning av papper på 1980- och 1990-talen. Det var också riktad offentlig teknikupphandling som ledde fram till miljötekniksprång som när de första miljöbilarna kom fram på den svenska marknaden. Värmepumpsutvecklingen i Sverige är också ett exempel på att den offentliga sektorn har varit pådrivande för att få fram ny teknik.

Vi anser att den offentliga upphandlingen bör användas mer aktivt för att få fram mer miljöanpassade och fler giftfria produkter än i dag.

Där det finns etablerad miljömärkning bör man i den offentliga upphandlingen ställa krav som motsvarar miljömärkningskriterier. Krav bör också ställas på att så långt som möjligt byta ut och undvika farliga ämnen, exempelvis i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer. Därför anser vi också att regeringen mer än i dag borde stimulera offentlig teknikupphandling just för att skapa förutsättningar för utveckling av nya tekniska produkter som bidrar till att minska miljöpåverkan i hela samhället.

Vi tycker också att det borde vara självklart att i den offentliga upphandlingen sätta upp tydliga mål, till exempel att ingen statlig myndighet ska köpa fossilberoende bilar efter 2015 eller att statliga upphandlingar

ska ställa krav på att leverantörer använder den fossilsnålaste teknik som går att finna.

Vi tycker också att tydligare krav på miljöområdet vid offentliga upphandlingar skulle kunna förbättra utvecklingen mot ett mer hållbart samhälle väldigt påtagligt. Därför hoppas jag att den utredning som nu sitter med offentlig upphandling, som regeringen har tillsatt, kommer med tydliga sådana förslag i sitt slutbetänkande.

Fru talman! Även upphandling från lokala aktörer ger påtagliga positiva effekter i den lokala ekonomin och bidrar till att skapa arbetstillfällena och skatteintäkter. Det finns gott om studier internationellt, till exempel från The New Economics Foundation i London, som har visat att även något dyrare anbud från ett lokalt företag i slutändan ändå lönar sig, just tack vare att pengarna då stannar kvar och cirkulerar i den lokala ekonomin i stället för att försvinna i väg från kommunen. Detta är bakgrunden till att exempelvis många amerikanska kommuner är beredda att acceptera även något dyrare anbud bara de kommer till användning lokalt och kommer från lokalt förankrade företag.

Tyvärr sker i Sverige ofta en annan tolkning. Många svenska kommuner tolkar lagen om offentlig upphandling och EU-rätten som att man vid upphandlingar inte kan ställa krav på att den lokala ekonomin ska gynnas. Detta är bekymmersamt. Det borde klargöras tydligare. Regelverken borde vara så tydliga att det faktiskt finns möjlighet för offentlig sektor att ställa krav på att just lokala företag ska gynnas. Konsekvensen blir annars att aktörer som skapar arbetsmöjligheter i socialt utsatta områden eller gynnar små bygdeekonomier konkurreras ut av aktörer som vinner upphandlingar på låga anbud och inte åstadkommer sådana lokala vinster. Det är beklagligt.

Fru talman! Det är också viktigt att man vid offentlig upphandling säkerställer att goda villkor upprätthålls på arbetsmarknaden. Enligt domstolsbeslut får krav på kollektivavtal inte ställas eftersom det skulle kunna diskriminera aktörer från andra länder. Däremot finns möjligheter att ställa krav på det som kallas kollektivavtalsliknande villkor vid upphandling och att sådana villkor kontrolleras av utomstående part, vilket också kan få väldigt god effekt på svensk arbetsmarknad. Där skulle vi önska att kunskapen om detta förmedlas bättre än i dag till offentliga upphandlare runt om i landet för att de ska kunna göra bättre upphandlingar och just se till att goda villkor på arbetsmarknaden uppfylls.

Vi anser också att villkoren för socialt företagande behöver förbättras generellt i samhället, och där skulle lagen om offentlig upphandling kunna förtydligas så att man ger sociala företag mycket bättre möjligheter att konkurrera vid offentliga upphandlingar. Det skulle ge ännu bättre konkurrens i samhället och ge större möjligheter för verklig valfrihet runt om i kommuner och landsting.

Fru talman! Energieffektivisering är helt avgörande för att vi ska få en hållbar utveckling i samhället. Här ser vi att den offentliga sektorn kan och måste bli mycket bättre på att ställa krav på energieffektivitet när varor handlas upp. När det gäller till exempel apparater och system tycker vi att man ska handla upp med en prestanda som motsvarar den bästa fjärdedelen på marknaden. Det skulle vara att verkligen sätta press och se till att det ständigt utvecklas nya och mer energieffektiva produkter.

Vi ser också att användningen av elektronisk apparatur, framför allt datorutrustning, ökar i dagens samhälle i och med att man kommunicerar mer och mer elektroniskt. Det är väldigt mycket som är positivt med det, och det är en utveckling vi verkligen stöder. Samtidigt får vi mer och mer information om hur mycket energi dagens datatrafik förbrukar. Det finns till exempel uppgifter om att it-användningen står för mellan 20 och 30 procent av elanvändningen i vanliga svenska kontorsbyggnader. Det är en väldigt stor del av den el vi använder.

Här finns det väldigt mycket vi kan göra. När vi köper hårdvara, alltså själva datorerna, kan vi se till att den är så energieffektiv som det bara är möjligt. Det finns dock också möjlighet att välja ut mjukvaror som gör att dessa produkter använder mycket mindre energi och el än vad de gör i dag. Här skulle offentlig sektor än en gång kunna gå före och verkligen driva marknaden framför sig för att se till att vi får de mest energieffektiva elektroniska systemen på plats.

Detta anser vi att man bör göra mycket tydligare än i dag, och det är också det som är kontentan i den reservation jag vill yrka bifall till, nämligen nr 11.

Anf. 174 ERIK ALMQVIST (SD):

Fru talman! Jag ska läsa mitt anförande från en energieffektiv liten dator.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 2, 4 och 7.

I alltför hög grad konsumerar vi i Sverige i dag kött från djur som har slaktats med, som jag ser det, helt vedervärdiga metoder. Jag talar alltså om djur som har skäktats av religiösa skäl, på ett sätt där djuren dör långsamt under stort lidande och mycket ångest medan kroppen sakta töms på blod – helt utan bedövning. Försäljningen av kött som produceras på detta sätt ökar ständigt i Sverige. Hur mycket är svårt att säga, för märkningen på varorna saknas i dag. Det saknas lagstiftning för detta, så vi som konsumenter vet inte när vi köper och konsumerar detta kött.

Det vi dock vet är att denna slaktmetod ökar i hela Europa. I vissa länder i Europa slaktas i dag alla får och lamm helt utan bedövning, genom skäktning. I en rapport från EU-kommissionen framkommer att närmare 75 procent av nötkreaturen i EU i dag dödas utan bedövning. Detta måste självklart få ett slut. Att djur får sätta livet till när vi producerar kött är någonting vi än så länge får leva med, men de omständigheter under vilka djuren måste sätta livet till kan vi påverka och förändra.

Jag tycker att vi åtminstone kan ha värdiga minimikrav på djurhållningen, och i synnerhet bör vi inte tillåta en tortyr som är helt meningslös. Detta är alltså en slaktmetod som egentligen inte tillför någonting över huvud taget i processen. Det är en helt överflödig tortyr och ett helt onödigt lidande.

För att komma åt detta problem behövs så klart lagstiftning. Vad gäller lagen om offentlig upphandling menar vi att man kan dra sitt strå till stacken genom att föra in i lagen att enbart kött som har producerats genom bedövad slakt ska tillåtas i Sverige. Jag tycker att detta är ett moraliskt sett ganska självklart ställningstagande.

Sedan, fru talman, ska jag bara säga några ord om reservation nr 7. Det finns ett stort egenvärde i att främja lokalsamhällen och att gynna lokala gemenskaper och närheten till lokala verksamheter. Det kan till

exempel handla om skolbarns förståelse för kretslopp – hur och varifrån skolmaten kommer till tallriken och hur rester sedan återgår för att bidra till nästa varv och så vidare. Med den lokala produktionen kommer även så klart miljövinster. Det gynnar lokal ekonomi, och som konsument får man större insyn i vilka villkor varorna har producerats under.

För att uppnå detta – för att tillgodose närproduktionen – krävs i dag ett tricksande och designande i själva upphandlingsprocessen. Jag menar att det är dags att göra det möjligt att värdesätta närproduktionen från början i den offentliga upphandlingen. Därför bör även denna lagstiftning ses över.

Anf. 175 JACOB JOHNSON (V):

Fru talman! I detta betänkande diskuteras motionsyrkanden från allmänna motionstiden om lagen om offentlig upphandling, LOU. Lagen avser som hörs av namnet endast upphandlingar från det offentliga, som stat, kommuner och landsting. Det privata näringslivet kan sköta sina upphandlingar efter eget huvud – man kan direktupphandla eller begära in anbud allt efter omständigheterna. Här är alltså lagstiftningen strängare för offentlig verksamhet än för den privata.

Enligt Konkurrensverket är syftet med LOU att upphandlande myndigheter på bästa sätt ska använda de offentliga medel som finansierar offentliga upphandlingar genom att uppsöka och dra nytta av konkurrensen på aktuell marknad och ge leverantörerna möjlighet att tävla på lika villkor i varje upphandling. LOU bygger i huvudsak på ett EU-direktiv från 2004 som ses som en viktig del i arbetet med att förverkliga den inre marknaden genom att främja den fria rörligheten för varor och tjänster inom EU och få marknaden att fungera effektivt – eller, om man så vill, främja det privata näringslivet som leverantör till offentliga myndigheter.

LOU har länge diskuterats för sitt omfattande regelverk, som sägs missgynna till exempel mindre företag. Det kan noteras att LOU under senare år har ifrågasatts såväl från juridiskt sakkunnigt håll som från näringslivsföreträdare, som helt enkelt föreslagit att lagen bör avskaffas.

Lagen har också ställt till det för kommunal verksamhet, som vi har hört här tidigare, genom att tolkningen av lagen har försvårat direktupphandlingar från egna kommunala aktiebolag, till exempel genom den så kallade Sysavdomen för några år sedan. Ja, det finns enligt min mening många principiella problem med dagens LOU-lagstiftning. Efter många turer har regeringen nyligen föreslagit i en proposition att ett så kallat in house-undantag införs från kravet på upphandling under förutsättning att kontroll- och verksamhetskriterierna, de så kallade Teckalkriterierna, är uppfyllda. Men den frågan, fru talman, återkommer utskottet till i ett särskilt betänkande.

Det borde vara självklart att myndigheter och kommuner anlitar företag vid upphandling som följer spelreglerna på vår arbetsmarknad. Lagstiftningen behöver förändras för att motverka social dumpning och bidra till goda arbetsvillkor för anställda hos leverantörer och underleverantörer. Vid privatisering av offentlig verksamhet ökar också förekomsten av hot och våld.

Regeringen bör se över upphandlingslagstiftningen vad gäller möjligheterna att ställa krav på att leverantörerna uppfyller de villkor som följer av kollektivavtal och ILO:s kärnkonventioner. Dessutom bör regeringen

se över lagstiftningen för att tydliggöra vilka sociala och miljömässiga hänsyn man kan ta vid offentlig upphandling.

Så kallat socialt företagande börjar etableras i Sverige. Det handlar om verksamheter i olika former – kooperativ, stiftelser, samfälligheter med mera – som skapar både ett privat och ett samhälleligt mervärde. Antalet sociala företag som drivs av människor som ställts utanför den reguljära arbetsmarknaden blir allt större. Dessa företag möter behoven av arbete hos framför allt personer som har en historia av psykisk ohälsa, missbruk eller kriminalitet. Även handikappförbunden arbetar aktivt med sociala företag som ett sätt att förbättra möjligheterna för funktionshindrade att få ett jobb.

I den pågående översynen av upphandlingslagstiftningen måste det säkerställas att den nya lagstiftningen inte tolkas på ett sätt som är ogynnsamt för små kooperativa företag och att okunskap om socialt företagande inte utgör ett hinder för de sociala företagens möjligheter. Upphandlingslagstiftningen bör dock, enligt min mening, över huvud taget inte tillämpas på vård- och omsorgstjänster och sociala tjänster och därmed inte heller när det gäller socialt företagande.

Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Fru talman! Lagen om offentlig upphandling är, som jag nämnt tidigare, besvärlig för små företag. Den är problematisk därför att det är de små och medelstora företagen som under 2000-talet har haft den största ökningen av antalet anställda. En stor del av dessa anställningar har kommit till i tjänstesektorn och andra sektorer med låg miljöpåverkan. För att påverka småföretagssektorn positivt bör den offentliga upphandlingen förbättras och förstärkas i en grön riktning samtidigt som den måste förändras när det gäller de små och medelstora företagens möjligheter att delta i upphandlingar.

En studie från Nutek och Tillväxtverket visar att endast 12 procent av småföretagen lämnar anbud i offentliga upphandlingar. Många småföretagare anser att administrationen är ett stort hinder för att delta i anbuds-förfarandet vid offentlig upphandling, och som sagt finns det synpunkter på lagstiftningen över huvud taget. Det största problemet upplevs vara förfrågningsunderlaget och dess utformning.

Med tanke på komplexiteten i samband med offentlig upphandling är det också nödvändigt med en särskild utbildning för anställda inom offentlig sektor som sysslar med upphandling. Det är viktigt att de villkor och krav som ställs i förfrågningsunderlaget står i proportion till kontraktets storlek. Regeringen bör därför enligt vår mening verka för förändringar i dessa avseenden.

Det här är enligt en av våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till den.

Anf. 176 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Som ni har hört här handlar den här debatten om betänkande FiU32 med motioner från den allmänna motionstiden. De är 44 stycken och handlar om offentlig upphandling.

Tydligt är att det finns många önskemål när det handlar om att handla varor och tjänster i offentlig upphandling.

Många gånger hör vi att det är väldigt nyttigt att ta hänsyn till det lilla lokala. Då frågar jag mig: Vart tog diskussionen vägen kring landet i

norr, Sverige, som har fått sin rikedom genom att handla med andra länder och vara öppet för marknadsekonomi? Det tycker jag att man glömer bort när man börjar bli protektionistisk i dessa sammanhang.

Priset nämns ofta som ett hinder för att göra bra affärer. Företag som säljer den efterfrågade varan, tjänsten eller byggtreprenaden till det mest förmånliga priset vinner upphandlingen, kan vi läsa. Att upphandla handlar om att hitta det bästa priset på en jämförbar vara eller tjänst utifrån vad man har efterfrågat, och det är en helt annan sak än att bara säga lägsta pris. Detta är oerhört viktigt och avgörande för vad det är man får levererat.

Att upphandla ställer krav på kunskap, och jag delar uppfattningen att det behövs såväl utbildning som kunskap. Det är också något som framkommit vid de besök jag gjort på kommunala enheter och på informations- och utbildningsträffar där upphandlare har deltagit, till exempel under Konkurrensverkets ledning. Det är också en fråga som lyfts fram i utredningen som Anders Wijkman leder och som ska vara klar den 28 juni i år.

Förutom utbildning bekräftar upphandlare att deras förutsättningar för att lyckas med upphandlingar är beroende av deras roll och placering i organisationen. Det är en fråga som vi här i riksdagen inte kan eller ska påverka, utan det handlar om självbestämmande.

Upphandlingsrollen är en strategisk roll, för det gäller att vara proffs på den del som handlar om själva upphandlingen. De ska då sammanföras med dem som är proffs på det som ska upphandlas. Ett litet exempel på hur fel det kan gå är när till exempel en teknisk enhet får ansvaret för att upphandla en trappa till en skola utan att skolan över huvud taget tillfrågats. Sådana köp blir väldigt dyra.

En del av motionerna innehåller frågor om bra mat och om att nå småföretagare. Det går att ställa kvalitetskrav på mat utan att använda sig av de kriterier som direkt bryter mot den fria rörligheten i EU och som begränsar konkurrensen.

Att ställa krav på lokalproducerat, närodlat eller svenskt bryter mot grundprincipen icke-diskriminering. Däremot kan man ställa krav på innehållet om man så önskar. En kommun i Skåne, Klippans kommun, bestämde sig för att det var viktigt för dem att ha kvalitet genom att servera färskt kött i omsorg och skola. I dag får de leverans från ett litet företag i Ängelholm som har möjlighet att leverera på det sätt som kommunen önskar.

Det går också att få fler företag att delta i upphandlingar genom att dela på upphandlingarna. På lokal nivå hittar man smarta lösningar. Till exempel har man i Landskrona vid näringslivsdagar passat på att informera alla företagare om hur underlagen i offentlig upphandling fungerar. Det är ett eget initiativ för att ta ned trösklarna för att vilja vara med och lämna anbud. I Växjö vet jag att man använder sig av samordnad distributionscentral för att på så sätt få fram effektiva leveranser till kommunens 400 enheter. Det ger en mångfald av leverantörer som deltar, och det ger också minskade köringar av leveranser.

Det som dock inte sänker trösklar är att ställa krav på kollektivavtal, som S och V gör. Det tycker vi är en dålig idé, för det utestänger, som ni har hört tidigare, små och medelstora företag från att delta. Och då blir det mindre mångfald. Att ställa krav på kollektivavtal bryter dessutom

mot lagstiftningen, och det finns redan i dag domar på att detta inte är möjligt.

Däremot är det fullt möjligt att ställa krav på arbetsvillkor i upphandlingar. Det går bra att ställa krav på arbetsmiljö. Kammarkollegiet har på sin hemsida en länk till Ekobrottsmyndigheten under rubriken ”Hur undviker jag svart arbetskraft i upphandlingar?” Där ges tips på krav och rutiner som man kan använda vid upphandlingar. Denna vägledning är också svaret på hur man gör skrivningar utan att auktorisera.

Marie Nordén från Socialdemokraterna nämnde här tidigare Almega. När man ställer de här kraven och tycker att företag ska ställa upp på ett visst sätt gäller det att man inte bryter mot grundläggande principer. Och jag ställer frågan till Marie Nordén: Kan alla företag i Europa delta vid Almeegas auktorisering? Det blir begränsande.

Fru talman! I betänkandet säger vi att det ska vara möjligt att ställa miljökrav och ta sociala hänsyn utifrån att kraven som ställs är riktiga och rimliga på det man ska upphandla. Det är möjligt att ställa krav, bara de är väldefinierade och det klart framgår vad som krävs av leverantören, varan eller tjänsten.

Det ska också vara tydligt för leverantören vad som ur miljösynpunkt kommer att tillmätas betydelse vid utvärdering. Det man då inte kan göra är att ställa krav på att ett företag till exempel ska redovisa sitt miljöarbete utan att också ställa krav på att det ska hålla en viss kvalitet, och då måste det också gå att mäta.

Myndigheter såsom Kammarkollegiet, Miljöstyrningsrådet och Konkurrensverket har hemsidor som ger information och tips. Vi tror att de kan utvecklas och kommer att utvecklas ännu mer. De fyller en viktig funktion och ger hjälp, stöd och vägledning, information om domar och tips på olika områden när det gäller att upphandla och lämna anbud. Vi har i betänkandet hänvisat till detta och skriver att vi förutsätter att dessa myndigheter fortsätter lägga ut information med goda exempel.

Fru talman! Sist men inte minst vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 177 MARIE NORDÉN (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra hur nöjd regeringsrepresentanten Ann-Charlotte Hammar Johnsson är med tanke på att det är så många som är bekymrade och missnöjda med hur situationen ser ut när det gäller offentlig upphandling. Vi hörde precis Jacob Johnson berätta att bara 12 procent av småföretagen väljer att delta i offentlig upphandling för att det är så krångligt.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson påstår i anförandet, och det står också i utskottets betänkande, att om vi ställer krav på kollektivavtalsliknande villkor kommer en stor del av de små företagen att utestängas från offentlig upphandling och att det inte är möjligt med den EU-lagstiftning som finns.

Här har vi två felaktigheter. Det finns en dom på att man kan ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor, vilket har nämnts i debatten tidigare. Och jag måste ännu en gång påpeka att det inte finns något som hindrar företag att ha kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor för sina anställda.

På vilket sätt menar Ann-Charlotte Hammar Johnsson att detta skulle utestänga de små företagen? Är inte Ann-Charlotte Hammar Johnsson bekymrad över att det är så få småföretag som i dag deltar i den offentliga upphandlingen på grund av att det är så krångligt?

Vi lägger fram en del förslag för att underlätta, öppna upp och göra det mer småföretagsvänligt. Tror inte Ann-Charlotte Hammar Johnsson att alla företag skulle må bra av att det var konkurrens på lika villkor även inom den offentliga upphandlingen?

Anf. 178 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Jag hade anmält mig till frågestunden i dag för att till statsrådet Attefall ställa just frågan om hur man upplever det.

Jag vill påpeka att jag inte har sagt att det inte finns krångligheter eller att det inte är svårt med reglerna för offentlig upphandling.

Om vi önskar att fler än 12 procent ska delta kan det bli ganska omständligt om man passar på att göra pålaga på pålaga när man gör dessa anbud. Det är därför det är viktigt att man gör dem rätt och riktigt, att man ställer krav som är lätta att förstå och att de leder till det dem ska och inte passar på att slänga in ett kriterium till.

Det finns företag som gör ett bra jobb utan att ha kollektivavtal. Ska man tvinga dessa företag att ha kollektivavtal? Varför vill du tvinga dem till det, Marie, när det fungerar så väl ändå? Bryter företagen mot det de ska uppnå får man ta tag i det. Det finns andra parametrar att mäta då.

När det gäller kollektivavtalsliknande villkor har Per Bolund tagit upp att man använder sig av detta i Malmö. Men de avtal som Malmö skriver har aldrig prövats juridiskt.

Jag har förstått att du, Marie, gärna testar lagstiftningen, men fundera lite på det svenska och danska förhållandet och jobbtillfällena när vi talar om att använda dessa begrepp som inte är gångbara.

Anf. 179 MARIE NORDÉN (S) replik:

Fru talman! Skillnaden mellan mig och Ann-Charlotte Hammar Johnsson är att jag inte ser kollektivavtalsliknande villkor som en jobbig pålaga som gör det svårare för företag. Jag ser det som något som gynnar både de anställda och företagen. I dag har vi nämligen företag som har kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor för sina anställda som missgynnas av att det finns oseriösa företag som lägger anbud och vinner dem på grund av att de har sämre villkor för sina anställda.

Varför, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, är det ett problem att vi vill ha seriösa företag på marknaden och att de ska konkurrera på samma villkor?

Ann-Charlotte Hammar Johnsson ställde en fråga om Almega i sitt anförande. Hon undrade om det ska gälla hela EU. Ja, varför inte? Vi har ju gränsöverskridande verksamheter och talar om att vi ska ha samma villkor för alla företag inom EU. Då kanske vi ska titta på hur företagen har organiserat sig. Det handlar inte om att vi ska ha svenska pålagor, utan vi talar om sjysta kollektivavtalsliknande villkor för de anställda och seriös och sjyst konkurrens mellan företagen inom hela EU.

Varför då inte ha en modell för det inom denna sektor precis som vi har inom andra sektorer och säga att här gäller dessa regler och dem måste ni rätta er efter om ni ska fungera på den här gemensamma marknaden? Varför skulle man inte kunna hitta en modell som också inkluderar detta? Ingenting är statistiskt. Varken lagstiftningen i Sverige eller EU:s lagstiftning är statistisk.

Är Ann-Charlotte Hammar Johnsson beredd att arbeta för att företagen får en sjyst konkurrens på lika och rättvisa villkor?

Anf. 180 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Fru talman! Om man tänker sig kollektivavtal som ett paket blir det så att det som fungerar på ett sätt i Sverige inte fungerar på samma sätt i andra EU-länder, utan man arbetar på olika sätt. Men man har ändå företag som sköter sig, precis som det finns de som utnyttjar systemet.

Vill man inte ha denna paketlösning men vill ställa krav på att minska svartarbetet, som både Marie och jag vill komma åt när det gäller städsektorn, kan man på Ekobrottsmyndighetens hemsida få veta hur man gör vid upphandlingar. Det är väl bra att man kan ställa krav utan att tvingas till kollektivavtal. De som har det i dag har det, men ska vi tvinga de andra till det? Nej, jag ser inte att det behövs när man kan ställa krav ändå i sin upphandling.

Mycket av det vi diskuterar faller tillbaka på upphandlingsbiten och kunskapen om hur man ställer krav, och här finns en del att göra.

När det gäller konkurrens på lika villkor blir jag fascinerad av det här med lokalproducerat. Jag tänker på Jämtland som Marie Nordén kommer från och på Åre där man har Årechoklad som vi kan köpa här i den statliga riksdagen. Men som jag upplever att diskussionen går ibland skulle det innebära att om Per Bolund från Stockholm hade en chokladfabrik skulle den leverera chokladen till riksdagen, inte Årechoklad.

Det blir kontentan av det hela, och det innebär inte bara att man gynnar det lilla lokala utan också att man begränsar företagets möjligheter. Då är det bättre att man köper kvalitet och det man vill ha.

Anf. 181 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag reagerade också på diskussionen i Ann-Charlotte Hammar Johnssons anförande om att förslag om att underlätta för lokal upphandling skulle vara protektionism. Det är en bild som jag inte känner igen mig i och som jag tror att få kommunföreträdare runt om i Sverige, oavsett om de är borgerliga, gröna eller röda, känner igen sig i. Bara för att man vill stödja den lokala ekonomin är man inte protektionistisk.

Jag konstaterar att statens egen förlängda arm i Östergötland, Länsstyrelsen i Östergötland, har en helt annan syn på dessa frågor. Man skriver att lokal upphandling är viktig för tillväxten och för bibehållandet av lokala leverantörer samt för närservicen på landsbygden. Länsstyrelsen hade en seminarierie i höstas som handlade om lokal upphandling av närproducerad mat. Det var en del av en satsning som heter *Matlandet Sverige* och som administreras från Landsbygdsdepartementet. Det är en regeringssatsning.

Innebär det att du anser att landsbygdsminister Eskil Erlandsson är protektionist?

Anf. 182 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Nej, jag anser inte att ministern är protektionist.

Du bor i Stockholm, Per Bolund. Var sätter man de geografiska gränserna? Vilket företag tillåts vara det lokala och nära? Det finns en risk som jag ser det. Därför har man den fria rörligheten när det gäller varor och tjänster i Europa. Det kanske inte är troligt att vissa företag ställer upp i en upphandling i Sverige, men möjligheten finns om de vill. I stället för att skriva "närodlat" och "lokalproducerat" vill jag se faktorer som påverkar kvaliteten och att man bestämmer vad man vill köpa. Det kan till exempel vara att man vill ha färskt kött. Det är inte alla som kan leverera det. Det är den kvalitet man önskar. De stora jättarna kanske handlar med fryst kött som kommer långväga ifrån medan det färska finns nära. I detta fall kommer det från norra Tyskland. Kan man då säga att kvaliteten på köttet i norra Tyskland är sämre än kvaliteten på köttet i Skåne till exempel? Ska man inte handla från Danmark om man bor i Skåne? Hur är det med Norrland kontra Skåne? Det finns ingen kvalitet i att säga närodlat eller lokalproducerat utan att nämna några kvalitetskrav.

Anf. 183 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att de aspekter som ligger till grund för offentlig upphandling måste vara mätbara och möjliga att följa upp. Det tycker jag också är viktigt.

Jag kan konstatera att det här i Sverige finns en bred uppslutning i kommuner och landsting, men också runt om i Europa, för att man ska kunna stödja den lokala ekonomin. Många människor tycker att det är orimligt med de korstransporter som nu sker i Europa där man transporterar flaskvatten från Frankrike till Sverige och från Sverige till Frankrike. Det är på motsvarande sätt med många andra produkter.

Det riskerar att underminera marken för den fria marknaden när man ser att det sätt som upphandling sker på i dag inte är rimligt. Det är en utveckling som jag inte vill se. Jag stöder tanken att ha en öppen marknad i Europa.

Jag anser naturligtvis inte heller att närproducerat ska vara det enda kriteriet och att det ska utesluta andra aktörer. Däremot anser jag att det är rimligt att man i offentlig upphandling får ge fördelar till lokalanslutna företag – företag som finns i närheten av den upphandlande enheten. Det ger stora fördelar när det gäller utvecklingen av den lokala ekonomin att vi kan behålla en levande landsbygd i Sverige. Om man hårdtolkar reglerna för offentlig upphandling kan man faktiskt inte se till att stödja den del av landet där man själv verkar. Många kommunpolitiker ser det som ett stort problem. Man skulle vilja att skattepengarna vid upphandlingen bidrar till en positiv regional utveckling. I dag får man inte den möjligheten.

Anf. 184 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Jag har stor förståelse för att man vill att företagen hemmavid ska få upphandlingen, men resan om offentlig upphandling började i korrupktion. För att göra uppköpen ringde man upp vänner och bekanta som man hade köpt av länge. Det tror jag inte att Per Bolund heller vill tillbaka till.

Man kan tycka att det är bra att dessa företag får sälja i det lilla perspektivet hemmavid eftersom det gynnar det lokala som då står sig längre. Man kanske tänker på vad som hände med mindre och större företag under finanskrisen.

De här företagen ska också sälja på andra ställen. Sverige är duktigt på kvalitet. Jag tror att vi ska sälja på kvalitet. Stora marknader som Tyskland kanske plötsligt börjar dra hem sitt eget. Jag håller med Per Bolund om att det inte ska transporteras hur som helst kors och tvärs. Men jag är bekymrad över att det blir för protektionistiskt och att vi gör oss själva en björntjänst genom att tänka i det lilla perspektivet. Jag tror att man kan dela upp sina upphandlingar och ställa kvalitetskrav så att man ändå når målen.

Anf. 185 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Varje år upphandlar offentliga organisationer i Sverige varor och tjänster för ca 500 miljarder kronor. Det är mycket pengar. Därför är det oerhört viktigt att kunna garantera likabehandling, icke-diskriminering och fri och öppen konkurrens. Alla aktörer, små som stora, ska kunna delta i upphandlingar. Det är en helt avgörande princip. På så sätt säkerställs också största möjliga kostnadseffektivitet och samhällsnytta i upphandlingarna.

Ur centerpartistiskt perspektiv landar det till syvende och sist i att lagen om offentlig upphandling måste vara transparent och rättssäker. I den allmänna debatten förekommer ofta frågan om möjlighet att genomföra upphandlingar så att de tar hänsyn till social miljö och djurskydd. Därför är utredningen som regeringen tillsatt med Anders Wickman väldigt angelägen. Han lämnar sitt slutbetänkande i juni. Vi kan nog utgå från att regelverket kommer att klargöras i efterbehandlingen.

För Centerpartiet är det viktigt att den upphandlande parten har möjlighet att ställa bland annat djurskyddskrav vid upphandling av livsmedel och att kunna locka närproducenter av livsmedel att lämna anbud i en upphandling. Detta för med sig att de offentliga uppköparna har ett stort eget ansvar att specificera upphandlingar med miljö- och etikkrav. Det innebär dessutom att den lokala ekonomin kan stärkas.

Genom rättsfall finns en vägledning för hur LOU kan och bör användas vid upphandling. Omfattningen av upphandlingsavgöranden inom livsmedelsområdet är relativt stor, och ett fåtal leverantörer står för en stor del av antalet rättsavgöranden på området. Majoriteten av avgörandena har gjorts i länsrätt och förvaltningsrätt och är därför inte av prejudicerande natur även om resonemangen som förs är av stort värde.

Kammarrättens domar kan däremot bli mer vägledande för hur en principiellt viktig fråga kan komma att tolkas i framtiden. Endast ett fåtal domar inom livsmedelsområdet med anknytning till miljökrav har hittills prövats av kammarrätten. Men med tanke på den stora omfattningen av överprövningar på livsmedelsområdet kan fler avgöranden från kammarrätterna komma.

Genom rättsfall i de så kallade Rättviks- och Sigtunamålen från förra året har vi nu fått på pränt att det finns en ostridig möjlighet att ställa till exempel djurskyddskrav i livsmedelsupphandlingar. Det finns också möjligheter för upphandlare att vara mer flexibla i sin upphandling. Det är till exempel möjligt att dela upp upphandlingarna på olika produkter.

Fru talman! Låt mig lyfta fram en annan sida av offentlig upphandling. Eftersom lagen om offentlig upphandling innebär att man gör en upphandling baserad på flera kriterier, vanligtvis utifrån pris men även kvalitet, får vinnaren därmed under en förutbestämd tidsperiod ett slags monopol. LOU innebär på så sätt att man byter ett offentligt monopol mot ett privat monopol. Det gynnar varken mångfald eller verklig valmöjlighet.

Med lagen om valfrihetssystem, LOV, som Centerpartiet och alliansregeringen införde den 1 januari 2009 skapas nya möjligheter. När det gäller vård och omsorg anser Centerpartiet att LOV ska användas i de allra flesta fall i stället för lagen om offentlig upphandling. LOV ger valmöjligheter och kvalitetskonkurrens medan LOU ofta innebär att den som kan bedriva verksamheten för billigaste penning får uppdraget. Genom LOV premieras i stället den av medborgarna upplevda högsta kvaliteten. Priset för att bedriva verksamheten är i en upphandling satt på förhand via avtal med kommun och landsting.

Det ska också sägas att inom offentlig upphandling förekommer det att kommuner och landsting är dåliga beställare. Det har bland annat rört sig om brister i hur kvalitetskrav specificerats i upphandlingsunderlag.

Fru talman! Låt mig som företagare och medborgare säga att utgångspunkten är att skatteregler måste vara tydliga, rättssäkra och förutsägbara. Jag och många med mig blir upprörda när vi läser i tidningarna om företag inom vård, skola och omsorg som köps upp av riskkapitalbolag med säte i skatteparadis. Därför är arbetet inom Regeringskansliet med att skärpa villkoren för skatteavdrag angeläget. Samtidigt pågår ett viktigt arbete med att teckna avtal med olika länder för att eliminera skatteparadisen.

Vi får inte sätta likhetstecken mellan privata utförare och skattemedel som flyttas utomlands obeskattade. För oss i Centerpartiet kommer människors omsorg alltid att vara viktigare än en diskussion om driftsformer. När andra ropar högt om att förbjuda vinster och valmöjligheter är vårt svar att det behövs mer valmöjligheter, inte mindre, mer självbestämmande, inte mindre. Vi accepterar självklart inte att skolor, dagis, äldreboenden eller vårdcentraler missköts. Det gäller oavsett driftsform. Det viktiga är att kvaliteten är hög och samhällsnyttan stor.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 186 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Vår välfärd bygger på att alla, medborgare och företag, solidariskt och efter förmåga bidrar till finansieringen av den. Om de som har bäst råd inte gör rätt för sig riskerar samhället att erodera ned till ett sårhåll, där egoismen breder ut sig och var och en får klara sig bäst man kan. En sådan utveckling, eller snarare avveckling, av samhället är förödande. Därför är hög skattemoral en större fråga än den i sig mycket viktiga hushållningen med våra gemensamma pengar. Det är nödvändigt att ställa höga krav på dem som får förtroendet att utföra viktiga samhällstjänster.

Allt fler företag inom vård, skola och omsorg köps upp av riskkapitalbolag. Flertalet av de stora privata utförarbolagen inom vård, skola och omsorg i Sverige ägs av riskkapitalbolag med säte i något så kallat skatteparadis. Samtidigt som riskkapitalbolagen gör miljardvinster gör de allt

de kan för att undvika att betala skatt. När Skatteverket granskade 25 riskkapitalägda koncerner visade det sig att av dessa hade 23 inte betalat någon bolagsskatt alls i Sverige mellan 2005 och 2009.

Bolagen ägnar sig alltså åt avancerad skatteplanering i form av olika transaktioner i syfte att undvika att betala skatt på vinsten, trots att de bokstavligen lever av svenska skattepengar.

Även om förfarandet är lagligt är det omoraliskt och därtill ekonomiskt ofördelaktigt för medborgarna. Det är lika angeläget att upphandling är ekonomiskt hållbar som att den är ekologiskt och socialt hållbar. Kommunallagen kräver god ekonomisk hushållning. Eftersom den offentliga sektorn finansieras av skattemedel är det en dålig affär för oss medborgare att medverka till skatteflykt i mångmiljardklassen, som det handlar om. Det går inte ihop, varken ekonomiskt eller moraliskt.

Enligt tidningen Dagens Samhälle är en stor majoritet av 125 tillfrågade kommunstyrelseordförande emot att riskkapitalbolag baserade i skatteparadis ska få bedriva vård, skola och omsorg. Trots att man enligt många jurister inte får ställa sådana krav i upphandlingar, enligt lagen om offentlig upphandling, har allt fler lokalpolitiker fått nog och börjat agera. Runt om i landet och i världen arbetar allt fler kommuner och regioner, med politiskt styre av olika färg, aktivt för att hindra att den ekonomiska basen för välfärden undermineras genom att välbehövliga skattemedel försvinner på detta sätt.

I exempelvis Kalmar kommun föreskriver en uppförandekod för företag som ingår avtal med kommunen bland annat att företagen inte får ha kopplingar till skatteparadis. I Malmö håller kommunledningen på att arbeta fram en ny upphandlingsmodell efter ett beslut att utesluta företag som är registrerade i skatteparadis. Man vill pröva om det går att skriva regler som gör detta möjligt och menar att om det inte håller borde lagen ändras.

I borgerligt styrda Växjö fattade kommunfullmäktige den 20 mars beslut om att göra ett tillägg till sin kommunala upphandlingspolicy med anledning av en motion om att inte ingå avtal med företag som har kopplingar till skatteparadis. Jag vill läsa upp den. Den lyder:

”Växjö Kommun förväntar sig att anbudsgivaren har ett affärsmässigt etiskt förhållningssätt där vinster från verksamheter baserade i Sverige också beskattas i Sverige och att överföringar av kraftigt nedskrivna beskattningsbara vinster inom en eventuell koncern ej tillämpas, till exempel förs till så kallade skatteparadis. I synnerhet gäller detta vid anbud på tjänster. Anbudsgivare är beredd att på upphandlande myndighets anmodan redovisa omsättning, vinst och hur mycket skatt som betalas i varje land där man har verksamhet.

Genom inlämnande av anbud anses anbudsgivaren vara införstådd med ovannämnda etiska krav.”

I Frankrike är 17 regioner nu inne på att kräva information vad gäller omsättning, vinst och hur mycket skatt de betalar per land där de har verksamhet, detta av bankerna de samarbetar med. Nästa steg är att samma krav ska ställas i lokala upphandlingar av varor och tjänster. Man följer därför intresserat arbetet och utvecklingen i Sverige.

Arbetet i svenska kommuner uppmärksammas även av lokalpolitiker i exempelvis Helsingfors. Där arbetar stadsstyrelsen med frågan utifrån en motion om att Helsingfors ska bli ”skatteparadisfritt” och söka internat-

ionellt samarbete med andra städer och regioner som arbetar åt samma håll. Det ska bli intressant att se vad det blir av det så småningom.

Det är uppenbart att gällande lagstiftning inte längre rimmar med folkviljan i denna fråga.

Fru talman! Ju fler som drar åt samma håll, desto snabbare går det att förändra. Jag tycker att staten bör solidarisera sig med de progressiva krafterna i kommunerna för att, om så behövs, hjälpa till att undanröja eventuella hinder att ställa krav på god skattemoral i upphandling. Det är alltså viktigt att riksdag och regering noga följer det pågående arbetet med att ta fram nya direktiv på EU-nivå. Om det behövs måste Sverige driva på för att direktiven ska bli tillräckligt skarpa. Ambitionsnivån ska vara hög.

Enligt min mening bör man i offentlig upphandling självklart ha rätt att ställa krav på god skattemoral av de företag man handlar av, lika väl som etiska och sociala krav. Om det krävs en lagändring för att underlätta detta tycker jag att det är angeläget att en sådan genomförs så snart som möjligt så att kommuner och andra offentliga upphandlare som vill ta ansvar för att skattepengarna används som det var tänkt kan göra det. Pengarna ska gå till vård, skola och omsorg åt medborgarna, inte till någonting annat.

Anf. 187 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Jag ska lyfta fram ett perspektiv som jag inte har hört nämnas i debatten. Jag ska börja med att precis som tidigare talare säga att offentlig upphandling är ett utmärkt system, en utmärkt metod att förena pris, kvalitet och utveckling. Men när vi nu kommer till utveckling, fru talman, vill jag lyfta fram uppfinnande, innovationer och de små nystartade företagen.

Precis som utskottet skriver i sitt ställningstagande är det färre små företag än stora företag som deltar i offentliga upphandlingar. Detta är naturligtvis ett problem. Det innebär att de idéer som finns i nystartade företag har svårigheter att nå marknaden. Det innebär att vi i värsta fall går miste om företagsidéer och företag som kan växa och blomstra. Därför är det så oerhört angeläget att den offentliga upphandlingen tar hänsyn till att det finns små nystartade idéburna företag.

Låt mig ge ett exempel! Det finns inom hälso- och sjukvården företag som kommer ur idéer som medarbetarna utvecklar. Jag tänker till exempel på sjuksköterskan som utvecklade ett nytt rörsystem för provtagning. När landstinget skulle upphandla utrustning för provtagning, fru talman, gick man på en bred standardiserad upphandling. Sjuksköterskan som hade tagit fram två specifika rör kunde inte lägga något anbud därför att hennes produkt inte fanns med, inte fanns beskriven. Hon tyckte inte att det var någon idé att skriva ett anbud; det skulle bara ta tid och resurser från henne. Upphandlaren å sin sida tyckte inte att det var någon idé att utforma ett anbudsunderlag som skulle göra det möjligt för denna lilla idé att få plats.

Detta är något som vi som politiker har ett stort ansvar för att driva vidare, så att det blir möjligt för små nya företag att delta i upphandlingen. Därför välkomnar jag verkligen det direktiv som finns inom EU för att ta till vara de små företagen. Men nu gäller det att vi som politiker ser

till att följa upp att så blir fallet. Annars måste vi vara beredda att gå vidare, så att vi kan få ett än mer levande företagarklimat.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

Prot. 2011/12:95
12 april

Offentlig upphandling

19 § Riksrevisionens rapport om statliga myndigheters tjänsteexport

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2011/12:FiU35
Riksrevisionens rapport om statliga myndigheters tjänsteexport (skr. 2011/12:52).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

20 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2011/12:86 En effektivare försvarslogistik

Skrivelse
2011/12:139 Riksrevisionens rapport om medfinansiering av statlig infrastruktur

Motioner
med anledning av prop. 2011/12:84 Den nordiska stridsgruppen 2015
2011/12:Fö8 av Torbjörn Björlund m.fl. (V)

med anledning av prop. 2011/12:85 Stärkt skydd för barn i internationella situationer
2011/12:C9 av Jan Lindholm (MP)

med anledning av prop. 2011/12:92 Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande
2011/12:N6 av Jennie Nilsson m.fl. (S)

med anledning av prop. 2011/12:98 Timmätning för aktiva elkonsumenter
2011/12:N7 av Jennie Nilsson m.fl. (S)

med anledning av prop. 2011/12:106 Offentlig upphandling från eget företag – och vissa andra frågor
2011/12:Fi12 av Fredrik Olovsson m.fl. (S)

med anledning av prop. 2011/12:108 Specialist i allmänmedicin – en yrkeskvalifikation för läkare i allmänpraktik
2011/12:So8 av Per Ramhorn (SD)

med anledning av prop. 2011/12:109 Vissa åtgärder mot illegala vapen
2011/12:Ju12 av Kent Ekeröth (SD)
2011/12:Ju13 av Maria Ferm och Agneta Börjesson (MP)
2011/12:Ju14 av Lena Olsson m.fl. (V)
2011/12:Ju15 av Morgan Johansson m.fl. (S)

med anledning av prop. 2011/12:111 Ansvarsförsäkring vid sjötransporter
2011/12:C10 av Carina Herrstedt (SD)

med anledning av prop. 2011/12:112 En EU-rättslig anpassning av regelverket för sprutor och kanyler
2011/12:So6 av Margareta Sandstedt (SD)

med anledning av prop. 2011/12:115 Soldatanställningar i Försvarsmakten
2011/12:Fö7 av Torbjörn Björlund m.fl. (V)

med anledning av prop. 2011/12:119 Utlåning till Irland
2011/12:Fi13 av Erik Almqvist och Johnny Skalin (SD)
2011/12:Fi14 av Ulla Andersson m.fl. (V)

med anledning av prop. 2011/12:120 Vägen till mer effektiva energideklarationer
2011/12:C8 av Lise Nordin och Jan Lindholm (MP)

med anledning av prop. 2011/12:122 Diskriminering som har samband med kön i fråga om försäkringstjänster
2011/12:A4 av Sven-Olof Sällström (SD)

med anledning av prop. 2011/12:123 Ny ordning för nationella vaccinationsprogram
2011/12:So7 av Margareta Sandstedt och Per Ramhorn (SD)

med anledning av prop. 2011/12:125 Geologisk lagring av koldioxid
2011/12:MJ6 av Matilda Ernkrans m.fl. (S)
2011/12:MJ7 av Josef Fransson och Lars Isovaara (SD)
2011/12:MJ8 av Jens Holm m.fl. (V)

med anledning av skr. 2011/12:75 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen
2011/12:K10 av Sven-Erik Österberg m.fl. (S)

med anledning av skr. 2011/12:82 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under andra halvåret 2010 och helåret 2011
2011/12:U20 av Björn von Sydow m.fl. (S)

med anledning av skr. 2011/12:90 Nordiskt samarbete 2011
2011/12:U21 av Julia Kronlid m.fl. (SD)
2011/12:U22 av Karin Åström m.fl. (S)

21 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 12 april

2011/12:323 Fördelningen av statliga forskningsmedel mellan lärosäten

av *Thomas Strand* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:324 Personal- och närvaroliggare

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:325 Gymnasieskolan

av *Pia Nilsson* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 april.

22 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmälades att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 12 april

2011/12:520 Själv mord i häkten

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 april.

23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 12 april

2011/12:499 Utvisning av romer till Kosovo

av *Annika Lillemets* (MP)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2011/12:502 Möjligheter för sparbanker att öka sin kapitalbas genom att ge ut sparbanksbevis

av *Emil Källström* (C)
till statsrådet Peter Norman (M)

2011/12:503 Bristande skydd av marina Natura 2000-områden

av *Helena Leander* (MP)
till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:505 Svarttaxi

av *Anders Karlsson* (S)
till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:506 Månadsuppgifter

av *Anders Karlsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:507 Personal- eller närvaroliggare i tvätteribranschen

av *Anders Karlsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:508 Möjlighet att placera PPM-medel direkt i onoterade företag

av *Hans Backman* (FP)
till statsrådet Peter Norman (M)

2011/12:509 Översyn av beskattningen av personaloptioner

av *Hans Backman* (FP)
till finansminister Anders Borg (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 april.

24 § Kammaren åtskildes kl. 21.02.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl.
13.50,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53,
av tredje vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 135,
av talmannen därefter till och med 18 § anf. 172 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

1 §	Avsägelse	1
2 §	Anmälan om kompletteringsval till utskott och EU-nämnden	1
3 §	Utökning av antalet suppleanter i EU-nämnden	2
4 §	Val av extra suppleant i EU-nämnden	2
5 §	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
6 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	3
7 §	Tryck- och yttrandefrihetsfrågor	3
	Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU13	3
	Anf. 1 JONAS ÅKERLUND (SD).....	3
	Anf. 2 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	4
	Anf. 3 PETER ERIKSSON (MP).....	5
	Anf. 4 PHIA ANDERSSON (S).....	6
	Anf. 5 ANDREAS NORLÉN (M).....	7
	Anf. 6 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	9
	Anf. 7 ANDREAS NORLÉN (M) replik	10
	Anf. 8 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	10
	Anf. 9 ANDREAS NORLÉN (M) replik	11
	Anf. 10 KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	11
	Anf. 11 PER-INGVAR JOHNSON (C)	14
	Anf. 12 TUVE SKÅNBERG (KD)	14
	(Beslut fattades under 13 §.).....	15
8 §	Fri- och rättigheter	15
	Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU14	15
	Anf. 13 JONAS ÅKERLUND (SD).....	15
	Anf. 14 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	16
	Anf. 15 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	18
	Anf. 16 CECILIA BRINCK (M).....	19
	Anf. 17 TUVE SKÅNBERG (KD)	21
	Anf. 18 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	22
	Anf. 19 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	23
	Anf. 20 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	23
	Anf. 21 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	23
	Anf. 22 JULIA KRONLID (SD)	23
	Anf. 23 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	25
	Anf. 24 JULIA KRONLID (SD) replik	26
	Anf. 25 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	26
	Anf. 26 JULIA KRONLID (SD) replik	26
	Anf. 27 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	27
	Anf. 28 JULIA KRONLID (SD) replik	27
	Anf. 29 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	28
	Anf. 30 JULIA KRONLID (SD) replik	28
	(Beslut fattades under 13 §.).....	28
9 §	Författningsfrågor	29

Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU15	29
Anf. 31 PETER ERIKSSON (MP).....	29
(forts. 11 §).....	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
10 § Frågestund	30
Anf. 32 TALMANNEN	30
<i>Arbetsgivaravgiften</i>	<i>30</i>
Anf. 33 PATRIK BJÖRCK (S).....	30
Anf. 34 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	31
Anf. 35 PATRIK BJÖRCK (S).....	31
Anf. 36 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	32
<i>Ungdomsarbetslösheten</i>	<i>32</i>
Anf. 37 TOMAS TOBÉ (M).....	32
Anf. 38 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	32
Anf. 39 TOMAS TOBÉ (M).....	33
Anf. 40 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	33
<i>Det kommunala utjämningsystemet</i>	<i>33</i>
Anf. 41 MATS PERTOFT (MP).....	33
Anf. 42 Statsrådet PETER NORMAN (M)	34
Anf. 43 MATS PERTOFT (MP).....	34
Anf. 44 Statsrådet PETER NORMAN (M)	34
<i>Valet i Burma</i>	<i>35</i>
Anf. 45 ROGER HADDAD (FP).....	35
Anf. 46 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP).....	35
Anf. 47 ROGER HADDAD (FP).....	35
Anf. 48 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP).....	35
<i>Fackligt medlemskap och arbetsrätten.....</i>	<i>36</i>
Anf. 49 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	36
Anf. 50 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	36
Anf. 51 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	36
Anf. 52 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	37
<i>Privatisering av Arbetsförmedlingen.....</i>	<i>37</i>
Anf. 53 ANNIKA QARLSSON (C).....	37
Anf. 54 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	38
Anf. 55 ANNIKA QARLSSON (C).....	38
Anf. 56 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	38
<i>Kulturarvslyftet.....</i>	<i>39</i>
Anf. 57 BENGT BERG (V).....	39

Anf. 58 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	39
Anf. 59 BENGT BERG (V)	39
Anf. 60 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	40
<i>Det kommunala utjämningsystemet</i>	40
Anf. 61 ANDERS ANDERSSON (KD).....	40
Anf. 62 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	40
Anf. 63 ANDERS ANDERSSON (KD).....	41
Anf. 64 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	41
<i>Kommunala krav på byggande av hyresrätter</i>	41
Anf. 65 HILLEVI LARSSON (S).....	41
Anf. 66 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	42
Anf. 67 HILLEVI LARSSON (S).....	42
Anf. 68 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	42
<i>Reglerna för arbetskraftsinvandring</i>	43
Anf. 69 MARIA STENBERG (S).....	43
Anf. 70 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	43
Anf. 71 MARIA STENBERG (S).....	43
Anf. 72 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	44
<i>Bostadsmarknaden</i>	44
Anf. 73 JESSIKA VILHELMSSON (M).....	44
Anf. 74 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	44
Anf. 75 JESSIKA VILHELMSSON (M).....	45
Anf. 76 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	45
<i>Kostnaden för ekonomiskt bistånd</i>	45
Anf. 77 PIA NILSSON (S).....	45
Anf. 78 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	46
Anf. 79 PIA NILSSON (S).....	46
Anf. 80 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	46
<i>Folkbibliotekens roll</i>	47
Anf. 81 KERSTIN ENGLE (S).....	47
Anf. 82 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	47
Anf. 83 KERSTIN ENGLE (S).....	47
Anf. 84 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	48
<i>EU:s långtidsbudget</i>	48
Anf. 85 GUSTAV BLIX (M).....	48
Anf. 86 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	49
Anf. 87 GUSTAV BLIX (M).....	49
Anf. 88 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	49
<i>EU och förhandlingarna mellan Västsahara och Marocko</i>	50
Anf. 89 BODIL CEBALLOS (MP).....	50
Anf. 90 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	50
Anf. 91 BODIL CEBALLOS (MP).....	50
Anf. 92 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (FP)	51
Anf. 93 TALMANNEN.....	51

11 § (forts. från 9 §) Författningsfrågor (forts. KU15).....	51
Anf. 94 JONAS ÅKERLUND (SD).....	51
Anf. 95 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	52
Anf. 96 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S)	53
Anf. 97 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	55
Anf. 98 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	56
Anf. 99 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	56
Anf. 100 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	57
Anf. 101 PETER ERIKSSON (MP) replik	57
Anf. 102 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	57
Anf. 103 PETER ERIKSSON (MP) replik	58
Anf. 104 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (S) replik	58
Anf. 105 ANDREAS NORLÉN (M)	59
Anf. 106 PETER ERIKSSON (MP) replik	61
Anf. 107 ANDREAS NORLÉN (M) replik	62
Anf. 108 PETER ERIKSSON (MP) replik	62
Anf. 109 ANDREAS NORLÉN (M) replik	63
Anf. 110 KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	63
(Beslut fattades under 13 §.)	64
Ajournering	65
Återupptagna förhandlingar	65
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 april	65
FiU38 Europeiskt tillsynssamarbete på finansmarknadsområdet	65
CU20 Upphävande av lagen om tillfällig försäljning.....	65
CU22 Upphävande av lagen om exploateringssamverkan	65
TU9 Sjöfart	65
TU10 Några fordons- och trafikfrågor	66
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	68
KU13 Tryck- och yttrandefrihetsfrågor	68
KU14 Fri- och rättigheter.....	69
KU15 Författningsfrågor.....	71
14 § Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz	72
Skatteutskottets betänkande 2011/12:SkU10	72
Anf. 111 CHRISTINA OSKARSSON (S).....	72
Anf. 112 ULF BERG (M)	73
(Beslut skulle fattas den 18 april.).....	74
15 § Allmänna motioner om beskattning av företag, kapital och fastighet	74
Skatteutskottets betänkande 2011/12:SkU14	74
Anf. 113 LEIF JAKOBSSON (S)	74
Anf. 114 MATS PERTOFT (MP).....	76
Anf. 115 THORALF ALFSSON (SD).....	78
Anf. 116 JACOB JOHNSON (V)	80
Anf. 117 ULF BERG (M)	82
Anf. 118 TREDJE VICE TALMANNEN.....	85
Anf. 119 JACOB JOHNSON (V) replik	85

Anf. 120 ULF BERG (M) replik	86
Anf. 121 JACOB JOHNSON (V) replik	86
Anf. 122 ULF BERG (M) replik	87
Anf. 123 LEIF JAKOBSSON (S) replik	87
Anf. 124 ULF BERG (M) replik	88
Anf. 125 LEIF JAKOBSSON (S) replik	88
Anf. 126 ULF BERG (M) replik	89
Anf. 127 MATS PERTOFT (MP) replik	89
Anf. 128 ULF BERG (M) replik	89
Anf. 129 MATS PERTOFT (MP) replik	90
Anf. 130 ULF BERG (M) replik	90
Anf. 131 MARTIN ANDREASSON (FP)	91
Anf. 132 MATS PERTOFT (MP) replik	92
Anf. 133 MARTIN ANDREASSON (FP) replik	93
Anf. 134 MATS PERTOFT (MP) replik	93
Anf. 135 MARTIN ANDREASSON (FP) replik	94
Anf. 136 LEIF JAKOBSSON (S) replik	94
Anf. 137 MARTIN ANDREASSON (FP) replik	95
Anf. 138 LEIF JAKOBSSON (S) replik	95
Anf. 139 MARTIN ANDREASSON (FP) replik	95
Anf. 140 KARIN NILSSON (C)	96
Anf. 141 CHRISTINA OSKARSSON (S)	98
Anf. 142 ULF BERG (M) replik	99
Anf. 143 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik	99
Anf. 144 ULF BERG (M) replik	99
Anf. 145 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik	100
Anf. 146 ANNIKA LILLEMETS (MP)	100
Anf. 147 VALTER MUTT (MP)	101
(Beslut skulle fattas den 18 april.)	102
16 § Spelfrågor	102
Kulturutskottets betänkande 2011/12:KrU5	102
Anf. 148 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	102
Anf. 149 MATTIAS KARLSSON (SD)	104
Anf. 150 TORBJÖRN BJÖRLUND (V)	106
Anf. 151 GUSTAF HOFFSTEDT (M)	107
Anf. 152 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	109
Anf. 153 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik	109
Anf. 154 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	109
Anf. 155 GUSTAF HOFFSTEDT (M) replik	110
Anf. 156 AGNETA BÖRJESSON (MP)	110
Anf. 157 ANNA STEELE (FP)	111
Anf. 158 PER LODENIUS (C)	112
Anf. 159 ANDREAS CARLSON (KD)	113
Anf. 160 GÖRAN MONTAN (M)	115
Anf. 161 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	116
Anf. 162 GÖRAN MONTAN (M) replik	116
Anf. 163 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	117
Anf. 164 GÖRAN MONTAN (M) replik	117
(Beslut skulle fattas den 18 april.)	118

17 § Bredare mått på samhällsutvecklingen	118
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU26	118
Anf. 165 PER BOLUND (MP)	118
Anf. 166 JACOB JOHNSON (V)	120
Anf. 167 JÖRGEN ANDERSSON (M)	121
Anf. 168 PER BOLUND (MP) replik	122
Anf. 169 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik	122
Anf. 170 PER BOLUND (MP) replik	123
Anf. 171 JÖRGEN ANDERSSON (M) replik	124
(Beslut skulle fattas den 18 april.)	124
18 § Offentlig upphandling	124
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU32	124
Anf. 172 MARIE NORDÉN (S)	124
Anf. 173 PER BOLUND (MP)	127
Anf. 174 ERIK ALMQVIST (SD)	129
Anf. 175 JACOB JOHNSON (V)	130
Anf. 176 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	131
Anf. 177 MARIE NORDÉN (S) replik	133
Anf. 178 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	134
Anf. 179 MARIE NORDÉN (S) replik	134
Anf. 180 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	135
Anf. 181 PER BOLUND (MP) replik	135
Anf. 182 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	136
Anf. 183 PER BOLUND (MP) replik	136
Anf. 184 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	136
Anf. 185 PER ÅSLING (C)	137
Anf. 186 ANNIKA LILLEMETS (MP)	138
Anf. 187 MARGARETA CEDERFELT (M)	140
(Beslut skulle fattas den 18 april.)	141
19 § Riksrevisionens rapport om statliga myndigheters tjänsteexport	141
Finansutskottets betänkande 2011/12:FiU35	141
(Beslut skulle fattas den 18 april.)	141
20 § Bordläggning	141
21 § Anmälan om interpellationer	143
22 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	143
23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	143
24 § Kammaren åtskildes kl. 21.02.	144

Tryck: Elanders, Vällingby 2012